

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

V I D A R M É N

SAMT

FLYGVAPNET

Å R 1933

STOCKHOLM 1934
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
341494

INLEDNING TILL

**Hälso- och sjukvård vid försvaret / Försvarets sjukvårdsstyrelse.
– Stockholm, 1912-1970. - (Sveriges officiella statistik).**

Täckningsår: 1911-1969.

1911-1913: Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses underdåniga berättelse.

1914-1930: Hälso- och sjukvård vid armén.

**1931-1936: Hälso- och sjukvård vid armén samt flygvapnet /
Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ; Flygstyrelsen.**

**1937-1942: Hälso- och sjukvård vid armén och flygvapnet samt veterinärvård
vid armén / Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ;
Flygförvaltningen ; Överfältveterinären.**

**1943-1944: Hälso- och sjukvård vid försvaret och veterinärvård vid armén /
Försvarets sjukvårdsförvaltning; Överfältveterinären.**

**Från 1943 ingår även Hälso- och sjukvård vid marinen, som utkom 1911-
1942, i denna serie.**

1911-1936 ingår veterinärvård vid armén i ett särskilt avsnitt i denna serie.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1,
Sundhetskolligii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt,
1864-1912. - Sundhetskolligium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.
Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Efterföljare:

Hälso- och sjukvård vid försvaret / Försvarets sjukvårdsstyrelse. – Stockholm :
1973–1975. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1970/72-1973/74.

Veterinärvård vid armén /Överfältveterinären. – Stockholm : 1946-1957. –
(Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1945-1955.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II
publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrå. – Stockholm, 1960.
S. 163; Tab. 157. Militära sjukvården 1903-1947.

Hälso- och sjukvård vid armén samt flygvapnet. År 1933. – (Sveriges
officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrå (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

V I D A R M É N

SAMT

FLYGVAPNET

Å R 1933

STOCKHOLM 1934
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
341494

STATISTIQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

HYGIÈNE ET SERVICE MÉDICAL

A L'ARMÉE

ET

AUX FORCES AÉRIENNES

EN 1933

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

VID ARMÉN ÅR 1933

AV

KUNGL. ARMÉFÖRVALTNINGENS
SJUKVÅRDSSTYRELSE

STOCKHOLM 1934

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

341494

STATISTIQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

HYGIÈNE ET SERVICE MÉDICAL

A L'ARMÉE EN 1933

PUBLIÉ PAR

LA DIRECTION
DE L'ADMINISTRATION MÉDICALE
DE L'ARMÉE

TILL KONUNGEN.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse får härmed avgiva underdånig berättelse över sin verksamhet samt över hälso- och sjukvården ävensom veterinärvården vid armén under år 1933.

Jämlikt Eders K. Maj:ts medgivande den 9. sept. 1932 offentliggöres samtidigt härmed av flygstyrelsen avgiven berättelse rörande hälso- och sjukvården vid flygvapnet.

Stockholm i aug. 1934.

Underdånigst

Richard Erhardt

Oskar Nordlander

Axel Morén

Karl G. Redin.

INNEHÅLL.

[Medieval stil (1, 2, 3...) betecknar, att siffrorna endast äro approximativa.]

TEXTAVDELNING.

	Sid.
A. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses verksamhet	1
a. Fältläkarbyrån	1
Verksamheten vid sjukvårdsstyrelsens glasögondepå	4
Tab. A: 1. Inom armén rekviderade och levererade glasögon samt glasens beskaffenhet	5
" A: 2. Inom olika vapenslag levererade glas med angivande av glasens styrka	5
Verksamheten vid sjukvårdsstyrelsens glasögondepå 1/7 1922—31/12 1932	6
Tab. B: 1. Inom armén 1/7 1922—31/12 1932 rek vir. och lever. glasögon samt glasens beska ff.	7
" B: 2. Inom olika vapenslag 1/7 1922—31/12 1932 lever. glas med angiv. av glasens styrka	7
Sjukvårdsstyrelsens åtgärder beträffande skyddskoppsympningen vid armén	8
Tab. C: 1, C: 2, C: 3. Revaccination av manskap vid armén	9
b. Fältveterinärbyrån	10
B. Fältläkarkåren	11
C. Utdrag ur läkarnas årsberättelser	12
D. Besiktningen av värnpliktiga	29
E. Sjukligheten och sjukvården bland manskapet	32
Tab. D. Platser, intagna, vård dagar m. m. för civila sjuka å garnisonssjukhusen	33
F. Fältveterinärkåren	34
G. Utdrag av veterinärernas årsberättelser	35
H. Sjukligheten och sjukvården bland arméns hästar	51
Tab. E. Fall av vissa sjukdomar bland hästarna vid arméns truppförband pr 100 hästar	52

TABELLBILAGOR.

Tab. 1. Utgifter för truppsjukvården	56
2. Sammandrag av rapporterna ö ver besiktningarna å värnpliktiga	58
3 a, 3 b. Kassationsorsaker hos värnpliktiga, grupp A, vid besiktningarna	59
3 c. Sjukdomar hos värnpliktiga, grupp H, vid besiktningarna	61
4 a, 4 b. Sjukdomar och bildningsfel hos värnpliktiga, grupp B och C, vid besiktningarna	62
5. D:o d:o d:o grupp D, d:o	64
6 a. Översikt av ändringar i förut inskrivnas värnpliktsförh. inom olika inskrivningsomr.	65
6 b. Kassationsorsaker hos förut inskrivna värnpliktiga (grupp A)	66
6 c. Sjukdomar och bildningsfel hos förut inskrivna värnpliktiga (grupp B och C)	67
7. Sjukligheten bland manskapet vid arméns truppförband	68
8. Sjukdomar bland manskapet vid arméns truppförband	72
9. Vissa epidemiska sjukdomar månadsvis	88
10. Smittsamma kö nssjukdomar bland fast anställda och värnpliktiga inom armén	91
11. Dödlighet bland arméns manskap inom olika områden och efter ålder	92
12 a. Samtliga å garnisonssjukhusen vårdade sjuka	93
12 b. Å garnisonssjukhusen vårdade sjuka från armén och flottan	93
13. Å garnisonssjukhusen intagna militära sjukdomsfall	94
14—19. Å garnisonssjukhusen operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å intagna militära patienter	98
20. Utgifter för truppveterinärvården	109
21. Översikt av sjukligheten bland arméns hästar	111
22. Sammandrag av hästsjukbesked	112
23. Själv döda hästar	115
24. Avlivade hästar	116
25. Kasserade hästar	117

TABLE DES MATIÈRES.

Page

A. Activité du bureau médical de la Direction de l'Administration médicale de l'armée	1
Activité du bureau de lunettes	4
Demarches faites par la Direction concernant la revaccination	8
B. Corps des médecins militaires	11
C. Extraits des rapports annuels des médecins militaires	12
D. Examens des conscriptionnaires	29
E. Morbidité chez les conscrits	32
F. Corps des vétérinaires militaires	34
G. Extraits des rapports annuels des vétérinaires militaires	35
H. Morbidité chez les chevaux	51

Tableaux.

	Page
Tabl. 1. Dépenses pour le service sanitaire des troupes	56
<i>Col. 1: Régiments ou détachements. Col. 2: Nombre de jours de service. Col. 3: Dépenses (cour.). Col. 4—13: Dépenses par jour et par soldat en ôre. Col. 4: Matériaux. Col. 5: Entretien. Col. 6: Fournitures. Col. 7: Séjour à l'hôpital. Col. 8: Médicaments. Col. 9: Soins aux dents. Col. 10: Transferts. Col. 11: Pour épidémies. Col. 12: Dépenses diverses. Col. 13: Totaux.</i>	
2. Résumé des rapports sur les inspections médicales des conscriptionnaires	58
<i>Col. 2: Totaux des examinés. Col. 3—5: Non conscrits. Col. 6—12: Conscrits. Col. 13: Non conscrits en %. Col. 14: Conscrits en %. Col. 15: En tout.</i>	
3 a, 3 b. Résumé des causes de réformation des conscriptionnaires, groupe A, de 20 ans, resp. de ceux au-dessus de 20 ans	59
3 c. Maladies des conscriptionnaires, groupe H.	61
4 a, 4 b. Vices de formation et maladies des conscriptionnaires, groupes B et C.	62
5. Idem, groupe D	64
6 a. Résumé des rapports sur les modifications des relations de service des conscrits	65
6 b, 6 c. Causes de modifications des relations de service des conscrits	66
7. Morbidité parmi les conscrits	68
<i>Col. 1: Régiments. Col. 2: Total des jours d'exercice. Col. 3: Restés de l'année précédente. Col. 4—6: Malades entrés par âge. Col. 7—18: Malades entrés par mois. Col. 19: Malades (restés et entrés) à la chambre et à l'infirmerie. Col. 20: Malades (restés et entrés) à l'hôpital militaire. Col. 21: Malades (restés et entrés) à l'hôpital civil. Col. 22: Total des malades (restés et entrés). Col. 23: Sortis capables de continuer leur service militaire. Col. 24: Sortis incapables de reprendre leur service militaire. Col. 25: Décédés. Col. 26: Nombre des malades restant à l'année suivante. Col. 27: Nombre des journées de traitement. Col. 28: Journées de malades pour 100 jours d'exercice.</i>	
8. Maladies parmi les conscrits	72
<i>Groupe I: Vices de formation ou de développement. Groupe II: Maladies d'infection aiguës. Groupe III: Maladies zooparasitaires. Groupe IV: Maladies d'infection chroniques. Groupe V: Maladies constitutionnelles. Groupe VI: Maladies d'intoxication chroniques. Groupe VII: Maladies mentales. Groupe VIII: Maladies du système nerveux. Groupe IX: Maladies des yeux. Groupe X: Maladies des oreilles. Groupe XI: Maladies de l'appareil circulatoire. Groupe XII: Maladies de l'appareil respiratoire. Groupe XIII: Maladies de l'appareil digestif. Groupe XIV: Maladies non vénériennes de l'appareil génito-urinaire. Groupe XV: Maladies de l'appareil locomoteur et du système osseux. Groupe XVI: Maladies de la peau et du tissu cellulaire. Groupe XVII: Tumeurs. Groupe XVIII: Cas des lésions corporelles et d'empoisonnements. Col. 150: Ruptures et distensions des muscles et tendons. Col. 151: Distorsions. Col. 152: Luxations, simples, compl. Col. 153: Fractures, simples, compl. Col. 154: Contusions. Col. 155: Blessures d'armes tranchantes ou pointues. Col. 156 a, b, c: Blessures d'armes à feu. Col. 157: Excoriations causées par la chaussure. Col. 158: Excoriations causées par l'équitation. Col. 159 a, b: Brûlures et traumatismes causés par explosion. Col. 160: Engelures. Col. 161: Coups de soleil et coups de chaleur. Col. 162: Intoxications aiguës. Col. 163: Traumatismes d'autres sortes. Col. 164: Suicides, tentatives de suicide. Col. 165: Maladies indéterminées. Col. 166: Cas d'observation. Col. 167: Total des malades entrés.</i>	
9. Certaines maladies épidémiques par mois	88
10. Maladies vénériennes dans l'armée	91
11. Mortalité et causes de décès parmi les conscrits	92
12 a. Totaux des malades traités aux hôpitaux de garnison	93
12 b. Conscrits malades (de l'armée et de la marine) traités aux hôpitaux de garnison	93
13. Cas de maladies parmi les conscrits traités aux hôpitaux de garnison	94
14—19. Opérations pratiquées aux hôpitaux de garnison	98
20. Dépenses pour le service vétérinaire des troupes	109
<i>Col. 1—3: Vr Tabl. 1. Col. 4—12: Dépenses par jour et par soldat en ôre. Col. 4, 5: Matériaux. Col. 6: Entretien. Col. 7: Fournitures. Col. 8: Médicaments. Col. 9: Transports. Col. 10: Epizooties. Col. 11: Dépenses diverses. Col. 12: Totaux.</i>	
21. Aperçu de la morbidité chez les chevaux de l'armée	111
22. Résumé des rapports sur les maladies des chevaux de l'armée	112
23—25. Chevaux décédés, tués, réformés resp.	115

Note. Chiffres en types spéciaux (1, 2, 3 . . .) sont à regarder comme approximatifs.

A. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses verksamhet.

a. Fältläkarbyrån.

Under år 1933 hava å fältläkarbyrån och generalfältläkarens expedition handlagts sammanlagt 5,698 ärenden, därav 98 av hemlig natur.

Bland behandlade ärenden, som avse arméns *sjukvårdsväsende i allmänhet*, kunna nämnas:

ekonomiska föreskrifter beträffande samvetsömma värnpliktigas tjänstgöring;

bedrivande av röntgenverksamheten i krigstid;

utredningar angående uppförande av paviljong för reumatiska sjuka vid garnisonssjukhuset i Boden;

cirkulärskrivelse angående epidemisk influensa;

vaccinering mot influensa av personal vid ridskolan;

åtgärder mot angina tonsillaris;

bestämmelser rörande fortsatta dressyrförsök med sjukvårdshundar;

bestämmelser för försök med velocipedbår;

redogörelse och bestämmelser angående revaccination inom armén i Sverige;

modernisering av röntgenavdelningen vid garnisonssjukhuset i Stockholm;

skyddsåtgärder vid olycksfall genom elektricitet;

fastställande av leveransbestämmelser för sjuktransportbilar;

om anskaffning av sjuktransportbilar vid garnisonssjukhusen i Skövde, Karlsborg, Boden och Stockholm;

utredning angående allmän röntgenundersökning av värnpliktige;

ändring av bestämmelserna om ögonsjukvård och annan specialsjukvård i fred;

utbyte av jodsprit mot annat antiseptiskt medel;

ombyggnad av sjukavdelningen vid kungl. Göta ingenjörkår;

dryftande av frågor ang. standardisering på det sjukhustekniska området;

om kostnader för desinsektion av bostäder m. m. i Boden;

översändande av förslag till vissa delar i »Rökinstruktion för armén»;

om tandpolikliniken och om disponering av de militära sjukvårdslokalerna i Kristianstad;

kosthåll vid militär sjukvårdsinrättning för vissa läkare samt läkares familjemedlemmar;

ny upplaga av anvisningar i krigssjukvård;

om rengöring av gasmasker;

upplåtande av truppförbands varmbadhus åt civila.

Beträffande frågor, som *beröra läkarpersonalens tillsättande, utbildning, tjänstgöring o. s. v.*, hava förevarit bl. a. följande ärenden:

stipendium åt militärläkare för studieresa till U. S. A.;
understöd åt militärläkare för vetenskapliga studier inom landet;
deltagande av svenska militärläkare i taktiska övningar i Danmark;
läkartjänsten vid Strömsholm.

*

I vad avser *övrig sjukvårdspersonals utbildning o. s. v.* hava handlagts bl. a. ärenden angående:

åtgärder för beordrande av ytterligare sjukvårdspersonal till garnisons-sjukhus;

nya bestämmelser rörande utbildning av sjukvårdsunderbefäl och av sjukvårds sergeanter;

hyres- och portionersättning till vissa värnpliktiga läkarbiträden.

*

Ett flertal ärenden hava avsett *verksamheten vid garnisonssjukhusen och beredandet av vård å dessa även av civila sjuka*. Bland dylika ärenden märkas:

ändring av gällande avtal med Östergötlands läns landsting rörande upplåtande av garnisonssjukhuset i Linköping för vård av civila personer och gäldande av kostnaderna härför;

avtal angående vård å garnisonssjukhuset i Stockholm av civila personer från Stockholms län;

ifrågasatt ändring av bestämmelserna angående vård av civila sjuka å garnisonssjukhuset i Boden.

*

Sjukvårdsstyrelsens verksamhet avseende *nyanskaffning, modernisering eller förvaring av sjukvårdsmateriel m. m.* har medfört handläggning av bland annat följande ärenden:

anskaffande av en tablettmaskin vid garnisonssjukhusets i Stockholm apotek;

utredning angående transportförpackning av fältröntgenrör;

anvisande av medel för utförande av försök med olika ny sjukvårdsmateriel, exempelvis velocipedbårar, sjuksäckar, dricksflaskor, upphängningsanordningar m. m.;

åtgärder beträffande anskaffning av gassjukvårdsmateriel;

angående redovisning av röntgenutrustningen vid garnisons- och militärsjukhusen;

prislista över originalförpackningar;

förvaring av röntgenfilm;

inventarier för barackbyggnaden vid skjutfältet å Tånga hed (detalj av samarbetet med arméförvaltningens fortifikationsdepartement rörande de hygieniska anordningarna å heden i fråga);

ytterligare möblering av militärsjukhuset i Sollefteå.

*

Det *internationella samarbetet inom militärmedicinen m. m.* har fortsatt och föranlett handläggning av ärenden rörande bl. a.:

rapport över standardiseringskommissionens sammankomster i Genève 10—17 oktober 1932;

besvarande av vissa frågor angående militär sjukvård till internationell enquête;

internationell militärläkare- och -apotekarekongress i Madrid 29 maj—4 juni;

tillstånd för litauiska militärläkare att besöka vissa militära etablissemang;

internationella Röda korskonferensen i Tokio 1934.

*

Bland avgivna särskilda yttranden i ärenden av större vikt böra anföras följande:

betänkande rörande skyddskoppymningen;

ändringar i fältutrustningslistor;

angående beredskapsarbeten till motverkande av arbetslösheten;

rörande vidtagande av vissa ändringar i värnpliktslagen m. m.;

angående luftförsvarsutredningens betänkande;

tjänsteårsberäkning för sjuksköterska;

ändringar i sjukhuslagstiftning;

omorganisation av arméns högsta ledning;

Karolinska sjukhusets byggnadskommitté, anslag.

*

Taktiska övningar för militärläkare hava ägt rum vid västra arméfördelningen i trakten av Skövde under tiden 22.—26. augusti 1933 under ledning av fördelningsläkaren Eckman med biträde av generalstabsofficeren vid västra arméfördelningens stab och med följande deltagare: bataljonsläkarna vid I 22 Gedda, I 9 Abelin, K 3 Roswall, T 3 Lagergren, kommandantskapet i Bodens fästning Thunström, I 8 Boberg, A 6 Herne, I 12 Örn och I 20 Lundquist samt bataljonsläkarna i fältläkarkårens reserv von Rosen och Perman.

*

Fältläkarmöte har hållits i Stockholm den 8. och 9. december 1933. Programmet upptog följande diskussionsämnen:

sanatorievården för försvarsväsendets personal;

civil personals vid truppförbanden fria sjukvård;

principer vid sjukskrivning;

enhetlig rapportformulering beträffande sundhetsvisitationer;

åtgärder i anledning av go 489/1930:3;

utfallet av revaccinationen av värnpliktiga enligt nyare metodik;

om sportskador inom militärtjänst;

sjuksköterskornas anställning samt ifrågasatta specialutbildning;

klövning av sjukvårdsmateriel från förbinderivagn m/15—28;

det militära tuberkulosklientelet å garnisonssjukhuset i Stockholm;

sjukvårdsstyrelsens utredning rörande arméns sjukvårdsorganisation. Orientering.

*

I generalfältläkarens expediton handläggas bl. a. ärenden angående tillhandahållande av extra läkare, rullföring och fördelning till tjänstgöring av värnpliktiga läkare, tandläkare, apotekare och veterinärer, ändring av värnpliktsförhållanden, beviljande av uppskov, utarbetande av planer för mobilisering, utskrivning av krigstjänstgöringsorder m. m.

*

Av läkare inom sjukvårdsstyrelsen hava följande arbeten under året publicerats.

Boye, B. Om magsårsfrekvensen på de militära sjukhusen i Sverige 1931 (notis). Tidskrift i militär hälsovård.

— Veckoreferat ur The Journal of American Medical Association. Nordisk medicinsk tidskrift.

Erhardt, R. Referat av Tidskrift i militär hälsovård 1930—33. Nordisk medicinsk tidskrift.

— Referat av A. Lenhardtson, 50 år såsom tandläkare.

— E. Luukkonen, minnesord.

Nordlander, O. Samaritersagen i Danmark 50 år. Svenska röda korsets tidskrift.

— Genève-konventionen av år 1929. Tidskrift i militär hälsovård.

— Principes généraux devant présider à l'organisation sanitaire d'une nation en cas de guerre et application aux divers échelons des prescriptions de la nouvelle Convention de Genève. Comptes rendus du VII. Congrès International de Médecine et de Pharmacie à Madrid 1933.

Wilton, A. Versuche einer Deutung der Pathogenese der Skeletveränderungen bei Chondrodystrophia foetalis (Kaufmann). Acta pathol. et microbiolog. scand. Suppl. XV.

— Näringsskador ur vitaminsynpunkt. Förhandlingar vid den XVI nordiska kongressen för invärtes medicin i Uppsala 1933.

— Changes in the ossification centres of the ribs in a case of human hyper D-vitaminosis. Acta pathol. et microbiolog. scand. Suppl. XVI.

— Parathormonets verkan på benvävnaden. Sveriges patologförenings förhandlingar, Nordisk medicinsk tidskrift.

Verksamheten vid sjukvårdsstyrelsens glasögondepå.¹

Manskap vid armén erhåller, om detta är för tjänstens fullgörande nödvändigt eller om besvär från ögonen så kräva, ögonglas på kronans bekostnad från en gemensam central, den s. k. glasögondepån. Glasen bliva bärarens egendom.

Tab. A: 1 lämnar en översikt av antalet levererade glasögon samt av glasens beskaffenhet. Under året hava 451 glasögonrekvisitioner handlagts vid de-

¹ Detaljerad redogörelse återfinnes i Tidskrift i Militär hälsovård, 1934.

Tab. A: 1. Inom armén under år 1933 rekvirerade glasögon samt glasens beskaffenhet.

Arméfördelning	Antal glasögon (par)					Glasens beskaffenhet, antal glas						
	Rekvi- rerade av		Levererade			Sfer. ÷ glas	Sfer. + glas	Cyl. glas	Skydds- glas		Andra glas	Sum- ma leve- rerade glas
	speci- alist	ej spec. trupp- läkare,	gasmask- brillor	skjut- glasögon	andra glasögon				färgade rök- glas	Hallauer		
Södra arméfördelningen .	14	57	1	68	2	92	18	27	—	—	1	188
Västra ,	5	39	—	40	4	69	6	10	—	—	3	88
Östra ,	88	89	—	153	24	193	46	107	—	—	6	352
Norra ,	2	63	1	58	6	89	20	13	—	—	6	128
Övre Norrlands trupper .	13	—	—	11	2	13	6	7	—	—	—	26
Bodens besättningstrupper	76	—	—	69	7	81	24	49	—	—	2	156
Gotlands trupper	—	5	—	5	—	10	—	—	—	—	—	10
Summa	198	253	2	404	45	547	120	213	—	—	18	898
På 100 i varje grupp	44	56	90		10	61	13	24	—	—	2	100,0

pån. Den rätt avsevärda minskningen i antal från 558 nästföregående år torde få tillskrivas inskränkningen av vapenövingarna. Skjutglasögonen utgöra som tidigare 90 % av hela antalet. De sferiska minusglasen utgöra c:a $\frac{1}{10}$ av hela antalet. De sferiska plusglasen förete en mindre ökning från tidigare $\frac{1}{10}$ och cylinderglasen en motsvarande minskning.

Gruppen »skjutglasögon» omfattar sådana glas, som för skjutning medföra tillräcklig synskärpa, d. v. s. minst 0.8. Rubriken »Andra glasögon» avser skyddsglas och glas, som förordnas för icke vapenföra eller sådana vapenföra,

Tab. A: 2. Inom olika vapenslag år 1933 levererade glas med angivande av glasens styrka.

Vapenslag	Sferiska ÷ glas			Sferiska + glas			Cylindriska glas		Skydds- glas		Andra glas	Summa glas	På 100 av samt- liga
	< 3 D	3—6 D	> 6 D	< 3 D	3—6 D	> 6 D	< 3 D	3—6 D	färgade rök- glas	Hal- lauer			
Infanteriet	337	105	6	67	22	1	155	3	—	—	15	711	80
Kavalleriet	1	2	—	1	1	—	—	—	—	—	1	6	—
Artilleriet	26	17	—	13	4	—	19	—	—	—	—	79	9
Fortifikationen	29	1	—	7	2	—	26	2	—	—	1	68	7
Trängen	3	9	—	2	—	—	4	—	—	—	—	18	2
Intendenturtrupperna .	9	2	—	—	—	—	4	—	—	—	1	16	2
Summa	405	136	6	90	29	1	208	5	—	—	18	898	100
På 100 i varje grupp	74	25	1	75	25	—	98	2	—	—	—	—	100
På 100 av alla glas	61			13			24				2	100	100

som visesrligen ej nå »skjutsyn», men dock för tjänstens fullgörande eller till följd av besvär från ögonen behöva glas.

Sferiska minusglas (»sfer. $\div$ glas») förordnas åt närsynta, sferiska plusglas (»sfer. $+$ glas») åt översynta, cylinderglas (»cyl.glas») åt s. k. astigmateter. Gruppen »Andra glas» omfattar planglas, mattglas etc.

Tab. A: 2 visar glasens fördelning på de olika vapenslagen och ger därjämte kännedom om glasens styrka. Infanteriets avsevärda övervikt beror dels på detta vapenslags höga numerär, dels på möjligheten att vid detsamma nyttja »glasbärare». Vid kavalleriet och fältartilleriet äro glasögon ej tillåtna för vapenföra värnpliktige.

*

Verksamheten vid Kungl. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses glasögondepå under dess första 10-årsperiod, $\frac{1}{7}$ 1922— $\frac{1}{12}$ 1932.

Glasögondepån hade den 31 dec. 1932 ägt bestånd i $10\frac{1}{2}$ år. Från depån har under denna tid levererats 5,650 par glasögon. Under de fyra första åren utlämnades omkring 600 à 650 par glasögon per år. Under senare åren har minskningen av antalet värnpliktiga medfört en viss nedgång i antalet behöfliga glas, vilken dock motvägts av såväl befälets som manskapets ökade insikt om de fördelar depån erbjuder.

Av **Tab. B: 1** ses först, att rekvisitionerna i ungefär lika antal grunda sig på undersökning av ögonläkare och av annan läkare. Tillgång till ögonläkare vid ett truppförband, såsom exempelvis i Boden, Stockholm eller Umeå, medför en utsträckt och år från år tämligen konstant användning av ametroper i full tjänst. Vid truppförband, som icke utan särskild åtgärd äga tillgång till ögonläkare, växlar intresset för refraktionsbestämningarna betydligt.

Skjutglasögon utgöra drygt $\frac{9}{10}$ av alla ögonglas, korrekationer för läsning, yrkesutövning m. m. knappt $\frac{1}{10}$.

Endast ett fåtal gasmaskbrillor ha utlämnats, enär gasmaskmodellen ej varit fastställd.

Fördelningen av konkava, konvexa och cylindriska glas, resp. $\frac{6}{10}$, drygt $\frac{1}{10}$ och knappt $\frac{1}{10}$, har under 10-årsperioden varit tämligen konstant, och den torde sålunda vara ganska representativ för arméns fredsbehov av glas, m. a. o. dess behov av glaskorrektion för åldrarna 20—25 år. Antalet äldre stamanställda glasögonbärare torde ej nämnvärt inverka på siffrorna.

I **Tab. B: 2** ha de slipade glasen indelats efter antalet dioptrier i tre grupper. Cylinderglas över 6 dioptriers styrka ha överhuvud ej förordnats och kunna därför framdeles helt utgå. Astigmatism av så hög grad torde knappast vara förenlig med en synskärpa, som tillåter krigstjänst av något slag. Redan cylinderkorrektioner mellan 3 och 6 dioptrier höra till undantagen; de ha förekommit endast i 6 %. Konkav- och konvexglasen fördela sig tämligen lika inom de tre grupperna, resp. 72, 26 och 2 % samt 70, 28 och 2 %. Det är att märka, att under militära förhållanden även låggradig myopi måste korrigeras på grund av dess menliga inverkan på avståndssynen. Den låga siffran

Tab. B:1. Inom armén fr. o. m. $1/7$ 1922— $31/12$ 1932 rekviderade och levererade glasögon samt glasens beskaffenhet.

Å r	Antal glasögon (par)						Glasens antal (st.) och beskaffenhet						
	Rekvi- rerade av		Levererade				Sfer. ÷ glas	Sfer. + glas	Cyl. glas	Skydds- glas		Andra glas	Summa glas
	specialist	truppiäk., icke spec.	gasmask- brillor	skjut- glasögon	andra glasögon	Summa				rökfärd- ade	Hallaner		
1922—1923 .	464	366	—	745	53	798	896	148	506	8	2	31	1591
1924 .	319	280	—	537	42	579	700	106	335	—	—	15	1156
1925 .	334	339	—	602	53	655	817	114	355	4	—	18	1308
1926 .	321	370	—	633	43	676	826	137	354	2	6	22	1347
1927 .	273	237	—	500	8	508	591	105	294	6	4	14	1014
1928 .	231	188	6	374	39	419	497	98	229	—	—	14	838
1929 .	267	202	—	425	44	469	540	139	235	—	6	14	934
1930 .	228	251	—	446	33	479	580	112	237	2	—	24	955
1931 .	255	254	5	462	42	509	612	143	226	—	—	37	1018
1932 .	283	275	22	497	39	558	668	133	288	—	—	23	1112
Summa	2 975	2 762	33	5 221	396	5 650	6 727	1 235	3 059	22	18	212	11 273
% av alla glas	52	48		93	7	100	60	11	27		2		100

Tab. B:2. Inom olika vapenslag fr. o. m. $1/7$ 1922— $31/12$ 1932 levererade glas med angivande av glasens styrka.

V a p e n s l a g	Sferiska ÷ glas			Sferiska + glas			Cylindri- ska glas		Skydds- glas		Andra glas	Summa glas	På 100 av samt- liga
	< 3 D	3—6 D	> 3 D	< 3 D	3—6 D	> 3 D	< 3 D	3—6 D	rökfär- gade	Hallaner			
Infanteriet	4 079	1 322	101	632	278	15	2 356	150	20	14	171	9 138	81
Kavalleriet	58	24	7	28	7	—	45	4	—	2	8	183	2
Artilleriet	233	116	10	98	33	1	177	13	—	—	16	697	6
Fortifikationen	211	106	13	68	15	4	148	8	2	2	7	584	5
Trängen	167	88	12	18	3	—	39	5	—	—	4	336	3
Intendenturtrupperna .	103	58	6	12	15	2	101	5	—	—	5	307	3
Flygvapnet	13	—	—	4	2	—	8	—	—	—	1	28	—
Summa	4 864	1 714	149	860	353	22	2 874	185	22	18	212	11 273	100
På 100 i varje grupp	72	26	2	70	28	2	94	6	55	45	100	—	100
På 100 av alla glas	60			11			27		2			100	100

2 % för militära konkavglas över 6 dioptrier beror dels på utgallringen av åtskilliga högradiga myoper vid inskrivningsförrättningen, dels på begränsningen till åldern 20—25 år.

Rekvisition sker medelst blanketter, som förvaras som ett kortregister; de ge all erforderlig upplysning om glasens styrka, kvalitet och typ samt om särskilda omständigheter, som i övrigt kunna ha förelegat. Ju noggrannare trupp-läkaren ifyller blanketten, desto större möjlighet finnes att avpassa glaskvaliteten efter behovet. Detta är ej minst en ekonomisk fråga. En handräckningsman behöver ej någon hög glaskvalitet för att fullgöra sina åligganden, under det att en ametropisk skytt i detta avseende har väsentligt högre krav.

Att staten påtagit sig kostnaderna för de värnpliktiges och underbefälets förseende med nödiga ögonglas är otvivelaktigt av stor betydelse. Centraliseringen av anskaffningen medför måhända vissa nackdelar, framför allt en viss svårighet för den individuella anpassningen av glasen. Olägenheter av denna art synas dock ha varit oväsentliga, och de uppvägas mer än väl av fördelarna. Framför allt är det av värde, att en organisation, som vid krigstillfälle omedelbart måste träda i funktion, redan under fredstid hunnit utformas. En oundgänglig förutsättning härför är enhetlighet i bågarnas typ, glasens storlek etc.

Sjukvårdsstyrelsens åtgärder beträffande skyddskoppympningen vid armén år 1933.

Efter det att redovisningen av utfallet av skyddskoppympningen vid arméns truppförband sedan lång tid tillbaka grundats på reaktionens utseende vid allenast en besiktning, företagen på 7.—9. dygnet efter verkställd ympning, och detta utfall redovisats såsom endera gott, osäkert eller intet, föreskrev sjukvårdsstyrelsen i skrivelse den $23\frac{1}{2}$ 1932, dnr 128, trenne besiktningar, nämligen dels efter 24 timmar, dels på 4. dagen och dels slutligen efter en vecka, varvid de efter 24 timmar synliga reaktionerna skulle antecknas såsom tidiga immunitetsreaktioner, reaktioner, som voro positiva på 4. dagen och därefter försvagades, såsom sena immunitetsreaktioner, medan de, som först efter en vecka nått sitt höjdstadium eller därefter ännu utvecklades, skulle betecknas såsom typisk vaccinkoppa.

Enligt dessa bestämmelser skulle endast sammanfattande rapporter insändas till styrelsen, varjämte avgörandet, till vilken grupp iakttagna reaktioner bort föras, varit helt överlämnat till truppförbandsläkaren.

I allt redovisades 1 207 ympningar under 1. kvartalet 1933. En sammanställning av utfallet har verkställts i **Tab. C: 1**.

Utfallet av ympningarna ansluter sig väl till enligt enahanda bestämmelser år 1932 verkställda ympningar, till vilket därför kan hänvisas.

I anledning av resultatet av en inom sjukvårdsstyrelsen verkställd ingående bearbetning av utfallet av inom armén åren 1908—32 verkställda ympningar, föreskrev styrelsen i skrivelse den $19\frac{1}{4}$ 1933, dnr 1045, ändrade bestämmelser.

Tab. C: 1. Skyddskoppypmpning av manskap vid armén under huvudsakligen 1. kvartalet år 1933 (enligt 1932 års bestämmelser).

Antal ympade	Immunitetsreaktion				Typisk vaccinkoppa		Ingen reak- tion		Antal sjuk- skrivna	Antal på 100 ympade	Antal sjuk- dagar	Medeltal sjuk- dagar för varje sjuk- skrivnen
	Tidig		Sen									
	I allt	%	I allt	%	I allt	%	I allt	%				
1 207	620	51·4	316	26·2	201	16·6	70	5·8	23	1·9	85	3·7

Anm. Samtliga äro ympade med allenast ett snitt.

såväl för ympning som besiktning. Ympställena ökades till 2. Antalet besiktningar bibehölls vid tre, men antalet reagerande ympställnen redovisades för var besiktning för sig med noggrant angivande av tidpunkten för besiktning. Reaktionens typ skulle allenast angivas för det fall, att typisk vaccinkoppa ansågs föreligga. I motsats emot vad tidigare varit fallet skulle all av ympningen föranledd ändring i tjänstgöringsförhållandena — ej blott egentlig sjukskrivning — redovisas.

Bestämmelserna trädde i kraft vid sådan tidpunkt, att de i huvudsak kommo att gälla för under 2.—4. kvartalen utförda ympningar.

En sammanfattning av utfallet återfinnes i **Tab. C: 2.**

Tab. C: 2. Skyddskoppypmpning av manskap vid armén under huvudsakligen 2.—4. kvartalen år 1933 (enligt 1933 års bestämmelser).

Utfall ¹ med reaktionstyp													
Antal	Gr. I	Grupp II							Grupp III			Gr. IV	Summa
	000	100-200	110-220	010-020	1110-2220	1010-2020	0110-0220	0010-0020	1011-2022	1111-2222	0111-0222	0011-0022	
	903	821	3 132	789	4 814	96	1 020	234	69	4 079	2 209	421	18 587

Anm. Samtliga äro ympade med 2 snitt.

¹ Siffrorna i kolumnhuvudet betyda: Första, andra och tredje siffran antalet på varje ympad reagerande ympställnen vid resp. 1:sta, 2:dra och 3:dje besiktningstillfället, fjärde siffran antal redovisade typiska vaccinkoppor.

Av tabellen framgår, att lokalreaktionerna så utfallit, att av samtliga 18 587 ympade 903 (grupp I) eller 4·9 % av de ympade borde betecknas såsom redan före ympningen helt oemottagliga för smittkoppor (ingen reaktion), ytterligare 10 906 (grupp II) eller 58·7 % visat helt ringa mottaglighet (olika grader av immunitetsreaktion utan koppbildning), 6 357 (grupp III) eller 34·1 % starkare mottaglighet (olika grader av immunitetsreaktion med starkare eller svagare framträdande koppbildning å endera eller båda ympställena) samt högst 421 (grupp IV) eller 2·3 % stark mottaglighet (reaktion, som förlöpt till

koppbildning och inställt sig på sådan tidpunkt, att den kunnat jämföras med typisk vaccinkoppa i primovaccinationens mening).¹

Tab. C: 3. Sjuklighet på grund av revaccinationen vid armén år 1933.

Antal sjuk-skrivna å sjukhus eller vid trupp		Antal endast från vissa övningar befriade		Antal tjänstgöringsfria dagar										
				Tjänsteoduglighet, för de sjukskrivna						Endast befrielse från vissa övningar				
										Förut sjukskrivna		Ej förut sjukskrivna		s:a från vissa övningar fria dagar
				å sjukhus		vid trupp		s:a sjuk-dagar						
I allt	På 100 ym-pade	I allt	På 100 ym-pade	I allt	Dagar pr man	I allt	Dagar pr man	I allt	Dagar pr man	I allt	Dagar pr man	I allt	Dagar pr man	
1 478	2·6	284	1·5	802	2 3·6	1 048	2 3·5	1 850	3·9	224	2 0·5	460	1·6	684

¹ Därav enbart å sjukhus 181, först å sjukhus och sedan vid trupp 43 samt enbart vid trupp 254 man. Vid beräkning av antal tjänstgöringsfria dagar pr sjukskriven hava nyssnämnda 43 man medtagits å de båda kategorierna, och blir sålunda hela antalet sjukskrivna å sjukhus 224 och vid trupp 297; tänker man sig dessa 43 man i stället utproportionerade å båda hållen, bliva relativtalen resp. 4·0 och 3·8. — ² Jfr not 1. — ³ Beräknat på 478.

De olägenheter, som ympningen förorsakat, hava i likhet med föregående år varit helt obetydliga (Tab. C: 3). Sålunda hava endast 2·6 % sjukskrivits med i genomsnitt 3·9 sjukdagar per man, vartill kommer befrielse från deltagande i vissa övningar ytterligare 0·5 dag. Härutöver hava ytterligare 1·5 % av de ympade allenast varit befriade från deltagande i vissa övningar uti i genomsnitt 1·6 dagar. Av de vaccinerade hava sålunda i allt 762 man lidit sådant men av ympningen, att de någon tid helt eller delvis måst befrias från tjänstgöring; motsvarande inskränkning i tjänstgöring uppgår till sammanlagt 2 534 dagar eller 3·3 per man.

b. Fältveterinärbyrån.

Å fältveterinärbyrån och generalfältläkarens expedition (veterinärärenden) hava under året handlagts 919 ärenden, varav 35 av hemlig natur. I förenämnda antal ärenden äro icke inräknade vissa besked och rapporter, hästkort m. m. till ett sammanlagt antal av omkring 500.

Bland viktigare handlagda ärenden kunna anföras:

Ang. vissa ändringar av föreskrifterna rörande förvaltningen i fred av veterinärmaterielen vid armén;

- » nyanskaffning av veterinärmateriel;
- » modell å ögonbandage för häst;
- » ändring av hästtransportkärra;
- » fortsatta försök med skärpningsmetoder;

¹ För mera utförlig beskrivning se Gyllenswärd, Skyddskoppym্পningen i barnaåren i belysning av utfallet av ympningen inom svenska armén 1908—1933 (Tidskrift i militär hälsovård 1934, h. 1.)

Ang. ersättningsmål rörande störtad lejd häst;

- » tryckskador av sadel och seldon samt orsakerna härtill;
- » taktiska vinterövningar för militärveterinärer;
- » bestämmelser för utbildning i bakteriologiskt laboratoriearbete för medlemmar i Svenska röda stjärnans beredskapskår;
- » försök med kavalleriets fältutrustning;
- » nya fältutrustningslistor vid armén;
- » åtgärder rörande anskaffning av för ridbruk lämpliga hästar m. m.;
- » särskilda föreskrifter rörande inköp av ackordhästar;
- » förslag till ändring i bestämmelserna för ackordhästs övergång i foder-
vårds ägo;
- » behovet av fettämnesprodukter för veterinärvården;
- » behovet av telefon i vissa truppförbands sjukstallar;
- » förstärkning av arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vis-
sa infanteritruppförband;
- » nyinredning av förrädslokaler för veterinärmateriel samt smedja vid
vissa truppförband.

Till tjänstgöring å byrån hava jämlikt nådiga brev den 20 maj 1932 och den 20 juni 1933 varit inkallade 5 beställningshavare, varav 4 ordinarie och 1 på övergångsstat under sammanlagt 4 månader och 9 dagar.

Under året har taktisk kurs för militärveterinärer avhållits i Jämtland under tiden den 23. februari—2. mars (8 deltagare).

Bataljonsveterinär *F. Wilhelmson* har varit kommenderad för bedrivande av militärveterinära studier inom tyska armén.

B. Fältläkarkåren.

Under år 1933 har fältläkarkåren författningsenligt ytterligare förminskats.

Antalet bataljonsläkare vid fältläkarkåren har för budgetåret 1933/1934 i stat upptagits till 25, således oförändrat sedan föregående år. Med det att den sista fältläkarstipendiaten erhållit transport till ordinarie bataljonsläkarbeställning har 1925 års härordning trätt i full tillämpning.

Fältläkarkårens personal å aktiv stat är under året minskad med 1 beställningshavare och uppgick vid årets slut till 108, nämligen

- 1 generalfältläkare,
- 1 överfältläkare,
- 4 fältläkare,
- 35 regementsläkare,
- 41 bataljonsläkare,
- 1 tf. bataljonsläkare och
- 25 bataljonsläkare vid fältläkarkåren.

Vid årets början voro å aktiv stat vakanta 4 läkartjänster, därav 1 regementsläkarbeställning och 3 bataljonsläkarbeställningar vid truppförband. Av det i staten 1932/1933 bestämda antalet 25 bataljonsläkare vid fältläkarkåren voro samtliga beställningar besatta.

Under året hava genom transport eller befordran 5 läkartjänster och genom avsked 2 blivit lediga.

Av personalen på aktiv stat hava avlidit regementsläkaren vid Svea artilleriregemente I. B. Dalsjö och överläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm, regementsläkaren N. G. Stenström.

Av de 13 beställningar — frånsett bataljonsläkarbeställningar vid fältläkarkåren — vilka under längre eller kortare tid av året varit lediga, hava 7 besatts med ordinarie innehavare.

Vid årets slut voro lediga 6 läkartjänster, därav 2 regementsläkarbeställningar och 4 bataljonsläkarbeställningar vid truppförband. Av det i staten 1933/1934 bestämda antalet 25 bataljonsläkare vid fältläkarkåren voro då samtliga beställningar besatta.

Övergångsstaten har under året icke undergått någon förändring. Den omfattande vid årets slut 3 regementsläkare, varav 2 med fältläkares tjänsteställning, och 1 bataljonsläkare med regementsläkares tjänsteställning.

Av *reservstatens* i stat upptagna 2 fältläkar-, 12 regementsläkar- och 6 bataljonsläkarbeställningar är endast 1 fältläkarbeställning besatt.

Fältläkarkårens reserv har under året ökats med 2 regementsläkare och 2 bataljonsläkare, men minskats med 3 fältläkare, 3 regementsläkare och 5 bataljonsläkare. Den bestod vid årets slut av 8 fältläkare, 20 regementsläkare och 114 bataljonsläkare, därav dock en såsom tf. bataljonsläkare uppförd å staten för kommandantskapet i Boden.

C. Utdrag ur läkarnas årsberättelser.

Södra arméfördelningen.

Efterbesiktningarna jämlikt § 107 IF har jag lett vid I 6, I 7, I 11, I 16 och T 4.

Därvid gjorda överföringar och sedermera vidtagna förändringar i de värnpliktigas tjänstgöringsförhållanden äro att betrakta som »normala».

Undantag utgör fortfarande liksom år 1932 studentkompaniet, vilket i fjol varit förlagt till I 7. Jag ber att i detta sammanhang få citera en passus ur arméfördelningschefens rapport till Konungen över utbildningen vid detta studentkompani:

»I nyssnämnda uppgift är påfallande, vilken stor procent (18.7 %) av samtliga till kompaniet inryckta elever, som på grund av svaghet eller sjukdom fått sina värnpliktsförhållanden ändrade, d. v. s. antingen överförts till expeditjonsbiträden eller frikallats från värnplikts fullgörande. Detta förhållande understryker nödvändigheten av att uttagandet av dessa värnpliktiga vid inskrivningsförrättningarna bör äga rum med yttersta omsorg och synnerligen skärpta fordringar på elevernas fysiska och psykiska tillstånd.»

Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke vid undersökning av vpl. studenter samma formulär som för fast anställning vid krigsmakten borde komma till användning. Härvid skulle otvivelaktigt en noggrannare sovring av denna viktiga kategori av värnpliktiga redan vid inskrivningarna äga rum.

Med anledning av uppgifterna i »tablå över läkarnas tjänstgöringsförhållanden år 1932» påtalade sjukvårdsstyrelsen den anmärkningsvärda uti, att läkarna i så

ringa grad synes ha uttagit sin semester. Detta förhållande har tvenne orsaker. Den ena orsaken är, att läkarna genom inskrivningsförrättningar, fälttjänstövningar etc. äro bortkommenderade från förläggningssorten (och praktiken), varigenom de i många fall icke anse sig hava råd att utnyttja någon längre semesterledighet. Men den huvudsakliga orsaken till ovan påtalade förhållanden torde vara att finna i bestämmelserna i TjR § 23 mom. 2 (»Tjänstledighet är icke att anse såsom en personalen tillkommande rättighet») och — framför allt — SF nr 170/1927 § 14 mom. 1 (avdrag å lön vid sjukdom och semester utöver 45 dagar).

Det är denna farhåga för löneavdrag i händelse av iråkad sjukdom *efter* semestern, som avskräcker många både officerare och civilmilitärer att söka erhålla den välbehöfliga vila och vederkvickelse, som en semester avser att utgöra.

Det synes vara på tiden att sådana ändringar vidtagas i gällande bestämmelser, att semestern blir en rättighet för eller kanske t. o. m. skyldighet för arméns personal på aktiv stat samt att ledighet för sjukdom utan avdrag på lön icke sammankopplas med begreppet semester utan självständigt bestämmes till exempelvis 45 dagar.

(Lindsjö.)

Norra skånska infanteriregementet.

Under större delen av året har vpl. tandläkare varit beordrad till tjänstgöring vid garnisonens tandpoliklinik. En avsefärd fördel för regementet innebär tandpoliklinikens förflyttning till I 6:s sjukhus. Därigenom undvikas den tidsspillan som gång till och från garnisonens tandpoliklinik i staden förut innebar. Tack vare det förhållandet, att vpl. tandläkare så gott som ständigt varit kommenderad till tjänstgöring vid regementet, har tandvårdsbehovet blivit mycket väl tillgodosett.

(Gahrton.)

Södra skånska infanteriregementet.

Sjukhuset å Revingehed, vilket tagits i bruk de tider, trupp varit förlagd till mötesplatsen, är alljämt i behov av modernisering. Särskilt önskvärt är, att vattenledning i mottagningsrum och övre våningarna samt w. c. inledes.

(Bergendal.)

Kronobergs regemente.

Ersättning från riksförsäkringsanstalten för skada ådragen under militärtjänstgöring har under året lämnats endast i 12 fall, vilket innebär en väsentlig nedgång jämfört med de föregående åren.

(Grubb.)

Kronobergs regementes detachement i Karlskrona.

Behovet av sjukvårdsunderofficer framträder alltjämt starkt.

Det har förut påpekats det mindre önskvärda i att den äldste sjukvårdsfuriren har uppbörden av förråd och sjukvårdsmateriel om hand och i detta avseende måste tjänstgöra som sjukvårdsunderofficer samt sålunda påtaga sig ett ansvar, som ej är avsett för hans befattning. Då som bekant rekryteringen av lämplig sjukvårdspersonal på grund av de rådande förhållandena är försvarad vid detachementet samt då nuvarande äldste sjukvårdsfuriren under nästkommande år på grund av sin ålder måste lämna tjänsten, kommer bristen på sjukvårdsunderofficer att ytterligare göra sig påmint. Jag kan därför icke underlåta att liksom förut uttala den förhoppningen, att ifrågavarande brist framdeles om möjligt avhjälpes.

(Kihlstedt.)

Hallands regemente.

Anmärkningsvärt är att under sista halvåret förekommit 3 fall av ensidig total epontanpneumothorax. Å samtliga ha såväl under sjukdomen som efter utläknin- gen ej kunnat obj. påvisas (ens med röntgen) några andra förändringar än pneu- mothoraxförändringarna och ha de alla väl läkts.

(Kindström.)

Wendes artilleriregemente.

Samtliga tjänster för sjukvårdsmanskap vid regementet ha hela året varit be- satta. Mot sjukvårdsbeställningsmännens tjänstgöring och uppträdande för öv- rigt, såväl inom som utom tjänsten, ha inga anmärkningar förekommit. Emeller- tid giver erfarenheten alltjämt belägg för behovet av grundligare sjukvårdsutbild- ning för arméns sjukvårdsmanskap.

(Heijbel.)

Skånska trängkåren.

I januari inträffade ett dödsfall, som torde kunna vara av intresse att relatera. En värnpliktig i linjetjänst vid bilkompaniet, ovanligt stor och kraftig yngling, hade erhållit permission för att deltaga i brottningsstävlingar i sin hemstad. Han deltog i dessa, trots att han hade en mindre böld å vänster underarm och »ej kände sig bra i vänster arm». Efter återkomsten sjukanmälde pat. sig och inlä- des samma dag å kårens sjukhus med temp. på kvällen 37.9°, incision av mindre furunkel med angit — inga adeniter; dagen därpå stigande temp. upp till 40.5° och tecken på septisk påverkan, vadan pat. andra dagen överfördes till Kristianstads las. med. avd., där sedan ett större supraclaviculärt phlegmone å vänster sida med diffus infiltration utbildades, vilket rtg-behandlades, men ej visade tecken till smältning. Pat. gick till mors efter fyra dagars vistelse å lasarettet i staphylo- coccsepsis (septico-pyæmia).

(Wifelt.)

Västra arméfördelningen.**Bohusläns regemente.**

Sedan åtskilliga år har gymnastiken och idrotten omhulrats vid regementet och därom är intet annat än gott att säga, dock torde därigenom ej kunna undvikas, att på grund av olycksfall under dessa ett rätt stort antal tjänstgöringsdagar gått förlorade. De senaste vintrarna har införts och bedrivits ett nytt idrottsspel, det s. k. handbollspelet, tydligen ersättning för det under sommartiden bedrivna fot- bollspelet. Ehuru jag ej har någon statistisk utredning därom, har jag dock den bestämda uppfattningen, att ett särskilt stort antal olycksfall, låt vara lindriga, stå i samband med detta spel.

(Hansson.)

Värmlands regemente.

Vid en omorganisation av sjukvårdspersonalens utbildning bör vinterutbildnin- gen erhålla en mera framskjuten plats. Hittills har för infanteriets sjukvårds- pluton icke förekommit dylik utbildning. För den fasta sjukvårdspersonalen skul- le viss vinterutbildning kunna komma i fråga i samband med arméfördelningens samlade underbefälsskolors vinterövningar, vilket framhållits i yttrande över sjuk- vårdspersonalens utbildning och rekrytering.

Vid regementet företagna försök med klövjning och bärning av förbinderivagnens sjukvårdsmateriel ha givit till resultat, att den kan klövjas och bäras i ungefär lika stora klövje- eller bärbördor, ehuru en del materiel genom sin form och storlek icke är lätt klövjad. Packsadel m/69 och befintliga mesar voro ej heller lämpliga. Ur taktiska synpunkter syntes vara att förorda, att samtlig materiel lätt kan klövjas eller bäras fram till de platser, där bataljonen vid för fordon svårframkomlig terräng skulle kunna behöva densamma. En utredning angående sjukvårdsmaterielens klövjning och bärning med hänsyn tagen till dylika synpunkter vore därför behövlig.

(Morsing.)

Göta artilleriregemente.

De järnsängar, som sjukhuset förfogar över, ha visat sig ganska dyra i underhåll. På grund av att ramen kring sängbotten består av stålrör, måste av och till riktning av rören och ibland hopsvetsning göras, ett förhållande som iakttagits även på andra sjukhus. De äldre sängarna, där ramen utgöres av vinkeljärn, äro mycket hållbarare, varför vid nyanskaffning denna typ torde föredragas.

(Strömberg.)

Göta trängkår.

Utbildningen av sjukvårdsmanskapet har bedrivits efter fastställda föreskrifter. Vid sjukavdelningen har även i år försöksvis anordnats sjukhusutbildning för värnpliktiga underbefälslever, varvid även i år den iakttagelsen gjorts, att sjukavdelningen icke lämpar sig för praktisk sjukhusutbildning.

(Gråå.)

Östra arméfördelningen.

I årsberättelsen för 1932 påtalades de ständiga eller mycket långvariga *kommanderingar av sjukvårdare*, som under vissa förhållanden måste äga rum från truppförband till sjukhus eller skolor och varigenom den redan förut knappt beräknade sjukvårdspersonalen tidvis blir otillräcklig vid truppförbanden. Ändring i dessa missförhållanden anser jag vara nödvändig i samband med en ny härordning.

Tandvården har varit till stor nytta. Från enstaka såväl läkar- som tandläkarhåll har framkastats tanken på skärpta fordringar å tandstatus framför allt för fast anställning, men även vid inskrivning av värnpliktiga. Ätminstone i tider av god tillgång på sökande till fast anställning torde förhållandet böra beaktas.

(Hybbinette.)

Göta livgarde.

Det viktigaste önskemålet i hygieniskt avseende är, som anmärkts i föregående års rapporter, införande av vattenklosetter i V.-bataljonens byggnader.

(Ekman.)

Livregementets grenadjärer.

Det stora flertalet invärtes sjukdomar har liksom föregående år utgjorts av halsfluss och sjukdomar i respirationsorganen.

Av ledvrickning ha förekommit 55 fall, av benbrott 7, av kontusioner och sår 100 fall.

Den av mig i min förra årsberättelse uttalade uppfattning, att det ökade antalet yttre skador stode i samband med den forcerade utbildningen, har jag efter årets

erfarenheter ingen anledning att ändra, enär jag icke kan finna någon annan rimlig orsak; det har också visat sig, att skadorna i regel träffat manskap av mycket god kroppskonstitution.

Bland manskapet har under året 1 dödsfall inträffat, i det en värnpliktig från ro 51, inlagd på sjukhuset, efter 12 dagar träffades av plötslig strumadöd. Struman hade icke vållat den sjuke några besvär och synes hava varit så obetydlig, att den icke iakttagits av vederbörande inskrivningsläkare. Sjukanmälan föranleddes av svalgsmärtor och hög feber, 39.5°, och vid läkarundersökningen konstaterades struman, samtidigt klar perkussionston över manubrium sterni och ingen exophthalmus. Under sjukhusvistelsen hade den sjuke någon hosta, men objektiva symtom kunde icke från något organ påvisas med undantag av struman. Det vetenskapligt intressanta i detta fall, nämligen ett klarläggande genom obduktion av strumans förhållande till trakean och eventuella degenerativa förändringar i densamma, undandrogs därigenom att den dödes anhöriga bestämt motsatte sig verkställandet av obduktion.

Försök hava anställts med tillämpande av en mera *vegetariskt betonad matsedel* för viss personal. Någon större entusiasm för den ändrade matsedeln har icke för sports.

Sjukvårdssergeanten har under större delen av året varit beordrad till trupputbildning.

Svårighet att tillfredsställande rekrytera sjukvårdspersonalen av manskapsklass har på sista tiden gjort sig gällande även vid I 3, och man får livligt hoppas, att den bebådade omorganisationen för ifrågavarande personals rekrytering snart måtte föras i hamn.

(Winberg.)

Livgrenadjärregementet.

Jämväl under det gångna året som ock föregående år har iakttagits att både yttre skador och även fotskador i påfallande grad ökats. För att få en uppfattning härom uppgjordes en tabellformig uppställning av uppgifterna från tre truppförband 1932 och samma förband under ett godtyckligt valt år 1918 (då 1914 års härordning var gällande). Det visade sig att vid de trenne truppförbanden ungefär enahanda relationer voro förhanden mellan 1918 och 1932 års uppgifter angående nu ifrågavarande skador. Man kunde sålunda konstatera nära nog en tredubbling av dessa oaktat manskapsstyrkan 1932 nedgått med inemot 50 % samt en betydande ökning av fotskadorna. Huvudorsaken härtill synes böra sökas i den förkortade övningstiden, varigenom utbildningens takt måste i avsevärd grad forceras. Man sökte även komma under fund med vilka övningar mest ifrågakommo som orsak till sjukskrivning och resultatet blev, att den s. k. »framryckningen i ansatser» gav anledning till de flesta skadorna samt därefter ungefär i tur och ordning gymnastik, militär idrott, bajonettfäktning m. m. Skjututbildningen krävde ej heller så få fall, men då vanligen av svårare art. En del av skadorna ledde under utbildningens gång, måhända icke så mycket till kassation, som fast mera till överföringar från linjetjänsten. Dessa överföringar jämte redan tidigare gjorda dylika + de som vid utbildningens avslutande av befälet förklarades icke hava kunnat tillgodogöra sig utbildningen, ansågos kunna uppgå till omkr. 10 %, varmed de fullt utbildades antal sålunda reducerades. Det synes också böra påpekas att icke så få av ifrågavarande skador kunde leda och även lett till ersättningsanspråk jäml. 1927 års militärsättningsförförordning.

Strax efter hemkomsten från årets fälttjänstövningar (i trakten av Linköping) upptäcktes, att i medicinlådan saknades en flaska å 50 gr med 3 % morfinlösning. Trots energisk efterspaning och förhör kunde flaskan icke återfinnas. Som följd härav anbefallde regementschefen att s. k. koffertlås skulle anbringas

på nämnda låda, vilket med hänsyn därtill att den står olåst i bakre delen av förbindervagnen, torde vara synnerligen ändamålsenligt.

Angående de under året till facktjänstgöring hitbeordrade värnpliktiga läkarnas arbete är intet annat än gott att säga. Alla hava de prisat sin tjänstgöring, då den på grund av arbete såväl å garnisonssjukhusets öron- som ock allmänna avdelning för dem varit mycket lärorik och givande.

(Ståhlberg.)

Upplands regemente.

Beträffande de vpl., som uttagas till sjukbärare, är det mycket svårt att få lämpliga personer. Sjukvårdsmän uttagas vid inryckningen till 1. tjänstgöring, varvid läkaren kan utvälja de som lämpa sig för dylik utbildning. Sjukbärare uttagas däremot ur gevärskompanierna först efter 3—4 veckors trupp utbildning. Det är helt naturligt att trupp befälet härvid icke gärna avstår de bästa utan söker att bli av med sådana vpl., som i ett eller annat avseende visat sig olämpliga. Det skulle, synes det mig, vara en stor fördel, om sjukbärare uttagas vid inryckningen i likhet med uttagning av sjukvårdsmän och personal till övrig specialtjänst.

Sjukvårdsorganens rationella prövning under fältförhållanden är icke tillfredsställande under fälttjänstövningarna. Stridshandlingen flyter allt för raskt och fredshänsyn av olika slag förhindrar planläggning och utförande av sjukvårdsövningar. Utsträckning av sjukvårdsarbetet till natten, som ju av erfarenhet synes vara den tid, då formationernas verksamhet är störst, är praktiskt taget omöjliggjord. Fråga är väl om man icke genom användandet av icke-levande sårmarkörer, ett attrappsystem, skulle få fram en mera åskådlig bild av det verkliga förhållandet beträffande åtminstone transportsystemens funktion under en flera dygn pågående operation. Ev. kan man tänka sig en kombination av levande sårmarkörer och attrapper. Många detaljproblem skulle härigenom kunna bli belysta redan under fredsövningar.

(Kristenson.)

Södermanlands regemente.

Under året hava avgått dels de två äldsta sjukvårdsbeställningsmännen genom kontraktets upphörande, vilka av flera skäl ej ansågos böra erhålla kontraktsförnyelse, dels helt oberäknat två yngre beställningsmän också genom kontraktets upphörande, vilka emellertid ej önskade erhålla kontraktsförnyelse. De ansågo befodringsutsikterna dåliga och vidare kunde båda erhålla god utkomst i civila livet. Under vanliga förhållanden skulle detta blivit mycket kännbart, men kommer på grund av uteblivna vinterövningar ej att ha så ogynnsam verkan.

Det relaterade utgör ännu en erinran om önskvärdheten av en organisation av sjukvårdspersonal och sjukvårdstrupper, självständig och fristående, med både enhetlig utbildning och befordran. Härifrån skulle arméns alla truppförband i mån av behov förses med sjukvårdspersonal. Detta skulle ej blott förekomma uppkomsten av akuta brister, utan även genom smidigare anpassningsmöjligheter alltför hög personalstyrka under lugna perioder. Vapenspecialiteten, där tjänstgöringen fullgöres, kräver ju även sin utbildning, men synes mig i detta hänseende komma i andra rummet och kan inläras vid skola vid vederbörande truppförband.

Halsflussfallen uppgingo till 139 med 796 sjukdagar, d. v. s. av här avhandlade åkommor omkring halva antalet fall och hälften av sjukdagarna.

Under den övningsperiod de i maj inryckande värnpliktiga tillbringade vid regementet var för dem anbefallt ett försök med profylaktisk regim i form av skärpt kasernhygien och gurgling morgon och afton med desinfekterande gurgelvatten

till förebyggande av de katarrala åkommorna genom droppinfektion. Denna period visade ingen nedgång i frekvensen av dessa åkommor eller halsfluss speciellt, jämfört med samma period under föregående år. Av försöket synes mig framgå, dels att vid infektionen spela in sådana moment, som man ej kan behärska, nämligen bl. a. trängseln mellan individerna vid olika tillfällen under arbetsdagen i kasern och under övningar, dåliga tänder, kroniska tonsilliter etc., varför enbart gles förläggning och skärpt hygien ej någonsin kunna verka absolut förebyggande, utan man alltså måste räkna med en hög procent infektiöst-katarrala åkommor; dels vidare, att den hittillsvarande kasernhygien synbarligen varit tillräcklig för vidmakthållande av ett så gott hälsotillstånd som möjligt.

Marschskadorna ställa sig på följande vis:

	Antal fall	Sjukdagar	Sjukdagar pr fall
Tendovaginit	13	75	5·8
Ansträngningsperiostiter	14	103	7·4
Fotinsufficiens	10	55	5·5
Metatarsalinsufficiens med fraktur . . .	9	83	9·2
Skoskav	28	73	2·6
	74	389	5·3

Dessa skador taga i anspråk omkring 0·22 % av tjänstgöringsdagarna. Fallen utgöra 7·7 % av vårdfallen och sjukdagarna 5·9 % av samtliga.

Regementsintendenten beräknar utspisningsstaten jämlikt intendentsdepartementets direktiv vad beträffar kaloritalet med ett minimum av 3 500 och ett maximum av 3 900, under det regementsläkaren jämlikt den halvofficiella »handboken för militärläkare» vid sin granskning av staten följer de näringsfysiologiska talen 3 675 (för täckande av avfallsförlusten) och 3 900. Det synes önskvärt, att arméförvaltningens intendentsdepartement och sjukvårdsstyrelse utgäve gemensamma bestämmelser (i TL) med direktiv för uppgörande av utspisningsstater och deras granskning.

Av bataljonsläkare Schneider hava slutförts undersökningar enligt Göthlin beträffande C-vitaminstandarden, uttryckt i den kapillära hållfastheten, och hava visat, att standarden hos värnpliktiga inom Södermanlands i. o. är synnerligen god i det att vid prov efter två månaders kronkost i intet fall en undernormal C-vitaminstandard iakttagits. Anmärkningsvärt har varit, att varken vid undersökningar i juni (sommargruppen) eller sista dagarna i maj (underbefäl och fackmän) någon tendens till en nedsättning av den kapillära hållfastheten kunnat iakttagas, fast man vid denna tidpunkt, då födans C-vitaminhalt anses hava sikt minimum, haft skäl att vänta sig en sådan. Vid jämförande undersökningar mellan höger och vänster arm hava synnerligen överensstämmande värden erhållits. Resultaten komma att publiceras i Tidskrift för militär hälsovård. Undersökningar hava påbörjats över den kapillära hållfasthetens förhållande efter bad, gymnastik samt vid infektionssjukdomar. — Genom dessa undersökningar hava dessbättre synbarligen undanröjts mina uttalade farhågor beträffande för låg C-vitaminstandard vid långvarig utspisning med för litet färsk föda, men staten har sedan dess och före dessa försök ändrats med bland annat upptagande av oskummad mjölk till dryck, ökning av kål- och rotfrukter och införande av vitaminmargarin. Man torde sålunda med nu gällande stat kunna anse sig skyddad mot följder av brist på skyddsämnen, även om anvisningar från arméförvaltningens intendentsdepartement och sjukvårdsstyrelse för uppgörande av utspisningsstater (TL A n:r 6/1933) angående vikten av oskummad mjölk, rotfrukter, frukter och bär ej utgivits. Oskummad mjölk var först införd på regementet. Apelsiner och frukt, varom förr vid anhållan om inköp av dylika uttalades, att det var en lyxvara, anses nu vara en nödvändighetsvara.

Inskrivning. Studentkompaniet vid regementet måste vidkännas en kraftig av-

gång genom överföring. Av 157 man blevo under tjänstgöringens lopp 33 överförda till expeditionstjänst och 8 frikallade.

(Barre.)

Jönköpings-Kalmar regemente.

Hälsotillståndet vid regementet har under året i stort sett varit gott. Sjukligheten har dock varit något större än föregående år beroende på en ytterst kontagiös halsflussepidemi, som inträffade i augusti månad med 94 fall på tre dagar.

Det största antalet vård dagar, 1 399, har betingats av halsfluss och de vårdades antal 218.

En 19-årig volontär, som vid anställning vid regementet hösten 1932 icke föredde några märkbara sjukdomstecken eller lyten, råkade under gymnastiklektion någon dag i december 1932 vid försök till djuphopp från ribbstol falla och slå vänstra sidan i golvet och fick därefter smärta i vänster knäled. En månad senare uppträdde smärta i vänster höft. Började halta på vänster ben i början av februari 1933. Deltog hela tiden i övningarna. Sökte läkare å sjukvisitation först den 27/2 1933 och inlades då på regementets sjukhus. Han föredde då 1 1/2 cm:s förkortning av det vänstra benet samt inskränkt abduction (30°) och rotation i vänstra höftleden samt lätt haltande gång. Röntgenundersökning den 11/3 1933 avslöjade en coxa vara sinistra, med hänsyn till sjukdomsförloppet sannolikt traumatisk och orsakad av ett inkilat brott å lårbenshalsen. Han förklarades oduglig till fortsatt krigstjänst den 21/4 1933 och har av riksförsäkringsanstalten tillerkänts ersättning jämlikt 1927 års militärsättningsförordning.

Sjukdomsfallet synes vara ett typiskt exempel för uppkomstsättet för *coxa vara traumatica* genom en lindrig, lätt förbisedd skada.

(Örn.)

Livregementet till häst.

Vad beträffar sjukavdelningen har densamma under året genom arméfördelningschefens försorg varit föremål för en genomgripande ombyggnad, varigenom bl. a. ett större behandlingsrum tillkommit, ett nytt och större väntrum erhållits och de sanitära anordningarna för isoleringsavdelningen förbättrats. Sjukvårdsförhållandena äro i allmänhet någorlunda tillfredsställande. Vissa tider på året är dock personalen för fåtalig, beroende på att hitintills endast en furir, en korpral och en sjukvårdsryttare stått till förfogande. Särskilt gör sig denna olägenhet gällande under inskrivningsförrättningarna, då två av dem kommenderats att tjänstgöra vid dessa. Om man tar i betraktande, att sjukavdelningen under dessa perioder på grund av de förekommande förkylningssjukdomarna är maximalt belagd, inses lätt, att sjukvårdspersonalen blir otillräcklig för arbetet å avdelningen. Och ännu större olägenheter framträda vid fälttjänstövningar under dessa perioder. Här uppstår en påtaglig brist i överensstämmelse mellan å ena sidan kraven på manskapets liv och hälsa i form av snabb tillgång på sjukvårdspersonal under de i tjänsten mest krävande förhållandena, å andra sidan förutsättningarna för att fylla dessa krav. Fordran på att regementet ensamt får disponera samtliga i staten upptagna sjukvårdare synes mig sålunda vara oavvislig.¹

(Jungert.)

Svea artilleriregemente.

12 fall av gonorrhoea ha under året förekommit, varav 7 måst inläggas å sjukhus, där de tillbragt 228 sjukdagar, under det att 5 st. ha kunnat behandlas rent

¹ Under ovan angivna förutsättningar kan sjuksköterska rekvireras; antalet sjukvårdsbeställningsmän bestämmas i staterna i samband med härordningsbeslut.

Bortkommendering av sjukvårdare måste av flera skäl ifrågakomma. SS.

polikliniskt. Totala antalet förlorade övningsdagar för dessa sjukdomsfall torde avsevärt överstiga 500. Samtliga insjuknade hade uraktlåtit den påbjudna profylaktiska behandlingen. Hade denna ägt rum i enlighet med gällande föreskrifter, hade med säkerhet ej en enda övningsdag behövt gå förlorad. Någon bättring i detta hänseende är ej att vänta, förrän gällande reglementen iakttagas och varje könsjuk, som ej kan uppvisa kvitto på att han undergått den profylaktiska behandling, som står till buds på regementets sjukhus, har att vänta bestraffning för sin försummelse.

Den profylaktiska tandvården, som regementets fast anställda manskap sedan ett år fått åtnjuta, börjar nu visa sina goda verkningar, i det att svåra fall av tandröta, alveolarperiostiter och tandböldar bli alltmera sällsynta. Med åren ha vi härigenom att vänta ett alltmer förbättrat tillstånd av tandvården, som kommer att äga stor betydelse även för manskapets allmänna hälsotillstånd och dess motståndskraft gent emot andra sjukdomar.

Totalkostnaden för dietportioner under året har utgjort 2 587 kr. och 27 öre och har i huvudsak vållats av mag- och tarmsjukdomar.

Rekryteringen av sjukvårdsmanskapet lämnar mycket övrigt att önska. Till sjukvårdssoldatskolan vid garnisonssjukhuset kommenderades den $^{10}/_7$ 1933 3 rekryter. Redan på detta tidiga stadium av utbildningen kom 1 till korta och måste den $^{9}/_{10}$ avbryta sin verksamhet som sjukvårdare och har sedan dess tjänstgjort vid sitt batteri som hästkötare.

De båda andra, som lyckades genomgå den elementära kursen vid garnisonssjukhuset blevo den $^{9}/_{10}$ kommenderade till sjukvårdskorpralskolan vid kungl. Norrlands trängkår i Sollefteå med resultat, att den ene återkom den $^{20}/_{11}$ 1933 som olämplig för vidare utbildning och den andre den $^{10}/_1$ 1934 med samma betyg, så att regementet för år 1934 står utan nyutbildat sjukvårdsmanskap, som kan användas till annat än handräckningstjänst. För att undvika dylika fataliteter måste framdeles vid nyrekryteringen av sjukvårdsmanskap stor hänsyn tagas till goda skolbetyg och anlag för bokliga studier, god handstil och förmåga att skriftligt uttrycka sig, så att möjligen någon av de nykommande kan väntas bli en duglig sjukvårdsfurir.

(Sjögren.)

Smålands arméartilleriregemente.

Med avseende på de hygieniska anordningarna i kasernen, står önskemålet om ett nytt varmbadhus för manskapet i förgrunden. Påpekande härom har också senaste åren återkommit i protokoll över hälsovårdsinspektioner, fördelningsläkarens rapport över sundhetsinspektion samt riksdagens militieomöudsmans anteckningar vid inspektioner av regementets byggnader. Synnerligen starkt är även behovet av dels torkrum, dels w. c. i batterierna.

(Herne.)

Göta ingenjörkår.

Iordningställandet av den nya sjukavdelningen har vid årsskiftet framskridit så långt, att den torde i sin helhet kunna tagas i anspråk under januari månad, varvid kårens sjukvårdsbehov kommer att bli synnerligen väl tillfredsställt.

(Aaby-Ericsson.)

Svea trängkår.

De åtgärder, som företagits under året för uppnående av ett gott hälsotillstånd bland manskapet och hygienisk trevnad, har på det hela taget beaktats, och de brister, som häruti förelegat, ha till stor del avhjälpats. Sålunda har manskapsska-

sernernas tvättrum erhållit nya tvättanordningar med rinnande vatten och har i samband med toalettavdelningarna 4 w. c. per kompani installerats.

Den vid kårens sjukhus även detta år försöksvis anordnade utbildningen i sjukhustjänst för värnpliktiga sjukvårdsmanskap av olika kategorier torde ha visat, att denna utbildning helst borde förläggas till ett sjukhus med större patientantal än vad som är fallet vid kåren, dock under förutsättning att därstädes kan bedrivas en energisk, teoretisk instruktionsutbildning. Skall utbildningen förläggas i fortsättning till kårens sjukhus, är ett oeftervärligt villkor, att sjuksköterska anställes vid sjukhuset under den tid, de värnpliktigas sjukhusutbildning bedrives. Hädanefter finnes ingen möjlighet att på grund av den kortvariga sjukhusutbildning, som trängens fast anställda sjukvårdsmanskap tyvärr numera sedan flera år tillbaka erhåller, kunna uppdriva ett underbefäl, som tillnärmelsevis kan vara kompetent att bistå läkaren vid instruktion av eleverna.

(Möller.)

Norra arméfördelningen.

Intresset för hälsovården vid arméfördelningen är livligt och under året hava i mån av tillgängliga medel vid truppförbanden verkstälts avsevärda förbättringar. Bland sådana må nämnas: förbättringar av den artificiella belysningen, fortsatt modernisering i tvättrum och i pissoarer samt införande av w. c. m. m.; vid A 4 hava tvättinrättningens väggar bekläts med klyvtegel; vid militärsjukhuset i Sollefteå har större ommålning med oljefärg verkställts. Det i fjolårsberättelsen omnämnda exercishuset vid I 21 har uppförts.

I samband med arbetslösheten har tillgången på rekrytaspiranter varit mycket god och utväljandet av stammanskap kunnat äga rum med god sovring; detta har i sin tur fördelaktigt påverkat uttagningen av sjukvårdsmanskap.

Uttagningen av vpl. sjukvårdsmanskap har i allmänhet varit tillfredsställande.

Angående årets utbildning av sjukvårdshundar har särskild rapport insänts från T 3. Som personligt intryck från utbildningen vill jag därför här endast framhålla, att den, såvitt jag kunnat bedöma, letts på ett mycket förtjänstfullt sätt.

Från försöksbataljonen vid I 21 blevo erfarenheterna angående sjukvården relativt små. Förhållandet att bataljonen erhållit två läkare, motiverat redan av dess storlek, framhålles som fördelaktigt. Det gamla önskemålet om vissa läkares beredhet gjorde sig även nu påmint särskilt genom svårigheten för den närmast under bataljonschefen sorterande läkaren att kunna hålla kontakt med sin chef.

Jämförande packningsförsök av förbinderivagnens innehåll för klövjning, dels i vagnens tågmesar, dels i klövjemesar och packsadel m/16 hava vid I 5 utförts utvisande viss överlägsenhet för de senare anordningarna, vilka dock äro mer skrymmande.

(Odenius.)

Hälsinge regemente.

Rekryteringen av den fast anställda sjukvårdspersonalen har förbättrats i samma mån, som beskaffenheten av det till buds stående volontärmaterialet har förbättrats. Möjligheten att till sjukvårdare förvärva allra bästa krafter kan dock ej nås så länge sjukvårdspersonalen i avlönings- och befordringsavseende kommer efter sina jämnåriga kamrater vid regementet.

Till volontärer hava anmälningarna varit rikliga och ett ganska gott urval har därför kunnat göras under det gångra året.

Truppsjukvårdsanslaget har under de senaste åren, trots all sparsamhet, visat sig nätt och jämnt tillräckligt för de löpande behoven. Ännu har det ej behöfts överskridas, men nyanskaiffning av sänglinne m. m. kommer i en snar framtid att

kräva annan beräkningsgrund för detta anslag, som väsentligen minskas genom minskat antal tjänstgöringsdagar, ändock att en hel del utgifter för underhåll m. m. äro oberoende av dessa dagar. Kommer härtill att tandvårdsanslaget ej är tillräckligt med den rikliga tilldelning av vpl. tandläkare som ägt rum de senaste åren (6 månader under året) utan att ingrepp måste göras i truppsjukvårdsanslaget.

(Bjerner.)

Västernorrlands regemente.

Under året har hälsotillståndet hos truppen i stort sett varit mycket gott.

Som anmärkningsvärt må dock nämnas en utbredd, men i stort sett mycket lindrig epidemi av rödsot (dysenteri av typ Kruse-Sonne). Epidemien som omfattade 19 diagnosticerade fall, har säkerligen haft en ännu större omfattning, ehuru fallens i allmänhet mycket lindriga art gjorde att många i början icke sökte läkare. Ursprunget till epidemien kunde icke fastställas. Talrika diarréfall förekommo även bland civilbefolkningen. Bland kökspersonalen, som särskilt noga undersöktes, fanns ingen smittkälla, däremot anträffades ett fall bland personalen i furirmässen. Det torde dock näppeligen kunna ha varit smittkällan för regementet, då några fall bland underbefälet icke påvisades.

Däremot föreligger möjlighet, att infektionen varit en vattenepidemi. I detta samband må påpekas, att Sollefteå stads vattenledningsverk enligt uppgift saknar möjlighet att klorera sitt vatten vid förefallande behov.

Ett fall av dysenterian komplicerades med en akut myocardit, som gav ett totalt block. Myocardieskadan gick emellertid tillbaka. Fallet gav anledning att företaga elektrokardiografisk analys av övriga dysenterifall, varvid ytterligare några lätta myocardieskador avslöjades.

Uttagningen av sjukvårdsmän har visat sig icke vara tillfredsställande. Regementets elev i sjukvårdskorpralskolan underkändes, likaså kunde 2 av de 3 värnpliktiga sjukvårdsmännen icke godkännas. Genom det sätt, som tillämpas vid uttagningen av sjukvårdsmanskap, får regementsläkaren blott tillfälle att välja mellan ett fåtal män, varvid tyvärr ibland vederbörande kompanichefer anse sig böra erbjuda för utbildningen undermåligt manskap. Här torde orsaken ligga till det nedslående utbildningsresultatet under året.

Kroppsbeklädnaden hos de värnpliktiga, uttagna till linjetjänst, har liksom under de nästföregående åren icke varit den bästa. Överföringar dels vid tjänstgöringens början, dels längre fram, ha måst företagas i en icke önskvärd utsträckning. Det torde näppeligen råda tvivel om att detta står i nära beroende av det stora antalet samvetsömma inom inskrivningsområdet (år 1933 172 av sammanlagt 1 508 i E- och F-grupp eller drygt 11 %), vilket avsevärt minskar den kontingent, som kan i frågakomma till linjetjänst.

Som synnerligen önskvärt ur hygienisk synpunkt bör framhållas införande av nya toaletter inom de återstående kasernerna, en åtgärd, som fått anstå av brist på medel. Beträffande kasernerna måste även framhållas, att deras hygieniska standard i flera avseenden numera knappast står på den nivå, som är önskvärd, helst om jämförelse göres med nyare kaserner och andra allmänna inrättningar. Förutom de synnerligen underhållsrika bekvämlighetsinrättningarna inom två kaserner, vilka trots alla renhållningsförsök tidsat sprida dålig lukt långt ut i angränsande korridorer, bör uppmärksamheten fästas på tvättrum och torkrum. De förra, som böra hava ett rent och propert utseende, göra nu sådant intryck, att man nästan ryggat tillbaka för att gå in där. Rummen äro mörka och verka smutsiga, vartill asfaltgolven bidraga. Golven äro nu ojämna och ha en gropig yta, så att vatten ständigt kvarhålls efter morgonspolningen. Trallarna äro ständigt våta och luften blir fuktig och unken. Duscharna sakna skydd, så att vattnet stänker långt omkring, när de användas. Belysningen är dålig.

I en kasern saknas särskilt torkrum, och kombinationen tork- och putsrum är icke lyckad.

I matsalen saknas tillgång till rinnande vatten, vilken brist gör sig gällande främst sommartiden, då truppen behöver friskt vatten till måltiderna.

Genom tillgången på värnpliktiga tandläkare har tandvården trots minskade anslag, kunnat göras mycket mer effektiv än förut. Regementets tandklinik förfogar nu över en utrustning, som fyller alla rimliga anspråk för de arbeten, som kunna komma ifråga.

De preliminära resultaten av försöken med kolhydratrik diabeteskost och därmed sammanhängande frågor, som varit föremål för särskilt studium, framlades vid internkongressen i Uppsala i juni 1933. Frågan om vattenutsöndringens dygnsrytmiska beroende har prövats. Tuberkulosfrågan har som förut varit föremål för särskilt studium.

Under året utgivna arbeten.

Arborelius, M. Behandling av klåda med secalepreparat. Svenska läkartidningen nr 42.

— — Hur tuberkulosen börjar. Tidningen »Vi och Ni» nr 2.

(Arborelius.)

Norrlands dragonregemente.

Fall av epidemisk parotit voro ganska lindriga, men senare tog denna epidemi en allvarligare vändning, i det nästan samtliga insjuknade även fingo orchiter. Symtom å meningit började även framträda i två fall, som på denna grund överfördes till härvarande lasarett. Vid företagen lumbalpunktion verifierades också denna diagnos. Ytterligare 6 fall komplicerades sedan med meningiter, men vårdades dessa samtliga på regementets sjukhus. I alla fallen voro meningitsymtomen tydligt uttalade med intensiv huvudvärk, kräkningar, uttalad nackstyvhet, Kernig pos. etc. Temperatur mellan 39—40 grader. Detta tillstånd varade en vecka eller något mindre, varefter såväl de subjektiva som objektiva symtomen tämligen snabbt gingo tillbaka. Denna parotitepidemi var synnerligen långvarig och slutade först i juli månad. Avtal har under det senaste året funnits med stadens praktiserande tandläkare att för regementets personal tillämpa kungl. pensionsstyrelsens tandvårdstaxa. Hjälp till tandvård har kunnat lämnas regementets fast anställda manskap, medan de vpl. blott i undantagsfall kommit i åtnjutande därav.

(Agvall.)

Norrlands artilleriregemente.

En ändring i matordningen har införts så till vida att i stället för frukost, middag och kvällsmål har utspisats morgonmål, bestående av kaffe, mjölk eller choklad med smörgås, samt lunch och middag. Omläggningen har vunnit allmänt erkännande.

(Johanson.)

Norrlands trängkår.

I en av kårens kaserner har periodvis under flera år förekommit kolos. Detta uppträder vanligast under höstarna, då eldningen börjar. Vid upprepade tillfällen hava undersökningar gjorts för att utröna orsaken härtill dock utan resultat. Under sistlidna höst hade detta missförhållande ökats, så att vid ett par tillfällen vissa logement och en gång hela kompaniet å nedre botten måste utrymmas. Förhållandet har anmälts till chefen för fortifikationsdepartementets värmebyrå vid hans personliga besök vid kåren. Ehuru för närvarande intet kolos uppträder, föreligger dock alltså risk för att så åter kan bli fallet, vilket synes mig så anmärkningsvärt, att jag velat bringa detta till sjukvårdsstyrelsens kännedom.

Till översjukvaktare och sjukvårdskorpraler uttogos fyra man av de värnpliktiga underbefälseleverna. Deras sjukhusutbildning har varit uppdelad på två perioder. Den första omfattande tiden 19. juni—8. juli har fullgjorts på T 3:s sjukhus, den andra omfattade tiden 10.—29. juli å I 21:s sjukhus. Dessa voro synnerligen intresserade för sina sjukhusuppgifter och hava på ett mycket tillfredsställande sätt fullgjort sin utbildning.

(Roosmark.)

Övre Norrland.

Norrbottnens regemente.

Regementets nyinredda sjukhus togs i bruk den 10. januari och har sedan dess hela tiden varit belagt. I stort sett motsvarar detta de krav, som sjukvården ställer på detsamma. Synnerligen ändamålsenligt är delningen av sjukhuset i två från varandra skilda avdelningar.

Utrymmet i väntrummen och undersökningsrummet har visat sig tillräckligt, men torde i omlägningsrummet var för litet. Här saknas utrymme för behandling av liggande patient.

Sjukhuset i sin helhet rymmer 60 sjuka och har tidvis varit nästan fullbelagt. I stort sett har på grund av platsbrist avpollettering till garnisonssjukhuset ej behövt ske. Dit har i huvudsak endast sänts sådana fall, som behövt kirurgisk behandling, enstaka fall av smittsam sjukdom och fall, som fordrat mera ingående medicinsk undersökning.

Läkarundersökningen i samband med inryckningen har gjorts så tidigt som möjligt med avsikt att få värnpliktiga med lungtuberkulos diagnosticerade så tidigt, att de ej hinna insjukna under militärtjänstgöringen eller få sjukdomen försämrad av denna. S.R. har alltid tagits vid inryckning och, om den befunnits vara över 10 mm, har vederbörande alltid ställts på kontroll, tills normala förhållanden inträtt. Under året har tagits 2 313 S.R.-reaktioner. Vidare har röntgenfotografering av lungorna skett, då S.R. varit förhöjd, biljud hörts å lungorna eller stark tuberkulosexposition i hemmet förelegat. Inalles ha 550 lungröntgenundersökningar gjorts. I samband med dessa undersökningar har lungtuberkulos kunnat diagnosticeras på 15 värnpliktiga, vilka frikallats före sjukdomen förvärrats av militärtjänsten; 5 värnpliktiga och en fast anställd ha under året insjuknat i lungtuberkulos eller fått denna sjukdom förvärrad genom militärtjänstgöringen.

(Ivarsson.)

Västerbottnens regemente.

Under sommaren hava samvetsömma värnpliktiga varit förlagda till Basarmyran i Fredrika socken. På grund av avståndet till provinsialläkaren, vilken är bosatt i Åsele, har kostnaden för läkarvården för ifrågavarande värnpliktiga blivit högst avsevärd. För läkarvården under juni och juli månader utbetalades sålunda tillsammans 1 220-34 kronor, därav utgifter för sjukvård 365-88, för läkar-kortskrivning 576, för transport av sjuka 66-55, för transporter till läkaren för kortskrivning 211-50. Den totala kostnaden för läkarvård under dessa två månader utgjorde alltså 432-43 eller 7 kronor och 5 öre per man.

(Lundgren.)

Norrbottnens artillerikår.

De under år 1932 påbörjade tuberkulosundersökningarna, som i detalj publicerats i Tidskrift i militär hälsovård, ha under året fortsatts. Röntgenundersök-

ning har utförts å alla inryckande värnpliktiga, som haft S.R. över 9 mm/1 timme ävensom å samtliga, som ha anhöriga sjuka eller döda i tuberkulos. På så sätt ha vid inryckningarna 3 man omedelbart hemförlovats för tuberkulösa lungförändringar i sådant stadium, att aktivitet varit säker eller icke kunnat uteslutas. Intet ersättningsfall för tuberkulos har heller under året inträffat bland de värnpliktiga, vilket utan tvivel får skrivas på de noggranna undersökningarna. Samtliga nyanställda volontärer ha undersökts på samma sätt som de värnpliktiga med hänsyn till lungtuberkulos och 6 sökande ha kasserats på grund av röntgenundersökningen. Bland de äldre fast anställda har ett fall av lungsäcksinflammation inträffat, men tuberkulos i lungorna har ännu icke kunnat påvisas.

I fråga om sjukvårdspersonalens rekrytering och befordringsmöjligheter har heller icke någon förändring inträtt. Endast sjukvårdskonstapel, respektive korpalsbeställning finnes, varför dugliga innehavare av dessa tjänster snart gå över till trupptjänst, då de kunna vinna furirbefordran. På grund av det myckna skrivarbetet på sjukstugan, där utom kåren och skvadronen även Int. 3, fästningspolis-kårens, tygstationens och fortifikationens civila personal ha sin sjukvård, blir kraven på innehavaren av sjukvårdskonstapeltjänsten här betydligt större än på alla andra håll. Härtill kommer också, att bataljonsläkaren, på grund av det ringa antalet militärläkare i Boden mot andra garnisonsorter utom de nu uppräkannde kårerna, även är ansvarig läkare för Ing. 4 samt röntgenläkare vid garnisonssjukhuset och i samtliga dessa beställningar icke har någon som helst avlösningsmöjlighet. Furirsbeställningen i sjukvårdstjänst skulle underlätta rekryteringen av användbart folk till sjukvårdstjänsterna. Sjukvården äventyras under nu rådande missförhållanden.

Vetenskapligt arbete tryckt under året.

Thunström, S. Om massundersökning med röntgen vid armén. Tuberkulosstudier på en årsklass värnpliktiga i linjetjänst vid truppförband i Boden. Tidskrift i militär hälsovård, h. 2.

(Thunström.)

Bodens artilleriregemente.

För släckning av de under sommaren i Norrbotten värre än vanligt härjande skogseldarna var upprepade gånger personal från regementet utkommenderad. Den utkommenderade personalen blev enligt order utrustad med första förband, varigenom åtgången härav blivit abnormt stor.

Emellertid visade det sig, att den reglementsenliga utrustningen i de av sjukvårdspersonalen medförda förbandsväskorna och sjukvårdsröslarna, ej fullt motsvarade de speciella behov, som framkommo vid dessa kommenderingar till skogsbrandsläckning. De skador, som vid ett sådan tillfälle äro vanliga, äro mindre brännskador och småsår. Den reglementerade utrustningen i förbandsväskor och sjukvårdsröslar synes mig vara avsedd för större skador, och sådana förbandsenheter som förbandspaket n:r II och till och med gasbindor 5 m $\times$ 7 cm i särskilda paket innehålla för mycket förbandsmateriel för förbrukning vid behandling av ett mindre sår eller en relativt obetydlig brännskada. En omändring i utrustningen av dessa väskor och röslar företogs därför och första förbandens antal utökades, medan de större förbandsenheterna borttogos. Sjukvårdsröslan kom sålunda att innehålla 45 och förbandsväskan 70 första förband.

Arméns läkemedelsförråd har ett upplag i apoteket i Boden, vilket fungerat under år 1933, men har ännu använts för kort tid för att dess verkningar skall kunna bedömas. Dock synas förpackningarna av acetylsalicylsyra vara väl smått tilltagna, medan häftande mastixlösning synes bliva levererat i för stora flaskor och vara för rikligt tilltaget i förrådet. Något förbilligande av medicinkostnaderna för truppförbandet synes icke genom detta läkemedelsförråd hava åstadkommits.

Sjukvårdsplanerna för fortén ha varit föremål för fortsatt bearbetning. Medelbrist hindrar dock ännu planernas utförande.

Pjäsexercishuset har under året börjat användas, ehuru det tyvärr utbyggts endast till halva sin storlek. Säkertligen skola de särskilt under övergångsperioderna så frekventa luftvägsinfektionerna minska genom att övningarna kunna utföras under mera skyddade förhållanden i detta pjäsexercishus.

Möjligheter till bad saknas fortfarande vid regementet, varför badning får ske vid kungl. Bodens ingenjörkår. Behovet av bättre anordningar för bad inom regementets egna kaserner är fortfarande trängande ur hygienisk synpunkt.

(Thorburn.)

Bodens ingenjörkår.

De under år 1932 påbörjade tuberkulosundersökningarna, som i detalj publiceras i Tidskrift i militär hälsovård, ha under året fortsatt. Röntgenundersökningarna ha utförts å alla, som haft S.R. över 9 mm/1 timme ävensom å samtliga, som ha anhöriga sjuka eller döda i tuberkulos. På så sätt ha vid de värnpliktigas inryckning 3 man omedelbart hemförlovats för lungtuberkulos i sådant stadium, att aktivitet icke kan uteslutas eller är kliniskt påvisbar. Ett tuberkulosfall har under året inträffat, då en värnpliktig insjuknade under tjänstledighet i hemmet i akut färsk tuberkulos (Nyinfiltrat). Han tillerkändes ersättning från riks försäkringsanstalten för i tjänsten ådragen sjukdom. Samtliga volontärer ha undersökts på samma sätt som de värnpliktiga med hänsyn till lungtuberkulos, och ett 10-tal sökande ha kasserats på grund av röntgenundersökningen.

Beträffande kårens sjukstuga har sedan flera år i denna berättelse påpekats svårigheterna ifråga om uppvärmningsförhållandena under de kallaste månaderna. Önskemålet om förbättrade uppvärmningsanordningar kvarstår oförändrat.

(Thunström.)

Militärbefälet på Gotland.

Gotlands artillerikår.

Av de 3 på stat upptagna sjukvårdsbeställningarna äro endast 2 besatta.

(Cassel.)

Krigsskolan.

Av totalantalet sjukdagar (2 533) komma liksom förra året i det närmaste $\frac{1}{4}$ eller 615 på akuta svalg- och luftvägsinfektioner med dem åtföljande vanliga sjukdomstillstånd. Hälften av dessa samtliga infalla under 1:sta kvartalet närmast som en halsflussartad infektion men med en samtidig, utpräglad allmän påverkan, som erinrade om influensa. Samtliga fall förlöpte dock komplikationsfritt. — Olycksfallen motsvara $\frac{2}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ av samma totalsiffra och förete en mycket växlande bild av i huvudsak ganska godartad karaktär.

(Wikström.)

Garnisonssjukhuset i Stockholm.

Genom det av riksdagen beslutade inställandet i stor utsträckning av värnplikts-tjänstgöringen kunde förmodas, att sjukhusets platsreserv skulle avsevärt ökas. Då det förut visat sig, att Stockholms stad ej till fullo utnyttjat till disposition ställda platser, uppstod tanken att söka utvidga sjukhusets civila verksamhet att gälla även Stockholms län. Förhandlingar med landstingets representanter ledde till en

överenskommelse av fullkomligt analog art med den, som redan existerar mellan Kronan och Stockholms stad. De första länspatienterna mottogs i slutet av oktober, och intill årets slut hava sammanlagt 71 sådana sjuka vårdats å sjukhuset.

(Aleman.)

Garnisonssjukhuset i Linköping.

Organisation.

Enligt Kungl. Maj:ts ändringar i reglementet för garnisonssjukhuset den 27. januari 1933 skall vid sjukhuset finnas en direktion bestående av landshövdingen i Östergötlands län eller den han för särskilt fall eller för viss kortare tid i sitt ställe förordar, chefen för östra brigaden och en av Östergötlands läns landsting för en tid av fyra kalenderår vald ledamot.

Direktionens första sammanträde ägde rum å garnisonssjukhuset den 7. juni 1933 varvid direktionen konstituerades sålunda:

Ordförande: Landshövdingen m. m. K. Tiseliuss. *Ledamöter:* chefen för Östra brigaden samt den av landstinget utsedda representanten, kommunalkamreren Josef Ericsson, Finspong.

Sjukhuslokalerna.

Enligt sjukvårdsstyrelsens skrivelse den 17. februari 1933 nr 2224/32 angående åtgärder med anledning av Kungl. Maj:ts förordning med vissa bestämmelser angående film (den 3. juni 1932) skall sjukhusets filmförråd förvaras på sätt i ovannämnda förordning stadgas. I anledning härav har ett i sjukhusets norra isoleringsavdelning befintligt väggfast skåp inretts med hyllor. Skåpet har gjorts brandhärdigt genom att runt om invändigt samt å dörren beklädas med asbestpapp och falsad plåt. Åtgärden beslöts av direktionen och kostnaden härför uppgick till 90 kronor. Sjukhusets filmförråd överstiger ej 5 kg.

Sjukvårdspersonalen.

Liksom under föregående år var fallet, hava vid sjukhuset i och för sjukhusutbildning varit förlagda dels 2 volontärer från T1 under tiden $\frac{1}{4}$ — $\frac{15}{8}$ i 2 avlösningar, dels under tiden $\frac{19}{5}$ — $\frac{10}{8}$ 3 värnpliktiga uttagna till sjukvårdskorpraler och översjukvaktare. Dessa hava i likhet med volontärerna tjänstgjort å sjukhuset i avlösningar. Trots den korta utbildningstiden torde eleverna hava lyckats förvärva en viss färdighet i sjukhusarbetet. De ha visat stort intresse för sin utbildning och på samma gång varit en stor hjälp i sjukhusarbetet. Rapport angående utbildningsresultatet har insänts till arméfördelningschefen.

Förvaltningsärenden.

Nytt avtal med Östergötlands läns landsting angående villkor för vård av civila sjuka, tillhörande Östergötlands läns landstingsområde, vilka intagits å sjukhuset, har under året fastställts.

(Ståhlberg.)

Garnisonssjukhuset å Visborgs slätt.

Sjukhuset har under året fått en fältröntgenapparat installerad. Tillgången till en egen röntgenanläggning har som väntat visat sig synnerligen värdefull för arbetet.

Sjukhuset är i stort behov av en genomgående renovering. Så behöva de flesta dörrarna justeras, erhålla nya handtag och låsanordningar samt förses med mål-

ningsskydd. Patientbadet behöver förbättras. Flerstädes behöva väggarna lagas och målas. Belysningsanordningarna äro föråldrade och föga effektiva. Kunde i samband med en förbättring härav samtliga ledningar (även ringledningar och ledningarna till radiolurarna) läggas in i väggarna, skulle sjuksalarnas utseende vinna i hög grad. Såväl med hänsyn till utseendet som till arbetet vore det önskvärt, att golven i sjuksalarna belades med linoleummattor.

(Carlson.)

Militärsjukhuset i Eksjö.

Med av kungl. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse beviljat särskilt anslag har under året å sjukhuset installerats en Siemens elektrokardiograf.

Instrumentariet å röntgenavdelningen har utökats med en Åkerlunds serieram, en Lysholms bländare, en förstärkningsskärm och en torkapparat för filmpapper.

Sjukhuset har från och med den 11. mars 1933 övergått till användning av brandsäker film.

(Örn.)

Militärsjukhuset i Sollefteå.

Under året har endast det nödvändigaste underhållet av lokalerna kunnat tillgodoses. Synnerligen behjärtansvärda målningsarbeten ha icke kunnat utföras på grund av de minskade anslagen. Ett sköljrum befann sig i ett sådant skick, att vederbörande avdelningssköterska på eget initiativ med biträde av sjukvårdspersonalen verkställde målning av de mest skadade partierna.

Som önskemål står nu närmast erhållande av en *ligghall*. På grund av sjukhusets öppna och oskyddade läge är det svårt att finna lämpligt vind- och solskydd för ömtåligare patienter under den tid, de kunna ligga ute. Denna period blir här uppe mycket kort, men kunde i väsentligt ökad grad både bättre utnyttjas och förlängas om en ligghall funnes. Vintertid kan ligghallen bli av betydelse vid vårdning av sängutredningar, då särskilda anordningar därför saknas. En sådan hall är projekterad och kostnadsberäknad och hoppas jag livligt, att medel för dess uppförande skali kunna beviljas.

Vidare kommer frågan om erhållande av en *särskild badavdelning* att snart kräva sin lösning. Sjukhuset får ett ej ringa antal sjuka, som fordra fysikalisk terapi av skilda slag, och det nuvarande behandlingsrummet härför saknar alla såväl bad- som duschanordningar. Badrummen å sjukavdelningarna bli strängt upptagna för medicinska bad av olik slag, men möjligheterna där inskränka sig nu till att servera olika former av karbad.

Inom källarvåningen kan beredas plats för en badavdelning, lämpligen i förening med den nuvarande lokalen för ljus- och diathermibehandling.

Medelvårdtiden för de civila, å militärsjukhuset intagna patienterna är 36 dagar. Detta förklaras av den f. n. synnerligen långvariga väntetiden vid länets sanatorier. En kvinna med utbredd öppen lungtuberkulos och grav diabetes har sålunda efter över ett års väntetid ännu ej erhållit plats å sanatorium. Detta förhållande har framtvingit nödvändigheten att inrätta särskilda tuberkulossalar å sjukhuset. Likaså äro möjligheterna för länet att kunna översända patienter till Gådeå sinnessjukhus mycket små på grund av den ständiga platsbristen där. Lugna sinnessjuka ha därför måst vårdas vid sjukhuset, då utskrivning av humanitära och sociala skäl ej kunnat göras.

Efter årsskiftet skola tvenne länge önskade ändringsarbeten komma till utförande; dels skall en fullständig ombyggnad av sjukhusköket göras och i samband därmed inmontering av elektrisk spis, dels skola även avd. II och III avstängas från trapphuset genom glasväggar och balansdörrar.

Frågan om inredande av filmarkiv har fått förfalla, sedan sjukhuset övergått att endast använda brandsäker film och papper. Trots ökad verksamhet å röntgenavdelningen har därigenom utgiften för film sjunkit — tack vare det billigare priset å röntgenpapper.

(Arborelius.)

D. Besiktningen av värnpliktiga.

Siffror inom klammer [] avse föreg. år.

Enligt K. Maj:ts kung. av den 22 jan. 1926 skola värnpliktiga vid läkarundersökning sålunda fördelas:

I. *Studenter och likställda* hänföras på grund av läkarundersökningen till någon av följande grupper:

a) *dugliga till krigstjänst*

1. i vapentjänst (F- och E-grupp);

2. endast i viss befattning (C-grupp);

b) *för tillfället odugliga till krigstjänst* (H-grupp); och

c) *odugliga till krigstjänst* (A-grupp).

II. *Sjökaptener och likställda samt övriga värnpliktiga* hänföras, på grund av undersökningen, till någon av följande grupper:

a) *dugliga till krigstjänst*

1. vapenföra (F-, E- och D-grupp);

2. icke vapenföra (B-grupp);

b) *för tillfället odugliga till krigstjänst* (H-grupp); och

c) *odugliga till krigstjänst* (A-grupp).

Rörande närmare beskrivning av dessa gruppers omfattning hänvisas förutom till ovannämnda kung. även till årsberättelserna för 1926 och 1927.

*

Sammandrag av rapporterna om besiktningarna av värnpliktiga år 1933 visa, att samtliga prövade uppgingo till 61 231, av vilka 53 597 i 20-årsåldern, 7 060 överåriga och 574 underåriga. Av samtliga prövade blevo 6 772 helt frikallade (A), 4 813 förklarade tillfälligt odugliga till krigstjänst (H) men 49 646 (81.1 %) inskrevos. Av de inskrivna voro 45 687 vapenföra (F, E, D), 2 249 icke vapenföra (B), vartill kommo av studenter och likställda 1 470 vapenföra (E, F) och 240 till viss befattning uttagna (C) (Tab. 2). Härvid må dock anmärkas, att alltså en viss dubbelräkning äger rum. En detaljerad redogörelse härom har lämnats i årg. 1920, vilken även efter den nya lagens tillämpning torde i princip äga giltighet.

Av förut inskrivna värnpliktiga hava 2 601 förts till grupp A, d. v. s. frikallats och 127 överförts till grupp B och C, d. v. s. till icke vapenföra eller till viss befattning (Tab. 6 a).

I föreliggande årg. har här nedan liksom föregående år vidtagits en sammanställning över längdmått för de 20-åriga värnpliktiga, å vilka mätning utförts, inalles 52 587 eller 98·1 [97·5] % av samtliga prövade 20-åringar. Av dessa 52 587 voro 38 367 eller 73 [73] % minst 170 cm och 18 412 eller 35 [35] % voro 176 cm eller däröver. En översikt härav ävensom för några äldre år lämnas här nedan.

Värnpliktigas längd år 1928—1933. Tjuguariga.

Å r	Antal värnpliktiga med nedanstående längd i meter									Medel- längd, meter
	—1·53	1·54— 1·59	1·60— 1·65	1·66— 1·71	1·72— 1·77	1·78— 1·83	1·84— 1·89	1·90—	Summa	
<i>Absoluta tal.</i>										
1928	148	805	5 282	16 091	18 916	9 304	1 872	199	52 617	1·727
1929	159	754	5 344	16 115	19 393	9 528	1 994	227	53 514	1·727
1930	150	653	4 890	15 215	19 326	9 762	2 100	263	52 359	1·730
1931	135	678	4 743	15 224	19 211	9 763	2 023	257	52 034	1·730
1932	116	666	4 681	15 084	19 406	10 132	2 235	266	52 586	1·732
1933	119	674	4 815	15 030	19 331	10 162	2 174	282	52 587	1·731
<i>Relativa tal.</i>										
1928	0·3	1·5	10·0	30·5	36·0	17·7	3·6	0·4	100·0	
1929	0·3	1·4	10·0	30·1	36·3	17·8	3·7	0·4	100·0	
1930	0·3	1·2	9·3	29·1	36·9	18·7	4·0	0·5	100·0	
1931	0·2	1·3	9·1	29·3	36·9	18·8	3·9	0·5	100·0	
1932	0·2	1·3	8·9	28·6	36·9	19·3	4·3	0·5	100·0	
1933	0·2	1·3	9·2	28·6	36·8	19·3	4·1	0·5	100·0	

Inom olika fördelningsområden framträda en del olikheter: största längden visar Gotlands m.o. (1·734), minsta Övre Norrlands m.o. (1·715). Medeltal för de olika arméfördelningsområdena anföras här nedan.

Södra a. o.	1·7245	Ö. Norrlands m. o.	1·7150
Östra a. o.	1·7289	Gotlands m. o.	1·7340
Västra a. o.	1·7384	Hela armén	1·7314
Norra a. o.	1·7316		

Vid sidan av översikter av kassationsorsaker (Tab. 3 a, 3 b och Tab. 3 c samt Tab. 6 b) publiceras även redogörelser för de sjukdomar och bildningsfel, som föranlett, att de värnpliktiga uttagits — vid läkarebesiktningarna och efterbesiktningarna — till krigstjänst men endast till viss befattning eller förklarats vara icke vapenföra (Tab. 4 a, 4 b, 5 och 6 c).

För samtliga bildningsfel och sjukdomar lämnas i nedanstående tabell en sammanfattning för 20-åriga och överåriga inom olika inskrivningsområden i absoluta och relativa tal — på 100 prövade. Av tabellen, som endast omfattar de vid läkarbesiktningarna behandlade, framgår, att av 20-åriga c:a $\frac{1}{3}$ mer eller mindre lidit av sjukdom eller bildningsfel och av överåriga mer än $\frac{1}{2}$. Lägsta siffran för 20-åriga visar Gotlands inskrivningsområde (20·7), därnäst Malmöhus södra i.o. (21·1), högsta siffran Södermanlands (38·5), därnäst Örebro (37·2), och Norrbottens (37·1). Bland överåriga har Jämtlands i.o.

lägsta siffran (48·1), därefter Älvsborgs län (51·3), Malmöhus södra (52·8) och Kronobergs (52·9), högsta siffrorna Skaraborgs (75·2) samt Gotlands (71·4) och Västernorrlands (67·3). Till dessa bildningsfel och sjukdomar hos de värnpliktiga vid läkarbesiktningarna komma ytterligare de som framträda vid efterbesiktningarna (Tab. 6 a).

Översikt av värnpliktiga som vid besiktningarna befunnits behäftade med sjukdomar och bildningsfel, fördelade å olika grupper samt inskrivningsområden, i allt och på 100 prövade, år 1933.

Inskrivningsområden	I allt		20-åriga					Överåriga				
	20-åriga	Överåriga	A (Tab. 3 a)	H (Tab. 3 c)	B+C (Tab. 4 a)	D (Tab. 5)	S:a	A (Tab. 3 b)	H (Tab. 3 c)	B+C (Tab. 4 b)	D (Tab. 5)	S:a
Malmöhus södra . . .	535	47	7·2	2·3	3·8	7·8	21·1	7·9	18·0	15·7	11·2	52·8
Malmöhus norra . . .	905	132	10·7	6·1	3·8	13·2	33·8	23·8	6·3	7·5	17·6	55·2
Hallands	816	168	11·4	5·6	2·0	12·6	31·6	21·0	12·1	22·7	2·1	57·9
Kronobergs	1 193	261	9·4	6·5	3·2	14·0	33·1	18·0	11·4	4·7	18·8	52·9
Norra Smålands	952	345	8·2	11·2	2·8	7·4	29·6	13·9	25·7	6·1	12·7	58·4
Östergötlands	901	219	7·5	8·7	3·3	13·0	32·5	20·9	20·1	6·8	11·7	59·5
Örebro	947	207	9·7	6·8	5·2	15·5	37·2	18·4	12·1	11·5	17·5	59·5
Södermanlands	895	96	10·9	5·0	4·5	18·1	38·5	20·1	6·0	12·0	19·0	57·1
Stockholms	1 778	535	12·1	7·0	3·6	11·9	34·6	25·1	14·1	6·0	16·3	61·5
Uppsala	777	126	10·3	4·4	3·6	14·4	32·7	22·8	7·3	10·0	17·4	57·5
Västgöta-Bohus	765	136	9·8	5·1	2·3	6·9	24·1	25·1	11·9	7·2	10·0	54·2
Älvsborgs	908	222	11·3	5·8	4·4	10·5	32·0	17·3	4·9	11·8	17·3	51·3
Skaraborgs	696	221	10·2	10·1	2·9	10·7	33·9	13·6	36·5	8·8	16·3	75·2
Värmlands	846	183	8·0	7·9	4·1	14·0	34·0	14·9	9·7	11·8	20·6	57·0
Kopparbergs	635	185	9·0	9·8	3·1	7·7	29·6	23·4	11·1	6·7	12·9	54·1
Gävleborgs	706	88	12·3	3·5	5·3	13·9	35·0	21·0	1·9	10·4	21·0	54·3
Jämtlands	776	179	9·4	6·5	4·0	11·7	31·6	19·2	10·8	7·3	10·8	48·1
Västernorrlands	752	309	8·5	10·1	3·4	13·4	35·4	17·8	18·3	9·2	22·0	67·3
Västerbottens	637	161	12·7	7·1	4·1	6·9	30·8	22·7	10·6	11·0	14·7	59·0
Norrbottens	749	283	13·0	12·7	3·3	8·1	37·1	12·3	31·8	6·0	10·0	60·1
Gotlands	91	5	10·2	0·2	2·3	8·0	20·7	57·1	—	14·3	—	71·4
I allt	17 260	4 108	10·1	7·0	3·6	11·5	32·2	19·3	15·1	7·9	15·9	58·2

Anm. De här ovan anförda talen äro beräknade på grundval av de tabeller i tabellavdelningen, som angivas i kolumnhuvudet. Rörande antalet prövade se Tab. 3 a och 3 b.

Rörande de till H-gruppen förda förekomma anmärkningsvärda variationer mellan olika områden.

De viktigaste kassationsorsakerna (grupp A) bland 20-åringarna voro liksom de närmast föregående åren cirkulationsorganens sjukdomar, tuberkel-sjukdomar, bensystemets sjukdomar och sinnessjukdomar med respektive 22·7, 16·2, 15·3 och 8·7 % av samtliga frikallade. Bland de överåriga var »fortvarande allmän svaghet» och cirkulationsorganens sjukdomar de långt övervägande orsakerna med resp. 20·8 och 18·7 % av de frikallade, därefter tuberkulossjukdom och andningsorganens sjukdomar med resp. 14·4 och 8·9 %. Av 20-åriga av H-gruppen ledo ej mindre än 48·6 % av försenad eller otillräcklig kroppsutveckling, av överåriga 41·2 %. (Tab. 3 a, 3 b och 3 c). Även bland förut inskrivna värnpliktiga (Tab. 6 a), som vid efterbesiktningarna under året

frikallats (till grupp A överförda), till ett antal av 2 601, har tuberkulosen stor utbredning; 21·1 % av samtliga dylika hava av denna anledning frikallats, därefter komma cirkulationsorganens med 13·0 % och sinnessjukdomar med 11·8 % (Tab. 6 b).

Hos värnpliktiga, som vid inskrivningarna förts till grupp B och C, dominera bland 20-åriga (Tab. 4 a) sjukdomar i bencyklo (31·3 %), öronen (23·9 %), ögonen (13·8 %) samt cirkulationsorganen (7·4 %), bland överåriga (Tab. 4 b) bencyklo (23·9 %), cirkulationsorganen (12·2 %), öronsjukdomar (11·1 %) och matsmältningsorganen (8·8 %). Vid efterbesiktningarna (Tab. 6 c) hava till denna kategori överförts 127 värnpliktiga och bland dessa ha ej mindre än 41·7 % lidit av sjukdomar i bencyklo, 15·0 % i matsmältningsorganen, 11·0 % i cirkulationsorganen och 11·0 % av öronsjukdomar o. s. v.

Bland de vid inskrivningarna till grupp D uttagna (Tab. 5) framträda fel eller sjukdomar i bencyklo, ögonen och cirkulationsorganen hos 20-åriga samt hos överåriga dessa sjukdomar och i matsmältningsorganen.

E. Sjukligheten och sjukvården bland manskapet.

Siffror inom klammer [] avse föregående år.

Sjuklighet. Tab. 7 anger 26 826 [34 531] vårdade, varav 159 [110] kvarliggande från föregående år, med ett sammanlagt antal sjukdagar av 203 586 [259 985] eller 3·22 [3·44] % av tjänstgöringsdagarnas antal. Vid truppen hava vårdats 8 282 [9 495], å militärsjukhus 18 076 [23 859] och å civilt sjukhus 468 [1 177] man. Såsom dugliga till fortsatt krigstjänst hava avförts 26 295, såsom odugliga 387. Sjukligheten visar sålunda såväl absolut som relativt taget minskning mot föreg. år beträffande såväl individer som sjukdagar.

Inalles inträffade 34 [48] dödsfall, därav 3 [8] av influensa, 6 [4] i varfeber, 6 [6] i lunginflammation, 5 [4] genom olycksfall och 1 [6] genom självmord (Tab. 11).

De vanligaste sjukdomarna (Tab. 8) hava liksom de föregående åren varit akuta infektionssjukdomar, andningsorganens, matsmältningsorganens och bencyklo (Tab. 8) sjukdomar samt ej minst yttre skador. Inom de två första grupperna visade halsfluss största frekvensen eller 4 186 [5 602] fall, akut och kronisk luftrörskatarr 1 855 [3 014], influensa 1 015 [1 796], vaccinationsbesvär 826, rash 784, feber av obestämd art 455 [816], strupkatarr 454, påssjuka 363 [525], septisk lymfåder- och lymfkörtelinfl. 276 och gonorrhé 82 [129]; däremot scharlakansfeber, mässling och difteri ett ringa antal fall. Något särskilt anmärkningsvärt i övrigt visa siffrorna icke. — I fråga om de epidemiska sjukdomarnas utbredning under olika tider av året visar mässling stark koncentration till januari, rödsot till juli och augusti samt influensa till februari—april; påssjukan visade tämligen jämn spridning under förra halvårets olika månader, men minskade därefter något och upphörde i november. (Tab. 9).

De smittsamma könssjukdomarna bland fast anställda och värnpliktiga visa enligt Tab. 10 följande siffror: dröppel 112 [187], nyförvärvad syfilis 4 [6] och recidiverande syfilis 0 [2]. Här anförda siffror avvika från de i Tab. 8 uppgivna, enär de polikliniska fallen här medräknats.

Revaccination. Då de statistiska uppgifterna rörande revaccinationen vid de olika truppförbanden för året blivit omlagda, lämnas i början av textavdelningen en redogörelse för resultatet av revaccinationen ur andra synpunkter än förut.

Sjukvård. Å garnisonssjukhusen hava vårdats inalles 14 484 [14 190] patienter, varav under året 14 025 [13 785] nyintagna. Antalet vård dagar för samtliga vårdade uppgick till 236 541 [236 703], sålunda ungefär samma antal som föreg. år. Av de intagna voro 7 826 [6 872] civila med 167 220 [154 685] underhållsdagar och 1 068 [959] tillhörde flottan med 15 667 [16 256] vård dagar, varom se närmare Tab. 12 a, b. I Tab. D här nedan lämnas en översikt av den civila sjukvården vid garnisonssjukhusen.

Tab. D. Antal platser, intagna, underhållsdagar m. m. för civila sjuka å garnisonssjukhusen år 1933.

Garnisonssjukhus	Antal sjukplatser ¹ d. 31/12	Under året		Antal underhållsdagar	Antal vårdade			Vård dagar pr patient
		intagna	avlidna		pr dag	på en gång högst	lägst	
Stockholm	220	665	37	18 413	50	70	28	28
Karlsborg	61	565	31	15 608	43	56	26	28
Boden, inkl. epidemipatienter	230	3 826	122	60 193	165	205	106	16
Skövde ²	52	850	21	16 644	46	55	27	20
Visborg	78	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	93	568	19	11 716	32	46	15	21
Eksjö	90	515	40	14 284	39	63	21	28
Sollefteå	90	837	76	30 362	83	107	54	36
Summa	914	7 826	346	167 220	458	.	.	21

¹ För hela sjukhuset, för civila enbart i regeln ej fastställt. — ² Epidemivd. ej använd.

I Tab. 13 meddelas uppgifter å sjukdomar för de å garnisonssjukhusen vårdade utom civila sjuka; uppgifter rörande dessa överlämnas till K. medicinalstyrelsen. De vanligaste sjukdomarna hava varit halsfluss 1 030 fall, sjukdomar i övre luftvägarna 401, akuta bronchiter 309, blindtarmsinflammation ej mindre än 203 fall, tuberkulos 123, septichæmia 122 och gonorré 109. Antalet olycksfall har varit rätt betydande; för ledvrickningar hava vårdats 201 fall, för kontusioner 167, för benbrott 182 och för sår 98 fall.

Vad särskilt beträffar garnisonssjukhuset i Stockholm hava å dess *röntgenavdelning* under året 2 164 [2 203] patienter undersökts, huvudsakligen beträffande skelettsystemet (755), respirationsorganen (581), digestionsorganen (268) och cirkulationsorganen (86). Röntgenbehandling har givits till 52 [8] patienter och bålglasbehandling till 40 [31]. — Å dess *poliklinik för öron-, näs- och halssjukdomar* hava behandlats 698 patienter (3 579 besök), å dess *ögonpoliklinik* 290 (475 besök) samt å tandpolikliniken 1 433 patienter (7 953

besök). — Å polikliniken för hud- och könssjukdomar hava behandlats 645 patienter (3 922 besök), därav för gonorré 151 fall, syphilis acquisita 26 (därav syph. recens 7) samt för hudsjukdomar över 400.

I Tab. 14—19 lämnas redogörelser för operationer, utförda å garnisons-sjukhusen.

En tablå över kostnader för truppsjukvården (Tab. 1) visar, med bortseende från intendenturkompanier och vissa skolor, att totala dagskostnaden pr man och dag vid trängen gått till avsevärt högre belopp än vid andra vapenslag; maximum nås av Skånska och Svea trängkårerna med resp. 7·84 och 6·06 pr dag. Bland andra vapenslag komma i främsta rummet Norrbottens art.-kår (5·50), Livregementet till häst (5·32) och Bodens ingenjörkår (4·87); lägsta siffran visa Västerbottens regemente (1·88), Skånska kavallerireg. (2·22) och Jämtlands fältjägarregemente (2·27). Flertalet hålla sig omkring 3 öre. Söker man efter orsakerna till dagkostnadens variation, så kunna möjligen vissa upplysningar erhållas ur specificeringen i samma tablå samt ur tabellerna över sjukdomarna vid truppförbanden; den höga siffran för Skånska trängkåren beror på stora kostnader för tandvård, för underhåll av materiel och för förbrukningsartiklar. Att ingå på en närmare diskussion om detta, torde dock vara omöjligt, då man vet, huru många olika faktorer, som härvidlag inverka och som ej framgå ur dessa sammanställningar. Så mycket torde dock kunna sägas, att utgifter för epidemier ingenstädes synas hava varit utslagsgivande för omkostnadernas storlek. Däremot synes tandvården, som finnes särskilt upptagen, för vissa truppförband hava inverkat. Sjukhuskostnaderna spela även för vissa truppförband viss roll, ävensom kostnader för nyanskaffning av materiel och för förbrukningsmateriel.

Kostnaderna avse räkenskapsåret $1/7$ 1932— $30/6$ 1933.

F. Fältveterinärkåren.

Personalen på *aktiv stat* skall utgöra 26 beställningshavare, nämligen:

- 1 överfältveterinär,
- 4 fältveterinärer,
- 6 regementsveterinärer, därav en byråassistent i sjukvårdsstyrelsen,
- 15 bataljonsveterinärer.

Samtliga beställningar voro vid 1933 års ingång besatta med ordinarie innehavare.

Härutöver äro i vederbörliga stater för militärbefälet på Gotland, Smålands arméartilleriregemente och Karlsborgs artilleriregemente upptagna arvoden för uppriktthållande av veterinärvård, nämligen för militärbefälet på Gotland med belopp motsvarande bataljonsveterinärs lön, för Smålands arméartilleriregemente med belopp motsvarande regementsveterinärs lön samt för Karlsborgs artilleriregemente med belopp motsvarande bataljonsveterinärs lön. Veteri-

närvården vid nämnda stab och regementen har upprätthållits genom särskilda förordnanden.

Under året har ingen beställning blivit ledig, varför vid årets slut ingen vakans bland beställningarna på aktiv stat förefanns.

Personalen på *övergångsstat* utgjordes under året av 1 fältveterinär, 4 regements- och 2 bataljonsveterinärer.

Personalen i *fältveterinärkårens reserv* har under året ökat med 3 bataljonsveterinärer men minskats med 1 regementsveterinär och 1 bataljonsveterinär (avliden); den bestod vid årets slut av 1 överfältveterinär, 3 fältveterinärer, 4 regementsveterinärer och 46 bataljonsveterinärer.

G. Utdrag ur veterinärernas årsberättelser.

Södra arméfördelningen.

Fördelningsveterinären.

Hälsotillståndet bland fördelningens hästar har fränsett kvarkepizootien varit förhållandevis gott. Såväl antalet sjukdomsfall som sjukdagar ha väsentligt nedgått. Detta torde dock i viss mån få tillskrivas de inställda repetitionsövningarna.

Kvarka medfördes av årets remonter till samtliga beridna truppförband. Dock utbröt den först efter 7 dagar vid A 3 och T 4 och 16 dagar vid K 2 efter ankomsten till resp. förband. Någon utbredning bland truppförbandens övriga hästar förekom ej. Inkubationstiden är tydligen väsentligt längre, än man förut antagit. En ev. isolering bör ej understiga 3 veckor.

Att fylla luckorna i komphästgruppen har även detta år visat stora svårigheter, oaktat man i år kunde tillgripa hästar avsedda för den beridna övergångstatspersonalen. Systemet är fullständigt ohållbart, och hästar kunna ej anskaffas enbart av nedflyttade stabshästar och kavalleriets kassabla hästar.

Det enda sätt, varpå det kan ske utan större slitningar, fastän det torde stöta på svårigheter i ekonomiskt avseende, är att utöka inköpet av remonter med ett 50-tal, vilka sedan dresseras å kavregementena (ev. dressyranstalt) för att sedermera tilldelas infanteriet vid 7 å 9-årsåldern. Först då torde dressyren vara fullt befäst, för att de skola kunna tagas i bruk å infregementena. Den varmblodiga hästaveln skulle gynnas och infanteriet få ett mer slitstarkt materiel.

Hästvården borde även bättre kunna tillgodoses om utbildningskurser i körning och ridning för inf befäl och underbefäl i större utsträckning anordnades. Dessa kunna lämpligen förläggas till kav.-regementena, som under vintern ha svårt att motionera sina depåhästar.

Förslitningen är, som jag förut anmärkt i mina årsberättelser, synnerligen stark å arméns hästar. Utbildningen av remonterna är å många händer för hård. Är remonten på grund av sen utveckling eller mindre lämplig uppfödning ej motståndskraftig nog att tåla dressyren, skall denna i tid avbrytas eller mildras. I annat fall kan hästen för all framtid bli förstörd. Synnerligen viktigt är det därför att bereda års- och fjolårsremonter en välbehövlig vila i form av gräsbetesgång. Detta bör ske på en mark, som är lämplig för sitt ändamål, sålunda bl. a. god gräsväxt och i möjligaste mån frihet från flugor. Även tiden skall av-

passas. Bästa tiden i Skåne är vanligen omkr. 1. juni—15. juli. Sedan blir gräset enjutbart och flugplågan och hettan för stark.

I samband med god hästvård fordrar även trupphästen en daglig, lagom avvägd motion och inför större ansträngningar såsom marscher och fälttjänstövningar en i tid igångsatt träning. Sker detta på ett omdömesfullt sätt, så håller även vår arméhäst till stora ansträngningar utan att få uppdrivna och förtjockade ledgångar och senor och en muskelförtvinad rygg.

En detalj i hästens utrustning, som åstadkommer betydande skador, äro järngrimskaften. I synnerhet gäller detta remonterna, där var och varannan »går i grimskaftet». Dessa skador skulle till avsevärd del förminskas, liksom även bullret och oron i stallen, om grimskaft av läder komme till användning. Då varje fulldresserad häst står staten i över 2 500 kr., vore det ej för mycket begärt, att man med den ringa kostnaden av omkr. 3 kr. pr vartannat år kunde nedbringa grimskaftskadorna till ett minimum.

Hovslagarskolor ha i år varit anordnade vid K 2 och A 3. Utbildningen har varit tillfredsställande. Skolorna, som inryckte hösten 1933, voro dock mycket små, vid K 2 6 och vid A 3 3 elever. Man kan ifrågasätta lämpligheten att under sådana omständigheter hålla två skolor. Men på grund av go lydelse torde ej två sådana små skolor kunna sammanslås inom en fördelning. Det borde ligga inom fördelningschefens befogenhet att efter samråd med sjukvårdsstyrelsen kunna i dylika fall förlägga en hovslagarskola å antingen ett kavalleri- eller artilleriregemente.

Såsom under föregående år ha även detta år taktiska skrivningar inom fördelningen under brigadchefens ledning ägt rum, i vilka även veterinärerna tagit del.

(Breide.)

Södra skånska infanteriregementet.

Det *allmänna hälsotillståndet* har under året varit relativt gott. Antalet för olika åkommor behandlade hästar har varit 25, och antalet sjukdagar har varit 830.

Inga *infektionssjukdomar* ha under året förekommit, om man icke till denna grupp räknar Herpes. I juli månad anlände till regementet en häst från Herrevadskloster, vilken var behäftad med denna åkomma. Tack vare, att jag i god tid fick telefonmeddelande från fördelningsveterinären angående förhållandet, kunde hästen omedelbart isoleras och någon spridning till övriga hästar förekom icke.

Av *icke smittsamma sjukdomar* hava de flesta varit yttre åkommor, framför allt hältor samt sår och kontusioner. I icke minre än 10 fall har hälsa förorsakats av inflammation i senor och band och i 2 fall har bränning måst tillgripas. Den nöga genomsnittsåldern på regementets hästbestånd är orsak till det stora antalet hältor. En stor del av hästarna äro strängt taget förbrukade, varför de icke tåla ens ganska små ansträngningar, men tack vare den omsorgsfulla vård och den uppmärksamhet, som ständigt ägnats dem under de sista åren, har det ändå lyckats att hålla dem något så när i tjänstdugligt skick. En bättre rekrytering är dock nödvändig.

Ett olycksfall inträffade under ridning på kaserngården. Vid hoppning över ett obetydligt hinder råkade en häst slå emot hindret med frambenen, föll, och luxerade halskotpelaren samt dog omedelbart.

En häst tillhörig det vid regementet förlagda studentkompaniet visade intermitterande hälsa bak. Undersökningen visade, att trombos i bäckenkärlen förelåg som orsak. Hästen nedslaktades.

Dessutom ha 3 hästar kasserats på grund av led- och senåkommor samt en ackordhäst dött hos fodervärden i diafragmaruptur enligt till mig lämnat meddelande.

(Persson.)

Skånska kavalleriregementet.

Den under hösten 1932 med remonterna inkomna ringormen fortsatte med några få fall även in på 1933. Trenne av de på hösten förstnämnda år inkomna remonterna fingo ringorm i mycket godartad form.

Fotskabb har likaså förekommit under året.

Då de unga remonterna den 31. augusti anlände till regementet, var man redan varskodd, att kvarka fanns vid Herrevadsklosters remontdepå, om än hos en annan från denna avskild årgång. Försiktigheten bjöd att redan från början isolera remonterna, vilket även gjordes. Det dröjde till den 16. september innan första fallet inträffade. Sålunda något längre tid än den allmänt antagna inkubationstiden. De första par fallen isolerades försöksvis, men snart började nya fall uppträda tätare, varefter en inbördes isolering ansågs meningslös och därför upphörde. Däremot bibehölls isoleringen gentemot regementets övriga hästbestånd intill årets slut, varigenom även förhindrades att smittan spreds till dessa. Ett enda sekundärfall uppstod på en 2-årsremont, som råkat utsättas för smitta från ett med anasarka komplicerat fall.

Epidemien var slut den 23. december, då det sist insjuknade fallet, den 21. oktober, var klart. Sjukdomens förlopp var tämligen normalt. Av inalles 43 remonter insjuknade 33. Sjukdagarnas antal var minst 7 och högst 75 dagar. I medeltal c:a 3 veckor.

Temp. förhöjning förekom i lägst 3 och högst 20 dagar. Sjukdomssymptomen voro feber, hosta, näsflöde och bölder. Tvenne fall dukade under, det ena genom anasarka och det andra genom en egendomlig allmän sepsis utgående från ett djupt grimskafår i knävecket fram, varvid knäböjarens senskida öppnats.

Inga andra fall av smittsam sjukdom hava förekommit.

Antalet sjukhåstar har varit glädjande lågt jämfört med fjolåret, även om hänsyn toges till mindre antal hästtjänstgöringsdagar genom ökad utackordering. Här till har säkerligen bidragit att inga fälttjänstövningar ägt rum, då ju otvivelaktigt de flesta skadorna uppträda.

Senskadorna har sålunda nedgått till nästan hälften för att taga ett exempel.

Hälsotillståndet måste sålunda betecknas såsom gott. I övrigt har sjukdomsförhållandena varit av ungefär samma art som föregående år.

Bland olycksfallen förtjäna att omnämnas tvenne kullridningar å hinder, varvid brott av 3:e halskotan uppstod och omedelbar död av hästarna.

(Glück.)

Wendes artilleriregemente.

Hälsotillståndet har ej varit lika gott som under föregående år. Två kvarkepi-zootier hava förekommit, dels bland ackordhästarna på försommaren, dels bland årsremonterna under hösten.

I maj månad ankom till regementet tjugo nyinköpta ackordhästar, av vilka två följande dag befunnos hava kvarka. De återsändes omedelbart i bil, och de tre hästar, vilka haft beröring med de smittade, isolerades under 14 dagar, utan att själva insjukna med undantag av en, som tredje dagen på kvällen hade en kroppstemperatur av 40°. Följande dag var temperaturen åter normal. Sedan de friskskrivits och kommit i beröring med de andra under året inköpta ackordhästarna, vilka veterligen ej haft kvarka, blevo dessa smittade, vilket visar att isoleringstiden varit för kort, och att någon av de isolerade hästarna varit bacillbärare. Sammanlagt fingo 33 ackordhästar kvarka.

Stamhästarna gingo alla fria, med undantag av en fjolårsremont, som efter ett par månader kasserades för metastatiserad kvarka med multipla abscesser.

Vid ankomsten från depån hade flera remonter ansvälda körtlar. De uppställdes för sig och fingo så småningom så gott som alla en ganska kraftig kvarka.

Ett par fjolårsremonter blevo sedermera smittade av årsremonterna, när dessa uppstallades i batteristallarna. Strax före jul var epizootien hävd.

Två stamhästar hava avlidit i tarmvred. En K 2 tillhörig stamhäst störtade under en av aspirantskolans övningar på grund av kärlbristning (arteria coronaria). Av större operationer kan omnämnas ett fall av pipande kvickdrag, en luftsäckoperation, varvid 42 kastanjestora gutturaliter (intorkade varklumpar) uttogos, samt en ytterst besvärlig nackfistel. Samtliga fall gingo till hälsa.

Under året hava 9 hästar bränts för sen- och benlidande samt 8 opererats för huvsprickor. Samtliga med gott resultat.

Hygien. I och med att regementet under vinterhalvåret i sin helhet förlagts till östra kasernen, hava åtskilliga olägenheter uppstått. Utrymmet såväl i batteristallarna som framför allt i sjukstallet är synnerligen knappt. I vissa batteristallar kan på grund av bristande utrymme ej ens en box beredas åt sjuk häst, varigenom hästsjukdagarnas antal torde väsentligen utökas. Vad sjukstallet å östra kasernen beträffar, finnas därstädes endast 4 boxar, vilket ej tillnärmelsevis motsvarar behovet. Utredning och förslag till ritningar i och för ombyggnad och förbättring av det i alla avseenden högst otidsenliga sjukstallet insändes tjänstevägen år 1929.

Som platsen för sjukstallet är belägen dels invid en kammarskjutningsbana, dels alldeles in på allmän landsväg, huvudtrafikleden till staden norr ifrån, dels omedelbart invid en större bangård, har densamma numera förorat sitt »raison d'être» som sjukstallplats.

I detta sammanhang torde kanske också böra tagas under omprövning, huruvida ej lokaler borde stå till förfogande för den hittills inom armén så föga beaktade livsmedelskontrollen, vilken inom flera utländska arméer intager en framskjuten plats. Vissa bestämmelser hava visserligen ganska länge funnits, men hittills har Kungl. medicinalstyrelsens kungörelse av den 2. nov. 1911 (bih. nr 67) ej kunnat tillämpas. Det vore kanske därför välbetänkt om i kurser för militär-veterinärer även detta ämne bereddes tillbörlig plats, och möjlighet för kontrollens bedrivande anordnades vid våra garnisonsorter och truppförband. Det torde icke råda något tvivel om, att vår värnpliktiga ungdoms hälsa skulle vinna på en hygienisk undersökning av t. ex. mjölk och gräde m. m. i enlighet med bestämmelserna i § 9. Vid olika orter, där truppförband äro förlagda, torde samhälle- nas kontroll inskränka sig till enbart fettbestämningar, men den viktigaste faktorn, bakteriehalten, undersökes ej, eller om så sker, förblir understundom undersökningsresultatet en, den undersökande institutionens, hemlighet utan all tillämpning i praktiken, d. v. s. en pappersundersökning, som aldrig kommer samhället till gagn.

Som föreståndare för en stor köttbesiktningsbyrå, kan jag icke blott fastslå nödvändigheten av en modern köttkontroll, utan med lika stor bestämdhet värdet av en hygienisk mjölkkontroll.

Andra omständigheter, vilka anses böra komma till styrelsens kännedom. Hov- elagarpersonalen har under året utgjorts av 8 hovslagarbeställningsmän, och ha under året inga vakanser förekommit.

(Stålhammar.)

Skånska trängkåren.

På grund av minskat antal hästtjänstgöringsdagar — ackordhästarna hava blott i mindre utsträckning varit inkallade till följd av inskränkning i övningarna — har antalet sjukdomsfall och sjukdagar blivit avsevärt mindre än normalt. Hälsotillståndet har även varit gott. Smittsam sjukdom i form av kvarka uppträdde med tre fall bland årets fyra remonter. Då dessa alltid närmaste tiden efter ankomsten hållas isolerade och meddelande ingått från remontdepån om viss smittofara, kunde smittan begränsas till dessa. Första fallet inträffade 8 dagar efter

hitkomsten och de båda övriga en vecka senare, möjligen som sekundärfall. Alla fallen förlöpte typiskt med abscessbildning men voro eljest relativt lindriga utan nämnvärt allmänlidande.

Kårens s. k. sommarstall, som användes för ackordhästarna, är sedan längre tid utdömt på grund av bristfällig och olämplig inredning m. m. Då medel för ombyggnad ännu ej kunnat anvisas, måste stallet dock allt fortfarande användas, och trots all försiktighet inträffa ofta skador bland hästarna genom sparkar och bit-sår, som ej behövde förekomma, om stallet hade en lämpligare inredning. För närvarande måste hästarna stå två och två utan skiljande bommar och med gemensam, blott tudelad krubba. Särskilt de första dagarna, som de för varandra främmande hästarna stå tillsammans, är det hart när omöjligt att förebygga nyssnämnda skador, och att ej dödliga skador inträffa, är ren tillfällighet.

(Wahlberg.)

Västra arméfördelningen.

Fördelningsveterinären.

Ehuru antalet hästtjänstgöringsdagar under år 1933 varit mindre än under föregående år, har antalet insjuknade hästar varit större.

Orsakerna härtil äro flera.

Vid K 3 har inkallelse av värnpliktiga till vapentjänst icke alls ägt rum, vilket förorsakat brist på för hästarnas vård och träning erforderlig personal. Hästarna hava härigenom icke kunnat genomsnittligen hållas i den kondition, som är ett huvudvillkor för ridhästens hårdighet och hållbarhet.

Vid A 2, där personalstyrkan under repetitionsövningarna på grund av inskränkt värnpliktsinkallelse varit mindre än vanligt, hava organisationerna för övningar ständigt växlat, medförande upprepade omplaceringar av hästarna. Det säger sig självt, att dessa i högre grad än vanligt härigenom utsatts för slitning.

De sen- och ledåkommor, som så talrikt förekommit, äro en direkt följd av ovannämnda förhållanden.

Även ökningen i sjuksiffrorna för hovspricka torde vara orsakad av de under år 1933 rådande säregna förhållandena. Att de ovan vid K 3 och A 2 reducerade värnpliktsinkallelserna haft ett visst inflytande får anses säkert. Framför allt har dock ytterligare ett år med abnormt liten nederbörd och torra, hårda vägar varit påfrestande för hästarnas hovar. Osannolikt är heller icke, att en viss salt- och vitaminbrist i det under senare år bärgade — till synes utmärkta — fodret i viss mån ofördelaktigt inverkat på hornbildningen.

De smittsamma sjukdomarna kvarka (K 3, A 2) och ringorm (A 2) hava icke vunnit någon större spridning samt förlöpt tämligen godartat.

Hälsotillståndet bland hästarna vid arméfördelningens truppförband har emellertid även under år 1933 varit jämförelsevis gott.

(Hellgren.)

Bohusläns regemente.

Omvårdnaden om hästarna har från vederbörande befäls sida varit mycket god. Mot ordning och allmän hygien i regementets stall har anmärkning icke från min sida behöfts framställas. Tack vare tillkomsten av hovbeslagssmedja, har beslaget av regementets hästar märkbart förbättrats under 1933. På grund av att kunniga hovslagare (civila) med tillräcklig utbildning icke finnas i denna del av länet, ha en stor del av regementets ackordhästar måst skos i regementets hovbeslagssmedja, vilket, utom för hästarnas vidkommande, varit till fördel för hovslagarnas bibehållande av kunskaper och handlag i ett rätt beslags utförande.

Sättet för infanteriets förseende med yngre hästar (vanl. avsedda för stabshjufgruppen) genom tilldelning av vid dressyranstalt inridna hästar, anser jag, åtminstone vad tilldelningen till kungl. Bohusläns regemente hittills visat, mindre lyckligt. Detta gäller enligt min åsikt både då det gäller hästar utan exteriöra fel, men särskilt om den tilldelade hästen har felaktiga benställningar och dylikt. Bättre anser jag därför vara, om remonteringen för infanteriets del överflyttades till kavalleriregementena, och hästarna härifrån efter några års träning och dressyr överflyttades till infanteriet, sedan hästen visat sig ha en väl befäst dressyr och god hållbarhet även i sträng tjänstgöring, således när hästen uppnått en ålder av 8—10 år.

(Wallgren.)

Livregementets husarer.

Hälsotillståndet bland hästarna vid K 3 har under året icke varit lika gott som under föregående år. Hästtjänstgöringsdagarna ha minskats till följd av, att ett sextiotial hästar varit utackorderade, under det att antalet insjuknade såväl som antalet sjukdagar rätt avsevärt ökats. En bidragande orsak härtill har givetvis varit de fall av kvarka, som under hösten inträffat, men huvudorsaken torde dock få sökas i det förhållandet, att under året inga värnpliktiga inkallats till vapenövningar, vilket medfört, att ett stort antal hästar på grund av personalbrist icke kunnat hållas i den jämna kondition, som är ett huvudvillkor för att ridhästen skall kunna besitta nödig hårdighet och hållbarhet. Härpå tyder ökningen av antalet sen- och ledsjukdomar samt i viss mån även det ökade antalet hovsprickor.

Som förut nämnts har kvarka uppträtt under hösten och någon annan smittöfverföringsväg än med nyanlända remonter från Herrevadsklosters remontdepå kan rimligen ej påvisas. Sjukdomen började först på dessa hästar och överfördes sedan även på remonterna från Gudhems depå — (denna depå hade under året varit fri från smittsam sjukdom) — samt trots alla försiktighetsåtgärder även på några stamhästar. Inalles ha inträffat 40 st. fall av kvarka med sammanlagt 980 sjukdagar. En remont avlivades, när hans tillstånd var hopplöst. Vid sektionen påvisades ett flertal kvarkbölder i bukorganen. Förutom de direkta kvarkfallen ha även en del fall förekommit, där sjukdomsbilden varit mera oklar. Dessa fall ha rubricerats som inflammation i struphuvudet.

Under året har en påtaglig ökning av antalet fall av ringkota förekommit, vilket i 7 fall medfört kassation. Förklaringen till detta förhållande torde icke endast vara att söka i föregående kronledsdistorsioner med ringkota som följd, utan även i fodrets minskade halt av lösliga salter med därav följande predisponerande orsaker. I föregående års rapport omnämndes, att hovsprickor uppträtt i relativt stort antal. Detta har i ännu högre grad varit fallet under det gångna året, ehuru förebyggande åtgärder i möjligaste mån vidtagits. Ännu en så gott som snölös vinter och en vår, sommar och höst med abnormt ringa nederbörd har givetvis kraftigt bidragit till att hovarnas horn blivit torrt, skört och oelastiskt. Men påtagligt har också varit, att hornet vuxit ut långsamt och blivit av dålig kvalitet. Tanken ligger nära till hands, att det foder, som inbärgats under tvenne på varandra följande torkår, icke innehållit näringsämnen i önskvärd löslig form. Salt och vitaminbrist torde ha förelegat, ehuru fodret till synes har varit av prima beskaffenhet. Den kultivering av jorden, som alltmör gör sig gällande med kraftig konstgödning, torde måhända även inverka i försämrande riktning på fodrets kvalitet. I förebyggande syfte pågå sedan i höstas utfodringsförsök med fisklevertran åt sådana hästar, hos vilka man kan misstänka, att hovsprickor skola komma. Resultatet av försöken får framtiden utvisa. Vad behandlingen av lidandet befräffar, synes hittills radikaloperation ha givit det bästa resultatet.

Hästarnas hull har under året varit genomgående gott.

(Hellgren.)

Göta artilleriregemente.

Antalet sjukdagar har varit 11 567 mot 11 424 föregående år.

Man kunde ha väntat sig, att antalet skulle varit väsentligt mindre, då ju häststyrkan under rep.övningarna var betydligt mindre än under rep.övningar av hittills vanlig omfattning. Orsaken torde ligga i, att då smärre övningar med för varje gång olika organisation avlöste varandra under denna tid, varken befäl eller hovslagare lärde sig känna sin levande materiel innan ny organisation tog vid. Hästarna kommo ej på de platser i organisationen, som passade deras prestationsförmåga, kännedom om deras föregående sjukdomar saknades, och smärre lidanden förbisågos lätt.

Av smittsamma sjukdomar hava förekommit kvarka med 16 och ringorm med 11 fall.

Remonterna, av vilka 19 voro från Herrevadskloster och 8 från Gudhem, isolerades genast efter ankomsten den $31/8$. Den $19/9$ kom det första kvarkfallet; den då insjuknade remonten var från Herrevadskloster. Inalles insjuknade 12 remonter och 4 äldre hästar, fallen voro emellertid av relativt lindrig art, och den $20/11$ var epizootien slut.

Sjukdomen ringorm har liksom under föregående år varit av godartad karaktär, vilket med all tydlighet framgår av, att trots att sträng isolering ej vidtogs, det blott inträffat 11 fall med 102 sjukdagar.

Ett gissel för hästsjukvården vid A 2 är förekomsten av lymfangit och hovspricka. Det förra lidandet förekom under året med 36 fall, av vilka 2 blevo avförda som ej tjänstdugliga och kasserade till slakt, bägge unga hästar. Särserum från S. V. B. A. har visat sig utan varje effekt; under året har emellertid av nämnda anstalt med materiel från regementet framställts ett vaccin, varmed 58 hästar ympats. Om resultatet är ännu för tidigt att yttra sig.

Att hovsprickor skola uppkomma å hovar, som under hela vinterhalvåret strängt taget ej få tillfälle till träning, — underlaget växlar ju blott mellan ströbädd och ridhusbotten — är ej märkligt. Visserligen är vid A 2 föreskrivet att hästarna om möjligt skola gå ute en gång i veckan för att få tillfälle att härda och stärka sina hovar, men detta är naturligtvis ej tillfyllest. Antalet fall visa en fortgående ökning: 10 år 1930, 14 år 1931, 23 år 1932 och 32 år 1933. Den inledda behandlingen med levertran, vari 42 hästar äro inbegripna, har ännu ej kunnat bedömas till sina verkningar.

Om en av de hästar, som lidit av hjärtfel, må följande anföras. Hästen, som var 9 år gammal, sjukskrevs den $10/1$ för svalginflammation. Samma dag, den friskskrevs, tandraspades den för höggradigt skarpbett. Följande dag gick den i lektionsridning för officerare och visades sedan upp vid hästsjukvisitationen med följande symtom. Temperatur 40 grader. Hjärtverksamheten tumultatorisk, arytmisk, starkt accelererad. Pulsen knappt kännbar. Hjärtfrekvensen kan ej räknas. Stas i vena jugularis med utpräglad venpuls. Efter några travsteg stark andnöd.

Temperaturen sjönk så småningom, men hjärtverksamheten förbättrades ej nämnvärt trots användning av digitalis, hexeton, kamfer m. m. Foderlusten var starkt nedsatt. Så småningom uppstod ett tilltagande stagnationsödem under bröst och buk och i skapet. Avföringen var illaluktande. Vid rektalundersökning den $21/2$ kändes svulstbildningar i krösroten och flerstädes i bukhålan, tarmslemhinnan var synnerligen skör och brast lätt. Hästen slaktades samma dag.

Vid sektionen iakttogs bland annat att hjärtat var förstorat, höggradigt dilaterat, slappt, särskilt höger halva och med en lindrig myosit. Levern var en kronisk staslever, dubbelt förstorat och med tydlig muskot-teckning. Samtliga kröskörtlar voro höggradigt ödematöst ansvallda och bildade svulstlika kylsen. Grovtarmens slemhinna var i högsta grad ödematöst ansvalld.

(Widtskiöld.)

Östra arméfördelningen.

Fördelningsveterinären.

Hälsotillståndet bland hästarna vid arméfördelningens truppförband har under år 1933 varit gott.

Sjukvårdsstyrelsens skrivelse nr 276/1933 med vissa ändringar i sjukvårdsstyrelsens cirk. den 4. januari 1924 angående förvaltningen i fred av veterinärmaterielen vid armén har vid truppförbanden, enkannerligen K 1, hälsats välkommen.

Hovslagareutbildningen inom arméfördelningen lider av att särskilt anlagda uppvisningsbanor för hästar ej stå till undervisningens förfogande.

(Bengtson.)

Svea livgarde.

Av de till regementet från generalstaben och andra truppförband överflyttade hästarna ha flera varit behäftade med lidanden av allvarlig natur, varför hästarna vid regementet omedelbart måste underkastas behandling eller också kasseras. Antalet senlidanden har varit anmärkningsvärt stort. Några smittsamma sjukdomar ha ej förekommit bland regementets hästar.

(Mellroth.)

Göta livgarde.

Hästmaterialiet vid regementet är ganska förslitet och i anslutning härtill har antalet sjukdagar under år 1933 varit anmärkningsvärt stort. Av smittsamma sjukdomar har förekommit ett fall av ringorm. Detta gällde en häst, som anlänt från dressyranstalten. Hästen isolerades vid ankomsten till regementet och någon vidare spridning av sjukdomen inträffade ej.

(Mellroth.)

Livregementets grenadjärer.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit gott. Endast 2 fall av kvarka ha behandlats. Som vanligt ha sjukdomar i rörelseapparaten och hoven varit de vanligast förekommande.

Såsom i föregående årsberättelse framhållits, vore det önskvärt, att vid överförandet av stamhästar från annat truppförband till regementet, hästar av bättre kvalitet kunde uttagas så att officerarna gjordes bättre beridna.

Ackordhästarna — kulsprutehästarna — vid regementet äro av god kvalitet, vilket också möjliggjorts därigenom att regementet tilldelats medel för inköp av nya, samt icke minst att stort intresse förefinnes för att få fram bästa möjliga kvalitet. Utlejningen av hästarna till fodervärdar har gått lätt och ha samtliga fodervärdar väl vårdat sina hästar.

(Hörndahl.)

Livgrenadjärregementet.

Hälsotillståndet bland regementets hästar har varit synnerligen gott.

Smittsamma sjukdomar hava icke förekommit under året.

»Remonteringsfrågan» för infanteriet har visserligen vid tidigare tillfälle berörts ehuru då ur annan synpunkt, än jag nu vill lägga på densamma. Här vunnit erfarenhet har givit vid handen, att anmält behov av såväl stabs- som kompanihästar ej kunnat i full utsträckning tillgodoses. Härav har följt, att den nedflyttning av stabshästar, som jämlikt k. kungörelsen angående hästhållningen för

officerare och vederlikar vid armén skall ske för att i första hand fylla kompanihästbehovet, icke alltid kunnat äga rum. Enär kompanihästbehovet ej heller kunnat tillfredsställas genom överflyttning från de beridna truppslagen, har man i avseende å denna hästkategori vanligen stått inför tvenne alternativ: antingen att helt enkelt låta vakanser uppstå eller också att genom fördröjd kassation om möjligt hindra sådana att uppkomma. Den sistnämnda utvägen sker emellertid alltid på bekostnad av fältdugligheten och medför som regel förhöjning av hästarnas medelålder. För att undslippa vakanser har detta förfarande här brukat tillämpas. Medelåldern för regementets kompanihästar, inberäknat för officersaspirantkompaniet (skolan) avsedda hästar, utgör — om hästarna anses födda så tidigt på året, att de nu uppnått jämnt antal år — 17:2 år.

(Törnqvist.)

Livregementet till häst.

Frånsett några fall av kvarka bland de nykomna remonterna har hälsotillståndet bland hästarna varit gott.

Antalet hovlidanden har under gångna året varit ringa. Den vid regementet använda »Hävla»-skon synes ha en god inverkan på hovarna. Likaså den hovsalva av lika delar ricinolja, trätjära och smält hästtister med eller utan tillsats av kvicksilverjodid, som numera kommit att ingå i den dagliga vården av hästarnas hovar.

Försök med olika slag av skärpningsmedel ha även under år 1933 ägt rum vid regementet. Försöken ha ej givit anledning att förorda utbyte av arméns nuvarande skärpningsmetod mot andra skärpningsmetoder.

(Bengtson.)

Svea artilleriregemente.

Nio fall av rhinitis streptococcica equi förekommo under september—oktober. Smittan kom antagligen genom en nyinköpt ackordhäst (från Dalarna). Genom sträng isolering samt genom dels kurativ- och dels skyddsbehandling med kvark-serum lyckades sjukdomen begränsas, och samtliga ackordhästar kunde återgå till resp. fodervärdar efter regementsövningarnas slut.

På eftervintern befanns golvet i sjukstallet betänkligt underminerat. Hela sjukstallet befann sig för övrigt i ett bedrövligt skick. Efter hänvändelse till myndigheterna anslogos medel till detsamma fullständiga reparation. Även värmeledning inleddes i samband härmed i sjukstall och veterinärexpedition.

(Berg.)

Smålands arméartilleriregemente.

Allmänna hälsotillståndet bland hästbesättningen har varit god och frånsett nedan närmare omnämnda infektiösa pharyngolaryngit har ingen sjukdom visat något onormalt stort antal fall insjuknade.

Stallskötseln har under året varit god, varför även de sjukdomar, som gärna och talrikt dyka upp, när densamma ligger tillbaka, hava nedgått i antal.

Hovsprickorna äro fortfarande sorgebarn och kvarstår den föregående år gjorda anmärkningen, att de visa en otrevlig benägenhet att recidivera.

Av smittsamma sjukdomar har endast infektiös pharyngolaryngit uppträtt. Den visade sig i år allvarligare än föregående år, möjligen beroende på att regementet nu efter flera år fått remonter, vilka inkommo från depå, där fall av kvarka förekommit; alltnog av 15 insjuknade komplicerades två fall med abscessbildning i retropharyngeala lymfkörtlarna och störtade dessa patienter i sedermera tillståndande lungbrand, resp. lungsäcksinflammation.

Malignt ödem uppkom såsom komplikation till läppsår hos en ackordhäst ute hos fodervärden och gick fallet till döds.

Foderartiklarna hava i allmänhet visat sig av tillfredsställande kvalitet, och hava endast få fall av digestionsrubbingar förekommit.

(Hederstedt.)

Svea ingenjörkår.

Antalet hästsjukdagar har varit väsentligt mindre än under föregående år, huvudsakligen beroende på de reducerade övningarna med ty åtföljande minskat antal tjänstgöringsdagar för ackordhästar.

Ett påfallande stort antal hovsprickor hava uppkommit; ett förhållande, som möjligen kan sättas i samband med bristande A- och D-vitaminhalt i fodret.

(Carlin.)

Göta ingenjörkår.

Det allmänna hälsotillståndet bland kårens hästar har under året i stort sett varit gott.

Inga lejda hästar har under året tjänstgjort vid kåren.

Av smittsamma sjukdomar hava förekommit 4 fall av *kvarka* i remontskolan. Sjukdomsfallen, som varit av lindrig karaktär, inträffade bland de nykomna remonterna och i direkt anslutning till deras ankomst till kåren från Herrevadskloster, varför det torde kunna antagas, att hästarna medfört smittan därifrån.

Invasion av Sclerostomum. Omedelbart vid de nya remonternas ankomst från Herrevadskloster kunde i träckprov (anrikning genom koksaltmetoden) konstateras, att samtliga voro behäftade med sclerostomum. Vid under året verkställd sådan undersökning har det visat sig, att hela hästbeståndet, såväl remonter som stamhästar, utan undantag och oavsett ålder mer eller mindre äro behäftade med sclerostomum. Av de nya remonterna hava 2 insjuknat i kolik, som direkt ansetts härleda sig av sclerostomuminvasionen, i det stora maskaneurysmer kunnat påvisas och sjukdomen förlöpt med något förhöjd temp. under flera dagar. Ett av dessa fall fick dödlig utgång. Förutom en incarceration av c:a 2 dm tunn-tarm i Foramen Winslovii kunde i blind- och grovtarm vid sektionen påvisas en oändlig invasion av sclerostomum edentatum i olika utvecklingsstadier jämte ett knytvävsstort maskaneurysm i främre krösröten företeende trombos i kröskärlen och olika utvecklingsstadier av masken.

Intra vitam har vid ett andra överlevande kolikfall kunnat konstateras dm-lång trombos i krösartär utgående från ett maskaneurysm. Upprepade intravenösa injektioner av antimosan synas hava i senare fallet gynnsamt påverkat sjukdomen.

Invasion av Spiroptera reticulata. Vid obduktion av under året avlivade och kasserade hästar (7 st.) hava samtliga visat sig vara föremål för invasion av *Spiroptera reticulata* i nackband samt i nack- och mankburseväggar.

Osteomalaci. Det samtidiga uppträdandet av polyarticulära ledaffektioner hos ett par stamhästar jämte en påfallande svaghet i skelettsystemet hos c:a 50 % av 2. årets remontkull (6 av 14) har påkallat särskild uppmärksamhet beträffande hästarnas mineralämnestillförsel. Vid analyser av till kåren levererat hö har konstaterats påfallande låga kalcium- och fosfatvärden, särskilt det senare. Detta har föranlett försök med mineralämnestillskott i rationen. Kostnaden härför har kunnat inramas i rationspriset (c:a 1-3 öre per häst och dag). Av kåren förhyrda sommarbeten hava även underkastats kultiveringsförsök i detta avseende. Betydelsen av mineralämnesfattigdom i hästarnas utfodring är f. n. här föremål för särskild uppmärksamhet.

Infektion med Bac. abortus Bang. I anledning av de av undertecknad under året publicerade undersökningarna om infektion med *Bac. abortus Bang* hos häst,

har en blodinventering verkställt å samtliga stam- och ackordhästar vid kåren för att utröna, i vad man blodserumet agglutinerar Bangbacillen.

Undersökningarna, som verkstälts vid statens veterinärbakteriologiska anstalt, hava därvid lämnat följande resultat.

Agglutinationsvärde.	Stamhästar, 38 st.		Ackordhästar, 96 st.	
	Antal	% av undersökta	Antal	% av undersökta
20.				
Aggl. med 0.05 kbcm serum men ej med 0.03	2	5.3	5	6.3
15.				
Aggl. med 0.07 kbcm serum men ej med 0.05	4	10.5	11	11.5
10.				
Aggl. med 0.10 kbcm serum men ej med 0.07	2	5.3	15	15.6
Ingen aggl.	30	78.9	64	66.6

Några sjukdomsfall, som kunnat härledas från Banginfektion, hava icke konstaterats.

Besiktning av ackordhästar. Ackordhästarna hava under året besiktigats 2 gånger hos fodervärdarna. I stort sett voro hästarna väl skötta. En häst måste dock fräntagas fodervärd på grund av mindre god vård.

(Johansson.)

Fälttelegrafkåren.

För ovanlighetens skull har kåren hela året undsluppit smittsamma sjukdomar. Risken att dylika skall tillföras den är alltid stor på grund av de ofta återkommande inmönstringarna av ackordhästar.

Vad övriga sjukdomar beträffar, så kan i stort sett sägas, att de förekommit i för Ing 3 vanlig omfattning. Till karaktären allvarligast har varit dels ett i hästsjukbeskedet som kontusion upptaget fall, dels ett spiktramp.

Det förra gäller en ackordhäst, som sparkades av en annan i huvudet. Högra sidans näs- och överkukben frakturerades. Blödningen var våldsam, men stannade sedan nashålan fyllts med tamponer. Efter 20 dagar kunde hästen återgå i tjänst. Dock med något deformerade drag.

Spiktrampet uppstod den $\frac{18}{6}$ hos en 9-årig stamhäst v. b. Spiken, som var rostig och jordig, hade trängt in genom strålen och skadat djupa böjsenan. Patienten erhöi omedelbart såväl sår- som stelkrampsserum. Trots det förra inställde sig en kraftig vargöring och feber. Vargöringen kvarstod i över en månad, under vilken tid temperaturen ofta omväxlande föll och steg, trots att sekretet hela tiden hade fritt avlopp. Ännu efter två månader tog hästen vid förflyttning ytterst motvilligt ett hastigt stöd å det sjuka benet med endast tån mot golvet. Muskulaturen å den sjuka sidan atrofierades avsevärt. Sedan vargöringen upphört pålades sko med löstagbart sulskydd samt 3 cm höga hakar och hästen släpptes varje dag lös på gräsbevuxen mark. I början stod den bara still. Men rätt snart blev längtan efter friskt gräs större än rädslan att röra sig. Eftersom hästen magrat avsevärt erhöi den kraftig utfodring. Betesgången, vars dagliga längd ökades i mån hästen visade benägenhet att röra sig, hade till huvudsaklig uppgift att vara motion och att befordra allmäntillståndet. Då betessäsongen tog slut rödde hästen sig någorlunda bra i skritt. I trav var hältan avsevärd. Den fick nu

varje dag en viss tid av dagen gå lös i rastgården och under en annan motion i skritt som handhäst. Den $\frac{11}{10}$ röntgenfotograferades hästen på veterinärhögskolan. Trots att betydande uppdrivningar inställt sig, ansåg professor Forssell det icke uteslutet, att hästen skulle kunna bli ohalt. Motioneringen fortsattes och verkställdes från början av november under ryttere. Höjden på hakarna minskades med 0.5 cm i taget undan för undan. Vid årets slut gick hästen med i ridlektioner. Endast vid vissa rörelser märktes då en låggradig hälta. Då den friskskrevs hade den varit sjuk 194 dagar.

Antal sjukdagar förorsakade av tryck- och skavskador var under 1933 pr 100 hästtjänstgöringsdagar 0.26. Pr hästtjänstgöringsår — pr 365 hästtjänstgöringsdagar — blir detta icke riktigt fullt men mycket nära en dag. För år 1932 var motsvarande tal 0.62 resp. 3.4. Medräknas icke sådana hästar, som anlänt skadade till kåren och stått sjukskrivna där, utan endast sådana fall, som uppstått vid kåren blir antalet sjukdagar pr 100 hästtjänstgöringsdagar 0.51 för 1932 och 0.22 för 1933. Alltså en icke oväsentlig förbättring. Vid jämförelse av situationen ett år med ett annat, liksom vid granskning av hur stor roll en viss eller vissa sjukdomar spelar vid olika truppförband, så torde antalet sjukdagar pr visst antal hästtjänstgöringsdagar, t. ex. 100, eller pr hästtjänstgöringsår vara bästa värdemätaren på, i vad mån sjukdomen i fråga inverkat menligt på tjänsten. I den officiella statistiken över hälso- och sjukvården vid armén brukar framhållas, att det torde vara allt för vanskligt att draga några bestämda slutsatser med avseende på den allmänna hästvården vid resp. truppförband med ledning av de siffror, som anföras i en del i statistiken ingående tabeller, vilka senare uppgjorts på grund av de till sjukvårdsstyrelsen inskickade årliga hästsjukbeskeden.

Som ett litet exempel härpå torde situationen vid Ing 3 under år 1933 kunna tjäna. Hästsjukbeskedet för detsamma upptar sammanlagt 302 vårdade hästar med tillhoppa 2187 sjukdagar. Fördelade pr 100 hästtjänstgöringsdagar gör detta 1.4 resp. 10. 47 fall och 451 sjukdagar eller 15.6 % resp. 20.6 % av totalantalen för kåren gäller emellertid hästar, vilka anlänt sjuka eller skadade till kåren och vårdats där. Avpollattering av icke friska hästar har däremot endast ägt rum i mycket ringa omfattning. För uppkomsten av c:a 20 % av sjukdagarna har alltså i detta fall beskaftenheten av den allmänna hästvården vid truppförbandet icke haft något som helst att betyda.

En ofrånkomlig förutsättning för god hästvård torde vara intresse för hästarna samt viss hästvana hos såväl befäl som manskap. I dessa dagar, då i synnerhet de yngres intresse allt mer och mer synes inriktas på maskinerna, är det ingen lätt uppgift för befälet att hos underordnade väcka till liv, vidmakthålla och stärka intresset för hästarna. Detta framför allt icke då personalen såsom vid fälttelegrafkåren till mycket stor procent rekryteras med folk, vilket icke före inträdet i militärtjänsten haft något som helst med hästar att göra. Under sådana förhållanden är det en särskild glädje att kunna konstatera att vid kåren inställningen till frågor rörande hästarna och deras användning i allmänhet undergått en visserligen långsam men dock tydlig förändring till det bättre. Som bevis härpå torde bland annat kunna tjäna nedgången i tryckskadefrekvensen.

Med helt andra känslor konstateras att vid utgången av år 1933 lokalförhållandena å Frösunda för hästarnas och hovslagarnas del befinner sig i samma synnerligen undermåliga skick, som år efter år tidigare framhållits.

I förrådet, som är beläget å en oeldad vind, har under året gjorts försök att förebygga uppkomsten av rost och ärg på en del metallföremål genom att taga dem ur sina läderfodral och förvara dem i pappkartonger. Erfarenheten vid kåren har varit god.

(Palm.)

Svea trängkår.

Hälsotillståndet bland hästarna har i stort sett varit gott. Senåkommorna intaga dock en alltför dominerande plats i hästsjukbeskedet även med vederbörlig hänsyn tagen till det förhållandet, att endast halva antalet av desamma faller på kårens egna hästar, medan den andra hälften hänför sig till vid trängtruppernas studentkompanier kommenderade hästar.

Smittsam sjukdom har icke uppträtt under året.

Ny förrådslokal för veterinärmaterielen ställdes under slutet av år 1932 till förfogande för avd. VI. Överflyttning av materielen kunde dock ej ske förrän efter ingången av år 1933. I och med erhållande av denna förrådslokal har ett länge närt och vid flera tillfällen påtalat önskemål blivit om icke helt så dock i avsevärd grad tillfredsställt. Den nya lokalen, varest ett kompaniförråd tidigare varit inhytt, är belägen å kasernens vind. Den saknar alltså i likhet med den gamla varje möjlighet att kunna uppvärmas men är däremot försedd med elektriskt ljus. Ävenledes är utrymmet mycket tillfredsställande, varför materielen kunnat ordnas på ett planmässigt och överskådligt sätt.

Det under flera år dels i årsberättelser, dels i reparationsförslag framhållna behovet av nytt golv i skostallet har under året tilgodosetts. Sedan medel ställts till förfogande, har nämligen under sommaren det gamla av furuplank bestående golvet ersatts med ett nytt sådant, bestående av på cement ställd ekkubb. Springorna mellan kubben hava utfyllts med asfalt.

Skostallets belysning, som under den mörka årstiden varit mindre tillfredsställande, har förbättrats, i det tvenne ställbara strålkastarlampor, vardera om 200 watt, inköpts och monterats.

(Törnqvist.)

Norra arméfördelningen.

Fördelningsveterinären.

Hälsotillståndet bland hästarna har i stort sett varit gott.

En ringormsepizooti har förekommit vid K. 4.

Brist på folk under perioden oktober till de värnpliktigas inryckning i april gör att hästvården blir svag på A 4 under vintern och följden blivit, att löss uppträtt på hästarna.

(Norrgren.)

Norrlands artilleriregemente.

Hälsotillståndet bland stam- och ackordhästar har varit gott.

I likhet med förra året har under vintern brist på folk och på den grund svag hästvård gjort, att löss uppträtt på hästarna. En effektiv behandlingsmetod har jag funnit i följande: Hästen klipptes och besprutas med »Flit» som dödar lössen. Sedan tvättas hästen helt eller delvis med konc. sprit, som torkar ut och dödar äggen. Desinfektionssprit fås för 0.75 kr. per kg från A.-B. Skattefri sprit i Stockholm.

I diagnostiskt syfte besprutas hästen med »Flit» utan föregående klippning. Efter 10 minuter ser man lössen i färd med att lämna sin fodervärd.

(Norrgren.)

Norrlands trängkår.

Tack vare ett erkännansvärt arbete av stallbefälet kan hälsotillståndet bland kårrens hästar betecknas såsom tillfredsställande. Svårigheter för en rationell hästvård förefinnas dock alltjämt. Den efter arméorganisationen minskade utbildningen i ridning, de täta ombyten, som måste ske med de värnpliktige, tillhörande ersättningsreserven, vilka tjänstgöra såsom hästskötare (stallposter), äro sålunda till stor olägenhet. Under sådana förhållanden är det givetvis önskvärt, att allt företages, som kan underlätta arbetet i stallarna. Ett önskemål i detta avseende är, att belysningen i stallarna, som f. n. är otillräcklig, förbättras, men möter härför hinder i den ökade kostnad, som skulle bli en följd.

Någon inlejdning av hästar har icke förekommit.

(Wilhelmson.)

Övre Norrlands trupper.

Stabsveterinären.

Hälsotillståndet bland hästarna vid i Boden förlagda truppförband har varit gott under år 1933 utom vid I 19, där det varit mindre tillfredsställande med 13.3 sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar, till största delen härrörande sig från lidanden i rörelseorganen och hoven.

Den enda smittsamma sjukdom, som förekommit under året var fotskabb (*Derma-thophagus*) med ett fall vid Ing 4 kvarstående vid årsskiftet. Vid kåren inträffade 3 nya fall. Sjukdomen förekom även vid A 5, K 4 B och A 8 med respektive 4, 3 och 4 fall. Den upphörde i april.

Bland sjukdomar i rörelseorganen äro de talrika fallen av ringkota anmärkningsvärda. Inom garnisonen förekommo 23 fall mot endast 9 föregående år. Som en av orsakerna till denna åkomma anges bristsjukdom i skelettet beroende på mineralbrist i fodret. Det ligger därför nära till hands att misstänka, att det sedan flera år uteslutande använda Norrbottenshöet skulle vara mineralfattigt. Ett flertal analyser hava emellertid visat, att detta hö har tillfredsställande halt av fosfor- och kalksalter samt i övrigt är i näringsvärde likvärdigt eller överlägset sydsvenskt vallhö. Detta under förutsättning att det skördas i tid och väl bärgas. Mot mineralbristteorien talar även det förhållandet, att i fråga om övriga åkommor som skulle kunna tänkas predisponeras av denna brist nämligen benbrott, benspricka, strålbenshåla, ben- och benhinneinflammation, ledvrickningar och spatt råder beträffande förekomsten motsatt förhållande mot ringkota. Av dessa inträffade nämligen under året 43 fall mot 73 föregående år.

Orsakerna till detta ur prognostisk synpunkt besvärliga lidande torde därför få sökas i svag uppfödning eller felaktiga benställningar eller en kombination av bägge. För denna teori torde tala det faktum, att inte mindre än 4 fall drabbat de två yngsta årsklasserna vid Bodenskvadronen.

Ett fall vid Ing 4 av foderpackning i matstrupen med dödlig utgång torde böra relateras. Under sommaren började utfodring med sockersnitsel vid kåren för att försökas som saftfoder. Noggranna bestämmelser utfärdades om den torra snitsels uppmjukning i vatten före utfodringen. Den $\frac{30}{100}$ sjukanmäldes en ackordhäst, som utfodrats med nämnda foder, för sväljningsbesvär. Temp. 39.1, någon ömhet över svalget, undersökning av munhålan negativ. Hästen behandlades för halsinflammation. Tillståndet försämrades, och den $\frac{2}{100}$ konstaterades en hård ansvällning av foderstrupen i halsens nedre del. Näs-svalgsonden stötte på oeftergivligt motstånd, varför strupsnitt gjordes. Därvid visade det sig, att foderstrupen från mitten av halsen och så långt ned som kunde sonderas var fylld med en

torr, hård och oeftergivlig propp av sockersnitsel. Slemhinnan var vid snittstället avlossad på tämligen stor yta och muskelhinnan blottad. Jämsides med upprepade injektioner av arekolin gjordes energiska spolningar genom i strupsnittet införd svalgsond. Då proppen var så hård, att endast enstaka snitselflingor lossades genom spolningen, och med hänsyn till följderna av den skadade slemhinnan, ansågs fallet hopplöst, varför hästen avlivades. Vid företagen utredning konstaterades att snitseln behandlats före utfodringen enligt givna föreskrifter. I samma stall stodo 10 andra ackordhästar, som utfodrats med samma snitsel utan olägenhet.

(Ringberg.)

Krigsskolan.

Någon smittsam sjukdom har icke uppträtt.

Räknat pr 100 hästtjänstgöringsdagar har i stort sett såväl antalet sjukdomsfall som antalet sjukdagar varit detsamma som under närmast föregående år. 1932 kom på 100 hästtjänstgöringsdagar 1.5 fall och 11 sjukdagar. 1933 voro motsvarande siffror 1.8 respektive 10. Även för år 1933 gäller liksom för tidigare år, att sjukdagarnas mängd till c:a 50 % beror på skador i kroniskt mer eller mindre svaga senor och ledgångar hos de delvis rätt gamla kavallerihästar, vilka under vinterhalvåret disponeras av krigsskolan.

Som bidrag till fakta, på vilka man kan grunda en åsikt om fodermedelsbehovet för att höja hullet på magra hästar, må tjäna följande. Den 14. oktober anlände från ett truppförband i landsorten 8 för krigsskolan avsedda hästar pr järnväg till Stockholm. Vid inbesiktningen å krigsskolan var hullet på ett par av dessa dåligt, på de övriga uselt. Under tiden 16. okt.—30. november erhöles dessa 8 hästar som extra foder 200 kg krossad majs, 400 kg linfrökaksmjöl, 100 kg vetekli och 1 900 kg hö. Den ordinarie rationen bestod av 4.5 kg havre, 4.5 kg hö och 4 kg halm. Per dag förbrukade de 8 under nämnda tid således i medeltal pr häst: 4.5 kg havre, 0.54 kg majs, 1.08 kg linfrökaksmjöl, 0.27 kg vetekli, 9.66 kg hö och 4 kg halm; i runt tal 6.5 kg kraftfoder 9.5 kg hö och 4 kg halm. Då extra tilldelningen upphörde, hade hästarna fått knappt medelgott hull.

(Palm.)

Remontdepåerna.

Herrevadskloster.

Under de sistförflutna åren 1931 och 1932 har ej kvarkan förekommit bland depåns remonter. Även under år 1933 såg det ut, som om den skulle utebliva. Men sista dagarna i juli började bland hästarna i en beteshage en lindrig rhinit utan feber och, som det troddes, förorsakad av dammet från en favorituppehållseplats, där gräsmattan blivit avsparkad. Emellertid kom så småningom en och annan ansvalld submaxillär körtel, som i början ej gick i abscess, utan ofta dagen efter var försvunnen. Så småningom i mitten av augusti var sjukdomsbilden fullt klar. Första kvarkabscessen kom den 14/8. Sjukdomen uppträdde, som vanligtvis, då man kan hålla hästarna ute under god väderlek, mycket lindrigt. Då 4-åringarna inom kort skulle lämna depån, hade alla försiktighetsmått vidtagits för förhindrande av överförande av smitta till dessa. Å depån kunde ej heller några som helst symptom iakttagas å dessa och ej heller synes så varit förhållandet vid mottagandet å resp. truppförband, vilka blivit varskodda, att kvarka förekom bland den yngre årgången. Emellertid dröjde det dock ej många dagar, förrän den visade sig även bland dessa. Enligt meddelande från A 3, T 4 och K 3 utbröt där kvarka bland de nyanlända remonterna efter 7 dagar. Å K 2 16 och å A 2 19 dagar efter ankomsten.

Sålunda rubba dessa uppgifter i väsentlig mån de gamla antaganden, som vanligen ange inkubationstiden till c:a 7 dagar. Man får tydligen avsevärt utöka denna tid och, för att vara på den säkra sidan vid en isolering för kvarka, torde man få räkna med 3 veckor.

Sista kvarkfallet friskskrevs den $19/10$. Under tiden hade två dödsfall av metastas inträffat. Båda med en dubbelt knytävstör abscess i brösthålan. Egendomligt är att smittämnet legat så länge latent. Den 31. maj anlände de sista remonterna och först den 24. juli konstaterades det första gråaktiga näsflödet. Beteshagen kan ju ej sägas ha infekterat, då de tvenne sista årgångarna ej haft kvarka och någon kontakt med främmande hästar måste anses helt utesluten. Två fall av infl. erysipelatos ha förekommit, varav det ena gick till mors efter 15 dagars sjukdom.

Något fall av ringorm har detta år ej kunnat iakttagas bland remonterna.

Ett fall av dubbelsidig habituell knäskålsluxation opererades med avskärning av patellans inre raka band. Å det ena benet lyckades det fullkomligt att häva lidandet, men å det andra tillstötte infektion, som gjorde, att hästen sedermera måste kasseras.

Under en svår åskvädersnatt, då hästarna voro synnerligen uppskrämda, störtade en remont och ådrog sig skada å ryggmärgen. Hästen kvarstår ännu vid årsskiftet för behandling, men synes kunna repa sig. Kraftiga slingerrörelser kvarstår dock ännu.

Oaktat den torra sommaren ha remonterna förvånansvärt väl bibehållit sitt hull, och betet synes ha lidit mycken liten skada. 1933 års inköp av remonter synes vara det homogena, som förekommit sedan kriget, och är nu fullt tillfredsställande. Ett gott bevis på det goda framsteg svensk varmblodig hästavslut gjort under de senaste åren.

(Breide.)

Dressyranstalten å Herrevadskloster.

Även i dressyranstalten utbröt kvarka med början den 8. september. Smittan härledde sig naturligtvis från depån. Inalles insjuknade 41 av dressyranstaltens 58 hästar, fördelade med 17 å den yngre och 24 å den äldre årgången. Sjukdomen förlöpte i det hela taget lindrigt, dock medförde den två fall av anasarka, varav det ena slutade i mors.

Dessutom förekom under januari månad smittsam munsjuka, stomatitis pustulosa cont. eq. De flesta hästarna behövde ej sjukskrivas, endast ett fåtal befriades ett par dagar från dressyrbete. Varifrån smittämnet inkommit kunde ej utrönas. Ej heller övergick smittan till depån.

Ringormen, som varit synnerligen svår att få bukt med, återkom även detta år, dock endast med ett par mycket lindriga fall.

En häst har opererats för pipande kvickdrag med gott resultat.

Spatt är märkvärdigt nog ytterst litet förekommande å de skånska regementena och bereder i allmänhet ej någon större kassationsprocent. Det hittills enda konstaterade fall av spatt å dressyranstalten måste dock kasseras och hästen överfördes såsom ekonomihäst vid depån.

(Breide.)

Gudhem.

Hälsotillståndet bland depåns remonter har från årets början intill gräsbetesperiodens slut varit gott. Under denna tid ha icke sjukdomar av smittsam art uppträtt. Sedan stallfodringen pågått någon tid började en och annan häst att hosta och förete katarrala symtom i andningsorganen. Därefter kom sedan, och som

väntat var, »kvarkan», i vilken under tiden intill årsskiftet 94 st remonter av årets inköp och en från fjolårets köp kvarstående remont insjuknade. Samtliga dessa ha fått kvarkbölder och trenne fall ha komplicerats med följsjukdomen fläckfeber. I tvenne fall har luftrörssnitt (tracheotomi) måst företagas. Vid årets slut hade ingen av de insjuknade avlidit och 34 st kvarstodo som sjukskrivna. Av allt att döma synes kvarkan ha överförts till depån med den sista till depån anlända kontingenten »Skåneremonger». Under året har en remont avlidit till följd av inre förblödning, som förorsakats av mjältbristning. Ehuru vid obduktionen spår av yttre våld icke kunde påvisas, torde dock med största sannolikhet skadan dock ha varit av sådan natur — spark av annan häst.

I allmänhet voro icke remonterna vid detta års gräsbetesperiods slut i samma goda hull, som annars brukar vara vanligt vid Gudhemsdepån med dennas rikliga och kraftiga bete. Detta märktes tydligast på remonterna av årets inköp, vilka ju alltid ha svårare att komma sig tillrätta på det första årets gemensamma bete. Och svårast att föda sig ha ju alltid sådana hästar, vilka ej förut varit vana vid verklig betesgång. Huvudorsaken härtill torde väl få sökas i att sommaren varit osedvanligt torr och att växtvegetationen och dennas näringshalt varit därefter. Ehuru ej upptagna som direkt sjukskrivna ha även några remonter företett rachitisymtom och härför behandlats. I år funnos bland årgången 1933 ett flertal, vilka efter nämnda betesperiod voro magra. För att redan på hösten få upp dessa i hull, måste utfodring med krossad (klämd) havre tillgripas. Detta så mycket mer som den från arméns intendenturförråd å Karlsborg levererade havren var så torr och hård i kärnan att densamma utfodrad hel icke kunde på nöjaktigt sätt tuggas och smältas av dessa unga hästar, som ju befunno sig i den ömtåliga 4 års tandömsningsperioden. Kvarkan bidrog ju också avsevärt att hålla de av sjukdomen angripna remonterna nere i hull. Vid årets slut synes dock hullet över lag hava ganska avsevärt förbättrats.

(Hellgren.)

H. Sjukligheten och sjukvården bland arméns hästar.

Sjukligheten. Medeltalet av arméns hästar¹ har under året uppgått till 5 634 [6 103], däri medräknade egna tjänstehästar, stamhästar och vid truppförband tjänstgörande ackordhästar. Antalet nyinsjuknade översteg 8 600 och sjuklighetsprocenten var 7·1 d. v. s. 396 [438] hästar hade varje dag av året varit sjukskrivna. De vapenslag (frånsett skolor), som varit svårast utsatta, voro artilleriet med 8·7 %, därefter ingenjörtrupperna med 7·6, infanteriet 7·5, trängen 7·0 samt kavalleriet 6·5. Bland enskilda truppförband har Övre Norrlands infanteri högsta siffran (13·1) samt därefter Gotlands artillerikår (11·3) och Fälttelegrafkåren (10·0). Närmare specifikation lämnas i Tab. 21.

Den vanligaste orsaken till sjukskrivning har varit sår, kross- och tryckskador med tillsammans c:a 2 450 sjukdomsfall och c:a 28 500 vård dagar; mycket höga tal visar även seninflammation med resp. 737 och 26 000 samt

¹ Erhålles på det sättet, att antalet hästtjänstgöringsdagar divideras med 365.

Tab. E. Fall av vissa sjukdomar bland hästarna vid arméns beridna truppförband pr 100 hästar under år 1933.

Truppförband	Lymfangit	Kolik (jämte för- stoppning, gasan- samling, tarmvred)	Strålenshälla	Beninflammation (remonthälta)	Inflammation i senor och sensklor	Ledkommor (utom spätt)	Spätt	Krosskada, sår	Mugg	Tryckskada	Hovspricka	Hovinflammation, hovböld
Livregementet till häst . . .	7.9	2.6	0.5	2.1	9.8	12.6	3.0	45.0	0.5	3.3	4.2	10.3
Skånska kavalleriregementet	3.1	5.9	1.0	0.4	10.7	8.2	0.4	31.7	1.3	5.2	3.1	9.0
Livregementets husarer . . .	5.4	0.8	—	1.0	13.6	20.0	0.4	23.4	0.2	1.4	11.4	14.8
Norrlands dragonregemente U.	2.0	6.6	1.2	1.8	14.1	3.3	1.2	32.0	2.5	8.2	10.5	16.0
B.	7.0	2.6	0.9	3.5	13.9	5.2	1.7	37.4	3.5	2.6	3.5	11.3
Svea artilleriregemente . . .	8.0	4.3	1.1	1.3	24.4	8.3	2.4	69.2	8.6	15.8	11.8	19.0
Göta artilleriregemente . . .	10.7	4.4	1.9	3.4	28.2	39.5	2.5	57.7	1.3	26.0	9.7	24.8
Wendes artilleriregemente . .	7.5	2.3	1.2	0.6	19.7	12.1	2.3	51.7	1.7	2.0	7.2	8.4
Norrlands artilleriregemente .	1.8	2.7	—	0.6	13.4	10.4	1.5	38.6	2.1	3.9	15.4	19.9
Norrbottnens artillerikår . . .	3.7	5.6	—	1.9	17.6	3.7	3.7	43.5	2.8	2.2	4.6	15.7
Smålands arméartillerireg.	3.8	6.7	—	4.8	11.5	14.4	1.0	47.1	1.0	8.7	3.8	3.8
Gotlands artillerikår	12.1	6.1	—	9.1	24.2	24.2	3.0	33.3	—	3.0	12.1	12.1
Bodens artilleriregemente . .	2.9	7.4	1.5	—	26.5	8.8	—	42.6	—	7.4	5.9	10.3
Karlsborgs artilleriregemente	9.7	—	3.2	—	12.9	—	3.2	22.6	3.2	—	—	29.0
Svea ingenjörkår	6.7	5.0	—	3.3	13.8	31.7	1.7	38.3	—	3.3	16.7	3.3
Göta ingenjörkår	—	4.5	1.5	7.5	13.4	1.5	1.5	9.0	—	—	1.5	4.5
Fälttelegrafkåren	3.3	5.0	3.3	3.3	31.7	41.7	3.3	196.7	3.3	50.0	18.3	10.0
Bodens ingenjörkår	4.0	—	—	—	6.0	8.0	—	74.0	—	14.0	8.0	20.0
Svea trängkår	4.1	—	—	2.7	27.4	2.7	—	15.1	—	2.7	1.4	6.8
Göta trängkår	5.7	1.9	3.8	1.9	17.0	18.9	9.4	30.2	1.9	—	9.4	22.6
Norrlands trängkår	1.6	4.7	—	6.3	15.6	21.9	—	46.9	9.4	6.3	10.9	10.9
Skånska trängkåren	—	1.9	3.8	1.9	13.5	19.2	—	59.6	1.9	13.5	3.8	17.3
Sammandrag.												
Kavalleriet	4.7	3.9	0.7	1.4	12.2	10.7	1.2	32.9	1.2	4.4	7.2	13.5
Artilleriet	6.6	4.5	0.9	1.7	20.7	15.5	2.2	52.0	3.1	11.7	9.8	16.7
Ingenjörtrupperna	3.4	3.8	1.3	3.4	16.5	20.7	1.7	77.6	0.8	16.5	11.0	8.9
Trängen	2.9	2.1	1.7	3.3	19.0	14.9	2.1	36.4	3.3	5.4	6.2	13.6

ledinflammation och ledvrickning. Det dagliga medeltalet hästar, som av olika orsaker icke kunnat tagas i bruk, har varit för sår 55, tryckskada 10 och krosskada 13 eller sammanlagt 78 hästar, för seninflammation och -bristning 71, ledinflammation 24, ledvrickning 15, hovspricka 34 och hovinflammation 17. Se för övrigt närmare i **Tab. 22.**

I **Tab. E.** är gjord en sammanställning av vissa vanliga och för truppförbandens tjänsteduglighet betydelsefulla sjukdomar bland hästarna vid de beridna truppförbanden. Siffrorna angiva antalet fall (under året insjuknade) pr 100 hästar av medelbeståndet.

Av tabellen framgår, att ingenjörtrupperna och artilleriet äro mest utsatta för de här ifrågakvarande sjukdomarna med resp. 165.6 och 145.4 på 100 av medelhästbeståndet, därefter trängen med 110.9 och kavalleriet med 94.0.

De olika truppförbanden hava emellertid stora variationer att uppvisa. Höga siffror förekomma beträffande lymfangit vid Gotlands artillerikår (12.1)

och Göta artillerireg. (10·7), kolik vid Bodens artillerireg. (7·4), Smålands arméartillerireg. (6·7) och Gotlands art.-kår (6·1), strålbenshålt vid Göta och Skånska trängkårerna (3·8), benhinneinflammation vid Gotlands artillerikår (9·1), inflammation i senor och senskidor vid Fälttelegrafkåren (31·7), Svea trängkår (23·4), ledåkommor (utom spatt) vid Fälttelegrafkåren (41·7) och Göta artilleriregemente (39·5), spatt vid Göta trängkår (9·4), krosskada och sår vid Fälttelegrafkåren (196·7) och Bodens ingenjörkår (74·0), tryckskada vid Fälttelegrafkåren (50·0) och Göta artillerireg. (26·0), hovspricka vid Fälttelegrafkåren (18·3) samt hovinflammation, hovböld m. m. vid Karlsborgs artillerireg. (29·0), Göta artillerireg. (24·8) och Göta trängkår (22·6).

Att av de i tabellen anförda siffrorna draga några bestämda slutsatser med avseende på den allmänna hästvården vid resp. truppförband torde vara allt för vanskligt. Höga siffror beträffande exempelvis inflammation i senor och senskidor, ledåkommor, tryckskador o. d. torde dock stå i ett visst samband med starkare förslitning av hästmaterialet.

Av samtliga hästar hava 62 [47] avlidit, i främsta rummet av sjukdomar i digestionsorganen. Antalet avlivade hästar uppgick till 66 eller 1·3 % av medelhästbeståndet. Orsak till avlivande har huvudsakligen varit skador i rörelseorg. (inkl. benbrott). Antalet kasserade hästar uppgick till 774 eller 15·1 % av medelhästbeståndet. Kassationsorsak har varit i främsta rummet ålder, allmän stelhet o. d. (39 % av alla kassationer), led- och senåkommor o. s. v. Särskilt hög kassationsprocent visa, om man bortser från infanteriet, Smålands arméartillerireg., Gotlands artillerikår, Svea ingenjörkår samt Fälttelegrafkåren med resp. 62, 39 och båda sistnämnda 35 % (Tab. 23—25).

Å remontdepåerna insjuknade under året 432 hästar, mot endast 229 föreg. år (Tab. 22).

För att få en föreställning om frekvensen av olycksfall bland arméns hästar har gjorts en sammanställning, som anföres här nedan. Dessa siffror ingå överallt i statistiken rörande hästarnas sjuklighet (ävensom i förekommande fall kassation, avlivande eller dödlighet). Av samtliga 87 olycksfall blevo 59 (67·8 %) hästar tjänstedugliga, 2 (2·3 %) ej tjänstedugliga, 16 (18·4 %) avlivades, 6 (6·9 %) dogo och 4 (4·6 %) kvarstodo under behandling.

Beträffande *skadans tillkomstsätt* har skadan förorsakats genom spark av häst i 15 fall, bett av häst i 10, av grimskäft i 22, vid skenolycka i 1, skada i stallet i 3, kullridning å hinder i 3, kullfallning i 3, hinderhopp i 5, galoppridning i 3, vid annan ritt i 2, kullkörning i 1, fastnat i hinder i 1, kollision med automobil i 1, överslag under ritt i 3, gränsle över spiltbalk i 1, under spiltbom i 1, riven av plåt etc. i 4, störtning i 2, slag å underarm i 1, under skrämsel i 1 samt av andra orsaker i 4 fall.

Tablå över till direkta olyckshändelser hänförliga sjukdomsfall bland arméns hästar år 1933.

Truppförband	Antal fall	Skadans tillkomstsätt	Skadans art	Skadans påföljd
<i>Södra förd.</i>				
K. 2	2	Kullridning & hinder	Brott 3. halskotan	Död
	1	I stallet, Strömsholm	Benbrott	Avlivad
	1	Jaktritt	Senskidesår	,
	8	Fastnat i grimskaffet	Sår	Tjänstedugliga
A. 3	1	Galoppridning under övning	Kärlbristning	Död
I. 7	1	Kullridning & hinder	Benbrott	,
I. 11	1	Spark av annan häst	Kontusion	Tjänsteduglig
	1	Kullkörning	Sår	,
<i>Västra förd.</i>				
K. 3	1	Påkörning av automobil	Kronbensbrott	Avlivad
A. 2	1	Spark av annan häst	Benbrott	,
T. 2	1	Fastnat i hinder	Bristning av muskler	Kvarstående
	2	Spark av annan häst	Sår	Tjänstedugliga
	1	Fastnat i grimskaffet	,	Tjänsteduglig
	1	Kullfallning	,	,
I. 9	1	Fastnat i grimskaffet	,	,
	1	Spark av annan häst	,	,
<i>Östra förd.</i>				
K. 1	1	Ridning & öppen bana	Hjärtförlamning	Död
	1	, i terräng	Skenbensbrott	Avlivad
	2	Spark av annan häst	Brott & armbågsbenet	Avlivade
	1	, , ,	Kontusion	Tjänsteduglig
A. 1	1	Kullfallning i vattenspilta	Kotbensbrott	Avlivad
	1	Galoppridning på ridbana	,	,
Ing. 3	1	Hästen gick över med ryttare	Kontusion	Tjänsteduglig
	2	Hinderhoppning	,	Tjänstedugliga
	2	Fastnat i grimskaffet	,	,
	1	Grensle över spiltbalk	,	Tjänsteduglig
	1	Spark av annan häst	Sår	,
	10	Bett , ,	,	Tjänstedugliga
	4	Rivna av plåt etc. i stallet	,	,
	8	Fastnat i grimskaffet	,	,
T. 1	1	Skenolycka	Benspricka	,
I. 3	1	Spark av annan häst	Kontusion	Tjänsteduglig
K. 4	1	Hinderhoppning	Nackbensbrott	Avlivad
	1	Överslag	Brott på skallen	,
A. 4	1	Spark av annan häst	Tibiabrott	,
	1	Osteoporos	Brott (spont.) & hasbenet	,
	1	Kullfallning vid ett dike	Brott & skallbasen	Död
		under manöver		
T. 3	1	Hästen kom under spiltbommen	Splitterbrott, 13. bröst-kotan vid resningsförsök	Avlivad
I. 13	1	Under skrämsel ¹	Tungans friadel avsliten	Avlivad
I. 5	1	Spark av annan häst	Benbrott	,
<i>Övre Norrland.</i>				
A. 8	2	Ej känt.	Hovbensbrott (ackord-hästar)	Ej tjänstedugliga
Ing. 4	2	Spark av annan häst	Sår	Tjänstedugliga
	2	Fastnat i grimskaffet	,	,

¹ En karl hade hållit i tungan, då hästen plötsligt slet sig och karlen fick en del av tungan i handen.

Truppförband	Antal fall	Skadans tillkomstsätt	Skadans art	Skadans påföljd
<i>Skolor.</i>				
Krigsskolan . .	2	Skadade i stallet	Kontusion	Tjänstedugliga
	2	Hinderhoppning	,	,
<i>Remont-depåerna</i>				
Herrevadskloster	1	Störtade under åskväder	Kont. ryggmärgen	Kvarstående
	1	, i rastgården	Bäckenbrott	,
	1	Ej känt	Hovbensbrott	Tjänsteduglig
	1	Slag å underarmen	Benspricka	Kvarstående
Gudhem	1	Spark av annan häst	Bihålekatar	Tjänsteduglig
	1	Överslag	Benbrott (tornutsrott)	,

Veterinärvårdskostnader. Tabblän över kostnader för truppveterinärvården (Tab. 20) företer stora variationer med avseende på kostnaden pr häst och dag. Gränserna äro med bortseende från vissa skolor, intendenturkompanier o. d. 9.66 öre för Gotlands artillerikår, som hade stora kostnader för material till skoning, och 2.45 öre för Jönköping-Kalmar regemente.

Ovanstående belopp kunna ej läggas till grund för ett allsidigt bedömande av truppveterinärvårdsanslagets handhavande, då alltför många faktorer här vid inverka.

Kostnaderna avse räkenskapsåret $\frac{1}{7}$ 1932— $\frac{30}{6}$ 1933.

Tab. 1. Utgifter för truppsjukvården 1 juli 1932—30 juni 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Tjänstgöringsdagar	Utgifter, kronor	Kostnad pr man och dag i öre									
			Nyanskaffning av materiel	Underhåll av materiel	Förbrukningsmateriel	Sjukhuskostnad	Medikamenter	Tandvård	Transportkostnader	Utgifter för epidemier	Diverse	Samma kostnad
Södra arméfördelningen.												
Norra skånska infanterireg:et	212 052	6 294.21	0.90	0.14	0.96	0.26	0.41	0.22	0.07	—	0.01	2.97
Södra skånska infanterireg:et	167 151	3 996.28	0.08	0.19	0.35	0.37	0.79	0.42	0.04	—	0.15	2.39
Kronobergs regemente	162 113	6 534.78	0.64	1.03	0.82	0.13	0.84	0.45	0.09	—	0.03	4.03
Kronobergs reg:ts detach. i K.	107 075	2 741.36	0.42	0.05	0.64	0.18	1.05	0.18	0.03	—	0.01	2.56
Hallands regemente	153 823	5 075.89	0.60	0.21	0.76	0.22	0.87	0.53	0.10	—	0.01	3.30
Skånska kavalleriregementet	128 412	2 848.90	0.47	0.04	0.45	0.22	0.70	0.28	0.06	—	—	2.22
Wendes artilleriregemente	171 729	4 863.47	0.61	0.10	0.79	0.40	0.51	0.33	0.05	—	0.04	2.83
Skånska trängkåren	76 461	6 000.69	1.04	1.56	1.61	0.10	0.97	2.30	0.24	—	0.02	7.84
Västra arméfördelningen.												
Skaraborgs regemente	189 601	5 642.30	0.30	0.19	0.20	1.25	0.85	—	0.14	—	0.05	2.98
Älvsborgs regemente	191 643	4 998.54	0.41	0.11	0.92	0.30	0.33	0.45	0.04	0.01	0.04	2.61
Bohusläns regemente	192 400	4 516.39	0.21	0.17	0.75	0.36	0.40	0.35	0.10	—	—	2.34
Värmlands regemente	172 870	4 572.—	0.61	0.47	0.28	0.14	0.50	0.45	0.11	0.04	0.04	2.64
Livregementets husarer	132 981	3 976.16	0.80	0.39	0.43	0.57	0.75	—	0.03	—	0.02	2.99
Göta artilleriregemente	162 201	3 811.44	0.33	0.14	0.23	0.64	0.55	0.34	0.10	—	0.02	2.35
Karlsborgs artilleriregemente	118 321	3 219.86	0.26	0.05	0.62	0.11	0.75	0.85	0.07	—	0.01	2.72
Göta trängkår	84 587	4 186.77	1.76	0.58	1.35	0.03	0.64	0.29	0.02	0.01	0.27	4.95
Andra intendenturkomp.	35 057	1 137.98	—	—	0.01	1.92	1.13	0.09	0.08	—	0.01	3.24
Östra arméfördelningen.												
Svea livgarde	405 417	12 339.60	0.17	0.13	0.50	1.70	0.40	0.09	0.02	0.02	0.01	3.04
Göta livgarde	93 419	2 978.19	0.06	0.11	0.01	1.23	0.05	0.73	0.02	—	0.98	3.19
Livregementets grenadjärer	205 534	6 149.87	0.55	0.34	0.62	0.38	0.31	0.67	0.09	0.01	0.02	2.99
Upplands regemente	327 282	7 766.88	0.40	0.29	0.43	0.35	0.51	0.29	0.08	—	0.02	2.37
Södermanlands regemente	204 405	6 677.03	0.60	0.28	0.42	0.50	0.50	0.77	0.12	—	0.08	3.27
Livgrenadjärreg:et } Östra bri- Jönköp.-Kalmar reg. } gaden	235 282	9 374.30	0.62	0.60	0.83	0.61	0.89	0.38	0.01	—	0.04	3.98
Livregementet till häst	199 665	5 991.63	0.81	0.50	0.68	0.03	0.86	0.08	0.01	—	0.03	3.00
Svea ingenjörkår	139 107	7 408.24	0.39	0.88	0.63	2.10	1.05	0.09	0.17	—	0.01	5.32
Svea artilleriregemente	188 960	7 430.86	0.17	0.10	0.63	1.52	1.06	0.35	0.09	—	0.01	3.93
Smålands arméartilleriregemente	188 755	6 278.30	0.44	0.10	0.81	0.47	0.58	0.73	0.15	—	0.04	3.32
Svea ingenjörkår	144 890	6 143.52	0.14	0.06	0.43	2.31	0.83	0.09	0.30	0.04	0.04	4.24
Göta ingenjörkår	89 219	2 876.44	0.03	—	0.05	1.83	1.04	0.13	0.05	—	0.09	3.22
Fälttelegrafkåren	123 335	3 408.13	0.43	0.30	0.34	1.05	0.36	0.15	0.12	—	0.01	2.76
Svea trängkår	109 503	6 635.—	0.17	1.47	2.94	0.66	0.66	0.01	0.15	—	—	6.06

TAB. 1 (forts.). UTGIFTER FÖR TRUPPSJUKVÅRDEN 1 JULI 1932—30 JUNI 1933. 57

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Tjänstgöringsdagar	Utgifter, kronor	Kostnad pr man och dag i öre									
			Nyanskaffning av materiel	Underhåll av materiel	Förbrukningsmateriel	Sjukhuskostnad	Medikamenter	Tandvård	Transportkostnader	Utgifter för epidemier	Diverse	Summa kostnad
Krigsskolan	35 707	1 229 04	0 20	0 08	0 51	0 93	1 53	—	0 01	0 08	0 10	3 44
Infanteriskjutskolan	49 111	1 691 16	—	0 05	0 27	1 38	0 54	0 18	1 00	0 02	0 10	3 44
Ridskolan	15 929	647 11	—	—	0 50	0 62	1 14	0 63	0 40	0 18	0 59	4 06
Norra arméfördelningen.												
Dalregementet	177 919	5 907 —	0 64	0 45	0 55	0 20	0 87	0 51	0 09	—	0 01	3 32
Hälsinge regemente	150 262	4 701 83	0 46	0 23	0 56	0 34	0 75	0 65	0 08	—	0 11	3 13
Jämtlands fältjägarregemente	202 698	4 592 12	0 27	0 20	0 68	0 13	0 51	0 45	0 03	—	—	2 27
Västernorrlands regemente	165 720	4 843 —	0 64	0 35	0 63	0 02	0 81	0 17	0 07	—	0 23	2 92
Norrlands dragonregemente	125 870	3 805 43	0 68	0 59	0 28	0 24	0 33	0 81	0 09	—	—	3 02
Norrlands artilleriregemente	166 361	4 460 88	0 23	0 41	0 24	0 21	0 82	0 48	0 08	—	0 01	2 68
Norrlands trängkår	68 525	3 256 26	0 59	0 33	0 47	0 68	0 50	1 26	0 36	—	0 06	4 75
Övre Norrlands trupper.												
Västerbottens regemente	157 810	2 971 56	0 54	0 23	0 43	0 27	0 29	—	0 10	—	0 02	1 88
Norrbottnens artillerikår	84 155	4 631 35	0 09	0 04	0 30	4 56	0 46	0 01	0 04	—	—	5 50
Tredje intendentarkomp.	21 026	748 92	0 06	—	—	1 96	1 51	—	0 03	—	—	3 56
Bodens fästning.												
Norrbottnens regemente	311 693	12 614 29	0 42	0 09	0 38	2 90	0 23	—	0 03	—	—	4 05
Bodens artilleriregemente	152 156	5 840 76	0 39	0 06	0 18	2 61	0 52	—	0 04	—	0 03	3 83
Bodens ingenjörkår	98 474	4 792 73	0 69	0 21	0 84	2 39	0 69	—	0 05	—	—	4 87
Gotlands trupper.												
Gotlands infanterikår	164 656	5 921 07	0 75	0 25	0 72	0 33	0 92	0 40	0 14	—	0 09	3 60
Gotlands artillerikår	63 169	1 959 51	0 30	0 10	0 52	1 42	0 53	—	0 20	—	0 03	3 10

Tab. 2. Sammandrag av rapporterna över besiktningarna av värnpliktiga år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
O m r å d e n	Summa prövade	Icke inskrivna			Inskrivna							På 100 prövade		
		H	A	S:a	Studenter och likställda	Övriga värnpliktiga				S:a	Ej inskrivna	Inskrivna	I allt	
						Vapenföra			Ej va- penf.					
						E	F	C		F				E
20-åriga	53 597	3 750	5 406	9 156	1 037	196	25 981	9 819	6 181	1 727	44 441	17·1	82·9	100·0
Södra arméfördelningsområdet	11 397	604	1 100	1 704	247	33	5 948	1 753	1 380	332	9 693	15·0	85·0	100·0
Östra ,	18 377	1 357	1 841	3 198	486	109	8 696	2 945	2 361	582	15 179	17·4	82·6	100·0
Västra ,	10 553	731	1 041	1 772	203	26	5 249	1 886	1 082	335	8 781	16·8	83·2	100·0
Norra ,	8 739	655	852	1 507	82	19	3 843	1 945	1 017	326	7 232	17·2	82·8	100·0
Övre Norrlands militärområde	4 091	402	527	929	16	8	1 918	771	306	143	3 162	22·7	77·3	100·0
Gotlands militärområde	440	1	45	46	3	1	327	19	35	9	394	10·5	89·5	100·0
Överåriga.	7 060	1 063	1 366	2 429	61	35	1 266	1 625	1 122	522	4 631	34·4	65·6	100·0
Södra arméfördelningsområdet	1 111	113	223	336	10	2	246	247	211	59	775	30·2	69·8	100·0
Östra ,	2 564	417	525	942	33	26	429	574	391	169	1 622	36·7	63·3	100·0
Västra ,	1 299	189	226	415	11	6	245	281	214	127	884	31·9	68·1	100·0
Norra ,	1 335	165	268	433	7	1	208	359	219	108	902	32·4	67·6	100·0
Övre Norrlands militärområde	744	179	120	299	—	—	136	164	87	58	445	40·2	59·8	100·0
Gotlands militärområde	7	—	4	4	—	—	2	—	—	1	3	57·1	42·9	100·0
Underåriga.	574	—	—	—	372	9	192	1	—	—	574	—	100·0	100·0
Södra arméfördelningsområdet	130	—	—	—	89	2	38	1	—	—	130	—	100·0	100·0
Östra ,	252	—	—	—	173	3	76	—	—	—	252	—	100·0	100·0
Västra ,	82	—	—	—	50	—	32	—	—	—	82	—	100·0	100·0
Norra ,	85	—	—	—	46	2	37	—	—	—	85	—	100·0	100·0
Övre Norrlands militärområde	22	—	—	—	13	—	9	—	—	—	22	—	100·0	100·0
Gotlands militärområde	3	—	—	—	1	2	—	—	—	—	3	—	100·0	100·0
Sammandrag.	61 231	4 813	6 772	11 585	1 470	240	27 489	10 945	7 303	2 249	49 646	18·9	81·1	100·0
Södra arméfördelningsområdet	12 638	717	1 323	2 040	346	37	6 232	2 001	1 591	391	10 598	16·1	83·9	100·0
Östra ,	21 193	1 774	2 366	4 140	692	138	9 201	3 519	2 752	751	17 053	19·5	80·5	100·0
Västra ,	11 934	920	1 267	2 187	264	32	5 526	2 167	1 296	462	9 747	18·3	81·7	100·0
Norra ,	10 150	820	1 120	1 940	135	22	4 088	2 304	1 236	434	8 219	19·1	80·9	100·0
Övre Norrlands militärområde	4 857	581	647	1 228	29	8	2 063	935	393	201	3 629	25·3	74·7	100·0
Gotlands militärområde	450	1	49	50	4	3	329	19	35	10	400	11·1	88·9	100·0

Anm. Rörande gruppernas omfattning se textavd. sid. 29. — Beträffande ändringar i förut inskrivnas värnpliktsförhållanden, se Tab. 6 a.

Tab. 3 a. Kassationsorsaker hos 20-åriga värnpliktiga, grupp A, vid besiktningarna år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Inskrivningsområden	Vid för- rätt- nings- pröva- de	Bildnings- och utvecklingsfel		Övriga bildningsfel	Infektions- sjukdomar	Tuberkel- sjukdom	Övriga infek- tionssjukdomar	Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar	Sinnessjukdom	Nervsyste- mets sjukd.		Öronsjuk- domar	Ögonsjukdomar	Cirkulations- sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmältnings- organens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Basystemets och led- gångarnas sjukd.	Hudsjukd. och sjukd. i bindväv, lymfkörtl., Borstsystemets och led- gångarnas sjukd.	Svulster	S u m m a
		Kroppslängd	Övriga							Övr. sjukd. i nervsystemet	Fallandesot										
Malmöhus södra inskr.sområde	2 534	4	2	5	33	3	1	16	4	5	11	8	30	1	15	5	3	34	1	1	182
Malmöhus norra	2 675	5	3	3	30	3	3	30	11	26	10	2	4	97	15	2	4	40	1	2	286
Hallands	2 585	7	1	2	28	5	1	21	7	18	17	—	14	61	25	9	15	56	6	1	294
Kronobergs	3 603	24	—	1	60	5	4	47	7	15	8	3	8	83	17	6	6	39	3	2	338
Norra Smålands	3 218	6	2	1	40	8	8	23	6	12	5	3	3	64	21	7	8	41	3	3	264
Östergötlands	2 770	9	2	—	18	2	10	30	10	4	10	3	5	41	15	1	6	41	1	—	208
Örebro	2 543	9	2	3	48	6	3	22	4	13	11	—	4	37	19	1	7	52	4	1	246
Södermanlands	2 323	9	3	2	35	4	4	28	4	16	13	—	11	48	16	11	7	41	1	1	254
Stockholms	5 144	25	1	3	122	3	14	35	11	17	24	6	13	175	67	13	13	73	4	4	623
Uppsala	2 379	3	2	2	26	2	4	23	4	11	15	1	8	74	11	2	10	33	7	8	246
Västgöta-Bohus	3 171	2	—	1	69	1	6	33	4	12	14	2	3	79	34	3	11	36	1	—	311
Älvsborgs	2 838	20	1	1	64	16	11	10	7	16	12	3	11	72	26	8	6	33	5	—	322
Skaraborgs	2 055	10	—	—	22	6	4	24	7	6	11	1	4	54	15	3	5	33	4	1	210
Värmlands	2 489	6	—	2	26	2	5	16	8	5	3	1	4	62	20	1	5	29	2	1	198
Kopparbergs	2 145	4	—	3	29	4	7	12	5	6	4	3	5	37	21	3	2	43	4	—	192
Gävleborgs	2 019	14	4	1	26	3	9	21	6	11	19	1	3	61	17	1	10	38	2	1	248
Jämtlands	2 453	3	1	3	49	6	6	22	5	8	12	—	3	44	26	5	6	32	5	1	231
Västernorrlands	2 122	3	—	2	39	—	6	18	2	13	6	2	4	35	14	3	2	32	—	—	181
Västerbottens	2 071	34	2	4	38	1	7	20	7	10	20	2	7	46	18	1	7	33	6	1	264
Norrbottnens	2 020	9	1	3	68	7	2	14	5	5	8	3	3	49	28	3	3	53	3	1	263
Gotlands	440	1	—	—	10	1	1	4	—	—	1	2	1	5	6	—	—	13	—	—	45
Sammandrag.																					
Södra arméfördelningsområdet	11 397	40	3	11	151	15	9	114	29	64	46	13	56	242	72	22	28	189	10	6	1 100
Östra	18 377	61	12	11	289	25	43	161	39	73	78	13	44	439	149	35	51	281	20	17	1 841
Västra	10 553	38	1	4	181	25	26	83	26	39	40	7	22	267	95	15	27	131	12	2	1 041
Norra	8 739	24	5	9	143	7	28	73	18	38	41	6	15	177	78	12	20	145	11	2	852
Övre Norrlands militärområde	4 091	43	3	7	101	8	9	34	12	15	28	5	10	95	46	4	10	86	9	2	527
Gotlands militärområde . . .	440	1	—	—	10	1	1	4	—	—	1	2	1	5	6	—	—	13	—	—	45
Summa	53 597	207	24	42	875	81	116	469	124	229	234	46	148	1 225	446	88	136	825	62	29	5 406
Frikallade i varje grupp																					
på 100 av samtl. kasserade		3.83	0.44	0.78	16.18	1.50	2.15	8.67	2.29	4.24	4.33	0.85	2.74	22.66	8.25	1.63	2.51	15.26	1.15	0.54	100.00
på 1 000 "																					

Tab. 3 b. Kassationsorsaker hos *överåriga* värnpliktiga, grupp A, vid besiktningarna år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Inskrivningsområden	Vid för- rätt- ning pröva- de	Bildnings- och utvecklingsfel allmän svaghet	Övriga bildningsfel	Ötillräcklig kroppslängd	Infektions- sjukdomar	Tuberkel- sjukdom	Övriga infek- tionssjukdomar	Amnesomåttning- och blodsjukdomar	Sinnesjukdom	Nervsyste- mets sjukd. i nervsystemet	Fallandesot	Öronsjuk- domar	Ögonsjukdomar	Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmältning- organens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Benstygnens och led- gångarnas sjukd.	Hudsjukd. och sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Synster	Summa
Malmöhus södra inskr:sområde	89	2	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	16
Malmöhus norra	239	14	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	57
Hallands	290	20	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	61
Kronoberga	493	13	1	—	15	—	—	—	6	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	89
Norra Smålands	591	9	1	—	13	—	—	—	7	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	82
Östergötlands	368	11	—	—	6	—	—	—	4	—	—	—	—	27	—	—	—	—	—	—	77
Örebro	348	15	1	—	8	—	—	—	4	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	64
Södermanlands	168	9	—	—	1	—	—	—	5	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	34
Stockholms	870	54	1	—	43	—	—	—	17	—	—	—	—	29	—	—	—	—	—	—	218
Uppsala	219	5	3	—	10	—	—	—	5	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	50
Västgöta-Bohus	251	11	—	—	13	—	—	—	4	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	68
Älvsborgs	433	26	—	—	12	—	—	—	2	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	75
Skaraborgs	294	6	—	—	2	—	—	—	4	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	40
Värmlands	321	12	—	—	5	—	—	—	3	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	48
Kopparbergs	342	2	4	—	13	—	—	—	7	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	80
Gävleborgs	162	9	2	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	34
Jämtlands	372	23	—	—	9	—	—	—	4	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	72
Västernorrlands	459	14	1	—	11	—	—	—	8	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	82
Västerbottens	273	23	—	2	11	—	—	—	3	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	62
Norrbottnens	471	6	3	—	14	—	—	—	6	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	58
Gotlands	7	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Sammandrag.																					
Södra arméfördelningsområdet	1 111	49	1	—	22	3	2	12	6	13	6	2	6	37	25	9	9	17	2	2	223
Östra	2 564	103	6	—	81	18	4	42	4	27	8	—	5	111	38	22	23	31	1	2	525
Västra	1 299	55	—	—	32	7	3	18	6	13	2	—	2	47	20	7	6	12	1	—	226
Norra	1 335	48	7	—	36	10	4	21	6	16	4	—	3	42	26	8	9	21	3	2	268
Övre Norrlands militärområde	744	29	3	2	25	1	—	6	3	2	—	—	2	19	9	6	5	4	—	—	120
Gotlands militärområde . . .	7	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	4
Summa	7 060	294	17	2	197	39	18	94	25	71	24	2	18	256	121	52	51	87	7	6	1 306
Frikallade i varje grupp																					
på 100 av samtl. kasserade		20.79	1.24	0.15	14.42	2.85	0.95	6.88	1.88	5.20	1.76	0.15	1.32	18.74	8.86	3.81	3.73	6.37	0.51	0.44	100.00
på 1 000 ,																					

Tab. 3 c. Sjukdomar hos värnpliktiga, grupp H, vid besiktningarna 1933.

Inskrivningsområden	20-åriga					Överåriga				
	Vid förtäring prövade	Försenad i otill- räcklig kropps- utveckling	Tillfällig sjukd. i svaghet efter överskriden sjukd.	Andra orsaker	Summa	Vid förtäring prövade	Försenad i otill- räcklig kropps- utveckling	Tillfällig sjukd. i svaghet efter överskriden sjukd.	Andra orsaker	Summa
Malmöhus södra	2 534	18	34	7	59	89	1	4	2	7
Malmöhus norra	2 675	90	57	16	163	239	5	9	1	15
Hallands	2 585	105	26	15	146	290	27	7	1	35
Kronobergs	3 603	153	50	33	236	493	6	42	8	56
Norra Smålands	3 218	167	106	87	360	591	50	65	37	152
Östergötlands	2 770	132	82	27	241	368	33	25	16	74
Örebro	2 543	58	80	35	173	348	14	28	—	42
Södermanlands	2 323	63	48	6	117	168	4	6	—	10
Stockholms	5 144	227	121	13	361	870	81	40	2	123
Uppsala	2 379	42	59	4	105	219	6	10	—	16
Västgöta-Bohus	3 171	85	56	22	163	251	13	15	2	30
Älvsborgs	2 838	79	50	35	164	433	—	9	12	21
Skaraborgs	2 055	75	49	84	208	294	25	17	65	107
Värmlands	2 489	93	59	44	196	321	18	9	4	31
Kopparbergs	2 145	78	106	27	211	342	4	28	6	38
Gävleborgs	2 019	20	26	24	70	162	1	—	2	3
Jämtlands	2 453	37	74	49	160	372	3	26	11	40
Västernorrlands	2 122	64	74	76	214	459	19	37	28	84
Västerbottens	2 071	63	56	27	146	273	17	12	—	29
Norrbottnens	2 020	174	48	34	256	471	111	23	16	150
Gotlands	440	1	—	—	1	7	—	—	—	—
<i>Sammandrag.</i>										
Södra arméfördelningsomr.	11 397	366	167	71	604	1 111	39	62	12	113
Östra „	18 377	689	496	172	1 857	2 564	188	174	55	417
Västra „	10 553	332	214	186	781	1 299	56	50	83	189
Norra „	8 739	199	280	176	655	1 335	27	91	47	165
Övre Norrlands militäromr.	4 091	237	104	61	402	744	128	35	16	179
Gotlands militärområde .	440	1	—	—	1	7	—	—	—	—
Summa	53 597	1 824	1 261	665	3 750	7 060	493	412	213	1 063
<i>Tillfälligt odugliga till krigstjänst i varje grupp.</i>										
på 100 av samtliga		48.64	33.63	17.73	100.00		41.20	38.76	20.04	100.00
på 1 000 prövade		34.03	23.53	12.41	69.97		62.03	58.35	30.17	150.55

Tab. 4 a. Sjukdomar och bildningsfel hos 20-åriga värnpliktiga, grupp B och C, vid besiktningarna 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Inskrivningsområden	Vid förtäring prövade	Bildnings- och utvecklingsfel		Infektions- sjukdomar		Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar	Sinnesjukdomar	Nervsystemets sjukd. i nervsystemet	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar		Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmältnings- organens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Benstygnens och led- gångarnas sjukd.	Hudsjukd. och sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Synster	Summa		
		Övriga bildningsfel	Oftitlikkelig kroppslängd	Övriga infek- tionssjukdomar	Tuberkel- sjukdomar					Dövhet o. övr. öronsjukdomar	Dövstumhet										
Malmöhus södra inskr.område	2 534	—	4	1	—	—	—	—	2	2	—	26	7	3	2	13	30	6	—	96	
Malmöhus norra	2 675	6	—	—	1	1	—	—	6	15	—	27	4	—	1	5	35	—	1	102	
Hallands	2 585	3	2	2	—	—	—	—	1	10	—	12	3	3	4	4	12	—	—	52	
Kronobergs	3 603	8	1	—	—	—	—	—	4	7	—	39	8	4	3	3	31	3	1	115	
Norra Smålands	3 218	—	—	1	—	—	—	—	6	12	—	26	5	1	2	4	28	2	3	90	
Östergötlands	2 770	—	—	1	1	—	—	—	3	18	—	28	6	—	2	1	20	2	4	92	
Örebro	2 543	3	—	—	—	—	1	—	7	16	—	36	8	2	5	1	44	2	—	133	
Södermanlands	2 323	1	1	—	—	—	—	—	—	11	—	24	8	5	5	1	51	3	—	106	
Stockholms	5 144	4	2	—	1	4	—	—	3	35	—	27	18	8	8	—	73	2	1	186	
Uppsala	2 379	—	1	1	—	1	—	—	2	11	—	23	4	1	4	8	25	2	2	85	
Västgöta-Bohus	3 171	—	1	—	—	1	—	—	—	16	—	25	10	1	1	4	14	1	—	74	
Älvsborgs	2 838	1	1	—	1	3	—	—	3	13	—	17	25	1	1	8	49	2	—	125	
Skaraborgs	2 055	—	—	1	—	—	—	—	6	10	—	9	7	2	2	5	13	4	1	60	
Värmlands	2 489	3	4	2	4	1	1	—	4	8	—	15	8	8	8	4	26	5	1	102	
Kopparbergs	2 145	—	—	—	—	1	—	—	1	6	—	8	3	1	5	40	1	1	—	67	
Gävleborgs	2 019	—	—	—	—	2	—	—	2	18	—	35	5	2	2	1	30	2	8	107	
Jämtlands	2 453	—	—	—	—	—	—	—	2	13	—	34	4	—	10	7	27	—	1	98	
Västernorrlands	2 122	—	—	—	—	—	—	—	1	11	—	18	6	2	2	9	20	4	—	73	
Västerbottens	2 071	14	5	2	1	—	—	—	3	18	—	16	2	3	1	18	—	—	—	85	
Norrbottnens	2 020	6	4	—	3	—	—	—	1	15	—	15	2	—	3	13	—	4	—	66	
Gotlands	440	2	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	3	—	—	10	
Sammandrag.																					
Södra arméfördelningsområdet	11 397	17	7	4	—	1	1	—	13	34	—	104	22	8	10	25	108	9	2	365	
Östra	18 377	8	4	3	1	1	6	—	21	103	—	164	49	12	26	15	241	25	12	691	
Västra	10 553	4	6	3	4	2	5	—	13	47	—	66	50	12	12	21	102	12	2	361	
Norra	8 739	—	—	—	—	—	3	—	6	48	—	95	18	4	15	22	117	7	10	345	
Övre Norrlands militärområde	4 091	20	9	2	4	—	—	—	4	33	—	31	4	2	3	4	81	4	—	151	
Gotlands militärområde	440	2	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	3	—	—	10	
Summa	58 597	51	27	12	9	5	15	—	—	57	266	—	460	143	39	66	88	602	57	26	1 923
Icke vapenföra i varje grupp																					
på 100 av samtliga		2.65	1.40	0.60	0.47	0.26	0.78	—	—	2.97	13.84	—	23.92	7.44	2.03	3.43	4.58	31.31	2.97	1.35	100.00
på 1 000 prövade		0.95	0.50	0.22	0.17	0.09	0.28	—	—	1.06	4.95	—	8.58	2.67	0.73	1.23	1.64	11.27	1.06	0.48	35.88

Tab. 4 b. Sjukdomar och bildningsfel hos *överbåriga* värnpliktiga, grupp B och C, vid besiktningarna 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Inskrivningsområden	Vid förtäring prövade	Bildnings- och utvecklingsfel			Infektions- sjukdomar		Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar	Sinnessjukdomar	Nervsystemets sjukd. Fallandesot	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar		Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Matsträcknings- organens sjukdomar	Benssystemets och led- gångarnas sjukd.	Sjukd. i hud, bindväv, lymfkörtl.	Svulster	Summa		
		allmän svaghet	Portvarande kroppslängd	Övriga bildningsfel	Övriga sjukdomar	Övriga infek- tionssjukdomar					Tuberkel- sjukdomar	Dövhed o. övr. öronsjukdomar									Dörselstämhet	
Malmöhus södra inskr.område	89	1	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	3	—	—	14		
Malmöhus norra	239	2	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	3	—	—	3	—	—	18		
Hallands	290	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6		
Kronobergs	493	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—	—	—	2	—	—	23		
Norra Smålands	591	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	4	1	1	7	6	1	3	36		
Östergötlands	368	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	2	2	10	1	—	25		
Örebro	348	1	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	5	6	1	1	11	3	—	40		
Södermanlands	168	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2	2	10	—	—	20		
Stockholms	870	2	3	—	—	—	—	—	—	—	6	—	5	11	7	3	17	—	—	52		
Uppsala	219	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	3	3	—	—	22		
Västgöta-Bohus	251	4	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	2	1	1	2	—	—	18		
Älvsborgs	433	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	9	6	7	7	4	1	51		
Skaraborgs	294	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	5	4	4	4	—	—	26		
Värmlands	321	2	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	3	6	2	11	—	—	38		
Kopparbergs	342	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	3	1	3	6	2	1	23		
Gävleborgs	162	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	7	—	—	17		
Jämtlands	372	—	4	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	3	4	2	6	—	—	27		
Västernorrlands	459	1	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	3	5	5	16	1	—	42		
Västerbottens	273	8	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	3	1	1	2	1	—	30		
Norrbottens	471	12	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	28		
Gotlands	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Sammandrag.																						
Södra arméfördelningsområdet	1 111	5	12	—	—	1	—	—	—	—	1	5	—	9	4	2	2	14	1	—	61	
Östra	2 564	4	17	1	—	—	1	—	—	—	4	16	—	19	32	4	16	57	5	5	195	
Västra	1 299	10	8	—	—	2	—	—	—	—	4	8	—	13	21	8	13	14	4	2	133	
Norra	1 335	4	7	—	—	—	—	—	—	—	5	3	—	14	10	4	7	35	3	3	109	
Övre Norrlands militärområde	744	20	9	1	—	—	—	—	—	—	1	6	—	7	1	3	2	3	1	—	58	
Gotlands militärområde	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Summa	7 060	43	53	2	1	3	4	—	—	15	38	—	62	68	23	49	39	133	14	10	557	
Icke vapenföra i varje grupp																						
på 100 av samtliga		7.72	9.51	0.36	0.18	0.54	0.72	—	—	—	2.69	6.82	—	11.13	12.21	4.13	8.80	7.00	23.88	2.51	1.80	100.00
på 1 000 prövade		6.09	7.61	0.28	0.14	0.43	0.57	—	—	—	2.13	5.38	—	8.78	9.63	3.26	6.94	5.52	18.84	1.98	1.42	78.90

Tab. 5. Sjukdomar och bildningsfel hos värnpliktiga, grupp D, vid besiktningarna år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Inskrivningsområden	20-åriga														Överåriga													
	Fortfarande allmän svaghet	Öfveråriga kroppslig	Nervsystemets sjukdomar	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Cirkulations-organens sjukd.	Andnings-organens sjukd.	Metamorfoser	Urin- och köns-organens sjukd.	Bensytts, led- gångs sjukd.	Sjukd. i hud, lympfkörtlar	Synster	Övr. sjukdomar	Summa	Fortfarande allmän svaghet	Nervsystemets sjukd.	Öronsjukdomar	Cirkulations-organens sjukd.	Metamorfoser	Urin- och köns-organens sjukd.	Bensytts, led- gångs sjukd.	Hudsjukd. etc.	Synster	Övr. sjukdomar	Summa			
Malmöhus södra i. o.	—	3	—	54	12	6	1	3	5	104	9	—	11	198	—	1	—	2	—	—	6	1	—	—	—	—	10	
Malmöhus norra	—	—	2	46	11	71	2	9	2	198	6	7	—	354	—	2	—	4	—	—	20	—	—	2	—	—	42	
Hallands	7	5	3	63	17	63	1	14	4	144	2	—	3	324	3	—	2	1	—	4	21	—	1	—	—	66		
Kronobergs	15	7	4	64	11	94	—	8	4	282	9	5	11	504	12	6	2	5	—	16	7	1	31	—	—	93		
Norra Smålands	—	1	7	42	15	25	1	9	12	111	3	11	11	298	—	2	—	13	—	22	7	—	—	—	—	75		
Östergötlands	—	3	5	60	8	74	1	1	9	172	6	21	—	360	—	5	—	2	—	1	26	—	3	—	—	43		
Örebro	3	7	6	48	13	55	2	12	6	232	4	7	—	395	2	1	1	4	—	8	1	33	—	1	—	61		
Södermanlands	5	1	3	55	8	53	3	14	10	253	7	3	74	419	—	1	1	3	—	5	3	19	3	—	—	32		
Stockholms	—	—	4	119	35	100	3	16	13	311	2	3	82	608	—	1	1	17	3	38	15	2	—	—	—	142		
Uppsala	—	5	5	51	15	35	3	9	6	202	5	5	—	341	—	5	—	7	1	8	2	14	—	1	—	38		
Västgöta-Bohus	—	1	4	82	7	47	—	4	4	62	4	—	12	217	—	—	—	5	1	6	6	—	—	—	—	25		
Älvsborgs	1	—	2	64	12	32	—	7	6	163	8	—	—	297	2	1	1	7	2	19	3	34	2	—	—	75		
Skaraborgs	—	—	1	43	11	42	2	3	8	107	1	—	—	218	—	3	1	3	—	20	5	—	—	1	—	48		
Värmlands	5	—	5	47	10	56	1	57	3	157	5	3	11	350	7	1	—	5	1	10	10	—	—	—	—	66		
Kopparbergs	—	—	3	24	11	10	2	6	6	78	4	21	—	165	—	—	—	5	1	6	5	1	11	—	—	44		
Gävleborgs	1	6	2	52	18	15	4	10	3	133	6	31	—	281	2	1	—	5	—	3	7	13	2	—	—	84		
Jämtlands	—	4	6	69	10	11	1	14	14	145	15	4	—	287	—	1	1	7	2	5	7	12	—	2	—	40		
Västernorrlands	1	2	9	46	16	22	2	19	7	140	10	10	—	284	8	1	1	4	1	10	19	1	5	—	—	101		
Västerbottens	56	—	1	44	3	3	2	2	4	21	1	—	15	142	27	4	1	1	—	2	2	—	—	—	—	40		
Norrbottnens	28	—	3	76	8	8	—	—	1	36	4	—	—	164	19	4	—	—	—	—	14	1	—	—	—	47		
Gotlands	3	—	2	8	1	2	—	2	—	16	1	—	—	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Sammandrag.																												
Södra arméfs.somr. . .	22	15	9	227	51	234	4	34	15	728	26	12	43	1380	16	9	4	15	1	42	24	4	90	2	1	33	211	
Östra	8	17	30	375	94	342	13	61	56	1281	27	50	7	2361	2	15	4	46	4	90	35	8	171	6	5	65	391	
Västra	6	1	12	236	40	177	5	71	21	486	18	3	13	1082	9	5	2	20	4	55	24	4	84	2	1	34	214	
Norra	2	8	18	191	55	58	9	49	30	496	35	66	—	1017	10	2	2	21	4	24	38	5	97	3	10	33	219	
Övre Norrlands m. o.	84	—	4	120	11	11	2	2	5	57	5	—	15	306	46	8	—	6	1	4	—	—	—	—	—	—	87	
Gotlands m. o. . . .	3	—	2	8	1	2	—	2	—	16	1	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	125	41	75	1157	252	824	33	219	127	3067	112	181	18	6181	83	39	13	108	14	215	121	23	458	14	17	17	1122	
I varje grupp på 100 av samtliga	2.02	0.66	1.21	18.72	4.08	13.88	0.54	3.54	2.06	49.62	1.81	2.12	0.29	100.00	7.40	3.48	1.16	9.63	1.25	19.16	10.78	2.05	40.82	1.25	1.51	1.51	100.00	
1 000 prövade . . .	2.33	0.76	1.40	21.59	4.70	15.87	0.62	4.09	2.87	57.22	2.09	2.44	0.34	115.32	11.76	5.52	1.84	15.90	1.98	30.45	17.14	3.26	64.87	1.98	2.41	2.41	158.92	

1 Övriga bildningsfel. — 2 Andningsorg:s sjukdomar. — 3 Annan tuberkulos. — 4 Därav övriga bildningsfel 2, tbc. 1. — 5 Därav övriga bildningsfel 3, ämnesomsättningsjukd. 1, sinnessjukd. 3. — 6 Därav övriga bildningsfel 1, andningsorg:s sjukd. 4. — 7 Därav övriga bildningsfel 1, sinnessjukd. 3. — 8 Därav övriga bildningsfel 1, ämnesomsättningsjukd. 1. — 9 Övr. bildningsfel 1, andningsorg:s sjukd. 2.

Anm. Tabellen omfattar 20-åriga och överåriga. — Rörande antalet vid besiktning prövade se Tab. 4 a, resp. 4 b.

Tab. 6 a. Översikt av ändringar i förut inskrivnas värnpliktsförhållanden inom olika inskrivningsområden år 1933.

Inskrivningsområden	Hänfödda till grupp A						Hänfödda till grupp B och C					
	Inskrivna nedan angivna år före redovisningsåret											
	1.	2.	3.	4.	5—ω	Summa	1.	2.	3.	4.	5—ω	Summa
Malmöhus södra . .	25	43	20	9	36	133	2	2	1	1	2	8
Malmöhus norra . .	17	32	20	9	11	89	2	3	—	—	—	5
Hallands	21	40	23	12	17	113	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	31	41	20	14	38	144	2	—	—	—	—	2
Norra Smålands . .	21	56	29	5	37	148	3	2	5	5	1	16
Östergötlands . . .	13	42	14	11	12	92	2	2	1	—	—	5
Örebro	24	42	29	7	13	115	2	3	—	1	—	6
Södermanlands . .	10	52	28	17	14	121	1	—	—	1	2	4
Stockholms	72	124	58	37	115	406	3	2	1	1	5	12
Uppsala	3	60	15	10	28	116	2	3	1	1	1	8
Västgöta-Bohus . .	41	58	34	8	47	188	7	6	—	—	—	13
Älvsborgs	14	55	22	7	34	132	1	3	—	1	—	5
Skaraborgs	9	29	11	11	18	78	2	2	2	—	—	6
Värmlands	11	33	8	9	21	82	—	—	3	—	—	3
Kopparbergs	15	27	20	7	12	81	1	—	1	—	—	2
Gävleborgs	11	33	11	10	14	79	4	5	2	1	2	14
Jämtlands	27	35	29	6	20	117	—	2	1	—	—	3
Västernorrlands . .	11	40	20	12	24	107	—	2	1	—	2	5
Västerbottens . . .	12	27	27	15	32	113	3	6	—	—	—	9
Norrbottnens	30	42	15	8	22	117	—	1	—	—	—	1
Gotlands	2	16	6	—	6	30	—	—	—	—	—	—
Sammandrag.												
Södra arméfördelningssområdet . . .	94	156	83	44	102	479	6	5	1	1	2	15
Östra arméfördelningssområdet . . .	143	376	173	87	219	998	13	12	8	9	9	51
Västra arméfördelningssområdet . . .	75	175	75	35	120	480	10	11	5	1	—	27
Norra arméfördelningssområdet . . .	64	135	80	35	70	384	5	9	5	1	4	24
Övre Norrlands militärområde	42	69	42	23	54	230	3	7	—	—	—	10
Gotlands militärområde	2	16	6	—	6	30	—	—	—	—	—	—
Summa	420	927	459	224	571	2 601	37	44	19	12	15	127

Tab. 6 b. Kassationsorsaker hos *föret inskrivna* värnpliktiga (grupp A) under år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Inskrivningsområden	Bildnings- och utvecklingsfel			Infektions- sjukdomar		Ämnessättnings- och blodsjukdomar	Sinnessjukdom	Nervsystemets sjukd.		Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar		Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmältning- organens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Bensystemets sjukdomar	Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven	Svulster	Summa
	allmän svaghet	fortvrande kroppslängd	Övriga bildningsfel	Övriga infektions- sjukdomar	Tuberkel- sjukdom			Fallandesot	Övr. sjukd. i nervsystemet		Dörrhet o. övr. öronsjukdomar	Dörrhet								
Malmöhus södra inskr.:sområde	4	—	—	25	4	2	19	1	8	2	—	—	8	18	8	9	4	17	3	188
Malmöhus norra	3	—	—	18	1	—	8	1	10	—	—	—	3	9	9	9	3	15	—	89
Hallands	1	—	—	17	2	—	6	3	20	—	—	—	2	27	8	10	6	11	—	113
Kronobergs	1	—	—	45	5	2	29	2	8	2	—	—	—	18	11	8	4	9	—	144
Norra Smålands	4	—	—	26	3	4	23	4	10	—	—	—	1	22	12	19	8	12	—	148
Östergötlands	1	—	—	19	2	1	6	3	7	3	—	—	1	16	8	14	3	7	1	92
Örebro	6	—	—	16	3	3	11	—	19	3	—	—	—	14	12	12	3	16	—	115
Södermanlands	3	—	—	21	10	2	16	2	9	3	—	—	1	18	5	13	7	10	1	121
Stockholms	6	—	—	86	18	6	36	6	41	6	—	—	5	59	34	48	10	39	5	406
Uppsala	2	—	1	19	3	3	13	5	11	2	—	—	—	18	8	13	2	14	2	116
Västgöta-Bohus	6	—	—	40	8	2	24	2	16	2	—	—	3	20	22	20	5	14	2	188
Älvsborgs	—	—	—	30	3	2	24	1	8	3	—	—	1	19	12	10	3	14	1	132
Skaraborgs	3	—	—	13	4	—	15	—	9	—	—	—	1	8	10	4	2	6	1	78
Värmlands	2	—	—	7	3	3	10	3	12	1	—	—	—	14	8	7	2	10	—	82
Kopparbergs	—	—	—	21	2	1	11	—	6	—	—	—	1	9	13	5	—	12	—	81
Gävleborgs	1	—	—	17	2	3	10	—	8	4	—	—	1	5	13	4	2	9	—	79
Jämtlands	—	1	—	31	3	2	4	1	16	3	—	—	—	16	18	8	3	9	1	117
Västernorrlands	2	—	—	29	4	—	10	3	14	—	—	—	1	6	10	13	5	7	3	107
Västerbottens	1	—	2	29	4	4	14	2	20	—	—	—	1	10	8	3	3	12	—	113
Norrbottnens	—	—	—	29	6	4	16	2	8	10	—	—	—	10	13	5	6	8	—	117
Gotlands	—	—	—	10	—	—	2	—	2	—	—	—	—	1	8	—	5	2	—	30
<i>Sammandrag.</i>																				
Södra arméfördelningsområdet	9	—	—	105	12	4	62	7	46	4	—	—	13	72	36	36	17	52	3	479
Östra	22	—	1	187	39	19	105	20	97	14	—	—	8	147	79	119	33	98	9	998
Västra	11	—	—	90	18	7	73	6	45	6	—	—	5	61	52	41	12	44	4	480
Norra	3	1	—	98	11	6	35	4	44	7	—	—	3	36	54	30	10	37	1	834
Övre Norrlands militärområde	1	—	2	58	10	8	30	4	28	10	—	—	1	20	21	8	9	20	—	230
Gotlands militärområde	—	—	—	10	—	—	2	—	2	—	—	—	—	1	8	—	5	2	—	30
Summa	46	1	3	548	90	44	307	41	262	41	—	—	30	337	250	234	86	253	17	2 601
<i>Frikallade i varje grupp</i>																				
på 100 av samtl. kasserade	1.77	0.04	0.12	21.07	3.46	1.69	11.80	1.68	10.07	1.58	—	—	1.15	12.95	9.61	9.00	3.31	9.73	0.65	100.00

Tab. 6 c. Sjukdomar och bildningsfel hos *förut inskrivna* värnpliktiga (grupp B och C) under år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Inskrivningsområden	Bildnings- och utvecklingsfel allmän svaghet	Bildnings- och utvecklingsfel Ottitäcklig kroppslängd Fotfarande	Övriga bildningsfel Ottitäcklig kroppslängd Fotfarande	Infektions- sjukdomar Tuberkulos- sjukdomar	Övriga infektions- sjukdomar	Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar	Sinnessjukdom.	Nervsystemets sjukd. Fallandesot	Övr. sjukd. i nervsystemet	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar Dövtumhet	Dövtumhet	Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmältnings- organens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Bensystemets sjukdomar	Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven	Svulster	S u m m a
Malmöhus södra inskr:sområde	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	1	—	1	3	—	1	8
Malmöhus norra	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	5
Hallands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Smålands	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	1	—	—	2
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	16
Örebro	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	5
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Stockholms	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	1	6	—	—	4
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	5	—	—	12
Västgöta-Bohus	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	2	—	—	1	2	1	—	8
Älvsborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	2	—	—	13
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Värmlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	6
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Gävleborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	14
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	5
Norrbottnens	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	—	—	9
Gotlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Sammandrag.</i>																				
Södra arméfördelningsområdet	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	2	—	1	5	—	1	15
Östra	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	7	5	—	3	20	1	1	51
Västra	—	1	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	5	5	—	6	4	1	—	27
Norra	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	18	—	—	24
Övre Norrlands militärområde	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	6	—	—	10
Gotlands militärområde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	2	—	—	—	—	—	—	8	5	—	—	14	14	1	19	6	53	2	127
<i>Uttagna i varje grupp</i>																				
på 100 av samtliga	0.79	1.57	—	—	—	—	—	—	6.30	3.94	—	—	11.08	11.03	0.79	14.96	4.72	41.73	1.57	100.00

Tab. 7. Sjukligheten bland manskapet

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Truppförband och förläggningssort	Sammanlagda an- talet tjänstgörings- dagar	Kvarligg. från 1932	Under året								
			Ålder			Månad					
			Under 20 år	20-25 år	Över 25 år	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni
Södra arméfördelningen.											
1 Norra skånska inf.regementet ¹	161 559	5	43	426	12	49	30	19	25	37	55
2 Södra „ „	174 080	1	52	581	16	34	40	13	20	32	76
3 Kronobergs regemente (Wäxjö)	134 202	—	47	612	12	39	42	34	61	18	114
4 „ „ det. (Karlskrona)	61 650	—	25	177	5	9	54	37	26	24	13
5 Hallands regemente (Halmstad)	128 981	6	72	382	15	39	65	29	45	44	35
6 Skånska kavallerireg. (Hälsingborg)	112 723	1	78	211	16	32	20	28	20	17	20
7 Wendes artillerireg. (Kristianstad)	158 904	—	56	333	9	21	27	32	43	49	40
8 Göta ing.-kårs kustingenjörskomp. ⁴	6 692	—	4	9	1	—	5	3	2	1	—
9 Skånska trängkåren (Hässelholm)	66 206	2	29	218	—	25	21	48	13	26	19
Summa	1 004 997	15	406	2 919	86	298	314	243	255	248	372
Västra arméfördelningen.											
1 Skaraborgs regemente (Skövde)	149 750	10	59	477	12	35	19	62	29	33	58
2 Älvsborgs „ (Borås)	165 924	5	35	424	11	51	31	29	35	41	55
3 Bohusläns „ (Uddevalla)	139 849	1	52	364	31	40	56	18	42	30	27
4 Värmlands „ (Karlstad)	147 233	—	53	481	18	39	19	48	63	54	50
5 Livregementets husarer (Skövde)	122 509	5	73	227	4	46	50	55	20	24	23
6 Göta artilleriregemente (Göteborg)	146 760	1	103	549	14	38	75	49	41	90	58
7 Karlsborgs art.-reg. (Karlsborg)	108 852	4	34	248	8	10	12	27	23	60	39
8 Göta trängkår (Skövde)	64 008	2	27	316	3	39	45	43	22	34	30
9 Intendenturkompaniet å Karlsborg	29 560	1	2	89	1	8	9	21	14	11	7
Summa	1 074 445	29	438	3 175	102	306	316	352	289	377	347
Östra arméfördelningen.											
1 Svea livgarde (Stockholm)	197 570	6	143	740	16	81	45	93	80	90	114
2 Göta „ „	132 490	8	5	706	16	86	77	148	65	43	45
3 „ „ fästningsbat. ⁵	59 657	1	15	211	7	9	45	33	36	29	7
4 Livregementets grenadjärer (Örebro)	173 587	2	67	736	14	52	25	13	64	69	111
5 Upplands regemente (Uppsala)	185 751	2	59	683	22	34	46	29	58	46	115
6 Södermanlands regemente (Strängnäs)	173 480	—	132	795	26	84	21	27	85	53	93
7 Livgrenadjärregementet ⁶	224 183	6	167	1 186	29	110	45	70	61	77	240
8 Jönköpings—Kalmars rege- mente (Eksjö)	162 179	11	95	882	30	33	26	39	115	72	133
9 Livregementet till häst (Stockholm)	118 929	5	74	425	24	93	62	71	29	35	26
10 Svea artilleriregemente (Stockholm)	174 323	1	118	707	7	80	45	73	94	219	57
11 Smålands arméartillerireg. (Jönköping)	188 322	2	99	575	22	28	20	37	170	124	57
12 Artilleriets skjutskola ⁷ (Skillingaryd)	—	—	1	54	1	—	—	—	—	—	12
13 Svea ingenjörkår ⁸ (Stockholm)	104 843	3	156	275	1	33	52	45	35	38	14
14 Kustingenjörkomp. i Vaxholm	12 549	—	3	19	—	2	2	3	1	—	1
15 Göta ingenjörkår (Eksjö)	62 941	6	68	151	4	28	23	16	19	19	24
16 Fälttelegrafkåren (Stockholm)	97 056	1	99	333	5	21	17	41	55	60	42

¹ Bland samtliga vårdade ingå även de från föreg. år kvarliggande; kol. 22 sålunda = kol. 3 t. o. m. krona. — ² Å Oscar Fredriksborgs fästning. — ³ Linköping. — ⁴ Underhållsdagar inräknade i siffran för

vid arméns truppförband år 1933.

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
insjuknade						Samtliga vårdade ¹				Avförda			Kvarligg till 1934	Sjukdagens antal	Sjukdagar i % av tjänstgöringsdagar
n ad						vid truppen	å militär-sjukhus	å civila sjukhus	Summa	Dugliga till fortsatt krigstjänstgöring	Odugliga till fortsatt krigstjänstgöring	Döda			
Juli	Augusti	September	Oktober	November	December										
41	79	92	21	22	11	112	356	18	486	472	11	1	2	4 293	2:66
77	89	104	34	72	58	32	585	32	650	641	4	1	4	4 056	2:33
65	118	91	39	30	20	29	635	7	671	667	1	1	2	4 557	3:40
10	7	9	2	4	2	4	203	—	207	202	4	—	1	1 777	2:88
27	38	87	33	10	17	61	401	13	475	463	10	1	1	4 722	3:66
15	12	19	18	34	20	45	251	10	306	300	2	—	4	2 641	2:34
36	36	41	30	23	20	3	381	14	398	390	5	—	3	3 095	1:95
—	—	—	—	2	1	1	13	—	14	12	1	—	1	170	2:54
29	29	9	8	9	11	18	223	8	249	240	6	1	2	1 863	2:81
300	408	452	185	206	160	306	3 048	102	3 456	3 387	44	5	20	27 174	2:70
58	82	99	33	28	12	13	538	7	558	550	6	2	—	3 947	2:64
60	55	70	23	12	8	39	431	5	475	471	4	—	—	3 299	1:99
47	57	85	18	15	12	29	407	12	448	442	3	—	—	2 610	1:87
54	78	84	26	22	15	134	390	28	552	549	3	—	—	3 649	2:48
13	20	18	9	13	13	10	299	—	309	303	2	2	2	3 005	2:45
101	58	47	30	45	34	87	558	22	667	658	6	2	1	4 963	3:38
18	22	38	14	25	11	3	289	2	294	290	4	—	—	2 307	2:12
18	29	24	14	25	14	81	267	—	348	341	5	—	2	2 542	3:97
5	6	2	5	2	2	—	92	1	98	89	3	—	1	1 079	3:65
874	407	467	172	187	121	896	3 271	77	3 744	3 693	89	6	4	27 401	2:55
59	80	147	48	35	27	368	527	10	905	853	46	—	6	7 994	4:05
30	34	42	30	62	45	340	393	2	735	705	21	1	8	6 073	4:58
10	13	10	16	17	8	106	128	—	234	226	8	—	—	1 383	2:32
97	95	148	60	43	40	317	479	23	819	806	9	2	2	5 754	3:31
68	100	148	56	42	22	201	547	18	766	757	7	—	2	4 471	2:41
118	174	171	55	42	30	217	723	13	953	939	10	—	4	6 559	3:78
187	187	226	68	76	35	727	634	27	1 388	1 374	12	—	2	10 522	4:69
137	212	132	45	38	25	279	737	2	1 018	1 004	11	1	2	8 204	5:06
38	29	49	34	34	23	256	272	—	528	517	4	1	6	5 145	4:33
56	47	84	35	23	19	149	678	6	833	823	8	1	1	5 892	3:38
55	59	41	21	47	37	224	454	20	698	669	21	1	7	5 049	2:68
38	6	—	—	—	—	26	28	2	56	56	—	—	—	395	1:12
30	33	24	34	70	24	200	234	1	435	425	10	—	—	4 843	4:62
1	—	2	5	3	2	19	3	—	22	20	1	—	1	160	1:28
23	20	19	9	15	8	33	189	7	229	220	6	—	3	2 558	4:06
41	45	35	28	24	24	19	415	4	438	428	5	1	4	3 468	3:57

6 = 3 + 7 t. o. m. 18 = kol. 19 t. o. m. 21 = kol. 23 t. o. m. 26. — ² Kristianstad. — ³ Ystad. — ⁴ Karls-Smålands arméart.-reg. — ⁵ Utom ingenjörkårens det. i Waxholm.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Truppförband och förläggningsort		Sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar	Kvarligg. från 1932	Under året								
				Ålder			Månad					
				Under 20 år	20—25 år	Över 25 år	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni
17 Svea trängkår (Örebro)	82 827	1	30	290	5	24	21	61	15	28	46	
18 Intendenturkompaniet i Stockholm	25 521	1	6	121	2	20	20	8	4	8	13	
19 Krigsskolan (Stockholm)	36 654	2	11	260	2	25	67	45	7	17	13	
20 Arméns underofficersskola (Uppsala)	179 288	6	—	237	28	36	42	33	41	19	2	
21 Infanteriskjutskolan (Rosersberg)	39 361	—	—	85	2	—	—	9	28	17	14	
Summa	2 431 511	64	1 348	9 471	263	879	721	894	1 062	1 063	1 179	
Norra arméfördelningen.												
1 Dalregementet (Falun) ²	145 590	1	158	263	3	33	10	12	71	24	43	
2 Hälsinge regemente (Gävle)	132 981	—	28	667	23	59	35	17	76	43	101	
3 Jämtlands fältjägarreg. (Östersund)	157 686	1	47	550	7	38	27	79	32	48	110	
4 Västernorrlands regemente (Sollefteå)	145 539	2	85	903	19	51	32	87	66	69	111	
5 Norrlands dragonregemente ² (Umeå)	112 802	3	138	289	16	29	47	68	112	41	15	
6 Norrlands art.-reg. (Östersund)	153 700	2	85	570	9	20	63	64	78	123	58	
7 Norrlands trängkår (Sollefteå)	63 270	8	38	367	11	39	35	71	19	47	19	
Summa	911 568	17	579	3 609	88	269	249	398	454	395	457	
Övre Norrlands trupper.												
1 Västerbottens regemente (Umeå)	126 882	2	37	555	22	61	17	14	27	40	103	
2 Norrlands dragonregns detachement	26 218	—	52	60	3	4	27	9	5	11	7	
3 Norrbottens artillerikår	51 410	1	38	221	4	27	34	55	11	68	21	
4 Intendenturkompaniet	10 026	—	—	60	—	13	23	2	—	—	—	
5 Norrbottens regemente	281 012	16	119	1 337	11	173	197	122	62	88	102	
6 Bodens artilleriregemente ³	136 161	8	63	477	10	42	110	57	39	85	51	
7 Bodens ingenjörkår	79 759	—	89	155	1	21	37	20	13	26	13	
Summa	711 468	27	398	2 865	51	341	445	239	157	318	297	
Gotlands trupper.												
1 Gotlands infanterikår (Visby)	121 475	1	71	546	12	62	54	47	58	78	77	
2 Gotlands artillerikår (Visby)	63 196	6	45	154	11	24	19	11	24	11	23	
Summa	184 671	7	116	700	23	86	73	58	82	89	100	
Sammandrag.												
1 Södra arméfördelningen	1 004 997	15	406	2 949	86	298	314	243	255	248	372	
2 Västra "	1 074 445	29	438	3 175	102	306	316	352	289	377	347	
3 Östra "	2 431 511	64	1 348	9 471	263	879	721	894	1 062	1 063	1 179	
4 Norra arméfördelningen	911 568	17	579	3 609	88	269	249	398	454	395	457	
5 Övre Norrlands trupper	711 468	27	398	2 865	51	341	445	239	157	318	297	
6 Gotlands trupper	184 671	7	116	700	23	86	73	58	82	89	100	
Summa	6 818 660	159	3 285	22 769	613	2 179	2 118	2 184	2 299	2 490	2 752	

Anm. Antalet tjänstgöringsdagar (kol. 2) för de olika truppförbanden avviker från det Tab. 1 anförda,

¹ Se not 1 å föreg. uppslag. — ² Utom en skvadron som är förlagd i Boden. — ³ Här även kom-tärsjukhus eller garnisonssjukhus.

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
insjuknade						Samtliga vårdade ¹			Avförda				Kvarige, till 1934	Sjukdagarans antal	Sjukdagar i % av tjänstgöringsdagar
n a d						vid truppen	& militär-sjukhus	& civilt sjukhus	Summa	Dugliga till fortsatt krigstjänstgöring	Dugliga till fortsatt krigstjänstgöring	Odugliga till fortsatt krigstjänstgöring			
Jul	Augusti	September	Oktober	November	December							Döda			
18	27	9	27	32	17	142	177	7	326	323	2	—	1	2 037	2 46
12	18	10	3	4	9	52	77	1	130	123	7	—	—	837	3 28
29	12	—	14	29	15	130	145	—	275	274	—	—	1	2 338	6 37
5	8	1	13	31	34	68	192	11	271	262	3	—	6	1 747	0 97
7	7	1	1	2	1	3	83	1	87	85	2	—	—	795	2 02
1 059	1 206	1 299	602	673	445	3 876	7 115	155	11 146	10 889	193	8	56	86 219	3 55
38	39	96	34	12	12	132	284	9	425	424	1	—	—	2 202	1 51
95	102	113	27	24	26	371	339	9	719	714	2	—	3	4 374	3 29
81	72	46	30	25	16	139	457	8	604	590	13	—	1	4 360	2 77
183	178	153	47	18	12	315	674	20	1 009	1 001	8	—	—	6 771	4 65
10	17	15	17	37	35	34	391	21	446	436	3	—	7	4 907	4 35
53	63	64	30	19	29	64	590	12	666	655	7	—	4	4 946	3 22
42	51	14	22	33	24	155	261	8	424	418	4	—	2	3 393	5 86
502	522	501	207	168	154	1 210	2 996	87	4 293	4 238	38	—	17	30 953	3 40
80	85	136	22	17	12	311	282	23	616	597	16	1	2	3 818	3 01
7	3	7	9	16	10	72	43	—	115	110	2	1	2	1 201	4 58
18	16	14	2	22	15	169	95	—	264	255	4	2	3	2 821	5 49
8	2	—	3	6	3	50	10	—	60	60	—	—	—	454	4 53
84	100	137	87	204	111	1 175	307	1	1 483	1 450	28	2	3	11 038	3 93
47	24	10	29	36	20	313	245	—	558	544	13	—	1	4 158	3 05
14	24	16	17	30	14	204	38	3	245	236	5	—	4	2 012	2 52
258	254	320	169	331	185	2 294	1 020	27	3 341	3 252	68	6	15	25 502	3 58
85	46	57	20	28	17	43	576	11	630	621	4	2	3	4 618	3 80
23	21	16	8	16	14	157	50	9	216	215	1	—	—	1 719	2 72
108	67	73	28	44	31	200	626	20	846	836	5	2	3	6 337	3 43
300	408	452	185	206	160	306	3 048	102	3 456	3 387	44	5	20	27 174	2 70
374	407	467	172	187	121	396	3 271	77	3 744	3 693	39	6	6	27 401	2 55
1 059	1 206	1 299	602	673	445	3 876	7 115	155	11 146	10 889	193	8	56	86 219	3 55
502	522	501	207	168	154	1 210	2 996	87	4 293	4 238	38	—	17	30 953	3 40
258	254	320	169	331	185	2 294	1 020	27	3 341	3 252	68	6	15	25 502	3 58
108	67	73	28	44	31	200	626	20	846	836	5	2	3	6 337	3 43
2 601	2 864	3 112	1 363	1 609	1 096	8 282	18 076	468	26 826	26 295	387	27	117	203 586	3 22

då ju olika perioder avses. — Rörande döda se Tab. 11.

missarieskolan samt förläggningen av samvetsömma. — ¹ Därav ett antal vårdade såväl vid trupp som & mili-

Tab. 8. Sjukdomar bland manskapet

		II. Akuta infektions-																						
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Truppförband		I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar																						
		Akut barntförslämning. <i>Polioepidemi anterior ocula</i> <i>Influenza, Infuenza epidemica</i> <i>Kikhosta, Pertussis</i> <i>Plasmatika, Parotitis epidemica</i> <i>Difteri, Strepptokok.</i> <i>Diphtheria, Group</i> <i>Halsabscess. Angina tonsillaris</i> <i>Akut ledgångsinfektion. Rheumat. articularis acuta</i> <i>Biidfogtning, Varicel.</i> <i>Septicæmia, Pyæmia.</i> <i>Septisk pyridader och pyridkerellinfektion</i> <i>Bos. Erysipelas</i> <i>Svullrand, Tetanus</i> <i>Bidder. Dysenteria</i> <i>Inhemsk kolera, Cholera nostras</i> <i>Atantisk kolera, Cholera asiatica</i> <i>Tarmtyfus, Paratyfus</i> <i>Febria typhoides Paratyphus.</i> <i>Flicktyfus, Typhus exanthem.</i> <i>Bub. Bubola</i> <i>Mesling, Morbilli</i> <i>Boharraknaster. Scarlatina</i> <i>Vattenkoppor. Varicelle</i> <i>Smittkoppor. Varicella</i>																						
Södra arméfördelningen		—	—	3	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	3	36	2	15	493	1	114	—	188	—
1	Norra skånska infanterireg.	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	149	—	—	—	—	—
2	Södra „	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	36	—	—	—	30	—
3	Kronobergs regemente . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	49	—	86	—	—	—
4	„ det. i Karlskrona	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	25	—	—	—	25	—
5	Hallands regemente . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	5	76	1	28	—	85	—
6	Skånska kavallerireg. . .	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—	—	69	—
7	Wendes artilleriregemente .	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9	—	2	71	—	—	—	2	—
8	Göta kustingenjörkomp. . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
9	Skånska trängkåren . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	4	51	—	—	—	27	—
Västra arméfördelningen		—	—	4	10	9	114	—	1	—	65	—	—	—	36	2	10	537	—	37	—	224	1	—
1	Skaraborgs regemente . .	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	7	130	—	—	—	—	—
2	Älvsborgs „ . . .	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	76	—	—	—	—	—
3	Bohusläns „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	45	—	—	—	40	—
4	Värmlands „ . . .	—	—	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	16	—	6	—	78	1
5	Livregementets husarer . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	110	—	24	—	—	—
6	Göta artilleriregemente . .	—	—	1	—	46	—	—	—	—	65	—	—	—	—	3	—	—	88	—	7	—	76	—
7	Karlsborgs art.-reg. . . .	—	—	—	—	8	23	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	42	—	—	—	13	—
8	Göta trängkår	—	—	1	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—
9	Intend.-komp. å Karlsborg	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	12	—	—	—	17	—
Östra arméfördelningen		1	—	14	2	13	343	—	—	—	—	—	—	—	5	110	1	35	1465	—	84	1	124	—
1	Svea livgarde	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	4	127	—	—	—	—	—
2	Göta „	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	163	—	—	—	—	—
3	Göta „ fästningsbat.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	1	—	28	—
4	Livregementets grenadjärer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	1	151	—	2	—	—	—
5	Södermanlands regemente .	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	1	3	139	—	—	—	47	—	
6	Upplands regemente . . .	—	—	1	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	1	15	—	3	45	—	—	—	—	—
7	Livgrenadjärregementet . .	—	—	3	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	1	99	—	23	—	—	—	
8	Jönköpings—Kalmar reg.	—	—	—	—	1	57	—	—	—	—	—	—	—	12	—	3	202	—	7	—	—	—	
9	Livregementet till häst . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	4	49	—	—	—	—	—	
10	Svea artilleriregemente . .	—	—	1	—	84	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	5	93	—	25	—	—	—	
11	Smålands arméartillerireg. .	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	4	47	—	9	—	—	—	
12	Artilleriets skjutskola . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	
13	Svea ingenjörkår	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	25	—	—	—	19	—
14	Kustingenjörkomp. Vaxholm	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—
15	Göta ingenjörkår	—	—	3	—	7	6	—	—	—	—	—	—	—	6	—	1	37	—	—	—	—	—	—

23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36 a	36 b	37 a	37 b	38	39	40	41	42	43	44	45	46					
s j u k d o m a r									III. Zooparasitiska sjukdomar				IV. Kroniska infektionssjukdomar				V. Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar													
									Andra akuta infektionssjukdomar Rebor av obeständ art. <i>Febris ephemerica</i> Vaccinationsbesvär Bockst venerektik sak. <i>Ulcus molle</i> , <i>Chancres</i> Dräppel, <i>Gonorrhoea</i> (med följsjukdomar) Denguefeber <i>F. denguis</i> Urdiarrheer <i>Febris undulans</i> Epidem. hjärnhinneinflamm. <i>Meningitis cerebrospin. epid.</i> Skumsluka, <i>Eucephal. leharv.</i>				Andra kroniska infektionssjukdomar Reeldivergerande syfilis, <i>Syphilis recticarpa</i> Nyföddsvred syfilis, <i>Syphilis rectica</i> Tuberkulos i andra organ. <i>Tuberculosis organorum aliorum</i> Inngribberkulos, <i>Tuberculosis pulmonum</i> Andra zooparasitiska sjukdomar Skabb, <i>Scabies</i> Malari sjukdom, <i>Malaria</i> Trichin sjukdom, <i>Trichinosis</i>				Andra ämnesomsättnings-sjukdomar Basedows sjukdom <i>Morbus Basedowi</i> Socker sjukdom, <i>Diabetes mellitus</i> Gikt, <i>Arthritis vera sive urica</i> Blödningsjukta, <i>Hæmophilia</i> Skörbjugg, <i>Scorbutus</i> Blodförsärlig sjukdom, <i>Morbus maculosus Werlhofii</i> , <i>Purpura Blekoti</i> , <i>Blasphemia</i> , <i>Chlorosis Anæmia</i> Andra kroniska infektionssjukdomar Reeldivergerande syfilis, <i>Syphilis recticarpa</i> Nyföddsvred syfilis, <i>Syphilis rectica</i> Tuberkulos i andra organ. <i>Tuberculosis organorum aliorum</i> Inngribberkulos, <i>Tuberculosis pulmonum</i> Andra zooparasitiska sjukdomar Skabb, <i>Scabies</i> Malari sjukdom, <i>Malaria</i> Trichin sjukdom, <i>Trichinosis</i>				Andra ämnesomsättnings-sjukdomar Basedows sjukdom <i>Morbus Basedowi</i> Socker sjukdom, <i>Diabetes mellitus</i> Gikt, <i>Arthritis vera sive urica</i> Blödningsjukta, <i>Hæmophilia</i> Skörbjugg, <i>Scorbutus</i> Blodförsärlig sjukdom, <i>Morbus maculosus Werlhofii</i> , <i>Purpura Blekoti</i> , <i>Blasphemia</i> , <i>Chlorosis Anæmia</i> Andra kroniska infektionssjukdomar Reeldivergerande syfilis, <i>Syphilis recticarpa</i> Nyföddsvred syfilis, <i>Syphilis rectica</i> Tuberkulos i andra organ. <i>Tuberculosis organorum aliorum</i> Inngribberkulos, <i>Tuberculosis pulmonum</i> Andra zooparasitiska sjukdomar Skabb, <i>Scabies</i> Malari sjukdom, <i>Malaria</i> Trichin sjukdom, <i>Trichinosis</i>									

	65	66a	66b	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88		
X. Öronsjukdomar	XI. Cirkulationsorganens sjukdomar														XII. Andningsorganens sjukdomar												
Andra sjukdomar i andningsorganen.																											
Pleuritis																											
Krupps lunginflammation.																											
Pneumonia erysiplos etc lob.																											
Kat. lunginflamm. broncho-pneumonia. Phlegm. lobari.																											
Lungblödnng																											
Hemorrhagiæ pulmonum																											
Lungenfysen, emphysema pulmonum																											
Astma. Asthma bronchiale.																											
Akut o. kron. intubrikarr. Bronchitis ac. et chr.																											
Ödem i struphuvudet.																											
Oedema laryngis, glottidis																											
Strupkrarr. Laryngitis.																											
Tracheitis																											
Sjnkdomar i näsan och dess bilster.																											
Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.																											
Biodpropp. Thrombosist.																											
Biodlerinfiammation. Phlebitis. Periphlebitis																											
Biodkerbrick. Varic.																											
Ak. stragresillet hos hjartat. Myofascitica cordis ac.																											
Nervös hjärtsjukdom. Neuritis cordis																											
Hjärtföröring Myoperiploia cordis																											
Organiskt hjärtel. Pituitum organicum cordis																											
Inflammaton i hjärtat Myocarditis. Endocarditis																											
Inflammaton i hjärtacken. Pericarditis																											
Andra öronsjukdomar.																											
Varig inf. i mellanöra, kompl. Mastoiditis etc.																											
Varig inf. i mellanöra. Bild i hörselgång. Otit. med. purul.																											
Indugum, bild i hörselg. Otit est. alg.																											
Furunc. medi. aud.																											
	14	34	2	2	—	1	2	—	6	1	10	1	—	3	22	125	—	183	1	—	—	7	2	6	5		
	2	3	—	2	—	—	1	—	3	—	2	—	—	—	1	4	103	11	—	—	—	—	2	—	1		
	3	10	8	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	2	1	1	39	18	—	—	—	—	—	—	2		
	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	11	39	—	1	—	—	—	—	—	3		
	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	8	7	—	29	—	—	—	—	—	—	—	4		
	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	25	—	—	—	—	—	—	—	5		
	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	22	—	—	—	—	—	—	—	6		
	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	7		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—	8		
	8	29	3	—	—	—	6	—	5	—	8	1	1	10	17	115	—	335	2	—	—	25	4	8	4		
	—	6	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	7	—	78	—	—	—	—	—	—	—	1		
	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	30	51	—	—	—	10	4	3	2	2		
	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	20	28	—	—	—	—	—	—	—	3		
	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	2	60	28	—	—	—	—	—	—	—	4		
	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	5	—	—	—	3	5	9	—	—	—	—	9	1	—	5		
	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	34	—	—	—	—	1	—	—	6		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	—	—	—	—	—	—	—	7		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	—	8		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	9		
	41	88	4	3	—	12	54	1	20	4	61	1	4	6	124	133	1	773	4	—	—	31	3	21	17		
	7	5	—	—	—	2	19	—	1	—	7	—	1	1	15	2	—	80	—	—	—	3	1	5	—		
	1	3	1	1	—	4	6	—	—	1	3	—	1	1	5	2	—	112	—	—	—	4	—	—	1		
	1	11	—	—	—	—	1	—	3	—	1	—	1	1	2	6	—	12	—	—	—	—	—	—	2		
	7	3	—	—	—	—	1	—	4	—	8	—	—	—	15	18	—	34	—	—	—	—	—	—	4		
	2	10	—	—	—	—	1	—	2	—	4	—	—	—	17	50	1	64	—	—	—	—	—	—	5		
	5	3	—	—	—	—	3	—	5	—	1	—	—	—	13	21	—	42	—	—	—	—	—	—	6		
	2	6	—	—	—	—	2	—	—	—	14	—	—	—	11	3	—	95	3	—	—	—	—	—	7		
	5	5	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	7	2	—	112	—	—	—	—	—	—	8		
	3	11	—	—	—	—	1	—	3	—	6	—	—	—	5	11	—	12	—	—	—	—	—	—	9		
	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	10	—	21	—	—	—	—	—	—	10		
	—	4	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	46	—	—	—	—	—	—	11		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	12		
	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	—	—	—	13		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	14		

[illegible]

Truppförband	185	186	187	188	189	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149
	XVI. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven														XVII. Strufter. Tumores
	<i>Hydema multiforme et nodosum</i>	<i>Urticaria</i>	<i>Herpes zoster</i>	<i>Psoriasis</i>	<i>Eczema</i>	<i>Impetigo. Ecthyma</i>	<i>Furua</i>	<i>Herpes tonsurans. Syccotis</i>	<i>Nagelfrån. Unguis incarnatus. Paronychia</i>	<i>Bindvävsinflammation. Dullad. Phlegmon. Abscessus</i>	<i>Bödd. Furuncul. Carbunculus</i>	<i>Röskär. Ulcus</i>	<i>Brand. Gangrena</i>	Andra sjukdomar i huden eller bindväven	
Södra arméfördelningen	7	3	5	—	29	3	—	—	8	35	160	1	—	25	—
1 Norra skånska infanterireg.	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	3	—
2 Södra „ „	—	—	2	—	10	2	—	—	3	3	28	—	—	1	—
3 Kronobergs regemente	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	11	—	—	15	—
4 „ regementets detach. i Karlskrona	—	—	1	—	2	—	—	—	1	4	2	—	—	1	—
5 Hallands regemente	2	—	1	—	3	—	—	—	—	5	32	—	—	3	—
6 Skånska kavallerireg.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	15	10	—	—	—	—
7 Wendes artilleriregemente	1	—	—	—	12	—	—	—	3	5	50	—	—	—	—
8 Göta kustingenjörkomp.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Skånska trängkåren	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	—	2	—
Västra arméfördelningen	—	13	3	1	18	9	—	1	5	38	133	—	—	11	1
1 Skaraborgs regemente	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	2	1
2 Älvsborgs „	—	2	—	—	5	3	—	—	—	21	7	—	—	—	—
3 Bohusläns „	—	—	—	1	4	—	—	—	—	2	19	—	—	1	—
4 Värmlands „	—	—	—	—	3	—	—	—	1	2	45	—	—	—	—
5 Livregementets husarer	—	6	—	—	—	—	—	—	—	6	6	—	—	—	—
6 Göta artilleriregemente	—	—	1	—	2	6	—	—	—	2	22	—	—	2	—
7 Karlsborgs art.-reg.	—	1	1	—	—	—	—	—	3	3	16	—	—	3	—
8 Göta trängkår	—	2	1	—	3	—	—	—	1	2	9	—	—	1	—
9 Intend.-komp. & Karlsborg	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	2	—
Östra arméfördelningen	7	14	13	11	103	24	—	2	21	133	542	11	—	50	30
1 Svea livgarde	1	—	—	—	8	5	—	—	2	5	29	—	—	4	2
2 Göta „	1	1	—	1	11	2	—	1	—	6	29	—	—	4	—
3 „ fästningsbat.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	2	1
4 Livregementets grenadjärer	1	1	1	1	12	—	—	1	3	6	54	—	—	2	6
5 Södermanlands regemente	—	1	4	—	9	—	—	—	3	7	26	—	—	2	2
6 Upplands regemente	—	1	1	2	10	2	—	—	2	15	39	—	—	1	—
7 Livgrenadjärregementet	—	3	2	2	6	2	—	—	3	31	75	—	—	7	—
8 Jönköpings—Kalmar reg.	2	—	—	1	4	2	—	—	2	—	48	—	—	1	3
9 Livregementet till häst	—	1	1	—	12	—	—	—	5	—	41	—	—	3	1
10 Svea artilleriregemente	—	1	1	—	5	7	—	—	1	4	32	—	—	5	8
11 Smålands arméartillerireg.	1	1	—	—	10	1	—	—	—	23	50	—	—	4	4
12 Artilleriets skjutskola	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
13 Svea ingenjörkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	29	—	—	—	2
14 Kustingenjörkomp. Vaxholm	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
15 Göta ingenjörkår	—	1	—	1	1	—	—	—	—	5	16	—	—	—	—

150	151	152	153	154	155	156a	156b	156c	157	158	159a	159bc	160	161	162	163	164	165	166	167
XVIII. Genom våld eller olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftn.																				
Sjukdom av obestämd art																				
Observationspatienter																				
Summa																				
Skada, orsakad av förbränning eller explosion																				
Ridsår																				
Skotsår. Skavsår efter skidbåning e. d.																				
Skottsår																				
Sår av skarpt eller spetsigt vapen																				
Söt och krossning. Krossar																				
Benbrott																				
Luxation																				
Ledvrickning																				
Muskelbristning. Senbristning. Senutveckling																				
32	277	7	27	275	47	—	1	—	64	2	2	2	1	3	—	7	—	174	3 441	
4	32	—	2	42	12	—	—	—	8	—	—	—	—	—	2	—	—	32	481	
11	91	2	6	48	11	—	—	—	36	—	—	—	—	—	—	—	—	41	649	
10	60	—	2	54	6	—	1	—	6	—	1	1	—	—	—	—	—	21	671	
1	12	1	2	12	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	11	207	
3	42	1	3	35	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	18	469	
—	15	1	2	37	7	—	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	18	305	
1	13	1	9	26	9	—	—	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	26	398	
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	
2	12	—	1	21	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	7	247	
68	259	10	49	235	51	3	1	—	77	4	5	2	2	4	1	—	—	194	3 715	
4	33	1	8	11	1	1	—	—	6	—	—	—	—	3	—	—	—	13	548	
5	41	—	8	40	3	2	1	—	12	—	1	2	—	—	1	—	—	37	470	
6	61	1	1	33	4	—	—	—	28	1	1	—	—	1	—	—	—	27	447	
36	45	6	5	12	2	—	—	—	14	—	1	—	—	—	—	—	—	74	552	
—	14	—	11	30	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	6	304	
11	24	—	6	49	22	—	—	—	8	4	1	—	—	1	—	—	—	24	666	
1	14	—	3	22	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	290	
5	21	2	4	33	17	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	11	346	
—	6	—	3	5	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	
226	656	16	126	122	203	8	—	1	321	13	10	14	2	1	2	23	1	432	11 082	
24	47	3	14	82	19	—	—	—	34	—	—	2	1	—	4	—	3	44	899	
9	29	1	6	41	12	—	—	—	36	—	2	—	—	—	1	—	—	20	727	
4	29	—	1	22	—	—	—	—	9	—	—	1	—	—	3	—	—	7	233	
10	57	—	7	95	12	—	—	—	33	—	—	2	—	—	2	—	—	44	817	
14	86	1	17	70	18	3	—	—	28	—	—	—	—	—	—	—	—	36	953	
15	40	2	—	92	6	2	—	—	39	—	3	—	—	—	2	1	—	61	764	
36	93	4	14	173	17	—	—	—	28	3	1	—	—	1	—	—	—	41	1 382	
37	61	1	20	58	23	1	—	—	61	1	1	—	—	—	6	—	—	48	1 007	
7	29	—	3	93	11	—	—	—	13	2	—	2	—	—	—	—	—	12	523	
1	22	1	5	63	26	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	23	832	
8	38	1	9	99	18	—	—	—	8	1	—	2	—	—	2	—	—	35	696	
3	5	—	—	14	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	54	
16	20	2	6	64	17	—	—	—	12	1	1	3	—	1	—	—	—	6	432	
1	2	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	
4	9	—	2	20	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	223	

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
		II. Akuta infektions-																						
		Valeriakoppor. Variella	Skarlatantieber. Scarlatina	Kisling. Morbilli	Hasb. Rubella	Plocktyfus. Typhus exanthem.	Asialisk kolera. Cholera asiatica	Tarmtyfus. Paratyfus.	Febtil typhoides Paratyphus.	Inhemsk kolera. Cholera nostras	Stekkramp. Tetanus	Riddrot. Dysenteria	Asialisk kolera. Cholera asiatica	Tarmtyfus. Paratyfus.	Febtil typhoides Paratyphus.	Plocktyfus. Typhus exanthem.	Hasb. Rubella	Kisling. Morbilli	Skarlatantieber. Scarlatina	Valeriakoppor. Variella	Skarlatantieber. Scarlatina	Valeriakoppor. Variella	Skarlatantieber. Scarlatina	
Truppförband																								
6	Fälttelegrafkåren	—	—	1	1	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	2	86	—	—	—	28
7	Svea trängkår	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—	—	—
18	Intend.-komp. i Stockholm	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	—	—	—	—
9	Krigsskolan	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	—	—	—	—
10	Arméns underofficersskola	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	28	—	—	—	—
11	Infanteriskjutskolan	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—
Norra arméfördelningen		—	—	3	—	25	129	—	—	—	—	—	18	—	2	39	—	13	550	—	84	—	243	—
1	Dalregementet	—	—	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	1	65	—	2	—	69	—	—
2	Hälsinge regemente	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	67	—	4	—	41	—	—
3	Jämtlands fältjägarreg. . . .	—	—	—	—	2	35	—	—	—	—	—	—	—	9	—	2	62	—	—	—	67	—	—
4	Västernorrlands regemente	—	—	—	—	2	28	—	—	—	—	18	—	—	6	—	4	78	—	—	—	—	—	—
5	Norrlands dragonregemente	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	122	—	78	—	—	—	—
6	Norrlands art.-reg.	—	—	—	—	—	63	—	—	—	—	—	—	—	7	—	2	116	—	—	—	66	—	—
7	Norrlands trängkår	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	40	—	—	—	—	—	—
Övre Norrlands trupper		—	—	7	5	5	83	—	—	—	—	—	3	39	8	16	996	2	28	—	203	—	—	—
1	Västerbottens regemente . .	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	73	1	23	—	—	—	—
2	Norrlands dragonreg. det.	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	25	—	—	—	22	—	—
3	Norrbottens artillerikår . .	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	5	2	1	69	—	—	—	57	—	—
4	Intendenturkompaniet . . .	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	18	—	1	—	13	—	—
5	Norrbottens regemente . . .	—	—	7	3	2	71	—	—	—	—	—	—	13	3	7	629	1	3	—	—	—	—	—
6	Bodens artilleriregemente . .	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	109	—	—	—	90	—	—
7	Bodens ingenjörkår	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	73	—	1	—	21	—	—
Gotlands trupper		—	—	1	—	—	111	—	—	—	—	—	—	—	16	—	2	145	—	16	—	33	—	—
1	Gotlands infanterikår	—	—	1	—	—	103	—	—	—	—	—	—	—	9	—	2	75	—	11	—	31	—	—
2	Gotlands artillerikår	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	70	—	5	—	2	—	—
Sammandrag		1	—	32	21	52	784	—	1	—	83	—	13	276	13	91	4 186	3	363	1	1015	1	—	—
1	Södra arméfördelningen . .	—	—	3	4	—	4	—	—	—	—	—	—	3	86	2	15	493	1	114	—	188	—	—
2	Västra	—	—	4	10	9	114	—	—	—	—	—	—	36	2	10	537	—	—	37	—	224	—	—
3	Östra	—	—	14	2	13	343	—	—	—	—	—	—	5	110	1	35	1465	—	84	1	124	—	—
4	Norra	—	—	3	—	25	129	—	—	—	—	—	—	18	—	2	39	—	—	13	550	—	84	—
5	Övre Norrlands trupper	—	—	7	5	5	83	—	—	—	—	—	—	3	39	8	16	996	2	28	—	203	—	—
6	Gotlands trupper	—	—	1	—	—	111	—	—	—	—	—	—	—	16	—	2	145	—	16	—	33	—	—

23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36 a	36 b	37 a	37 b	38	39	40	41	42	43	44	45	46		
s j u k d o m a r													III. Zooparasitiska sjukdomar				IV. Kroniska infektionssjukdomar				V. Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar						
													Andra zooparasitiska sjukdomar.				Andra kroniska infektionssjukdomar.				Andra ämnesomsättnings- och blodsjukdomar.						
													Skabb. <i>Scaabies</i>				Tuberkulos i andra organ. <i>Tuberculosis organorum aliorum.</i>				Baserovs sjukdom <i>Morbus basilaris</i>						
													Maskisjukdom. <i>Helminthiasis</i>				Lungtuberkulos. <i>Tuberculosis pulmonum</i>				Sockerjuka. <i>Diabetes mellitus</i>						
													Trikinisjukdom. <i>Trichinosis</i>				Nyförfärad syfilis. <i>Syphilis recenta</i>				Gilt. <i>Arthritis cere et viscerum</i>						
													Andra akuta infektionssjukdomar.				Recederande syfilis. <i>Syphilis recedens</i>				Blödarefjuka. <i>Hemophilia</i>						
													Feber av obestämd art. <i>Febris ephemera</i>				Tuberkulos i andra organ. <i>Tuberculosis organorum aliorum.</i>				Skörbjugg. <i>Scorbutus</i>						
													Vaccinationsfeber				Tuberkulos i andra organ. <i>Tuberculosis organorum aliorum.</i>				Blotbläcksjuka. <i>Morbus maculatus Werthoffi.</i> <i>Purpura</i>						
													Enkelt veneriskt sår. <i>Ulcus molle.</i> <i>Chancres</i>				Lungtuberkulos. <i>Tuberculosis pulmonum</i>				Blotbläcksjuka. <i>Morbus maculatus Werthoffi.</i> <i>Purpura</i>						
													Droppel. <i>Gonorrhoea</i> (med följsjukdomar)				Lungtuberkulos. <i>Tuberculosis pulmonum</i>				Blotbläcksjuka. <i>Morbus maculatus Werthoffi.</i> <i>Purpura</i>						
													Denguefeber. <i>F. dengue</i>				Lungtuberkulos. <i>Tuberculosis pulmonum</i>				Blotbläcksjuka. <i>Morbus maculatus Werthoffi.</i> <i>Purpura</i>						
													Undantagsfeber <i>Febris undulans</i>				Lungtuberkulos. <i>Tuberculosis pulmonum</i>				Blotbläcksjuka. <i>Morbus maculatus Werthoffi.</i> <i>Purpura</i>						
													Epidem. blårinneinfekt. <i>Meningitis cerebrospinalis epid.</i>				Lungtuberkulos. <i>Tuberculosis pulmonum</i>				Blotbläcksjuka. <i>Morbus maculatus Werthoffi.</i> <i>Purpura</i>						
													Skönhetssjuk. <i>Erythema latans</i>				Lungtuberkulos. <i>Tuberculosis pulmonum</i>				Blotbläcksjuka. <i>Morbus maculatus Werthoffi.</i> <i>Purpura</i>						
													2	1											16		
													1												17		
																									18		
																									19		
																									20		
																									21		

65	66 a	66 b	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88
X. Öronsjukdomar				XI. Cirkulationsorganens sjukdomar										XII. Andningsorganens sjukdomar										

[illegible]

		185	186	187	188	189	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149
		XIV. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven														
Truppförband		<i>Erythema multiforme et nodosum</i>	<i>Urticaria</i>	<i>Herpes sceler</i>	<i>Psoriasis</i>	<i>Eczema</i>	<i>Impetigo, Ecthyma</i>	<i>Favus</i>	<i>Herpes tonsurum, Syccosis</i>	<i>Nagelsvamp, Unguis incarnatus, Paronychia</i>	<i>Bindvävsinflammation, Bulnöd, Phlegmona, Abscessus</i>	<i>Böld, Furunculus, Carbunculus</i>	<i>Bödsf., Ulcus</i>	<i>Brand, Gangrena</i>	<i>Andra sjukdomar i huden eller bindväven.</i>	XVII. Svult, Tumör
16	Fälttelegrafkåren	1	2	2	2	2	—	—	—	—	—	26	11	—	2	—
17	Svea trängkår	—	—	1	1	2	—	—	—	—	4	16	—	—	6	—
18	Intend.-komp. i Stockholm	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—
19	Krigsskolan	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	9	—	—	3	—
20	Arméns underofficersskola	—	—	—	—	4	3	—	—	—	5	12	—	—	1	—
21	Infanteriskjutskolan	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	8	—	—	—	1
Norra arméfördelningen		2	6	6	2	33	10	1	—	12	51	178	—	—	13	2
1	Dalregementet	—	—	3	1	2	—	—	—	1	2	12	—	—	1	—
2	Hälsinge regemente	—	3	1	—	3	1	—	—	1	14	46	—	—	1	—
3	Jämtlands fältjägarreg.	—	1	—	—	14	—	—	—	5	—	34	—	—	1	—
4	Västernorrlands regemente	2	1	1	1	7	1	—	—	1	8	29	—	—	3	—
5	Norrlands dragonregemente	—	—	—	—	2	—	—	—	—	4	13	—	—	1	1
6	Norrlands artilleriregemente	—	—	—	—	3	8	1	—	—	10	30	—	—	2	1
7	Norrlands trängkår	—	1	1	—	2	—	—	—	4	13	14	—	—	4	—
Övre Norrlands trupper		—	4	4	2	22	6	—	1	4	10	102	5	—	4	2
1	Västerbottens regemente	—	2	1	2	2	—	—	—	1	—	10	—	—	3	—
2	Norrlands dragonreg. det.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—
3	Norrbottnens artillerikår	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—
4	Intendenturkompaniet	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
5	Norrbottnens regemente	—	1	2	—	5	6	—	—	1	10	31	5	—	—	1
6	Bodens artilleriregemente	—	1	1	—	7	—	—	1	2	—	23	—	—	—	1
7	Bodens ingenjörkår	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	12	—	—	1	—
Gotlands trupper		—	1	2	2	2	2	—	—	2	10	32	—	—	4	—
1	Gotlands infanterikår	—	1	1	2	1	1	—	—	2	8	24	—	—	2	—
2	Gotlands artillerikår	—	—	1	—	1	1	—	—	—	2	8	—	—	2	—
Sammandrag		16	41	33	18	207	54	1	4	52	277	1147	17	—	107	35
1	Södra arméfördelningen	7	3	5	—	29	3	—	—	8	35	160	1	—	25	—
2	Västra	—	13	3	1	18	9	—	1	5	38	133	—	—	11	1
3	Östra	7	14	13	11	103	24	—	2	21	133	542	11	—	50	30
4	Norra	2	6	6	2	33	10	1	—	12	51	178	—	—	13	2
5	Övre Norrlands trupper	—	4	4	2	22	6	—	1	4	10	102	5	—	4	2
6	Gotlands trupper	—	1	2	2	2	2	—	—	2	10	32	—	—	4	—

A n m. Tabellen avser under året nytilkomna (ej från föregående år kvarliggande) sjukdomsfall.

150	151	152	153	154	155	156a	156b	156c	157	158	159a	159bc	160	161	162	163	164	165	166	167	
XVIII. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftn.																			Summa	Observationspatienter.	Sjukdom av obestämd art.
Muskelskramp, Senbristning, Sensträckning.	Ledförläring	Luxation	Benbrott	Stöt och krossning. Krossår	Sår av skarpt eller spetsigt vapen	Skottsår			Skoskav. Skavsår efter skidbundenhet e. d.	Ridosår	Skada av förbränning eller explosion		Kylskada	Solstyggn. Värme slag	Akut förgiftning	Andra skador	Självmord. Självmordsförsök				
						enkelt	komplicerat	infrångående			1. graden	2. och 3. graden									
—	9	—	7	33	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	9	437	
6	11	—	4	34	3	—	—	—	8	1	1	—	—	—	—	—	—	—	6	325	
3	5	—	—	9	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	129	
13	44	—	6	31	6	1	—	—	3	5	—	—	—	—	1	—	—	—	17	273	
10	14	—	1	20	3	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	7	265	
2	6	—	4	3	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87	
59	228	9	24	288	77	—	—	—	70	1	15	2	3	—	1	7	—	—	195	4 276	
5	26	2	2	14	6	—	—	—	3	—	4	—	—	—	—	—	—	—	23	424	
13	56	—	4	70	24	—	—	—	26	1	—	2	—	—	—	1	—	—	40	718	
10	81	1	1	29	24	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	604	
15	55	4	3	70	7	—	—	—	3	—	5	—	1	—	1	—	—	—	50	1 007	
2	13	—	6	22	1	—	—	—	2	—	1	—	1	—	—	3	—	—	19	443	
3	19	—	3	52	12	—	—	—	5	—	4	—	—	—	—	—	—	—	22	664	
11	28	2	5	31	3	—	—	—	13	—	1	—	1	—	—	3	—	—	23	416	
55	242	14	31	168	48	2	—	—	71	—	4	—	10	1	—	—	—	—	16	183	
11	66	5	6	61	17	1	—	—	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	614	
3	8	—	—	8	4	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	6	115	
3	11	3	4	25	3	—	—	—	6	—	2	—	1	—	—	—	—	—	11	263	
1	3	—	3	3	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	60	
31	115	3	3	45	12	1	—	—	33	—	—	—	3	1	—	—	—	—	65	1 467	
3	24	2	10	16	4	—	—	—	2	—	2	—	3	—	—	—	—	—	19	550	
3	15	1	5	10	8	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	245	
5	89	1	5	62	3	1	—	—	14	—	1	—	1	—	—	1	—	—	94	839	
2	32	—	5	43	1	1	—	—	10	—	1	—	1	—	—	—	—	—	79	629	
3	7	1	—	19	2	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	15	210	
445	1 701	57	262	2 150	429	14	2	1	617	20	37	20	19	9	3	39	1	20	1 272	26 667	
32	277	7	27	275	47	—	1	—	64	2	2	2	1	3	—	7	—	—	174	3 441	
68	259	10	49	235	51	3	1	—	77	4	5	2	2	4	—	1	—	—	194	3 715	
226	656	16	126	1 122	203	—	1	—	321	13	10	14	2	1	2	23	1	4	432	11 082	
59	228	9	24	288	77	—	—	—	70	1	15	2	3	—	1	7	—	—	195	4 276	
55	242	14	31	168	48	2	—	—	71	—	4	—	10	1	—	—	—	—	183	3 314	
5	39	1	5	62	3	1	—	—	14	—	1	—	1	—	—	1	—	—	94	839	

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Difteri.													
<i>Södra arméfördelningen</i>	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Hallands regemente . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Västra arméfördelningen</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Östra arméfördelningen</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Norra arméfördelningen</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Övre Norrlands trupper</i>	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Norrbottnens regemente . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Västerbottens » . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
<i>Gotlands trupper</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Påssjuka.													
<i>Södra arméfördelningen</i>	—	5	8	8	—	2	12	44	16	23	1	—	114
Kronobergs regemente . .	—	—	—	—	—	2	12	44	9	18	1	—	86
Wendes artillerireg. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands regemente . . .	—	5	8	3	—	—	—	—	7	5	—	—	28
<i>Västra arméfördelningen</i>	14	4	5	3	6	4	1	—	—	—	—	—	37
Värmlands regemente . .	—	—	—	1	3	2	—	—	—	—	—	—	6
Livregementets husarer . .	14	4	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	24
Göta artilleriregemente . .	—	—	—	1	3	2	1	—	—	—	—	—	7
<i>Östra arméfördelningen</i>	19	18	10	15	13	6	3	—	—	—	—	—	84
Göta livgarde fästn.-bat. .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Livregementets grenadjärer	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Livgrenadjärregementet . .	1	15	3	1	3	—	—	—	—	—	—	—	23
Jönköpings—Kalmar reg.	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Nvea artilleriregemente . .	11	2	5	6	—	1	—	—	—	—	—	—	25
Smålands arméart.-reg. . .	—	—	1	8	8	5	2	—	—	—	—	—	24
Artilleriets skjutskola . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Göta ingenjörkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fälttelegrafkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Intendenturkompaniet . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Norra arméfördelningen</i>	1	7	26	30	15	3	2	—	—	—	—	—	84
Dalregementet	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Hälsinge regemente	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Norrlands dragonreg. . . .	—	6	23	30	15	3	1	—	—	—	—	—	78
<i>Övre Norrlands trupper</i>	5	1	1	—	3	13	5	—	—	—	—	—	28
Västerbottens regemente . .	3	—	—	—	3	13	4	—	—	—	—	—	23
Intendenturkomp.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Norrbottnens regemente . .	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Bodens ingenjörkår	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Gotlands trupper</i>	5	2	6	1	—	1	1	—	—	—	—	—	16
Gotlands infanterikår . . .	1	2	6	—	—	1	1	—	—	—	—	—	11
» artillerikår	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Influensa.													
<i>Södra arméfördelningen</i>	58	92	30	1	1	—	—	—	—	3	2	1	188
Kronobergs regemente det.	—	21	1	1	—	—	—	—	—	2	—	—	25
Hallands regemente . . .	1	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35
Södra skånska inf.-reg.	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
Skånska kavallerireg.	57	6	1	—	1	—	—	—	—	1	2	1	69
Göta kustingenjörkomp.	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Skånska trängkåren . . .	—	—	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
<i>Västra arméfördelningen</i>	—	55	72	43	30	9	—	—	—	—	7	8	224
Bohusläns regemente . . .	—	38	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
Värmlands regemente . . .	—	—	33	32	8	5	—	—	—	—	—	—	78
Göta artilleriregemente . .	—	17	10	8	22	4	—	—	—	—	7	8	76
Karlsborgs art.-reg. . . .	—	—	11	2	—	—	—	—	—	—	—	—	13
Intend.-komp. Karlsborg . .	—	—	16	1	—	—	—	—	—	—	—	—	17
<i>Östra arméfördelningen</i>	1	16	26	79	—	—	—	—	—	—	—	2	124
Göta livgarde fästningsbat.	—	16	11	—	—	—	—	—	—	—	—	1	28
Södermanlands regemente . .	—	—	—	47	—	—	—	—	—	—	—	—	47
Svea ingenjörkår	—	—	12	7	—	—	—	—	—	—	—	—	19
Kustingenjörkomp. Vaxh.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Fälttelegrafkåren	1	—	3	24	—	—	—	—	—	—	—	—	28
<i>Norra arméfördelningen</i>	—	47	86	100	10	—	—	—	—	—	—	—	243
Dalregementet	—	—	—	60	9	—	—	—	—	—	—	—	69
Hälsinge regemente	—	—	—	40	1	—	—	—	—	—	—	—	41
Jämtlands fältjägarreg.	—	13	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67
Norrlands dragonreg. . . .	—	34	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66
<i>Övre Norrlands trupper</i>	2	140	4	2	45	8	2	—	—	—	—	—	203
Norrlands dragonreg. . . .	—	10	1	—	8	3	—	—	—	—	—	—	22
Norrbottens art.-kår	—	18	1	—	33	5	—	—	—	—	—	—	57
Intendenturkomp.	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
Norrbottens regemente . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bodens artillerireg.	1	79	2	2	4	—	2	—	—	—	—	—	90
„ ingenjörkår	1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
<i>Gotlands trupper</i>	6	3	3	13	1	4	—	—	—	—	3	—	33
Gotlands infanterikår	6	3	3	13	1	2	—	—	—	—	3	—	31
„ artillerikår	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Slutsummor.													
Smittkoppor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scharlakansfeber	4	—	2	4	5	1	1	1	2	1	—	—	21
Mässling	23	7	4	5	8	3	—	—	1	—	1	—	52
Tarmtyfus (m. paratyfus) . .	—	—	—	—	—	—	—	¹ 1	—	—	—	—	1
Rödsot	—	—	—	—	—	—	³ 44	³ 31	⁴ 8	—	—	—	83
Difteri	—	—	⁵ 1	—	⁶ 1	—	⁷ 1	—	—	—	—	—	3
Pässjuka	44	37	56	52	37	29	24	44	16	23	1	—	363
Kikhosta	—	—	—	—	—	—	—	⁸ 1	—	—	—	—	1
Influensa	67	353	221	238	87	21	2	—	—	3	12	11	1 015
Akut barnförslamning	—	—	—	—	—	—	—	⁹ 1	—	—	—	—	1
Epidemisk hjärnfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁰ 1	—	—	—	1
Sömnssjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Undulantfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	¹¹ 1	—	—	—	1
Denguefeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹ Karlsborgs art.-reg. — ² Göta art.-reg. — ³ Göta art.-reg. 21 st. och Västernorr. reg. 10 st.
 — ⁴ Västernorr. reg. — ⁵ Hallands reg. — ⁶ Norrbott. reg. — ⁷ Västerbott. reg. — ⁸ Infanteri-
 skjutskolan. — ⁹ Värmlands reg. — ¹⁰ Jönköp.-Kalmar reg. — ¹¹ Livgrenadjärreg.

Anm. Tabellen upptager de under varje månad nyinsjuknade fallen.

Tab. 10. Smittsamma könssjukdomar bland fast anställda och värnpliktiga inom armén år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Dröppel (<i>Gonorrhoea</i>) med följsjukdomar				Enkelt ven. sår (<i>Ulcus molle</i>) med följsjukd.				Nyförfärad syfilis (<i>Syphilis recens</i>)				Recidiverande syfilis (<i>Syphilis recidivans</i>)			
	Behärrade med sjuk- domen vid insättelsen till tjänstgöring	Insjuknade under tjänst- göringstiden		Summa insjuknade	Behärrade med sjuk- domen vid insättelsen till tjänstgöring	Insjuknade under tjänst- göringstiden		Summa insjuknade	Behärrade med sjuk- domen vid insättelsen till tjänstgöring	Insjuknade under tjänst- göringstiden		Summa insjuknade	Behärrade med sjuk- domen vid insättelsen till tjänstgöring	Insjuknade under tjänst- göringstiden		Summa insjuknade
		Smittade utom fortlägnings- orten	Smittade inom fortlägnings- orten			Smittade utom fortlägnings- orten	Smittade inom fortlägnings- orten			Smittade utom fortlägnings- orten	Smittade inom fortlägnings- orten					
Fast anställda och värnpliktiga.																
Södra arméfördelningen	6	5	2	13	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Västra ,	1	8	6	15	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—
Östra ,	5	38	7	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra ,	4	14	5	23	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Övre Norrlands trupper	3	2	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gotlands trupper	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	19	72	21	112	—	—	—	—	1	3	—	4	—	—	—	—
Därav																
Värnpliktiga.																
Södra arméfördelningen	6	3	—	9	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Västra ,	1	2	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östra ,	5	8	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra ,	4	6	1	11	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Övre Norrlands trupper	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gotlands trupper	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	19	21	6	46	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—

Anm. Här angivna siffror avvika en smula från de i Tab. 8 meddelade, enär denna tabell i olikhet med Tab. 8 upptager även polikliniska fall.

Tab. 11. Dödlighet bland arméns manskap inom olika områden och efter ålder år 1933.

D ö d s o r s a k e r																
Dödligheten i ‰ av medelpresensstyrkan.																
S u m m a d ö d a .																
Själv mord. <i>Suicidium</i> ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2.2
Olyckshändelse. <i>Causa mortiferi</i> ¹	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2.4
Synlister. <i>Tumores</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1.5
Akut ledgångsreumatism. <i>Polyarthritis rheum. ac.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1.2
Njursjukdom. <i>Nephritis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3.1
Matsmältningssorgs sjukd.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4.0
Övr. andningsorganens sjukd.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Ak. lunginflamm. <i>Pneumonia ac.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	.
Andra cirkulationsorgs sjukd.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	.
Hjärtacksinflamm. <i>Pericarditis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Andra nervsystemets o. sinnessorgssjukd.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Mellanörefind. <i>Otitis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Hjärnhinneinflamm. <i>Mening. pur.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Ämnesomsättningsens o. inre sekretionsens sjukd.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Annan tuberkulos. <i>Tbc. organorum aliorum</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Lungsot. <i>Tbc. pulm.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Epidemisk hjärnfeber. <i>Meningitis cerebrospinalis epidemica</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Sömnsjuka. <i>Encephalitis lethargica</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Akut barnförslänning. <i>Polio-myelitis anterior ac.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Ros. <i>Erysipelas</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Varfeber. <i>Septicæmia. Pyosepticæmia</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Infuenza. <i>Infuenza epid.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Difteri. <i>Diphtheria</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Scharlakansfeber. <i>Scarlatina</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Mässling. <i>Morbilli</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Nervfeber. <i>Febris typhoides</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Områden.																
Södra arméfördeln. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Västra ,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Östra ,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Norra ,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Övre Norrlands trupper . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Gotlands trupper	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Ålder.																
Under 20 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
20—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Över 25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.
Summa																
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	.

Anm. Tabellen upptager dödsfall bland arméns manskap samt befäl av manskaps grad. — Här angivna antal dödsfall avviker från det i Tab. 7 anförda på grund av olika bokföringsprinciper (särskilt beträffande våldsamma dödsorsaker).

¹ Därav 1 *korpral*, 3 *volontärer* och 1 *värnpliktig* (2 drunknade under bad och 2 vid vattning av hästar samt 1 av skottskada under kulspruteövning. — ² Själv mördare: med skjutvapen (ekonomiska svårigheter och olycklig kärlek).

Tab. 12 a. Samtliga å garnisonssjukhusen vårdade sjuka år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Sjukhus	Kvarl. fr. föreg. år	Intagna				Summa vårdade	Utskrivna						Kvarl. d. 31 dec.	Antal underhållsdagar	
		Under 20 år	20—25 år	Över 25 år	Civila		Summa	Till fortsatt krigstjänst	Till annan sj.-vårdsanst.	Avlidna	Civila (inkl. avlidna)	Summa			
															dagliga
Stockholm. I allt	74	299	1 606	387	665	2 957	3 081	2 128	122	18	15	643	2 926	105	50 646
1. Armén ⁴ . . .	22	158	911	180	—	1 249	1 271	1 156	82	8	5	—	1 251	20	16 829
Marinen ⁵ . . .	24	141	695	207	—	1 043	1 067	972	40	10	10	—	1 032	35	15 413
Civila . . .	28	—	—	—	665	665	693	—	—	—	—	643	643	50	18 404
2. Officerare o. d.	2	—	15	75	—	90	92	88	—	—	1	—	89	3	1 121
Underoff. o. d.	5	—	—	113	—	114	119	114	—	—	3	—	117	2	2 079
Manskap . . .	28	297	1 570	81	—	1 948	1 976	1 785	122	18	6	—	1 931	45	26 034
Anställda arb. ¹	11	2	20	118	—	140	151	141	—	—	5	—	146	5	2 999
Karlsborg. I allt ²	28	10	51	35	565	661	689	93	—	2	1	558	654	35	17 413
Därav manskap	2	10	51	8	—	64	66	64	—	1	—	—	65	1	1 107
Boden. I allt ²	173	96	671	92	3 826	4 685	4 858	816	39	9	63	846	4 716	142	69 570
Därav manskap	22	92	621	24	—	737	759	699	39	9	5	—	752	7	8 197
Skövde. I allt ²	47	18	50	17	850	935	982	87	—	—	1	843	931	51	18 910
Därav manskap	6	18	48	3	—	69	75	73	—	—	—	—	78	2	2 049
Visborg. I allt	5	68	552	9	—	629	634	619	3	10	1	—	633	1	4 351
Därav manskap	5	68	552	8	—	628	633	618	3	10	1	—	632	1	4 344
Linköping. I allt ²	13	64	626	27	568	1 285	1 298	700	—	11	4	544	1 259	39	17 937
Därav manskap ⁶	—	62	610	10	—	682	682	670	—	10	1	—	681	1	5 786
Eksjö. I allt ²	54	80	687	33	515	1 315	1 369	800	11	3	1	525	1 340	29	22 248
Därav manskap	17	79	684	19	—	782	799	783	11	3	—	—	797	2	7 753
Sollefteå. I allt ²	65	59	653	9	837	1 558	1 623	712	9	—	—	842	1 563	60	35 466
Därav manskap	—	59	652	8	—	716	716	707	9	—	—	—	726	—	5 078
Summa	459	694	4 896	609	7 826	14 025	14 484	5 955	184	53	29	7 801	14 022	462	236 541
Därav															
1. Armén ⁷ . . .	77	553	4 180	398	—	5 131	5 208	4 961	144	42	17	—	5 164	44	53 654
Marinen ⁷ . . .	24	141	716	211	—	1 068	1 092	994	40	11	12	—	1 057	35	15 667
Civila . . .	358	—	—	—	7 826	7 826	8 184	—	—	—	—	7 801	7 801	383	167 220
2. Offic. o. d.	2	—	25	113	—	138	140	131	—	—	3	—	134	6	1 603
Underoff. o. d.	5	—	4	148	—	152	157	149	—	—	5	—	154	3	2 593
Manskap . . .	80	685	4 788	153	—	5 626	5 706	5 399	184	51	13	—	5 647	59	60 348
Anställda arb. ¹	14	9	79	195	—	283	297	276	—	2	8	—	286	11	4 777

¹ Vid armén och marinen. — ² Från marinen inga. — ³ Epidemivd. ej medräknad. Se även not 2. — ⁴ Därav flyget 5 intagna, 67 underhållsdagar. — ⁵ D:o 49, resp. 484. — ⁶ D:o 11, resp. 103. — ⁷ Se not 4—6.

Tab. 12 b. Å garnisonssjukhusen vårdade sjuka från armén och flottan år 1933.

S j u k h u s	Antalet ¹ sjuk- sängar d. 31/12	Under året		Under- hålls- dagar	Vårdade			Vård- dagar pr pa- tient
		in- tagna	av- lidna		pr dag	på en gång		
						högst	lägst	
Stockholm	220	2 292	15	32 233	88	105	28	14
Karlsborg	61	96	1	1 805	5	6	4	19
Boden (inkl. epidemivd.)	230	859	6	9 377	26	47	8	11
Skövde (epidemivd. ej använd)	52	85	1	2 265	6	12	2	27
Visborg	73	629	1	4 351	12	37	—	7
Linköping	93	717	4	6 221	17	40	—	9
Eksjö	90	800	1	7 964	22	105	2	10
Sollefteå	90	721	—	5 104	14	47	—	7
Summa	909	6 199	29	69 321	190	.	.	11

Anm. I Tab. 12 a och 12 b medräknade officerare, underofficerare samt vid försvaret anställda arbetare. — Rörande uppgifter för civila se texten.

¹ Sjuksängar även för civila inbegripna, då deras antal i allmänhet ej är särskilt fastställt.

Tab. 13. Å garnisonssjukhusen intagna militära sjukdomsfall år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sjukdomar enl. K. Medicinalstyrelsens cirk. d. 19 okt. 1914	Garnisonssjukhuset i								Summa sjuk- domsfall
	Stockholm	Karlsborg	Boden	Skövde	Väsby	Linköping	Ekås	Sollefka	
I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar	14	—	1	—	—	—	1	—	16
II. Infektions- o. a. parasitära sjukdomar.									
Septicæmia. Pyosepticæmia. Abscessus. Phlegmone	41	2	11	5	21	28	12	2	122
Erysipelas	—	—	2	1	—	3	—	—	6
Scarlatina	—	—	12	—	—	—	—	—	12
Diphtheria	—	—	4	—	—	—	—	—	4
Morbilli	—	2	7	—	—	—	6	2	17
Rubeola	1	—	9	—	102	1	58	28	199
Parotitis epidemica	1	—	2	—	16	7	7	—	33
Influenza epidemica	5	3	46	—	27	—	—	—	81
Varicellæ	1	—	7	—	1	—	—	—	9
Typhus exanthematicus	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Typhus abdominalis. Paratyphus	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Dysenteria	—	—	—	—	—	—	—	18	18
Poliomyelitis anterior ac. Polioencephalitis ac.	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Meningitis cerebrospinalis epidemica	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Encephalitis lethargica	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tetanus	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberculosis pulmonum, laryngis	54	—	21	—	3	1	—	2	81
> ossium et articularum	2	—	—	1	—	—	—	—	3
> lymphoglandularum	19	—	4	—	—	—	10	—	33
> organorum aliorum	3	—	2	—	—	—	1	—	6
Syphilis acquisita	20	—	—	—	—	—	—	—	20
Ulcus molle	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gonorrhœa (och följsjukdomar)	97	—	2	1	5	3	1	—	109
Febris. Febricula (vacc.-feber)	1	—	1	—	30	—	45	18	95
Övriga hithörande sjukdomar	18	—	4	—	—	12	—	—	14
III. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.									
Anæmia	15	—	1	—	1	2	2	1	22
Polycythæmia	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scurbutus	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lymphadenitis, lymphoma	1	—	8	—	—	—	—	—	9
Övriga hithörande sjukdomar	7	—	1	—	—	—	—	—	8
IV. Ämnesomsättningsjukdomar.									
Diabetes mellitus	10	—	1	—	—	—	—	—	11
Adipositas	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Övriga hithörande sjukdomar	4	—	—	—	—	—	1	—	5
V. Kroniska förgiftningssjukdomar.									
Alcoholismus chronicus	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Övriga hithörande sjukdomar	—	—	1	—	—	—	—	—	1
VI. Nervsystemets sjukdomar.									
Hæmorrhagia meningum cerebri	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Meningitis cerebri. Meningitis cerebrospinalis	—	—	—	—	—	—	2	1	3
Hæmorrhagia, thrombosis cerebri	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Lues cerebrospinalis. Tabes dorsalis	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Neuritis. Neuralgia	13	3	1	1	1	6	8	2	35

¹ Därav Febris undulans 1 fall.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sjukdomar enl. K. Medicinalstyrelsens cirk. d. 19 okt. 1914	Garnisonssjukhuset i							Summa sjuk- domsfall	
	Stockholm	Karlsborg	Boden	Skövde	Vishy	Linköping	Eksele	Sollefteå	
Paresis	3	—	1	—	—	—	—	—	4
Epilepsia	5	—	1	—	1	—	—	—	7
Hysteria	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neurasthenia	39	1	—	—	2	3	4	7	56
Övriga hithörande sjukdomar	10	2	32	—	9	2	—	—	55
VII. Sinnessjukdomar	3	1	—	—	1	1	—	—	6
VIII. Cirkulationsorganens sjukdomar.									
Pericarditis	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Endocarditis, Myocarditis ac.	36	—	6	—	—	—	—	1	43
Endocarditis chr. Vitium org. cordis. Myocarditis chr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cardiosclerosis. Cor adiposum	145	—	18	—	—	3	—	1	167
Neurosis cordis	1	—	—	—	—	3	—	2	6
Arteriosclerosis. Endarteriitis	3	—	—	1	—	—	—	—	4
Hypertonia simplex	8	—	—	—	—	—	—	—	8
Aneurysma	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Varix	66	1	7	—	2	5	3	—	84
Thrombosis. Embolia	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Övriga hithörande sjukdomar	7	—	1	—	—	—	1	—	9
IX. Andningsorganens sjukdomar.									
Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	114	—	41	14	4	2	6	2	188
Morbi laryngis	2	—	2	—	11	—	5	198	218
Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	49	3	21	—	38	86	104	8	309
Tracheitis chronica. Bronchitis chronica	6	—	1	—	1	—	—	—	8
Bronchiectasia	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Asthma bronchiale	2	1	1	—	—	2	1	—	7
Pneumonia crouposa acuta	5	1	19	3	1	4	2	2	37
Bronchopneumonia acuta	35	3	21	—	—	7	1	—	67
Hæmorrhagia pulmonum	3	—	1	—	—	—	—	—	4
Pleuritis. Empyema pleuræ	38	1	23	2	—	—	3	1	68
Övriga hithörande sjukdomar	27	—	2	—	—	—	1	—	30
X. Matsmältningsorganens sjukdomar.									
Stomatitis. Noma	3	—	1	—	—	2	2	3	11
Tonsillitis. Angina tonsillaris. Pharyngitis	235	11	158	6	89	238	206	87	1 090
Peritonsillitis acuta	24	1	17	—	1	6	—	—	49
Hypertrophia tonsillarum. Pharyngitis hyperplastica	—	—	6	—	—	1	—	—	7
Gastritis acuta. Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	72	5	38	6	16	23	17	164	341
Gastritis chronica	10	2	10	—	—	3	4	1	30
Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni	59	4	8	6	—	4	2	5	88
Neurosis ventriculi	23	—	—	—	5	3	1	—	32
Entero-colitis chronica	15	—	2	—	—	—	—	—	17
Appendicitis	94	12	74	5	8	4	6	—	203
Hepatitis. Cirrhosis	11	—	1	—	—	2	—	—	14
Ileus. Volvulus	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Hernia	29	3	8	3	—	—	6	—	49
Cholelithiasis	10	—	2	1	—	—	—	—	13
Icterus. Icterus catarrhalis	2	—	2	—	—	—	2	—	6
Cholecystitis	3	—	1	—	—	—	—	—	4
Övriga hithörande sjukdomar	35	—	20	—	—	2	1	—	58

¹ Övre luftvägarnas infektioner. — ² Se not 1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sjukdomar enl. K. Medicinalstyrelsens cirk. d. 19 okt. 1914	Garnisonssjukhuset i								Samma sjuk- domsfall
	Stockholm	Karlsborg	Boden	Skövde	Visby	Linköping	Elksjö	Sollefteå	
XI. Njurarnas o. urinvägarnas sjukdomar.									
Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta	39	—	4	2	—	1	4	1	51
Nephritis degen. et inflammatoria chr. Morbus Brighti	7	—	1	—	1	1	1	1	12
Hydronephrosis	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Nephrolithiasis	12	2	2	3	—	1	1	2	23
Cystitis	3	—	1	2	—	3	1	1	11
Urethritis	6	—	—	—	—	—	—	—	6
Stricture urethræ	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Övriga hithörande sjukdomar	9	4	6	1	4	1	6	—	31
XII. Könsgorganens sjukdomar.									
Hypertrophia prostatae	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prostatitis. Abscessus prostatae	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Orchitis. Epididymitis	12	—	3	—	—	1	1	1	18
Phimosis. Paraphimosis	8	—	—	—	—	—	—	1	9
Övriga hithörande sjukdomar	21	—	4	—	1	3	—	—	29
XIII. Musklernas, ledgångarnas samt ben- systemets sjukdomar.									
Myitis. Rheumatismus musculorum	18	1	3	1	9	11	3	4	50
Tendovaginitis	6	—	2	—	5	—	5	4	22
Bursitis. Hygroma	18	—	2	3	1	3	2	—	29
Synovitis. Arthritis	27	1	2	—	3	11	16	4	64
Polyarthritis rheumatica acuta	26	2	17	2	2	3	3	—	55
Pseudoarthrosis	7	—	—	—	—	—	—	—	7
Arthritis deformans	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Ruptura menisci	22	—	—	—	—	—	—	—	22
Scoliosis. Pes varus, planus, valgus	19	—	5	—	—	—	—	—	24
Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	17	—	8	—	—	9	2	2	38
Chondromalacia patellæ	34	—	—	—	—	—	—	—	34
Övriga hithörande sjukdomar	33	1	8	2	3	2	2	—	51
XIV. Hudens sjukdomar.									
Erythema multiforme et nodosum	3	—	3	—	—	1	2	1	10
Urticaria	3	1	—	—	1	1	—	1	7
Herpes zoster	3	1	1	—	—	2	—	1	8
Eczema	39	—	1	—	4	8	2	6	60
Psoriasis	13	—	1	—	1	1	1	1	18
Impetigo	36	—	—	—	1	2	2	1	42
Acne	41	—	—	—	—	—	—	—	41
Ulcus varicosum cruris	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Furunculosis, Furunculus	29	1	10	—	17	9	19	12	97
Carbunculus	4	—	2	—	1	—	—	—	7
Trichophytia	11	1	—	—	—	—	—	—	12
Scabies	51	—	10	—	6	2	1	5	75
Atheroma	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga hithörande sjukdomar	95	4	4	2	3	5	3	3	119

Tab. 14. Å garnisonssjukhuset i Stockholm operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å *intagna* militära patienter år 1933.

1	2	8	4			
Sjukdom	An- tal fall	Operation	Pat. utskriven			
			frisk el. förbättr.	rad	oförbättr.	död
III. Öronen.						
Otitis med. ac.	13	Paracentes	3	—	—	—
» » c. mastoid.	4	Uppmejsling	4	—	—	—
» » chr. c. cholesteatom.	1	Radikaloperation	1	—	—	—
Mastoidit. operat.	1	Sek. sutur.	1	—	—	—
» » c. abscc.	1	Incision	1	—	—	—
IV. Näsan o. dess bihålör.						
Devatio septi nasi.	32	Submukös resektion	32	—	—	—
Rhinit. hypertrophic.	8	Chonchotomi	8	—	—	—
Sinusit. max. chron.	1	Op. enl. Caldwell-Luc	1	—	—	—
» » »	6	Endonasaltrepanation	6	—	—	—
» sphenoid. et. ethmoid.	1	Sphenoidectomi + ethmoidectomi	1	—	—	—
Pansinusit. chron.	2	Op. enl. Cadwell-Luc	2	—	—	—
Polypus cavum nasi.	3	Evulsio	3	—	—	—
Fractura oss. nasal.	3	Reposition	3	—	—	—
V. Ansikte, munhåla, svalg.						
Sadelnäsa	2	Rhinoplastik m. bentransplant.	2	—	—	—
Labium duplex	1	Slemhinneplastik	1	—	—	—
Progenia	1	Op. enl. Aleman	1	—	—	—
Fract. oss. zygomat. c. impr.	2	» » »	2	—	—	—
Vegetationes adenoides	2	Abrasio	2	—	—	—
Periostitis alveolar.	3	Incision	3	—	—	—
Peritonsillit. ac.	21	»	21	—	—	—
Tonsillit. chron.	105	Tonsillectomi	105	—	—	—
VI. Hals.						
Cysta duct. thyreogloss.	1	Extirpation	1	—	—	—
Lymphomat. tbc. colli.	7	Incision + Utskrapning	7	—	—	—
» » »	3	Extirpation	3	—	—	—
» » » oper. c. fistul.	1	Revision	1	—	—	—
VII. Thorax.						
Gynecomastia	2	Mammaextirpation	2	—	—	—
Mastit. ac.	1	Incision	1	—	—	—
Empyema pleuræ operat. recid.	1	»	1	—	—	—
Abscess. chron. subphren. c. fistul.	1	Thoracoplastik	1	—	—	—
Osteochondroma costae	1	Rebvensresektion	1	—	—	—
XI. Lever o. gallblåsa.						
Cholecystit. ac. gangr.	1	Cholecystectomi	—	—	—	1
Cholelithiasis	2	»	2	—	—	—
Cysta pancreatis	1	Marsupialisation	1	—	—	—

¹ Därav 1 dubbelsidig op. — ² Med inalles 17 op., ingå bland de i föreg. rad upptagna. —
³ Ingår bland de i föreg. rad upptagna. — ⁴ Med inalles 196 op. — ⁵ Därav 1 dubbelsidig. —
⁶ Cholecystitis ac. gangr. + Cholelithiasis + Bronchopneumonia ac. inf. pulm. amb.

1	2	8	4		
Sjukdom	An- tal fall	Operation	Pat. utskriven		
			frisk el. förbättr.	oförbät- rad	död
XIV. Magsäck o. tolvfinger- tarm.					
Ulcus chron. ventric.	1	Laparotomi + G. e. r. p.	1	—	—
Cancer ventric. inoper.	2	Explorativ laparotomi	1	1	—
Ulcus duodeni perf. c. peritonit. .	1	Laparotomi + duodenoraphi + ut- spolning + magfistel.	1	—	—
Sarcoma retroperitoneal. inoper. .	1	Provlaparotomi	—	1	—
XV. Jejunum, ileum. colon.					
Invaginat. chron. iliocolic. . . .	1	Ileo-colon-resektion + ileo-trans- versostomi	1	—	—
Enterit. ac.	1	Appendectomi	1	—	—
Peritonit. exsudat. tbc.	1	Laparotomi + uttorkning	—	—	1
XVI. Appendix.					
Appendicit. ac.	30	Appendectomi	30	—	—
, recidiv.	16	, 	16	—	—
, oper. recidiv.	1	Ectomi av appendixrest.	1	—	—
, ac. gangr.	86	Appendectomi	35	—	21
, , perf. c. abscess	2	, + dränage	1	—	31
, , , 	1	Laparotomi + dränage	1	—	—
App. ac. perf. c. peritonitide libr. .	3	Appendectomi + dränage	2	—	41
Typhlit. ac.	1	Appendectomi	1	—	—
XVII. Bräck.					
Hernia inguin. indir.	5 14	Rad.op. enl. Bassini-Schultén . .	14	—	—
, , congen.	4	, , , 	4	—	—
, , incarc.	1	Herniotomi + Rad.op. enl. Bassini- Schultén	1	—	—
XVIII. Rectum o. anus.					
Fissura et contract. ani	1	Dilat. forcée	1	—	—
Tumores haemorrhoid. ext.	1	, , + extirpation	1	—	—
, , 	2	Extirpation	2	—	—
, , , thrombot.	3	Excochleation	3	—	—
Abscessus ad anum.	2	Incision	2	—	—
Fistula ani	2	Klyvning	2	—	—
XX. Njurar o. ureterer.					
Hydronephros. + nephrolithiasis suspect.	1	Extirpation av abber. kärl. + ex- plorativ nephro- och pyelotomi .	1	—	—
Ureterolithiasis	1	Cysto-et ureterotomi + sonder. . .	1	—	—
Tbc. renis	1	Nephrectomi	1	—	—
XXII. Prostata.					
Cancer prostatae	6 1	Rad.op. enl. Young	—	—	—

¹ Peritonitis exsudat. tuberc. c. fist. — ² Appendic. ac. gangr. + Mors subita (Narkosdöd på grund av Stat. thymolymphat?). — ³ Appendic. subac. c. absce. + Absce. hepat. — ⁴ Appendic. ac. perforata c. periton. libera part. + Pylephleb. purul. c. absce. multipl. hepatis. — ⁵ Därav 1 dubbel-sidig op. — ⁶ Kvarligger.

Tab. 15. Å garnisonssjukhuset i Boden operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å *intagna* militära patienter år 1933.

1	2	3	4			
			Pat. utskriven			
Sjukdom	An- tal fall	Operation	frisk el. förbättr.	oförbättr. död	död	
III.						
Otit. ext. circ.	1	Inc.	1	—	—	
' med. ac. purul.	22	Paracentesis	22	—	—	
' ' ' vel subac. c. mastoidit.	5	Uppmejsl.	5	—	—	
IV.						
Deviat. sept. nasi	5	Submukös septumresektion	5	—	—	
Sinusit. max. ac. vel subac. . . .	120	Punkt., spoln.	20	—	—	
Dito subac. vel chr.	2	Endonasal trepanat.	2	—	—	
Dito chr.	5	Op. enl. Caldwell-Luc	5	—	—	
Sinusit. ethm. chr.	2	Ethmoidect.	2	—	—	
Varices septi nas.	1	Kaustik	1	—	—	
Polyp. nasi	1	Evuls.	1	—	—	
V.						
Furunculus labii	1	Inc.	1	—	—	
Periostit. alv. supp. maxill. vel	4	'	4	—	—	
mandib.	8	'	8	—	—	
Angina phlegmon.	5	Tonsillect. bilat.	5	—	—	
Tonsillit. chr.	1	Abrasio	1	—	—	
Hypertrophia tonsill. pharyng. . .	1	Exstirp.	1	—	—	
Cyst. maxill. vel mandib.	1	'	1	—	—	
Epulis maxill. vel mandib.	1	Avmejsl.	1	—	—	
Exostosis oss. front.	1					
VI.						
Lymphadenit. sept. supp. coll. . .	2	Inc.	2	—	—	
' tbc. coll.	1	Exstirp.	1	—	—	
VIII.						
Empyema pleurae	4	Resect. cost. + thoracot.	3	—	1	
' ' ' seropurul.	2	Thoracocentesis	2	—	—	
Vuln. sclopetar. thoracis c. corp.	1	Extrakt. av projektil, tömn. av				
alieno		pleurahämatom	1	—	—	
X.						
Coccygodynia p. fract. coccygis . .	1	Exstirp. coccygis	1	—	—	
XI.						
Cholelith. + cholecyst. chr. + sten.	1	Cholecystect. + choledochotomia +				
pap. Vat.		sond. + choledochusdrän.	—	—	1	

¹ Därav 13 dubbelsidiga. — ² Därav 1 pat. 2 op. — ³ Nr 121, mil., m. 20 år, Sepsis. —
⁴ Nr 103, mil., kv., 64 år, Uraemia.

1	2	3	4		
Sjukdom	Antal fall	Operation	Pat. utskriven		
			frisk el. förbättr.	oförbättr. död	död
XIV.					
Ulcus ventr. vel duod. chr.	2	Resect. ventr. et duod. + G.E.r.t.-l.	2	—	—
Carcinoma ventric. inop.	1	Laparot. explor.	—	1	—
XVI.					
App. ac. cat.	35	Appendectomy	35	—	—
" ggr. ev. c. perit. incip.	20	"	19	—	—
" c. abscessu	1	" + drän.	1	—	—
" ev. perf. + perit. pur.	2	" , ev. drän.	2	—	—
" diff. vel lib.	6	"	6	—	—
" chr.	6	"	6	—	—
XVII.					
Hernia ing.	7	Radikalop.	7	—	—
" epigastrica	1	"	1	—	—
XVIII.					
Haemorrhoides	6	Dil. forcée + excision	6	—	—
"	2	Injektionsbeh.	2	—	—
XIX.					
Peritonitis tbc.	1	Laparot.	1	—	—
XXIV.					
Retentio testis	1	Plastik	1	—	—
Varicocele	2	Op. enl. G. Nilsson	2	—	—
Hydrocele testis	2	" Winkelman	2	—	—
Epididymit. chr. sept.	1	Epididymect.	1	—	—
Phlegmone scroti	1	Inc.	1	—	—
XXV.					
Metrorrhagia, endometrit. chr.	1	Abrasio	1	—	—
XXVI.					
Cyst. dermoid. sacral.	1	Exstirp.	1	—	—
XXVII.					
Lux. hab. hum.	1	Op. enl. Hybbinette	1	—	—
Arthrit. serosa gen.	4	Punkt.	4	—	—
Osteoch. diss. cond. fem.	1	Arthrot., extr. av fragm.	1	—	—
Bursitis supp. praepat.	1	Inc.	1	—	—
Hygroma praepat.	1	Exstirp.	1	—	—
Tendovag. pural. man.	1	Inc.	1	—	—
Panarit. dig. man.	2	"	2	—	—
Ung. incarnat.	1	Op. enl. König	1	—	—
Paronychia	1	Inc.	1	—	—
Varices	2	Hög underbindn., inj. av 50 % glyk.	4	—	—

¹ Därav 1 kvarl. — ² Därav 2 fall dubbelsidiga.

1	2	3	4		
			Pat. utskriven		
Sjukdom	An- tal fall	Operation	frisk el. förbättr.	oförbät- rad	död
Fract. oss. navic. man.	1	Exstirp. av fragm.	1	—	—
„ „ lunat. c. malac.	1	Radiusförkortn. enl. Hultin	1	—	—
„ intraartic. phal. dig. man. . . .	1	Extr. av fragm.	1	—	—
„ fem. cond.	1	Arthrot., fragm. extr.	1	—	—
„ patell.	2	Cerclage	2	—	—
„ anticurur.	1	Repos., gips	1	—	—
„ calcan.	1	„ ingipsat spiksträck	1	—	—
„ metat.	1	Blod. repos., osteosyntes	1	—	—
„ gen.	1	Repos.	1	—	—
Laesio menisci gen.	1	Arthrot., exstirp.	1	—	—
Haemarthr. gen.	3	Punkt.	3	—	—
Abscis. tend.	1	Sensut.	1	—	—
Clav. ped. c. bursit.	2	Exst. av clav. och bursa	2	—	—
„ inf. ped.	1	Inc.	1	—	—
Corp. al. man.	1	Extrakt.	1	—	—
„ „ ped.	2	„	2	—	—
„ „ anticurur. (metallband)	1	„	1	—	—
„ „ metat. (stift)	1	„	1	—	—
Ganglion carp.	1	Exstirp.	1	—	—
Exostosis scapulae	1	Avmejsl.	1	—	—
XXVIII.					
Vulnus	4	Sut.	4	—	—
Abscessus, phlegmoné, furunculus, carbunculus	121	Inc.	20	—	—
Hidroad. axill.	1	„	1	—	—
Lipoma	1	Exstirp.	1	—	—
Atheroma, dermoid.	4	„	4	—	—
Verruca	1	„	1	—	—
XXIX.					
Stat. p. op.	1	Fril. för intrav. dropp	1	—	—

¹ Därav 1 kvarl.

Tab. 16. Å garnisonssjukhuset å Karlsborg operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å *intagna* militära patienter år 1933.

1	2	3	4		
Sjukdom	Antal fall	Operation	Pat. utskriven		
			frisk el. förbättr.	oförbättr. rad	död
III.					
Otitis med. ac. c. mastoiditide . .	2	Uppmejsling + antrotomi	2	—	—
VII.					
Empyema pleuræ	1	Resectio costae + thoracotomi . .	1	—	—
XIV.					
Ulcus perforans duodeni c. peritonitide diff.	1	Översyning + mag- och tarmfistel enl. Witzel	—	—	11
Retentio ventric. p. resect. . . .	1	G. E. A. A. + E. A.	1	—	—
XV.					
Ileus strangulat.	1	Lösning av brider	1	—	—
XVI.					
Appendicitis ac.	3	Appendectomi	3	—	—
, gangr.	5	, 	5	—	—
Appendic. ac. gangr. c. peritonitide diff.	2	, + p. p. s.	2	—	—
Appendicitis chron.	1	, 	1	—	—
XVII.					
Hernia inguinalis indir.	3	Op. enl. Bassini-Schultén-Girard .	3	—	—
XVIII.					
Tumores haemorrhoidales	1	Dilatation forcée + exstirpation .	1	—	—
XXIII.					
Stricture uretrae	1	Uppsondering med ledare	1	—	—
XXVII.					
Fract. comminut. humeri	1	Reposition i narkos + gips	1	—	—
Unguis incarnat.	4	Op. enl. modif. König	4	—	—
XXVIII.					
Vulnus	1	Suturer	1	—	—
Haematoma	1	Incision + sutur	1	—	—
Carbunculus	1	, 	1	—	—
Phlegmone	2	, 	2	—	—

¹ Nr 179.

Tab. 17. Å militärsjukhuset i Sollefteå operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å *intagna* militära patienter år 1933.

1	2	3	4		
Sjukdom	Antal fall	Operation	Pat. utskriven		
			frisk el. förbättr.	oförbättrad	död
VIII.					
Tbc. pulm.	1	Pneumothorax artifice., nyanläggn.	1	—	—
’ ’	1	’ ’ påfyllning	1	—	—
XXVIII.					
Abscessus	9	Incision	9	—	—
Ateroma	5	Exstirpation	5	—	—
Verruca	1	Kaustik	1	—	—
Acne	1	’	1	—	—
Corpus alienum	1	Exstirpation	1	—	—
Vulnus	9	Revision + sutur	9	—	—

Tab. 18. Å garnisonssjukhuset i Skövde operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å *intagna* militära patienter år 1933.

1	2	3	4		
Sjukdom	Antal fall	Operation	Pat utskriven		
			frisk el. förbättr.	oförbättrad	död
I.					
Vuln. cont. capillit.	1	Suturer	1	—	—
' ' frontis	1	' 	1	—	—
II.					
Abscess palpebrae	1	Incision, drän.	1	—	—
III.					
Otitis med. ac.	1	Paracentes	1	—	—
' ' chron. c. cholesteatom.	1	Radikaloperation + hörselgångsplastik	1	—	—
IV.					
Hypertrophia conchae	3	Conchotomi	3	—	—
Deviatio septi nasi	1	Septumresektion	1	—	—
Sinusit. ac. sin. maxill.	7	Punktion och spolning	7	—	—

1	2	3	4		
Sjukdom	Antal fall	Operation	Pat. utskriven		
			frisk el. förbättr.	oförbättr. död	död
V.					
Angina phlegmonosa	1	Incision, debridering	1	—	—
Tonsillit. chron. bil.	4	Dubbelsidig tonsillectomi	4	—	—
VI.					
Abscess. colli	1	Incision, drän.	1	—	—
VIII.					
Phlegmone thoracis	1	Incision, drän.	1	—	—
Empyema pleura	1	Revbensresektion, thoracotomi	1	—	—
XI.					
Cholelithiasis	1	Cholecystectomi	1	—	—
XIV.					
Ulcus ventr. perf.	2	Gastrorrafi + fistel	2	—	—
XVI.					
Appendicit. ac.	2	Appendectomi, primärsuturer	2	—	—
, chron.	1	, , 	1	—	—
XVII.					
Hernia ing. ind. mob.	2	Radikaloperation	2	—	—
XXIII.					
Vuln. sclopet. penis	1	Revision, sutur	1	—	—
XXVII.					
Hämarthrosis gen.	1	Punktion och spolning	1	—	—
Luxatio subcor. humeri	1	Reposition	1	—	—
Fractura antierur.	2	, gips	2	—	—
, radii	1	, fixationsförb.	1	—	—
Abscessus, phlegmone	3	Incision, drän.	3	—	—
Bursit. chron. b. praepatell.	1	Excision av bursa	1	—	—
Ganglion carpi	1	Extirpation	1	—	—
Exostosis subung.	1	Bortmejsling av exostos	1	—	—

Tab. 19. Å garnisonssjukhuset i Linköping operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å *intagna* militära patienter år 1933.

1	2	3	4		
Sjukdom	Antal fall	Operation	Pat. utskrivna		
			frisk el. förbättr.	oförbättrad	död
III. Öronsjukdomar.					
Otit. med. ac. supp.	2	Paracentes	2	—	—
Otit. med. ac. c. mastoid. et labyrinthide + meningit.	1	Radikalop. med plastik + Labyrinthotomi	—	—	1
Meningit. purulenta	2	Punctio lumbalis	—	2	—
IV. Nässjukdomar.					
Deviatio septi	6	Resectio septi	6	—	—
Rhin. chron. hyperplast.	4	Conchotomia inferior	4	—	—
Polyp. cavi nasi	1	Evulsio	1	—	—
Veg. adenoid. phar.	3	Abrasio	3	—	—
Sinusitis ethmoidalis	1	Ethmoidectomy	1	—	—
Sinusitis ephenoidalis	1	Sfenotomia	1	—	—
Sinusit. maxill.	6	Punctio	6	—	—
’ ’	1	Trepanatio endonasalis	1	—	—
Suspicio sinusit. frontal.	1	Spolning av pannhålan	1	—	—
V. Ansikte, munhåla, svalg.					
Peritonsillitis	4	Incisio	4	—	—
Periostitis alveolar.	6	’	6	—	—
VI. Halssjukdomar.					
Tonsill. chron.	34	Tonsillektomia	34	—	—
Peritonsill. ac. supp.	2	Punctio + Incisio	2	—	—
XVIII. Rectum, anus.					
Abscessus ad anus	1	Incisio + dilalation	1	—	—
XXVII. Extremiteter.					
Varices	3	Varisoninjektioner	3	—	—
Unguis incarnatus	4	Evulsio unguis	4	—	—
XXVIII. Övriga åkommor.					
Abscessus	5	Incisio	5	—	—
Lymphadenitis	2	’	2	—	—
Panaritium	1	’	1	—	—

Vid garnisonssjukhusen i Eksjö och å Visborgs slätt hava inga operationer under året utförts.

Tab. 20. Utgifter för truppveterinärvården 1 juli 1932—30 juni 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
			Kostnad pr häst och dag i öre								
	Häst- tjänst- görings- dagar	Utgifter, kronor	Nyskaffning av materiel	Underhåll av materiel	Materiel för skoning	Förbruknings- materiel	Medikamenter	Transport- kostnader	Utgifter för epizootier	Diverse	Summa kostnad
Södra arméfördelningen.											
Norra skånska infanteriregementet	11 243	605·28	0·47	1·90	0·09	1·77	1·12	0·03	—	—	5·38
Södra skånska infanteriregementet	10 292	297·77	0·01	1·46	—	0·61	0·81	0·02	—	—	2·91
Kronobergs regemente	10 213	481·47	0·80	2·02	0·09	0·61	1·14	0·05	—	—	4·71
Kronobergs regt:es det. i Karlskrona	7 653	232·41	0·16	2·01	—	0·10	0·77	—	—	—	3·04
Hallands regemente	9 582	262·37	—	2·15	—	0·18	0·41	—	—	—	2·74
Skånska kavalleriregementet	183 725	8 168·28	0·45	1·58	0·32	1·13	0·69	0·11	—	0·17	4·45
Wendes artilleriregemente	131 254	7 434·13	0·34	2·80	0·31	1·34	0·62	0·14	—	0·11	5·66
Skånska trängkåren	21 501	779·71	0·34	1·30	0·48	0·68	0·81	0·01	—	—	3·62
Västra arméfördelningen.											
Skaraborgs regemente	11 727	548·91	0·35	1·13	0·09	1·42	1·68	0·01	—	—	4·68
Älvsborgs regemente	9 956	420·61	—	2·67	—	0·30	1·23	0·02	—	—	4·22
Bohusläns regemente	11 061	484·80	0·38	2·95	—	0·41	0·55	0·09	—	—	4·38
Värmlands regemente	9 933	461·60	3·47	0·22	0·01	0·44	0·48	0·02	—	—	4·64
Livregementets husarer	184 405	8 424·03	0·43	1·27	0·22	1·46	1·00	0·09	—	0·09	4·56
Göta artilleriregemente	121 814	5 594·64	1·78	0·53	0·28	1·20	0·74	0·02	—	0·04	4·59
Karlsborgs artilleriregemente	11 650	592·64	0·27	2·75	0·04	1·38	0·65	—	—	—	5·09
Göta trängkår	22 883	1 063·55	0·24	1·42	0·17	1·40	1·34	0·01	—	0·06	4·64
Andra intendenturkompaniet	908	0·70	—	—	—	—	—	0·08	—	—	0·08
Östra arméfördelningen.											
Svea livgarde	9 638	675·37	0·55	3·52	—	2·00	0·94	—	—	—	7·01
Göta livgarde	9 510	487·46	0·53	2·01	—	1·76	0·83	—	—	—	5·13
Livregementets grenadjärer	11 915	393·83	0·03	1·94	—	0·70	0·57	0·01	—	0·06	3·31
Upplands regemente	24 119	1 976·69	0·02	5·12	0·15	2·17	0·50	0·03	—	0·21	8·20
Södermanlands regemente	13 384	616·09	0·13	2·62	0·03	0·79	1·02	0·01	—	—	3·60
Livgrenadjärregementet } Östra bri- Jönköp.-Kalmar regt:es } gaden	16 029	684·39	—	2·28	0·10	0·74	1·08	0·06	—	—	4·26
11 078	270·98	0·04	0·37	0·06	0·75	1·19	0·04	—	—	—	2·45
Livregementet till häst	171 419	12 563·99	1·27	2·50	0·83	1·72	0·75	0·02	—	0·24	7·33
Svea artilleriregemente	143 739	8 041·93	0·59	1·68	0·51	2·06	1·13	0·06	—	0·16	5·59
Smålands arméartilleriregemente	62 343	3 612·75	0·19	0·82	0·75	2·49	1·07	0·04	—	0·43	5·79
Svea ingenjörkår	28 635	1 174·41	0·28	1·46	0·17	0·59	1·15	0·33	—	0·12	4·10
Göta ingenjörkår	30 663	1 897·76	0·70	0·58	3·38	0·49	1·02	0·01	—	—	6·18
Fälttelegrafkåren	24 175	1 133·63	0·92	0·47	0·38	1·31	1·33	0·27	—	0·01	4·69
Svea trängkår	30 035	1 429·25	0·01	3·35	0·37	0·46	0·44	0·01	—	0·11	4·75
Generalstaben	28 680	1 488·80	3·24	0·40	0·16	0·82	1·02	0·05	—	—	5·19
Kavalleriinspektionen	202 546	2 838·98	0·07	0·11	0·01	0·65	0·47	0·06	—	0·03	1·40
Krigsskolan	8 861	616·04	1·10	1·70	0·20	1·81	1·82	0·09	—	0·23	6·95
Infanteriskjutskolan	3 805	403·30	—	3·62	—	2·96	3·98	0·04	—	—	10·60

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Häst- tjänst- görings- dagar	Utgifter, kronor	Kostnad pr häst och dag i öre								
			Nyansättning av materiel	Materiel för skoning	Underhåll av materiel	Förbruknings- materiel	Medikamenter	Transport- kostnader	Utgifter för epizootier	Diverse	Summa kostnad
Ridskolan	36 588	3 675.42	0.13	8.22	0.22	0.45	0.83	0.02	—	0.18	10.05
Arméns underofficersskola	17 425	683.29	0.77	0.51	0.18	0.04	0.12	—	—	2.30	3.92
Norra arméfördelningen.											
Dalregementet	13 230	885.37	0.04	2.46	0.14	1.75	1.70	0.17	—	0.43	6.69
Hälsinge regemente	11 902	505.26	0.06	1.57	0.06	1.21	1.33	0.02	—	—	4.25
Jämtlands fältjägarregemente	10 322	447.—	0.18	2.85	—	0.94	0.29	0.02	—	0.05	4.33
Västernorrlands regemente	10 178	412.45	—	2.51	0.33	0.39	0.80	0.02	—	—	4.05
Norrlands dragonregemente	182 432	9 030.85	1.17	0.89	0.46	1.27	1.06	0.03	—	0.07	4.95
Norrlands artilleriregemente	130 086	11 289.89	3.09	2.52	0.18	1.96	0.48	0.10	—	0.35	8.68
Norrlands trängkår	21 964	865.32	0.24	2.37	0.14	0.52	0.52	0.10	—	0.04	3.43
Övre Norrlands trupper.											
Västerbottens regemente	9 345	427.31	—	3.—	—	0.93	0.61	0.03	—	—	4.57
Norrbottnens artillerikår	83 822	4 957.25	1.29	1.67	0.23	1.71	0.98	0.03	—	—	5.91
Tredje intendenturkomp.	469	45.99	—	—	—	—	—	—	—	9.80	9.80
Bodens fästning.											
Norrbottnens regemente	15 223	670.88	—	—	—	—	—	—	—	4.41	4.41
Bodens artilleriregemente	23 714	1 253.07	0.13	2.85	—	1.41	0.42	0.02	—	0.45	5.28
Bodens ingenjörkår	20 145	922.27	—	2.33	0.06	1.70	0.45	0.08	—	—	4.57
Gotlands trupper.											
Gotlands infanterikår	8 883	450.63	—	2.91	—	1.85	0.29	0.02	—	—	5.07
Gotlands artillerikår	14 887	1 437.56	1.22	4.85	0.47	2.17	0.92	0.03	—	—	9.66

Tab. 21. Översikt av sjukligheten bland arméns hästar år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Truppförband.	Under året insjuknade	Avförda				Antal sjukdagar	Antal hästtjänstgöringsdagar	Hela hästbeståndet		Sjunkskrivna hästar		Sjukdagar på 100 tjänstgöringsdagar
		Tjänst-dugliga	Ej tjänst-dugliga	Självdöda	Avlivade			Dagligt medeltal	Sjukdagar pr häst	Dagligt medeltal	Sjukdagar pr häst	
Livregementet till häst .	542	482	32	4	11	10 284	156 502	429	24	28	18	6.6
Skånska kavallerireg. . .	560	529	37	4	6	10 000	174 154	477	20	26	16	5.7
Livregementets husarer .	685	658	26	3	6	12 176	172 412	500	24	33	18	7.1
Norrlands dragonreg. U.	806	763	40	2	5	11 676	177 953	488	24	33	15	6.6
B.	155	153	6	—	—	2 666	42 139	115	23	7	17	6.3
Svea artillerireg.	923	920	10	2	2	12 843	136 125	373	34	35	14	9.4
Göta artillerireg.	853	838	26	1	5	11 567	116 297	319	36	32	13	9.9
Vendes artillerireg.	530	523	15	3	—	9 674	126 374	346	28	28	18	7.7
Norrlands artillerireg. . .	446	429	13	1	1	9 386	122 898	337	28	26	21	7.6
Norrbottnens artillerikår .	218	216	5	—	—	3 028	39 453	108	28	8	14	7.7
Smålands arméartillerireg. .	153	150	5	2	—	3 602	37 888	104	35	10	24	9.5
Gotlands artillerikår . . .	67	64	3	1	—	1 351	11 918	33	41	4	20	11.3
Bodens artillerireg.	125	120	5	2	—	2 115	24 856	68	32	6	17	8.5
Karlsborgs artillerireg. . .	36	34	1	—	—	811	11 333	31	26	2	23	7.2
Svea ingenjörkår	82	77	7	—	—	1 955	21 957	60	33	5	24	8.9
Göta ingenjörkår	53	48	6	—	1	956	24 340	67	14	3	18	3.9
Fälttelegrafkåren	298	297	3	—	—	2 186	21 810	60	36	6	7	10.0
Bodens ingenjörkår	110	105	3	—	1	1 433	18 109	50	28	4	13	7.9
Svea trängkår	52	46	2	—	—	1 187	26 494	73	16	3	23	4.5
Göta trängkår	77	73	4	—	2	1 827	19 452	53	34	5	24	6.9
Norrlands trängkår	119	110	6	—	2	1 938	23 289	64	30	5	16	8.3
Skånska trängkåren	98	84	15	—	—	1 235	19 062	52	24	3	13	6.5
Inf. södra arméförd.	137	126	5	1	3	3 400	45 374	124	27	9	25	7.5
» västra »	116	106	14	—	—	3 368	40 774	112	30	9	29	8.3
» östra »	148	129	15	2	—	3 711	78 208	215	13	10	25	4.7
» norra »	171	148	22	2	4	4 598	49 122	134	34	13	27	9.4
» övre Norrlands tr. . . .	96	93	3	—	1	2 003	15 325	42	48	5	21	15.1
» Gotlands trupper	20	17	2	—	—	567	7 646	21	27	2	28	7.4
Skolor m. fl. ³	497	499	2	—	1	5 713	95 985	263	22	15	12	6.0
Remontdepåer	432	386	6	6	1	7 726	188 803	516	15	21	18	4.1
Sammandrag.												
<i>a. Vapenslag.</i>												
Kavalleri	2 748	2 585	141	13	28	46 802	723 160	2 009	23	127	17	6.5
Artilleri	3 351	3 294	83	12	8	54 377	627 142	1 719	32	149	16	8.7
Ingenjörtrupper	543	527	19	—	2	6 530	86 216	237	28	18	12	7.6
Träng	346	313	27	—	4	6 187	88 297	242	26	17	18	7.0
Infanteri	688	619	61	5	8	17 647	236 449	648	27	48	26	7.5
Skolor m. fl. ³	497	499	2	—	1	5 713	95 985	263	22	15	12	6.0
Remontdepåer	432	386	6	6	1	7 726	188 803	516	15	21	18	4.1
<i>b. Arméfördelningar.</i>												
Södra arméfördelningen . .	1 325	1 262	73	8	9	24 309	364 964	999	24	65	17	6.7
Västra »	1 767	1 709	71	4	13	29 749	360 268	1 015	29	82	17	8.3
Östra »	2 251	2 148	80	10	14	36 724	503 324	1 381	27	101	16	7.8
Norra »	1 542	1 450	80	5	13	27 598	373 262	1 023	27	76	18	7.4
Övre Norrlands trupper . . .	704	687	22	2	2	11 245	139 882	383	29	31	16	8.1
Gotlands trupper	87	81	5	1	—	1 918	19 564	54	36	5	22	9.8
Skolor m. fl. ³	497	499	2	—	1	5 713	95 985	263	22	15	12	6.0
Remontdepåer	432	386	6	6	1	7 726	188 803	516	15	21	18	4.1
I allt	8 605	8 222	339	36	53	144 982	2 046 052	5 634	26	396	17	7.08

Anm. Här avses egna tjänste-, stam- och ackordhästar. — Summan avförda (kol. 3—6) stämmer i allmänhet ej med antalet insjuknade, beroende på skillnaden mellan de vid årets början och slut kvarvarande (jfr följ. tabell).

¹ Räknat på medelhästbeståndet (kol. 9). — ² Räknat på de under året insjuknade (kol. 2). —

³ Ridskolan, krigsskolan, arméns underofficersskola, generalstaben och 1. intendenturkompaniet.

a) Arméns truppförband.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Sjukdomar	Egna tjänstehästar, stamhästar, ackordhästar											Lejda hästar
	Vårdade			Avförda				Kvartsående till nästa år	Antal sjukdagar	Sjukdomens längd, dagar i medeltal	Summa insjuknade	
	Kvartsående från föreg. år	Insjuknade	Summa	Tjänstgörande	Ej tjänstgör.	Självdöda	Avlivade	Summa				
<i>I. Infektionssjukdomar.</i>												
Blodförgiftning	—	5	5	4	—	—	1	5	—	91	18·2	—
Feber av obestämd art . . .	—	4	4	4	—	—	—	4	—	26	6·5	—
Fläckfeber	—	3	3	2	—	1	—	3	—	82	27·3	—
Kvarka	1	173	174	171	1	—	2	174	—	3 524	20·3	—
Stelkramp	—	2	2	1	—	—	1	2	—	15	7·5	—
Smittsam halsinflammation	—	15	15	13	—	2	—	15	—	219	14·6	—
<i>II. Invasionssjukdomar</i>	—	44	44	44	—	—	—	44	—	73	1·7	—
<i>III. Konstitutionella sjukdomar . . .</i>	—	23	23	23	—	—	—	23	—	157	6·8	—
<i>IV. Förgiftningar . .</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>V. Nervsystemets sjukdomar</i>	—	12	12	4	7	—	—	11	1	284	23·7	—
<i>VI. Ögats sjukdomar.</i>												
Allmän ögoninflammation	—	13	13	13	—	—	—	13	—	93	7·1	—
Inflamm. i bindehinnan . . .	—	37	37	36	—	—	—	36	1	235	6·4	—
» » hornhinnan . . .	1	50	51	50	—	—	—	50	1	640	12·8	—
Starr	—	3	3	3	—	—	—	3	—	32	10·7	—
Övriga hithör. sjukdomar	—	2	2	2	—	—	—	2	—	18	9·0	—
<i>VII. Örats sjukdomar .</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>VIII. Andningsorganens sjukdomar.</i>												
Luftförskatarr	1	7	8	7	1	—	—	8	—	116	16·6	—
Luftstruphuvdsinflammation	1	27	28	23	—	—	—	23	5	205	7·6	—
Luftsäckskatarr	—	1	1	1	—	—	—	1	—	77	77·0	—
Lungemfysem	2	3	5	1	3	—	1	5	—	129	43·0	—
Lunginflammation	—	3	3	—	—	2	1	3	—	10	3·3	—
Näskatarr	—	14	14	14	—	—	—	14	—	183	13·0	—
Pipande kvickdrag	1	12	13	7	6	—	—	13	—	594	49·5	—
Sjukd. i näsans bihålor . . .	2	4	6	6	—	—	—	6	—	153	33·2	—
Övriga hithör. sjukdomar	—	2	2	1	—	1	—	2	—	4	2·0	—
<i>IX. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>												
Blodpropp	—	1	1	—	—	—	1	1	—	45	45·0	—
Hjärtförlamning	—	2	2	—	—	2	—	2	—	—	—	—
Lymfkärl- o. körtelinflamm.	20	266	286	263	16	—	1	280	6	2 801	10·5	—
Organiskt hjärtfel	1	9	10	3	3	—	2	8	2	205	22·8	—
Övriga hithör. sjukdomar	—	3	3	1	—	2	—	3	—	2	0·7	—
<i>X. Digestionsorganens sjukdomar.</i>												
Förstopning	—	49	49	49	—	—	—	49	—	113	2·3	—
Gasansamling i tarmen . . .	—	15	15	15	—	—	—	15	—	34	2·3	—
Inflammation i svalget . . .	—	4	4	4	—	—	—	4	—	41	10·3	—
Kolik	—	106	106	104	—	—	—	105	1	254	2·4	—
Mag- och tarmkatarr	2	49	51	47	1	2	1	51	—	682	13·9	—
Tarmvred	—	10	10	—	—	5	5	10	—	10	1	—
Tandfel	—	341	341	339	2	—	—	341	—	30	0·09	—
Övriga hithör. sjukdomar	1	25	26	15	—	8	3	26	—	363	14·5	—

¹ Räknet på de under året insjuknade (kol. 3).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Sjukdomar	Egna tjänstehästar, stamhästar, ackordhästar											Lejda hästar
	Vårdade			Avförda					Kvarstående till nästa år	Antal sjukdagar	Sjukdomens längd, dagar i medeltal ¹	Summa insjuknade
	Kvarstående från föreg. år	Insjuknade	Summa	Tjänstgöriga	Ej tjänstgör.	Självdöda	Avlivade	Summa				
XI. Urin- o. könsorganens sjukdomar . .	—	3	3	2	1	—	—	3	—	165	55.0	—
XII. Rörelseorganens o. bensystemets sjukdomar .												
Allmän stelhet, svaghet	—	33	33	12	21	—	—	33	—	165	5.0	—
Benbrott	—	19	19	1	2	2	13	18	1	204	10.7	—
Benspricka	1	15	16	10	1	—	1	12	4	1 143	76.2	—
Fotrulleinflammation	2	43	45	28	17	—	—	45	—	1 082	25.2	—
Inflamm. i ben o. -hinnor	7	99	106	97	3	—	—	100	6	2 947	29.6	—
Seninflamm. o. -bristning	50	737	787	668	65	—	—	733	54	25 940	35.2	—
Senskideinflammation	8	131	139	117	17	—	—	134	5	4 879	37.2	—
Korsförlamning	—	10	10	8	—	2	—	10	—	88	8.8	—
Ledgalla	—	36	36	35	1	—	—	36	—	929	25.8	—
Ledinflammation	34	283	317	245	51	—	6	302	15	8 851	31.3	—
Ledvrickning	15	345	360	349	3	—	1	353	7	5 641	16.4	1
Reumatism	—	23	23	23	—	—	—	23	—	272	11.8	—
Ringkota	5	63	68	38	27	—	—	65	3	2 499	39.7	—
Spätt	10	85	95	58	24	—	—	82	13	3 880	45.6	—
Överben	—	53	53	49	2	—	—	51	2	1 378	26.0	—
Övriga hithör. sjukdomar	18	99	117	85	30	—	1	116	1	1 689	17.1	—
XIII. Hudens och bindvävens sjukdomar .												
Blodutgjutning i bindväv	—	34	34	32	—	—	—	32	2	526	15.5	—
Böld	1	51	52	50	—	—	—	50	2	569	11.2	—
Fistel	—	3	3	3	—	—	—	3	—	217	72.3	—
Krosskada	11	478	489	483	2	—	1	486	3	4 759	9.9	—
Mankfistel, nackfistel	3	7	10	9	1	—	—	10	—	340	48.5	—
Löss	—	17	17	17	—	—	—	17	—	141	8.3	—
Mugg	—	95	95	92	—	—	—	92	3	737	7.8	—
Ringorm	3	53	56	56	—	—	—	56	—	1 648	31.1	—
Skabb (Dermatophagus)	1	41	42	42	—	—	—	42	—	259	6.3	—
Sår	26	1 586	1 612	1 577	2	—	4	1 583	29	20 177	12.7	—
Tryckskada	2	388	390	381	1	—	—	382	8	3 607	9.3	2
Övriga hithör. sjukdomar	1	112	113	109	1	—	—	110	3	1 274	11.4	—
XIV. Sjukdomar i hovar .												
Hovböld	2	101	103	103	—	—	—	103	—	1 089	10.8	—
Fång	1	17	18	12	4	—	2	18	—	402	23.6	—
Hovkräfta	2	6	8	5	—	—	1	6	2	824	137.3	—
Hovspricka	20	406	426	403	8	—	—	411	15	12 251	30.2	—
Inflamm. i hovens läderhud	12	585	597	591	1	—	1	593	4	6 274	10.7	—
Krontramp	13	506	519	513	—	—	—	513	6	4 127	8.2	—
Spiktramp	2	79	81	79	—	—	1	80	1	1 016	12.9	—
Stengalla	1	27	28	28	—	—	—	28	—	316	11.7	—
Strålröta	2	40	42	42	—	—	—	42	—	651	16.3	—
Övriga hithör. sjukdomar	1	64	65	51	8	—	1	60	5	1 361	21.3	—
XV. Svalster . .	3	61	64	63	—	—	—	63	1	1 399	22.9	—
Summa	290	8 173	8 463	7 836	333	30	52	8 251	212	137 256	16.8	3

¹ Räknat på de under året insjuknade (kol. 3).

b) Remontdepåerna.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Sjukdomar	Kvarstående från föregående år	Insjuknade	Summa	A v f ö r d a				Summa avförda	Kvarstående till nästa år	Antal sjukdagar
				Tjänstgöriga	Ej tjänstgöriga	Självdöda	Avlivade			
<i>I. Infektionssjukdomar.</i>										
Rosartad influensa	—	2	2	1	—	1	—	2	—	30
Kvarka	—	224	224	187	—	3	—	190	34	3 316
Smittsam munsjuka	—	8	8	8	—	—	—	8	—	46
<i>V. Nervsystemets sjukdomar .</i>										
	—	2	2	—	—	—	—	—	2	166
<i>VI. Ögats sjukdomar . .</i>										
	—	3	3	3	—	—	—	3	—	30
<i>VIII. Andningsorganens sjukd.</i>										
	1	1	2	2	—	—	—	2	—	82
<i>IX. Cirkulationsorganens sjukd.</i>										
	—	3	3	2	—	—	—	2	1	20
<i>X. Digestionsorganens sjukd.</i>										
Krabbittning	2	—	2	2	—	—	—	2	—	50
Kolik	—	9	9	9	—	—	—	9	—	24
Mag-, tarmkatarr	—	1	1	—	—	1	—	1	—	2
<i>XII. Rörelseorganens sjukd.</i>										
Benbrott	—	3	3	2	—	—	—	2	1	371
Benspricka	1	2	3	1	1	—	—	2	1	58
Seninflammation, senbristning . .	2	3	5	5	—	—	—	5	—	130
Inflammation i senskidor	—	4	4	1	2	—	—	3	1	315
i slem säckar	—	1	1	1	—	—	—	1	—	10
Ledgalla	—	2	2	1	—	—	—	1	1	42
Ledinflammation	—	4	4	2	2	—	—	4	—	112
Ledvrickning	—	15	15	14	—	—	—	14	1	516
Piphas	—	3	3	3	—	—	—	3	—	12
Spatt	—	1	1	—	1	—	—	1	—	68
Upphakning av knäskålen	—	1	1	—	—	—	1	1	—	84
Överben	—	1	1	1	—	—	—	1	—	13
<i>XIII. Hudens o. bindvävens sjukd.</i>										
Blodutgjutning i bindväven . . .	—	2	2	2	—	—	—	2	—	21
Böld	—	4	4	4	—	—	—	4	—	102
Kontusion	1	20	21	19	—	—	—	19	2	403
Ringorm	—	1	1	1	—	—	—	1	—	7
Sår	1	39	40	39	—	1	—	40	—	789
Övriga hithörande sjukdomar . .	2	4	6	5	—	—	—	5	1	356
<i>XIV. Sjukdomar i hovar.</i>										
Hovböld	1	41	42	42	—	—	—	42	—	223
Hovinflammation	1	25	26	26	—	—	—	26	—	209
Övriga hithörande sjukdomar . .	—	3	3	3	—	—	—	3	—	119
Summa ¹	12	432	444	396	6	6	1	399	45	7 726
Därav & Herrevadskloster ²	6	197	203	189	2	5	1	197	6	3 279
Dressyranst. v. d:o ³	3	87	90	84	1	1	—	86	4	1 425
Gudhem ⁴	3	148	151	113	3	—	—	116	35	3 022

¹ Antal hästtjänstgöringsdagar 188 803. — ² D:o 93 357. — ³ D:o 18 345. — ⁴ D:o 77 101.

Tab. 23. Själv döda hästar år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Truppförband	Dödsorsaker											Själv döda hästar i % av medelhästbeståndet	Medeltal
	Infektionsjukd.	Sjukd. i nervsjuk. o. sinnesorg.	Sjukdom i andningsorganen	Sjukdom i cirkulationsorg.	Sjukdom i digestionsorganen	Sjukdom i urinorganen	Sjukdom i Sjukdom i	Allmän svaghet, kakexi	Benbrott o. ben-systemets sjukd.	Andra olycksfall	Övriga orsaker	Summa	
Livregementet till häst	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	4	0.9 7.2
Skånska kavalleriregementet	1	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	4	0.8 8.5
Livregementets husarer	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3	0.6 11.6
Norrlands dragonregemente i U.	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	3	0.6 12.7
„ „ „ B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea artilleriregemente	—	—	1	—	3	—	—	—	—	1	—	5	1.3 11.2
Göta artilleriregemente	2	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	5	1.6 10.6
Wendes artilleriregemente	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	3	0.9 —
Norrlands artilleriregemente	1	—	—	—	—	—	—	—	—	17	1	9	2.7 11.0
Norrbottnens artillerikår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smålands arméartilleriregemente	2	—	—	—	1	—	—	—	2	2	—	7	6.7 13.3
Gotlands artillerikår	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	3.3 12.0
Bodens artilleriregemente	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	2.9 9.5
Karlsborgs artilleriregemente	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea ingenjörkår	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	3	5.0 10.3
Göta ingenjörkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fälttelegrafkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bodens ingenjörkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea trängkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göta trängkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrlands trängkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skånska trängkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södra arméförd:s infanteri	—	—	—	1	2	—	—	—	1	1	—	5	4.0 10.0
Västra „ „	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	0.9 16.0
Östra „ „	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	0.9 13.0
Norra „ „	—	—	—	3	1	—	—	—	—	1	—	5	3.7 14.8
Inf. å övre Norrlands trupper	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ Gotlands trupper	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skolor m. fl. (se Tab. 21, not 3)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa eller medeltal	6	—	3	10	23	—	—	—	3	14	3	62	1.2 11.4
I varje grupp själv döda hästar på 100 av samtl. själv döda hästar på 1 000 av hela medelhästbeståndet	9.7	—	4.8	16.1	37.2	—	—	—	4.8	22.6	4.8	100.0	—
	1.2	—	0.6	1.9	4.5	—	—	—	0.6	2.7	0.6	12.1	—

Anm. Häri inbegripas även de hästar, som dött utom förläggningssorten, genom olycksfall m. m., vadan här angivna siffror ej överensstämmer med de i Tab. 21 anförda. — Remontdepåernas hästar äro här icke medräknade.

¹ Därav 5 fall av drunkning. — ² D:o 1, torticollis 1. — ³ Drunkning.

Tab. 24. Avlivade hästar år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Truppförband	Orsak till avlivandet										Summa	Avlivade hästar % av medelhästbeståndet	Medelålder
	Infektionsjuk.	Sjukt. i nerv- syst. o. sinnesorg.	Sjukt. i cirkulations- organen	Sjukdom i digestionsorganen	Allmän stelhet, ålder	Sårskomma	Leddskomma	Hovskomma	Beaktad o. a. åkom- mor i benstycket	Övriga orsaker			
Livregementet till häst . . .	—	—	—	1	—	—	—	2	8	—	11	2.6	11.1
Skånska kavalleriregementet . .	—	—	1	1	—	1	1	—	1	1	6	1.3	8.3
Livregementets husarer . . .	1	—	—	—	—	—	3	—	2	1	7	1.4	11.6
Norrlands dragonregemente U . .	—	—	1	—	—	—	2	—	1	—	4	0.8	9.2
B	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea artilleriregemente . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	6	—	7	1.9	13.6
Göta artilleriregementet . . .	—	—	3	1	—	—	1	1	2	1	9	2.8	8.2
Wendes artilleriregemente . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrlands artilleriregemente . .	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	0.9	14.0
Norrbottnens artillerikår . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smålands arméart.-regemente . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1.0	14.0
Gotlands artillerikår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bodens artilleriregemente . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1.5	18.0
Karlsborgs artilleriregemente . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea ingenjörkår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göta ingenjörkår	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1.5	4.0
Fälttelegrafkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bodens ingenjörkår	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2.0	12.0
Svea trängkår	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1.4	17.0
Göta trängkår	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	3.8	11.0
Norrlands trängkår	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	4.7	11.3
Skånska trängkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södra arméförd:s infanteri . .	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	1.6	14.0
Västra , . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östra , . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	0.5	12.0
Norra , . .	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	1.5	11.5
Inf. & övre Norrlands trupper . .	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	3	7.1	13.3
& Gotlands trupper . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skolor m. fl. (se Tab. 21, not 3)	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	0.4	5.0
Summa eller medeltal	6	—	8	10	—	1	8	3	27	3	66	1.3	11.5
<i>I varje grupp avlivade hästar</i>													
på 100 av samtliga avli- vade hästar	9.1	—	12.1	15.1	—	1.5	12.1	4.6	40.9	4.6	100.0	—	—
på 1 000 av hela medel- hästbeståndet	1.2	—	1.6	1.9	—	0.2	1.6	0.6	5.2	0.6	12.9	—	—

Anm. Häri inbegripas även de hästar, som avlivats utom förläggningssorten, vadan här angivna siffror ej överensstämmer med de i Tab. 21 anförda. Remontdepåernas hästar äro ej medräknade.

¹ Kvickdrag.

Tab. 25. Kasserade hästar år 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Truppförband	Kassationsorsaker															Kasserade hästar i % av medelbeståndet	Medelålder
	Sjukdom i nerv-syst. o. sinnesorg.	Sjukdom i andningsorganen	Sjukdom i cirkulationsorganen	Sjukdom i digestionsorganen	Allmän stelhet, slapphet, ålder	Spätt	Ringkötta	Annan ledskomma	Sen- o. sensk.-infl.	Senkomma	Hovkomma	Annan åkomma i rörelseorganen	hud och bindväv	Sjukdom i	Olämplighet eller andra orsaker		
	Summa																
Livregt till häst . .	2	1	5	—	8	5	1	8	2	1	1	3	—	3	40	9.3	13.4
Skånska kavallerireg. .	—	2	1	—	14	3	4	1	1	7	6	10	—	14	63	13.2	13.1
Livregts husarer . .	—	1	—	2	6	—	7	10	3	1	3	6	—	1	40	8.0	14.9
Norrlands dragonreg. U	—	2	2	19	2	—	—	5	7	—	3	1	1	—	40	8.2	14.8
„ „ „ B	—	—	1	1	2	2	—	—	5	—	—	—	—	2	13	11.3	15.1
Svea artillerireg. . .	1	2	2	5	45	3	2	6	3	3	4	7	2	1	86	23.1	17.0
Göta artillerireg. . .	—	3	3	—	34	4	2	10	2	6	2	—	—	2	68	21.3	15.5
Vendes artillerireg. .	1	3	—	—	21	3	1	—	1	4	4	1	—	3	42	12.1	15.5
Norrlands art.-reg. . .	—	—	1	—	1	2	4	6	5	—	6	—	—	—	25	7.4	17.7
Norrbottens art.-kår .	—	1	2	1	4	—	—	—	2	1	—	—	—	3	14	13.0	14.6
Smålands arméart.-reg.	—	—	—	—	27	4	—	2	1	—	—	13	—	17	64	61.5	10.0
Gotlands artillerikår .	—	1	1	—	5	1	—	1	3	—	1	—	—	—	13	39.4	17.3
Bodens art.-reg. . . .	—	—	—	—	2	—	—	2	—	3	—	—	—	—	7	10.3	14.6
Karlsborgs artillerireg.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	6.5	13.5
Svea ingenjörkår . .	—	2	2	1	1	1	—	7	2	1	—	3	—	1	21	35.0	14.9
Göta ingenjörkår . .	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	1	—	—	6	9.0	16.3
Fälttelegrafkåren . .	—	—	—	—	14	1	—	2	1	—	—	1	—	2	21	35.0	16.5
Bodens ingenjörkår .	—	—	—	—	4	—	1	1	—	1	—	—	1	—	8	16.0	16.4
Svea trängkår	—	—	—	—	6	—	—	3	—	—	—	1	—	2	12	16.4	15.2
Göta trängkår	—	—	—	—	10	3	—	2	1	—	—	—	1	—	17	32.1	15.6
Norrlands trängkår . .	—	—	—	—	5	1	—	1	—	—	—	—	—	2	9	14.1	14.4
Skånska trängkåren .	—	—	—	—	11	—	—	3	1	—	—	—	—	—	15	28.8	16.3
Södra arméförd:s inf.	—	—	—	—	12	2	—	4	1	2	—	2	—	—	23	18.5	15.8
Västra „ „	—	1	1	—	5	2	2	5	5	—	—	2	—	—	23	20.0	16.6
Östra „ „	1	2	—	—	20	—	2	4	3	—	2	4	—	5	43	20.0	15.9
Norra „ „	—	1	—	—	9	2	2	2	3	1	3	4	2	1	30	22.4	14.8
Inf. & ö. Norrlands tr.	—	—	—	—	5	—	2	—	1	—	1	1	—	1	11	26.2	15.2
„ & Gotlands tr. . .	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	2	—	—	6	28.6	16.5
Skolor m. fl. (se T. 21, not)	—	—	—	—	7	—	—	1	—	—	1	2	—	1	12	4.6	17.2
Summa eller medeltal	5	20	22	12	298	39	31	89	55	33	38	64	7	61	774	15.1	15.0
I varje grupp kasserade																	
på 100 av samtliga kasserade hästar .	0.6	2.6	2.8	1.6	38.5	5.0	4.0	11.5	7.1	4.3	4.9	8.3	0.9	7.9	100.0		
på 1000 av medel-hästbeståndet . . .	1.0	3.9	4.3	2.3	58.2	7.6	6.1	17.4	10.7	6.4	7.4	12.5	1.4	11.9	151.2		

Anm. Den stora skillnaden mellan här angivna summor av kasserade hästar och de i Tab. 21 (kol. 4) anförda beror därpå, att här även medtagas sådana som på grund av allmän stelhet, ålder o. d. kasserats utan att hava varit sjukskrivna. — Remontdepåernas hästar äro här icke medräknade.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

VID FLYGVAPNET ÅR 1933

AV

FLYGSTYRELSEN

STOCKHOLM 1934

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

341494

STATISTIQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

HYGIÈNE ET SERVICE MÉDICAL

AUX FORCES AERIENNES EN 1933

PUBLIÉ PAR

LA DIRECTION DE L'AERONAUTIQUE
MILITAIRE

INNEHÅLL.

TEXTAVDELNING.

	Sid.
1. Verksamheten inom flygstyrelsen beträffande ärenden, som beröra hälso- och sjukvård . . .	1
2. Läkarpersonalen	2
3. Sjukvårdspersonalen	3
4. Sjukvårdsmaterielen	3
5. De sanitära förhållandena vid flygkårerna	3
6. Läkarundersökningarna av flygare	5
7. Olycksfall i samband med flygning	7
8. Sjuklighet och sjukvård	8
9. Tandvård	8
10. Sjuktransportflygningar	9

TABELLBILAGOR.

Tab. 1.	Resultatet av läkarundersökningarna av till första flygutbildning inryckande personal åren 1930—1933	11
» 2.	Kassationsorsaker vid läkarundersökningarna av till första flygutbildning inryckande personal åren 1930—1933	11
» 3.	Resultatet av läkarundersökningarna av i flygtjänstgöring varande personal åren 1928—1933	12
» 4.	Kassationsorsaker vid läkarundersökningarna av i flygtjänstgöring varande personal åren 1928—1933	12
» 5.	Olycksfall i samband med flygning $1/7$ 1926— $31/12$ 1933	13
» 6.	Sjukdomar bland manskapet vid flygvapnets truppförband år 1933	14
» 7.	Dödligheten bland flygvapnets manskap inom olika truppförband och efter ålder år 1933.	17
» 8.	Sjukligheten bland manskapet vid flygvapnets truppförband år 1933	18
» 9.	Vissa epidemiska sjukdomar månadsvis år 1933	18
» 10.	Smittsamma könssjukdomar bland fast anställda och värnpliktiga inom flygvapnet år 1933	18
» 11.	Revaccination av manskap vid flygvapnet år 1933	19
» 12.	Utgifter för truppsjukvården 1 juli 1932—30 juni 1933	19

TABLES DES MATIÈRES.

TEXTE.

	Page
1. Activité de la Direction de l'aéronautique militaire concernant les affaires d'hygiène et de service sanitaire	1
2. Personnel des médecins	2
3. Personnel du service sanitaire	3
4. Matériaux pour le service sanitaire	3
5. Etat sanitaire aux régiments d'aviation	3
6. Examens médicaux des pilotes	5
7. Accidents d'aviation	7
8. Morbidité et service sanitaire	8
9. Soins aux dents	8
10. Transferts des malades par aviation	9

TABLEAUX.

Tabl. 1.	Résultat des examens médicaux du personnel entrant pour sa première information d'aviation en 1930—1933	11
	Nombre des examinés, Approuvés, Non approuvés, Approuvés %.	
» 2.	Causes de réformation parmi ledit personnel, constatées aux examens médicaux en 1930—1933	11
	Maladies des yeux etc., Maladies des oreilles etc., Autres maladies ou vices, Combinaisons, Totaux.	
» 3.	Résultat des examens médicaux du personnel, entré au service d'aviation, en 1928—1933	12
	Vr Tabl. 1.	
» 4.	Causes de réformation parmi ledit personnel, constatées aux examens médicaux en 1928—1933	12
	Vr Tabl. 2.	
» 5.	Accidents d'aviation 1/7 1926— ^{31/12} 1933	13
	Nombre des accidents d'aviation avec une issue mortelle, Personnel. Groupe A: Mort dans 90 jours; Gr. B: Lésion grave; Gr. C: Lésion de peu d'importance.	
» 6.	Maladies parmi les hommes des régiments d'aviation en 1933.	14
» 7.	Mortalité et causes de décès parmi les conscrits en 1933	17
» 8.	Morbidité parmi les hommes des régiments d'aviation en 1933	18
	Col. 1: Régiments. Col. 2: Total des jours d'exercice. Col. 3: Restés de l'année précédente. Col. 4—6: Malades entrés par âge. Col. 7—18: Malades entrés par mois. Col. 19: Malades (restés et entrés) à la chambre et à l'infirmerie. Col. 20: Malades (restés et entrés) à l'hôpital militaire. Col. 21: Malades (restés et entrés) à l'hôpital civil. Col. 22: Total des malades (restés et entrés). Col. 23: Sortis capables de reprendre leur service militaire. Col. 24: Sortis incapables de reprendre leur service militaire. Col. 25: Décédés. Col. 26: Nombre des malades restant à l'année suivante. Col. 27: Nombre des journées de traitement. Col. 28: Journées de malades pour 100 jours d'exercice.	
» 9.	Certaines maladies épidémiques par mois en 1933	18
	Schariakansfeber: Scarlatina; Mässling: Morbilli; Nervfeber: Typhus; Röd-sot: Dysenteria; Difteri: Diphtheria; Påsajuka: Parotitis; Kikhosta: Pertussis; Influenta: Influenza; Akut barnförslämning: Poliomyelitis anterior acuta; Sömnssjuka: Encephalitis lethargica; Epidemisk hjärnhinneinflammation: Meningitis cerebrospinalis epidemica.	
» 10.	Maladies vénériennes parmi les hommes des régiments d'aviation en 1933	18
» 11.	Revaccinations des forces aériennes en 1933	19
	Nombre des revaccinés. Résultat: réaction d'immunité, pustule typique de vaccine, nulle réaction. Nombre des malades. Nombre des malades par 100 revaccinés. Nombre des jours des malades. Jours par chaque malade.	
» 12.	Dépenses pour le service sanitaire des régiments, faites au cours de 1/7 1932— ^{30/6} 1933	19
	Col. 1: Régiments. Col. 2: Nombre de jours de service. Col. 3: Dépenses (cour.) Col. 4—12: Dépenses par jour et par soldat en öre. Col. 4: Renouvellements des matériaux. Col. 5: Entretien. Col. 6: Fournitures. Col. 7: Séjour à l'hôpital. Col. 8: Médicaments. Col. 9: Transferts. Col. 10: Pour épidémies. Col. 11: Dépenses diverses. Col. 12: Totaux.	

TILL KONUNGEN.

Flygstyrelsen får härmed i underdånighet avgiva berättelse över hälso- och sjukvården vid flygvapnet under år 1933.

I ärendets handläggning hava deltagit undertecknad, chef, Örnberg, Fogman, Lychnell, Sjögren, Nilson samt Westerberg, föredragande.

Stockholm i juni 1934.

Underdånigst

På flygstyrelsens vägnar

T. Friis.

/ E. Westerberg.

1. Verksamheten inom flygstyrelsen beträffande ärenden, som beröra hälso- och sjukvård.

Utöver löpande ärenden må bland behandlade frågor, som avse flygvapnets *sjukvårdsväsende i allmänhet*, nämnas:

inskränkning i tillämpningen av nådiga bestämmelserna rörande antagningsvillkor samt vissa undersökningar i fråga om för flygtjänstgöring avsedd personal m. m., givna den 20 september 1930, att gälla endast beträffande personal, avsedd för flygtjänstgöring såsom *flygförare*, samt ändring av § 1 resp. § 6 i ovanberörda bestämmelser (kbr $^{10}/_2$ och $^{7}/_4$ 1933);

bestämmelser rörande antagningsvillkor samt vissa undersökningar i fråga om för flygtjänstgöring såsom *flygspanare* avsedd personal m. m. (kbr $^{7}/_4$ 1933);

nytt besiktningsreglemente för flygvapnet;

formulär till uppgift angående genomgångna sjukdomar m. m. vid återinträde i flygtjänstgöring såsom flygspanare;

beredande av fri sjukvård under fredstid för flygvapnet tillhörande personal (kbr $^{29}/_6$ 1933);

anvisningar angående bestridandet av kostnaderna för animalt ympämne (cirkulärskrivelse);

offentligheten av vissa uppgifter ang. sjukdomar m. m. samt viss föreskrift rörande handhavandet av sjukrulla och sjukbesked;

föreskrifter beträffande boxning för i flygtjänstgöring kommenderad personal.

Bland frågor, som beröra *läkarpersonalens tillsättande, utbildning, tjänstgöring osv.*, hava bl. a. förevarit följande:

anställning av läkare medelst kontrakt vid 2. flygkåren, Hägernäs;

beordrande av två värnpliktiga läkare att fullgöra dem åliggande facktjänstgöring vid flygvapnet under år 1933;

uniformsbestämmelser för värnpliktiga läkare under tjänstgöring vid flygvapnet.

Bland ärenden, som beröra *anordningar för sjukvårdens handhavande, sjukvårdsmateriel m. m.*, kunna framhållas:

åtgärder vid epidemisk influensa (cirkulärskrivelse);
 badfrågan vid 2. flygkåren, Hägernäs;
 röntgenutrustning vid flygskolkåren jämte instruktion beträffande handhavandet av densamma;
 inköp av öronundersökningsstol, avsedd för flygskolkåren;
 anvisande av medel för inköp av viss materiel för sjukavdelningen vid 2. flygkåren, Hägernäs;
 vissa undersökningar med reaktionsmätare av flygelever och flygutbildad personal vid flygskolkåren.

Bland *avgivna yttranden m. m.* må anföras följande:

framställning från Svenska officersförbundet och Svenska underofficersförbundet ang. utökade förmåner vid sjukdom åt officerare och underofficerare;
 nådig remiss ang. Sveriges representerande vid XV. internationella Röda kors-konferensen i Tokio 1934;
 från arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse översänt förslag ang. rekrytering och utbildning av sjukvårdsmanskap;
 tillgång till röntgenrör och röntgenfilm för flygvapnets behov under krigstid.

2. Läkarpersonalen.

Flygkårenna.

Sedan 1933 års riksdag medgivit, att arvudet för upprätthållande av läkavården vid andra flygkåren, Hägernäs, från och med den 1 juli 1933 finge utgå med 4 800 kronor mot förutvarande 3 180 kronor, har befattningen kungjorts till ansökan ledig. Av tvenne sökande har sedermera bataljonsläkaren vid fältläkarkåren *R. H. Huss*, vilken allt sedan 1 september 1931 under vakans upprätthållit tjänsten i fråga, fr. o. m. den 1 september 1933 medelst kontrakt anställts såsom läkare vid kåren mot ovanberörda förhöjda arvode.

I övrigt har någon förändring beträffande läkarpersonalen eller läkarnas tjänstgöringsförhållanden icke skett under år 1933.

Möjlighet för vid flygvapnet anställd läkare att vid främmande nations flygvapen bedriva studier har icke heller under år 1933 kunnat beredas av brist på medel.

Flygskjutskolor m. m.

Under år 1933 ha extra läkare tjänstgjort vid Rinkaby under en sammanlagd tid av c:a 2 månader.

Värnpliktiga läkare.

Med stöd av nådiga brevet den 13 juli 1928 hava efter framställning från flygstyrelsen under året två värnpliktiga läkare beordrats fullgöra dem åliggande facktjänstgöring vid flygvapnet.

De värnpliktiga läkarna hava tjänstgjort vid 1. resp. 3. flygkåren och hava härvid i viss utsträckning deltagit i förekommande flygningar.

3. Sjukvårdspersonalen.

Allt sedan den 1 juli 1929 disponera truppförbanden över oförändrad tilldelning av sjukvårdspersonal. Av kårerna är det endast flygskolkåren, som är tilldelad sjuksköterska. Det har sedermera även från 4. flygkåren framhållits såsom ett önskemål, att kåren skulle i utbyte mot en av de båda befintliga sjukvårdsbeställningarna erhålla en sjuksköterska. Ehuru väl flera omständigheter tala för en dylik förändring, har flygstyrelsen i avvaktan på försvarskommissionens utredning för närvarande icke ansett sig böra ingiva något förslag i ärendet.

4. Sjukvårdsmaterielen m. m.

Den under nästförlidet år installerade röntgenutrustningen vid flygskolkåren har under det gångna året tagits i bruk. Förutom erforderliga röntgenfotograferingar för diagnos har en systematisk undersökning beträffande hjärta och lungor medelst röntgengenomlysning verkställts å samtlig personal, vilken vid kåren undergått läkarundersökning i samband med första inryckning till flygtjänstgöring såsom flygförare.

För sjukavdelningen vid 2. flygkåren, Hägernäs, har inköpts fullständig linne- och sängutredning för ytterligare 20 sängar.

Beståndet av förbandslådor för flygplan har med hänsyn till nybeställningar av flygplan utökats med 25 lådor.

De prov med den för ändamålet inköpta reaktionsmätaren, vilka i föregående årsberättelse angavos vara avsedda att verkställas i samband med föreskrivna läkarundersökningar av flygare, hava under år 1933 kommit till utförande. Härvid hava provningar företagits såväl å samtliga elever, vilka undersökts i samband med inryckning till första flygutbildning såsom flygförare, som även å samtlig vid flygskolkåren befintlig flygutbildad personal, vilken genomgått s. k. årlig läkarundersökning. De vunna resultaten hava sedermera statistiskt bearbetats. Något stöd för antagandet, att en undersökning med reaktionsmätaren kan vara vägledande vid bedömandet av elevernas högre eller mindre grad av lämplighet för flygtjänst, har hittills icke erhållits. Proven komma att fortsättas även under år 1934.

5. De sanitära förhållandena vid flygkårerna.

Första flygkåren.

Den vid kåren befintliga varmbadinrättningen har under året genomgått en omfattande reparation jämte ombyggnad.

Förslag har väckts att bereda ökat utrymme för kårens matinrättning genom att för ändamålet taga i anspråk en större del av den gamla matsalsbyggnaden, där den är inrymd, än vad nu är fallet. Det har emellertid, med hänsyn till härmed förbundna omändringsarbeten, ansetts lämpligt att beträffande denna sak avvakta försvarskommissionens utredning.

Andra flygkåren.

Bland vidtagna förbättringar under året må nämnas, att en större avträdesbyggnad uppförts strax söder om gymnastikhuset och under sommaren tagits i bruk. I denna byggnad är inlett vattenklosettsystem, vars avloppsvatten utsläppes i Hägernäsviken, efter att först hava renats i ett system av tvenne septic tanks.

Förut gjorda anmärkningar beträffande förläggnings- och utspisningsförhållandena ombord på logementsfartyget Göta kvarstå oförändrade. Av denna anledning har det även under år 1933 ansetts mer ändamålsenligt att för sommarmarkontingenten värnpliktiga anordna provisorisk förläggning i det vid kåren befintliga gymnastikhuset.

Frågan rörande ekonomibyggnad vid kåren, inrymmande matinrättning jämte marketenteri samt tvätt- och badinrättning, väntar alltså på sin lösning. Intill dess är det trots de olägenheter, som medfölja, fortfarande nödvändigt att under den tid av året, då Göta undergår översyn och reparation, anordna utspisningen för truppen utomhus från kokvagn. Likaså vållar det betydande olägenheter, att vid kåren icke finnes tillgång till varmbad, varigenom personalens personliga renlighet kunde tillgodoses.

Underdånigt förslag rörande förläggningsfrågans ordnande för befälet vid 2. flygkåren, innefattande jämväl förslag till vattenfrågans lösande, har under året avgivits.

Behov av vaktbyggnad vid kåren föreligger även, och har förslag till dylik upptagits i avgivet förslag till beredskapsarbeten.

Tredje flygkåren.

Vissa utrymmen inom det gamla grenadjärsjukhuset hava under året iståndsatts, varigenom förläggningsmöjlighet erhållits för mindre kontingenter, såsom till kåren förlagda skolor m. m.

I övrigt kvarstår emellertid det trängande behovet av utökat, hygieniskt tillfredsställande förläggningsutrymme vid kåren, särskilt med hänsyn till de perioder, då tvenne värnpliktsgrupper samtidigt äro inne i tjänstgöring. Flygstyrelsen upptog av denna anledning i sitt förslag angående medelsbehovet för budgetåret 1934/1935 iståndsättande av ytterligare en barack vid kåren, men föranledde detta icke något anslagsäskande för ändamålet i statsverkspropositionen. Då detta önskemål utgör en av de frågor, vars lösande ur hälsovårdssynpunkt är mest trängande för flygvapnets vidkommande, är det att hoppas, att det på annat sätt må kunna förverkligas, t. ex. genom arbetets utförande såsom beredskapsarbete.

I samband med lösandet av förenämnda fråga synes även behovet av sjukavdelningens inrymmande i andra lokaler än de nuvarande böra och kunna tillgodoses.

Det vid kåren befintliga varmbadet är i behov av en genomgripande reparation med åtföljande omändringsarbeten.

Fjärde flygkåren.

Centralvärmeanläggningen för den s. k. elevbostaden har under året utbyggts enligt den uppgjorda planen och omfattar nu jämväl skolpaviljongen.

Behovet av ny markenterritorbyggnad är fortfarande trängande.

Likaså kvarstår önskemålet beträffande andra lokaler för sjukavdelningen oförändrat. På grund av de stora brister, som vidlåda de nuvarande sjukvårdslokalerna, har det under det gångna året varit nödvändigt att i tämligen stor utsträckning tillgripa utvägen att bereda vård för i allvarligare åkommor insjuknade å sjukhus, tillhörande något av arméns truppförband, och har därvid Norrlands artilleriregementes sjukhus i Östersund kommit till användning.

Flygskolkåren.

Värmeledning har från den under närmaste föregående år uppförda centralen indragits i expeditiionsbyggnaden, officersbostadshuset, underofficersmässan och intendenturverkstäderna.

Ett friluftsbad har under året anlagts vid kåren och färdigställt att tagas i bruk instundande sommar. Badet, som är beläget i f. d. dragonlägret, mitt för den s. k. flygarhallen, innehåller en bassäng, vilken i omfång mäter 12×33 m, rymmande c:a 15 000 hl vatten. Djupet i bassängen varierar från 1.5 till 4 m.

Av önskemål för flygskolkårens vidkommande stå fortfarande i främsta rummet nya gymnastiklokalerna. Förslag härtill är under utarbetande.

Intill dess möjlighet erbjuder sig att erhålla ny matinrättning, äro dessutom några mindre tillbyggnads- och förändringsarbeten av de nuvarande kökslokalerna erforderliga, i avsikt att därigenom bl. a. bereda möjlighet för anordnandet av särskild matsal för den kvinnliga kökspersonalen, vilken för närvarande måste intaga sina måltider i det ganska trånga köket.

6. Läkarundersökningarna av flygare.

Beträffande tidigare utfärdade bestämmelser rörande läkarundersökningar av flygare hänvisas till den redogörelse häröver, som återfinnes i 1931 års berättelse, s. 11—15.

Den 23 december 1932 ingav chefen för flygvapnet underdånigt förslag till nya grundläggande bestämmelser för flygutbildning. Samma dag avlät flygstyrelsen en underdånig skrivelse, vari framhölls, att det sålunda avgivna förslaget upptog bland andra en personalkategori, vilken avsåges för tjänstgöring endast såsom flygspanare, samt att någon dylik kategori icke utbildades

enligt då gällande bestämmelser. Under framhållande av att det enligt flygstyrelsens åsikt vore erforderligt, att särskilda bestämmelser rörande läkarundersökningar av för flygtjänstgöring såsom flygspanare avsedd personal utfärdades, hemställde styrelsen bl. a., att de då gällande bestämmelserna för läkarundersökningar hädanefter endast skulle avse personal, avsedd för flygtjänstgöring såsom flygförare.

Genom go nr F 12 den 19 januari 1933 anbefalldes, att nya »grundläggande bestämmelser för flygutbildning» skulle tillämpas tillsvidare fr. o. m. den 1 april 1933.

Genom kungl. brev den 10 februari 1933 förordnade Kungl. maj:t på flygstyrelsens ovanberörda framställning, att de genom nådigt brev den 20 september 1930 utfärdade bestämmelser rörande antagningsvillkor samt vissa undersökningar i fråga om för flygtjänstgöring avsedd personal m. m. skulle tillämpas endast beträffande personal, avsedd för flygtjänstgöring såsom *flygförare*. Samtidigt anbefalldes Kungl. maj:t flygstyrelsen att — efter samråd med medicinalstyrelsen, generalfältläkaren och marinöverläkaren — till Kungl. maj:t skyndsamt inkomma med förslag till bestämmelser rörande antagningsvillkor samt vissa undersökningar i fråga om flygtjänstgöring såsom *flygspanare* avsedd personal m. m.

Den 14 mars 1933 ingav flygstyrelsen efter anbefallt samråd med de angivna myndigheterna dylikt förslag.

Genom kungl. brev den 7 april 1933 utfärdades *Kungl. maj:ts bestämmelser rörande antagningsvillkor samt vissa undersökningar i fråga om för flygtjänstgöring såsom flygspanare avsedd personal m. m.*

I § 12 av ovanberörda nådiga bestämmelser återfinnes föreskrift om att flygstyrelsen skall, efter samråd med medicinalstyrelsen samt generalfältläkaren och marinöverläkaren, meddela närmare föreskrifter och anvisningar angående omfattningen och arten av de undersökningar, ävensom angående avfattandet av de protokoll med utlåtanden, som avsågos i det nådiga brevet.

Efter övervägande inom flygstyrelsen ansågs det av olika skäl mindre lämpligt, att skilda besiktningsreglementen funnos för flygförare resp. flygspanare, utan föredrogs i stället, att det då gällande besiktningsreglementet omarbetades i så måtto, att det jämväl komme att innefatta föreskrifter m. m. beträffande flygspanare.

En dylik omarbetning verkställdes inom flygstyrelsen, varvid välvilligt bistånd lämnades beträffande föreslagna undersökningar av ögon m. m. av professor F. Ask, Lund, och docent K. G. Ploman, Stockholm, samt beträffande undersökningarna av öron m. m. av docent S. Berggren, Malmö.

Det omarbetade förslaget remitterades därefter till medicinalstyrelsen samt generalfältläkaren och marinöverläkaren för yttranden, och beaktades därvid gjorda erinringar vid den slutliga överarbetningen av besiktningsbestämmelserna.

Den 15 december 1933 fastställdes *Flygstyrelsens reglemente rörande läkar-*

undersökningar av för flygtjänstgöring vid flygkapnet såsom flygförare eller flygspanare avsedd eller kommenderad personal.

Samma dag fastställde flygstyrelsen jämväl formulär till Uppgift angående genomgångna sjukdomar m. m. vid återinträde i flygtjänstgöring såsom flygspanare.

*

Resultaten av läkarundersökningarna i samband med inryckning till första flygutbildning av för flygtjänstgöring avsedd personal samt av de årliga undersökningarna av i flygtjänst varande personal finnas för åren 1930—1933 statistiskt sammanställda i tabellerna 1—4.

Tab. 1 anger resultatet av läkarundersökningarna av till första flygutbildning inryckande personal. För året utgör antalet godkända 75 % av samtliga undersökta.

I **Tab. 2** angivas de orsaker, som föranlett kassation av de inryckande.

I **Tab. 3** lämnas en redogörelse för resultatet av de årliga undersökningarna av i flygtjänstgöring varande personal. I tabellen äro icke medräknade de fall, där flygare genom svårare sjukdom eller olycksfall för längre eller kortare tid försatts ur flygtjänstgöring, utan att föranstaltande om särskild läkarundersökning för ändamålet enligt gällande bestämmelser behövt ägarum.

Tab. 4 redogör för de orsaker, som beträffande i flygtjänstgöring varande personal givit anledning till flygtjänstgöringens avbrytande. De i tabellen upptagna tvenne fallen hava utgjorts av svår skallskada resp. njursjukdom (pyelonephritis).

7. Olycksfall i samband med flygning.

De olycksfall i samband med flygning, som ägt rum tiden $\frac{1}{7}$ 1926— $\frac{31}{12}$ 1933, finnas sammanställda i **Tab. 5**. Denna upptager för de olika kalenderåren dels antalet flygolyckor med dödlig utgång, dels antalet olycksfall, fördelade efter tjänsteställning. Olycksfallen äro indelade i tre grupper, nämligen olycksfall med dödlig utgång inom 90 dagar efter haveriet, svåra skador, lätta skador.

Under år 1933 hava förekommit 3 flygolyckor med dödlig utgång. Två av dessa utgjordes av störtningar, varvid resp. förare dödades. Den tredje bestod av haveri vid bombfällning mot vatten. Vid denna ådrog sig spanaren komplicerade splitterbrott å båda underbenen, vilka två dagar senare ledde till döden (fettembolier).

Vid samma tillfälle ådrog sig föraren svår skada i form av en kompressionsfraktur å första ländkotan, vilken ännu vid utgången av år 1933, c:a $4\frac{1}{2}$ månad efter olycksfallet, icke medgivit hans återinträde i flygtjänst.

I övrigt hava endast förekommit tvenne lättare kontusionsskador.

8. Sjuklighet och sjukvård.

Sjukligheten. De vanligaste sjukdomarna hava varit akuta infektionssjukdomar, andningsorganens, matsmältningsorganens, bensystemets sjukdomar samt genom yttre våld eller olyckshändelse uppkomna skador. Av första gruppen må nämnas först och främst halsfluss samt även influensa och vaccinationsfeber, av andra grupper bronchiter, böldsjukdomar samt bland skador krossår, ledvrickning, muskelsträckning och benbrott. Se härom närmare **Tab. 6.**

Enligt **Tab. 8** var hela antalet under år 1933 vårdade 893, varav 889 nyinsjuknade. Då det dagliga medeltalet tjänstgörande uppgick till 720, blir alltså antalet nyinsjuknade på 100 av medelpresensstyrkan 123 mot 124 föregående år. Omkring 3 % av tjänstgöringsdagarna åtgingo för sjukvård.

Enligt denna tabell har dödligheten bland manskapet varit tämligen obetydlig, men häri ingå ej dödsfall genom olyckshändelse. Se även **Tab. 5** och **7.**

De epidemiska sjukdomarnas utbredning under olika årtider anges i **Tab. 9.** Influensa fick en hastig utbredning vid 2. kåren under mars, men upphörde redan samma månad.

De smittsamma könssjukdomarna förekommo under året tämligen sparsamt, 15 fall av gonorrhé och ett fall av syfilis (**Tab. 10**).

Revaccination. Uppgifterna för revaccinationen har för året lämnats enligt samma formulär som föregående år. Revaccinationen har utförts med i allmänhet ett snitt.

Av **Tab. 11** framgår, att lokalreaktionerna så utfallit, att i runda tal 13 % av de ympade böra betecknas såsom redan före ympningen oemottagliga för smittkoppor (ingen reaktion), ytterligare 61 % visat mindre mottaglighet (immunitetsreaktion) samt endast 26 % större mottaglighet (typisk vaccinkoppa).

De olägenheter ympningen förorsakat ha i likhet med föregående år varit helt obetydliga. Endast 2 % av de ympade hava sjukskrivits med i genomsnitt 4 sjukdagar per man och samtliga sjukdomsfall varit av endast lindrig art.

Kostnaderna för de olika truppförbandens sjukvård anges i **Tab. 12.** Första, tredje och fjärde kårerna förete tämligen lika dagskostnad, varemot flygskolkåren har en mycket högre siffra än de övriga kårerna, beroende på relativt stora utgifter för underhåll av materiel och medikament; hög siffra har även andra flygkåren. Lägsta dagkostnaden har 3. flygkåren med 2·88 öre.

9. Tandvård.

Kostnaderna för tandvård åt manskapet hava, i avsaknad av för ändamålet särskilt avsedda medel, fortfarande bestridits från anslaget för specialvård m. m. Sammanlagda kostnaderna uppgingo under budgetåret 1932/1933 till 3,641:20 kr. Fördelas dessa på totalantalet tjänstgöringsdagar, erhålles en kostnad av 1.36 öre per man och dag. Motsvarande kostnad för budgetåret 1931/1932 var 1.74 öre.

Därest värnpliktig tandläkare beordras att under viss tid tjänstgöra vid flygvapnet, torde denna kostnad möjligen i viss mån kunna nedbringas, men framför allt kan en effektivare tandvård beredas manskapet än vad nu är fallet.

10. Sjuktransportflygningar.

Den första sjuktransportflygningen i vårt land ägde rum sommaren 1924. Under åren 1924—1933 hava, förutom reservplan, d. v. s. militärmaskiner, vilka antingen i ursprungligt eller för ändamålet omändrat skick använts för sjuktransporter, fem olika sjuktransportflygplan stått till förfogande.

Det första av dessa, ett Bréguetplan, var stationerat i *Boden* 1924—1928. Sistnämnda år ersattes detsamma av ett Junkersplan, typ F 13, vilket fortfarande är i bruk vid Bodens ambulansstation. Med hänsyn till planets ålder och förslitning är det önskvärt, att det ersättes med ett nytt, och att det nuvarande i stället uppställas såsom reservsjuktransportplan.

Östersund erhöll sitt första sjuktransportplan år 1929. Detta plan — även detta ett Junkersplan, typ F 13 — nybyggdes icke för detta ändamål utan hade tidigare använts såsom trafikflygplan. Det var även efter några få år förslitet och ersattes år 1933 med ett nytt, typ Junkers W. 33.

Vid *Hägernäs* uppställdes i november 1929 ett sjuktransportflygplan, likaså ett begagnat trafikflygplan av typ Junkers F 13, vilket ombyggt. Det kom aldrig att utföra någon sjuktransport, enär det redan vid den första sjuktransportflygningen utsattes för totalhaveri. Samtliga sjuktransporter vid Hägernäs hava därför verkstälts med reservplan.¹

Vid utgången av år 1933 disponerade flygvapnet sålunda över två sjuktransportflygplan, nämligen ett plan (byggt år 1928), placerat vid Bodens ambulansstation samt ett plan (byggt år 1933), uppställt vid Östersunds ambulansstation.

Före år 1932 saknas utförligare statistiska uppgifter beträffande de utförda flygningarna från vissa av ambulansstationerna, varför följande summariska sammandrag lämnas för tiden 1924—1931.

	Antal transporter	Flyg- kilometer
Boden	311	73 566
Östersund	56	15 438
Hägernäs	9	620

Beträffande verkställda sjuktransportflygningar under år 1932 och 1933 hänvisas till nedanstående tabell.

¹ Sedan medel till ett nytt sjuktransportflygplan anvisats i december 1933, har kontrakt om leverans av ett dylikt tecknats i mars 1934.

Sjuktransportflygningar 1932 och 1933.

	1 9 3 2			1 9 3 3		
	Boden ¹	Östersund ²	Hägernäs ³	Boden ⁶	Östersund ⁷	Hägernäs ⁸
Antal flygningar	⁴ 166	⁵ 50	8	149	52	14
Antal transporter	67	18	4	65	19	6
Flygtid	156 t 40 m	51 t 35 m	3 t 40 m	147 t 25 m	43 t 25 m	6 t
Flygkilometer	19 010	5 830	493	19 598	5 500	777
Antal transporterade patienter	77	18	4	70	19	6
Antal transporterad sjukvårdspersonal	44	0	0	44	1	0
Antal övriga medföljande	79	18	4	81	20	6

¹ Flygningarna inställda ¹⁵/₆—⁷/₇, ⁶/₁₀—¹⁰/₁₀ samt ²⁰/₁₀—²⁹/₁₁. — ² D:o under juni och november. — ³ D:o januari samt maj—december. — ⁴ Härbland inräknade 5 flygningar avseende 1 sjuktransport, vilken icke kunde genomföras på grund av stöstorm. — ⁵ Härbland inräknade 4 flygningar avseende 2 sjuktransporter, vilka icke kunnat genomföras på grund av motorfel resp. motorfel och otjänlig väderlek. — ⁶ Flygningarna inställda under tiden ¹/₆—¹⁷/₆, ²⁰/₆—³⁰/₆, ²¹/₈—²⁵/₈ samt ³/₁₁—⁹/₁₂. — ⁷ D:o under maj och december. — ⁸ Härbland inräknade tre flygningar avseende sjuktransport, vilka icke kunde genomföras på grund av dimma samt två flygningar avseende en transport av sjuk, varvid rekvisitionen återtog, sedan ambulansen lämnat Boden.

Tab. 3. Resultatet av läkarundersökningarna av i flygtjänstgöring varande personal åren 1928—1933.

Å r	Antal undersökta	Godkända	Icke godkända	Procent godkända
1928	107	105	2	98
1929	131	130	1	99
1930	115	114	1	99
1931	133	132	1	99
1932	139	139	—	100
1933	147	145	2	99

Tab. 4. Kassationsorsaker vid läkarundersökningarna av i flygtjänstgöring varande personal åren 1928—1933.

Å r	Ögon-sjukdom	Öron-sjukdom	Övriga sjukdomar eller lyten	Kombination av samtliga eller vissa av dessa grupper	Summa
1928	2	—	—	—	2
1929	—	—	1	—	1
1930	—	—	—	1	1
1931	—	—	1	—	1
1932	—	—	—	—	—
1933	—	—	2	—	2

Tab. 5. Olycksfall i samband med flygning 1/7 1926—31/12 1933.

Å r	Antal flyg- olyckor med dödlig ut- gång	Personal	K l a s s		
			A	B	C
1/7—31/12 1926 ¹	2	Officerare Underofficerare Manskap	1	—	—
1927 ²	3	Officerare Underofficerare Manskap	3	2	3
1928 ³	2	Officerare Underofficerare Manskap	—	—	1
1929	4	Officerare Underofficerare Manskap	1	2	1
1930	2	Officerare Underofficerare Manskap	—	3	1
1931 ⁴	5	Officerare Underofficerare Manskap	—	—	—
1932	—	Officerare Underofficerare Manskap	4	2	1
1933 ⁵	3	Officerare Underofficerare Manskap	1	1	2
Summa	21		20	12	27

Grupp A: Dödlig utgång inom 90 dagar efter haveriet; gr. B: Svår skada; gr. C: Lätt skada.

¹ Här icke medtagna två dödsolyckor vid övningshopp med fallskärm. — ² Här icke medtagen en dödsolycka genom slag av propeller (officer). — ³ Här icke medtagen en dödsolycka genom slag av propeller (manskap). — ⁴ Därav en dödad genom fall ur flygplan under flygning. — ⁵ Dödad vid uthopp ur flygplan (fallskärmen ej utlöst). — ⁶ Här icke medtagen en civil person (tillhörande frivilliga automobilkåren), som förolyckats vid flygning såsom passagerare med militärt flygplan. — ⁷ Här icke medtagen en officer (icke tjänstgörande vid flygvapnet), som förolyckats vid flygning som passagerare med militärt flygplan. — ⁸ Här icke medtagen en svår skallskada genom slag av flygplanvinge.

Tab. 6. Sjukdomar bland manskapet vid flygvapnets truppförband år 1933.

Sjukdomar	1	2	3	4	5	S:a	Sjukdomar	1	2	3	4	5	S:a
	flygkåren							flygkåren					
I. Bildn.fel, medfödda sjukd.													
II. Akuta infektionssjukd.													
Smittkoppor. Variola							g. Hjärn- och hjärnhinnetub. T. cerebri. Meningitis tub.						
Vattenkoppor. Varicellæ . . .	1					1	h. Allmän tbc. T. universalis. T. miliaris ac.						
Scharlakansfeber. Scarlatina .					1	1	i. Andra former av tbc. . . .						
Mässling. Morbilli							Trakom. Conjunctiv. trachom.						
Rash. Rubeola		2	6	5		13	Syfilis.						
Fläcktyfus. Typhus exanthemat.							a. Nyförfärad. Syphilis rec.						
Tarmtyfus. Febris typhoides .							b. Recid. Syphilis recid. . .						
Paratyfus. Paratyphus							Andra kron. infektionssjukd. .						
Asiatisk kolera. Chol. asiatica							V. Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar.						
Inhemsk kolera. Chol. nostras							Bleksot. Blodbrist. Anæmia. .						
Rödsot. Dysenteria							Blodfläcksjuka. Morbus macul.						
Stelkramp. Tetanus							Werlhofii. Purpura						
Ros. Erysipelas							Skörbjugg. Scurbutus						
Sept. lymfåder- o. lymfkörtel- infl. Lymphang. et lymphad. sept.	1		2	1	1	5	Blödaresjuka. Hæmophilia . .				1	1	
Blodförgiftning. Varfeber. Sep- tichæmia. Pyæmia		2	1	1		4	Gikt. Arthritis vera s. urica .						
Ak. ledg.reum. Rheum. artic. ac.	1				1	2	Sockersjuka. Diabetes mellitus						
Halsfluss. Angina tonsillaris .	36	35	30	13	33	147	Basedows sjukd. Morb. Basedowi						
Difteri. Strupsjuka. Diphtheria.							Andra ämnesomsätt.- o. blodsj.						
Påssjuka. Parotitis epidemica							VI. Kroniska förgiftnings- sjukdomar.						
Kikhosta. Pertussis							Kronisk alkoholförgiftning.						
Influenta. Influenza epidemica		54				54	Alcohol. chr. Delir. trem. . .						
Akut barnförlamn. Poliomyel. ant. ac.							Andra kron. förgiftningssjukd.						
Sömnsjuka. Encephal. letharg.							VII. Sinnessjukdomar.						
Epidemisk hjärnhinneinflamm. Mening. cerebrosp. epid. . .							Sinnessjukdom		1				1
Dröppel. Gonorrhoea	3	5	2	1		11	VIII. Nervsystemets sjukd.						
Enkelt veneriskt sår (med följd- sjukdomar). Ulcus molle . .							Nervinflammation. Neuritis.						
Feber av obestämd art. Fe- bricula. Febris ephemera . . .		2	2	2		6	Polyneuritis		1				1
Vaccinationsbesvär	3	2	4	7	4	20	Nervsmärta. Neuralgia						
Andra akuta infektionssjukdomar							Perifer förlamn. Paresis. Paral.						
III. Zooparasitära sjukd.													
Trikinsjukdom. Trichinosis . .							Fallandesot. Epilepsia						
Masksjukdom. Helminthiasis . .							Nervsvaghet. Neurasthenia . .						
Skabb. Scabies		1		2	2	5	Ryggmärgsinflamm. Myelitis . .						
Andra zooparasitära sjukd . . .							Hjärnhinneinflamm. Mening. cer.						
IV. Kroniska infektionssjukd.													
Taberkelsjukdom. Tuberculosis .							Hjärnblödning. Hæmorrh. cer.						
a. Lungtub. T. pulmonum . . .		1		2		3	Andra sjukd. i nervsystemet .						
b. Körteltub. T. lymphogland.				1		1	IX. Ögonsjukdomar.						
c. Ben- och ledgångstub. T. ossium et articulum							Conjunktivitis catarrhalis . . .					2	2
d. Hudtub. T. cutis							phlyctænulosa .					2	2
e. Lupus vulgaris							Keratitit		1				1
f. Urogenitaltub. T. urogen.							Iritis						
							Panophthalmitis						
							Refraktionsanomalier.						
							a. Myopia						
							b. Hyperopia						
							c. Astigmatismus						
							Andra ögonsjukdomar	1	1				2

Sjukdomar	1	2	3	4	5	S:a	Sjukdomar	1	2	3	4	5	S:a
	flygkåren							flygkåren					
Inflammation i slem säck. Bur- sitis. Hygroma	—	—	—	—	—	—	XVIII. Genom våld o. olycks- händelse uppkomna skador samt ak. förgiftningar. ¹	—	—	—	—	—	—
Falsk ledställn. Scolios. Genu valg. Pes var. Hallux valg.	—	1	—	—	—	1	Muskel-, senbristn., Sensträckn.	1	—	19	3	4	27
Ledstyvhet. Anchylosis	—	—	—	—	—	—	Ledvrickning	7	15	11	7	15	55
Inflamm. i ledg. Synov Arthr. Kr. ledgångsreum. Rheum. art. chr.	1	1	—	1	—	3	Luxation. a. Enkel	—	—	—	1	—	1
Ledmus. Mus artic. Corpus mobile in artic.	—	1	—	—	—	1	b. Kompl.	—	—	—	—	—	—
Ben- och benmärgsinflamm. Oste- itis. Osteomyelitis.	—	—	—	—	—	—	Benbrott. a. Enkelt	2	7	2	—	5	16
Benhinneinflamm. Periostitis	—	—	—	—	—	—	b. Kompl.	2	—	1	—	—	3
Fotödem. Oedema pedis	—	—	—	—	—	—	Stöt o. krossning. Krossår	12	11	3	16	26	68
Marschsvulst. Syndesm. met.	—	—	—	—	—	—	Sår av skarpt l. spetsigt vapen	16	2	1	2	2	23
Ansträngningsperiostit. Periosti- tis tibiae ab exercitio	—	—	—	—	—	—	Skottsår.	—	—	—	—	—	—
Andra sjukd. i rörelseorg. o. bensyst.	—	1	1	—	2	4	a. Enkelt. Skottsår i mjukd. b. Komplicerat. Skottfraktur c. Inträngande	—	—	—	—	—	—
							Skoskav. Skavsår (skidbindning e. d.)	5	1	4	—	6	16
							Ridsår	—	—	—	—	—	—
							Skada av förbränn. l. explosion. 1. gradens förbränning	—	—	1	1	—	2
							2. gradens förbränning	1	—	—	—	—	1
							3. gradens förbränning	—	—	—	—	—	—
							Kylskada	—	—	—	—	—	—
							1. gradens förfrysning	—	—	1	—	—	1
							2. gradens förfrysning	—	—	1	—	—	1
							3. gradens förfrysning	—	—	—	—	—	—
							Solstyg. Värmeslag	—	—	—	—	—	—
							Akut förgiftning	1	1	—	—	—	2
							a. Av alkohol	—	—	—	—	—	—
							b. Av narkotiska ämnen	—	—	—	—	—	—
							c. Av kolos eller lysgas	—	—	—	—	—	—
							d. Av metallsalter	—	—	—	—	—	—
							e. Av syror eller alkalier	—	—	—	—	—	—
							f. Av födoämnen	—	—	—	—	—	—
							g. Av andra gifter	—	—	—	—	—	—
							Frakturer	—	—	—	—	—	—
							Kontusioner	—	—	—	—	—	—
							Andra skador	—	1	—	—	—	1
							Själv-mord. Själv-mordsförsök	—	—	—	—	—	—
							Sjukdom av obestämd art	—	—	—	—	2	2
							Observationspatienter	17	3	2	19	8	49
							Summa	147	249	153	133	207	889

¹ För svårare olycksfall eller för självmord (-sförsök) lämnas särskild specificerad uppgift.

flygvapnets truppförband år 1933.

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
insjuknade						Samtliga vårdade ¹			Avförda			Kvarligg. t. följ. år	Sjukdagarnas antal	Sjukdagar i % av tjänstgöringsdagar	
nad						vid truppen	å militär-sjukhus	å civilt sjukhus	Summa	Dagliga till fortsatt krigstjänstgöring	Dagliga till fortsatt krigstjänstgöring				Döda
Juli	Augusti	September	Oktober	November	December										
6	9	12	14	7	6	64	79	5	148	146	2	—	—	2 010	3·69
10	15	12	21	12	9	51	198	—	249	240	8	—	1	1 716	2·52
5	13	29	8	15	4	48	94	12	154	153	—	1	—	1 280	2·28
2	5	13	11	8	3	19	112	2	133	128	4	—	1	1 069	2·98
23	15	7	13	11	7	116	71	22	209	206	2	—	1	1 710	3·54
46	57	73	67	53	29	298	554	41	893	873	16	1	3	7 785	2·96

förda, då ju olika perioder avses. — Rörande döda se texten samt Tab. 7.

t. o. m. 6 = 3 + 7 t. o. m. 18 = kol. 19 t. o. m. 21 = kol. 23 t. o. m. 26.

Tab. 11. Revaccination av manskap vid flygvapnet år 1933.

	Antal revac- cine- rade	R e s u l t a t								Antal sjuk- skrivna på 100 revacc.	Antal sjuk- dagar på varje sjuk- skrivnen		
		Immunitetsreaktion				Typisk vaccinkoppa		Ingen reaktion					
		Tidig		Sen		I allt	%	I allt	%				
		I allt	%	I allt	%								
1. flygkåren .	205	113	55·1	49	23·9	41	20·0	2	1·0	3	1·5	15	5·0
2. ,	197	61	31·0	13	6·6	34	17·2	89	45·2	2	1·0	2	1·0
3. ,	188	4	2·1	48	25·5	130	69·2	6	3·2	4	2·1	7	2·0
4. ,	145	—	—	129	89·0	16	11·0	—	—	7	4·8	34	3·5
Flygskolkåren	180	99	55·0	44	24·4	12	6·7	25	13·9	4	2·2	15	3·8
Summa	915	277	30·3	283	30·9	233	25·5	122	13·3	20	2·2	73	3·7

Tab. 12. Utgifter för truppsjukvården 1 juli 1932—30 juni 1933.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kostnad per man och dag i öre											
	Tjänstgöringsdagar	Utgifter kronor	Nyan-skaftning av materiel	Under-håll av materiel	För-bruknings-materiel	Me-dika-men-ter	Sjuk-hus-kost-nad	Trans-port-kost-nader	Utgif-ter för epide-mier	Di-verse	Sum-ma kost-nader
1. flygkåren . .	53 583	1 607·49	0·89	0·28	0·39	0·77	0·42	0·09	—	0·16	3·00
2. , . .	68 483	3 408·27	0·45	0·03	0·78	1·09	1·77	0·66	—	0·19	4·97
3. , . .	57 906	1 665·63	0·45	0·38	0·23	0·73	0·84	0·12	—	0·13	2·88
4. , . .	37 672	1 138·23	0·02	0·12	0·26	0·37	1·15	0·40	—	0·68	3·00
Flygskolkåren .	49 433	3 230·48	0·50	0·66	1·87	1·67	1·33	0·18	0·06	0·26	6·53

Anm. Tandvård, liksom specialvård och utgifter enligt OAR. § 23, bestrides vid flygvapnet av till flygstyrelsens disposition stående medel.